

LES 1 - VANDAAG

Vandaag is er een kleine opstand uitgebroken in een Afrikaanse staat; er is een groot ongeval geweest in China; er zijn enkele rampen geweest in Amerika; er is door een kleine groep een nieuw besluit genomen tot revolutie in een van de kleine Zuid-Amerikaanse staten. Zo te zien alles als gebruikelijk. Wat we echter over het hoofd zien bij dat gebeuren van vandaag, is een wel wat nog verborgen maar toch steeds duidelijker tot uiting komende tendens, die eigenlijk een omverwerping van vele dingen a.h.w. voorspelt. Het is voor de mens belangrijk om reeds nu te beseffen wat er zich afspeelt. En daarom wil ik in dit onderwerpje allereerst wat aandacht wijden aan deze onderstroom in het hedendaags gebeuren.

Overal zien wij problemen ontstaan, die op zichzelf niet zo ernstig zijn. Ik wil er een paar noemen. In Nederland kennen wij, naast de R.E.M. en het tolgeld-probleem op het ogenblik b.v., verschillende problemen in de verhouding werkgever-werknemer. In België is op het ogenblik een nieuwe strijd in voorbereiding tussen Walen en Vlamingen. In Frankrijk is er tussen boerenstand en regering voor de zoveelste maal een ernstig conflict uitgebroken, waarbij de arbeiders binnenkort partij zullen kiezen; en wel voor zich en niet voor de boeren. In Zwitserland bestaan op het ogenblik wat moeilijkheden — nog niet naar buiten gekomen — over het internationaal monetair verkeer en de rol die Zwitserland daarin speelt. Over de moeilijkheden in Duitsland, Italië en Griekenland behoef ik u niet eens verder voor te lichten. Waar ter wereld wij ook kijken, overal blijkt de eigenlijke crisis er een te zijn van gezag, van prestige. Het kenteken van vandaag is de prestigestrijd, die niet wordt gevoerd op een reële grondslag, maar die wordt gevoerd van uit een gezagsverhouding, die in wezen misschien niet eens bestaat. Hoe komt dit?

Er is in de afgelopen 20 jaren de neiging geweest om steeds meer macht te delegeren. Dit ging niet alleen van uit een volk t.o.v. zijn regering, maar het ging uit van een bepaalde belangengroep (arbeiders, middenstanders e.d.) t.o.v. hun bonden of verenigingen. Ja, zelfs wat betreft de zuiver sociale verhoudingen is er steeds meer een delegeren van gezag geweest, waardoor op den duur naast de gewone mens een aantal mensen opkwamen, die zich verbeelden dat zij alleen het recht hadden tot oordeel. Nu heeft niemand alleen het recht tot oordelen. En als iemand zich dat recht toch aanmatigt, dan zal hij steeds meer gezag tot zich moeten trekken om het bestaande te kunnen handhaven. Zo ontstond er overal een centralisatie van gezag, van invloed, van verhoudingen.

Tot zover zouden wij kunnen zeggen, is dit een normaal sociaal verschijnsel, dat wij in de tijd regelmatig tegenkomen. Overal zien wij op een gegeven ogenblik een centraliseren van het gezag; kleine groepen, die met grote heftigheid hun wil doorzetten. Soms in een dictatoriaal systeem, maar elders — zoals indertijd b.v. in de Griekse staten — kan dit ook voortkomen uit bepaalde pressie-groepen in het volk binnen een democratie, die meer reëel democratisch is dan enig systeem dat zich in de huidige tijd zo noemt, ook maar zou kunnen zijn. Het is dus een normaal verschijnsel.

Maar nu valt dit verschijnsel in een zeer moeilijke periode. Wij hebben te maken met een wereld, die qua groei van bevolkingsaantal, qua technische ontwikkeling en ook qua welvaartsverschijnselen in vele delen van de wereld a.h.w. ver vooruit is gelopen op de innerlijke en de morele ontwikkeling van de mens. Dat wil dus zeggen, dat deze gecentraliseerde gezagsuitoefening — daar komt het op neer — plaatsvindt volgens methoden en met gebruik van middelen, die niet kunnen worden beheerst van uit een menselijk en persoonlijk begrip. Er was dus in die afgelopen 20 jaren zeker sprake van een zekere ontmenselijking van sociale verhoudingen maatschappelijk verkeer.

Hetzelfde vinden wij terug in de godsdiensten waar zich dus ook de neiging tot opstandigheid en pressiegroep-vorming enerzijds en grotere centralisatie anderzijds kenbaar maakte. Wanneer wij de standpunten zien, welke bestaan binnen een oecumene-beweging zoals deze

tot uiting komen in Rome maar ook de pogingen van de Islam om weer tot een grotere eenheid te komen, dan zullen wij moeten toegeven dat het verschijnsel, dat wij zo even maatschappelijk beschreven, religieus eveneens een rol speelt. En daarbij rijst bovendien nog een andere vraag: Is de eis tot geloven niet even ver achter in de tijd t.o.v. het hedendaags mensdom als de eis tot technische beheersing en de technische middelen vooruit zijn bij het geestelijk peil van de mens van deze tijd? Een moeilijke kwestie, zoals u begrijpt.

In deze periode nu maken wij een overgang door, waarin een bepaalde op het materialisme gerichte tendens van uit de kosmos gaat plaatsmaken voor een tendens, die — ofschoon zich ook wel baserend op meer dierlijke factoren — toch hoofdzakelijk uitgrijpt naar het geestelijke, het mentale, ja, zelfs het mystieke. In de overgangperiode zullen alle kleine invloeden van buitengewoon groot belang worden. Wij weten allen, dat een windstoot — wanneer wij een evenwicht hebben bereikt dat maar net op het kantje af evenwichtig is — dat evenwicht kan verstoren.

En zo is het nu ook hier. Alles, wat er op het ogenblik bestaat, schijnt stabiel. Men meent, dat men alles nog in de hand heeft. Maar de allerkleinste storing kan voldoende zijn om de zaak te doen omslaan. Wanneer je daar als gewoon daartussen zit, dan kan ik mij voorstellen dat het erg moeilijk is je te oriënteren. Om maar bij Nederland te blijven: Is b.v. de wet installatie Noordzee-plateau juist? En dan moet je zeggen: Ja, juridisch is ze volledig juist. Maar emotioneel kunnen vele mensen haar niet verwerken. Wat moet ik nu doen? Moet ik kiezen voor de wet of moet ik kiezen voor iets wat ik toch ergens als een soort onrecht beschouw? De doorsnee-mens zal dan rustig zijn gevoelens volgen en zeggen: Wij vinden die clandestiene uitzendingen erg aardig, waarom zouden wij het dus eens zijn met de juridische aspecten? Dat is volkomen begrijpelijk.

Begrijpelijk dat we ons gaan richten tegen een teveel aan overheidsbemoedingen, vooral wanneer die bovendien nog betekenen dat zo'n groep eigenlijk minder krijgt dan ze meent te kunnen krijgen. En dan krijg je een situatie, zoals in Frankrijk.

Wie heeft er daar nu eigenlijk gelijk? De regering, die de melkprijs laag wil houden of de boer die zegt: "Deze prijs is niet rendabel, ze moet hoger." Gezien van uit het standpunt van de boer, heeft deze volkomen gelijk. En als je een boer bent, ben je geneigd te zeggen: "Ja, dat is in orde." Ben je iemand, die melk verbruikt, dan zeg je: "Elke prijsopdrijving in deze tijd is onaanvaardbaar. De regering heeft gelijk."

Maar hoe staat het werkelijk? Je kiest partij bij zo'n vraag. Maar is dat partij-kiezen nu werkelijk gebaseerd op een erkennen van een toestand, van feiten? Ik meen, dat dat bij de doorsnee-mens niet het geval is. Want wat is in Frankrijk de feitelijke verhouding.

Gezien het gevaar, dat daar voor de volksgezondheid ontstond door overmatig gebruik van alcoholica (wijn e.d.), was een goedkope melkprijs zeer belangrijk. Als zodanig is het begrijpelijk, dat de prijs van melk beneden die van andere dranken moet liggen om zo een verbruik daarvan te stimuleren. Dus van uit het standpunt van de ontwikkeling der mensheid is die lage prijs daar en juist daar plaatselijk noodzakelijk.

Nu kunnen wij zeggen: "Dus dan is dat in orde." Maar daaruit vloeit weer een onrecht voort tegenover de boerenstand. De enige oplossing zou zijn om de alcoholica zowel zwaarder te belasten, dat hierdoor de goedkopere verkoop van de gezondere melk mogelijk zou zijn; iets wat men waarschijnlijk niet zal aandurven.

Ik geef u deze voorbeelden, die naar ik meen toch wel van zeer recente datum zijn, om u duidelijk te maken dat je eigenlijk geen keuze kunt doen zonder meer. Alles, wat er in deze dagen bestaat, is niet zoals het zich laat aanzien. Het is altijd weer net een tikje anders.

En dan kunnen wij protesteren tegen dingen, die onaangenaam zijn, maar geestelijk gezien zullen wij daardoor vaak schade lijden. Want, of we dat toegeven of niet, we begaan een zeker onrecht en ergens beseffen we dat wel. We beseffen, dat er heel veel onrechtvaardigheden bestaan. We weten niet, hoe wij ze in orde kunnen maken en dus rijzen er allerhande vragen en problemen, politiek en religieus, die voor de menselijke mentaliteit gevaarlijk zijn.

Ik wil hier alleen maar wijzen op de neiging, die erop het ogenblik in Engeland bestaat om een verkiezing a.h.w. door te zetten of af te dwingen door gebruik te maken van stakingen en stakingsleuzen. Dit is absoluut ongezond. Dit heeft niets meer te maken met de werkelijkheid van de mens, die zo goed mogelijk wil leven. Ik zou kunnen wijzen op de manier, waarop men elders omgaat met wat dan heet: het kiezerscorps, het nationale belang e.d.

Blijven we daarbij, dan is het eenvoudig genoeg om deze tijd te ontleden. Zo is onevenwichtig. We kunnen op grote verstoringen rekenen. Een kwestie als b.v. de R.E.M. of het weggeld kan politiek een heel wat grotere invloed hebben dan men op het ogenblik in regeringskringen in Nederland vermoedt. Het probleem van de melkprijs kan voor De Gaulle ten slotte een veel grotere slag betekenen dan hij op dit moment beseft. En zo zouden wij ook kunnen zeggen, dat die kwestie over de verhandeling van valuta in Zwitserland een herziening van wetten, maar ook van de verhouding met andere landen tot stand kan brengen, die voor de doorsnee Zwitserse burger nu niet zo erg aanvaardbaar is. Ik kan zo voortgaan. Maar daarmee zijn wij er niet.

Wat is de kern van het gebeuren van vandaag? In de eerste plaats: de mens staat geestelijk onder spanning. Deze spanning wordt bepaald door afwisselende golven uit de kosmos. In de tweede plaats: de mens heeft het overzicht verloren over zijn eigen leven. Door een teveel uitzien naar de wereld als geheel is hij niet meer in staat zijn persoonlijke ontwikkeling, mogelijkheden en de juiste relaties in zijn eigen milieu te beoordelen. In de derde plaats: de mens van heden vraagt een bewijs. Zodra het komt op het niet-bewezen terrein van het geloof, zo eist hij een bewijs ofwel een voor hemzelf zo aanvaardbare praktijk, dat hij voor de gunstige resultaten bereid is de logica terzijde te stellen.

Dat is misschien allemaal een beetje algemeen. Wanneer ik uw eigen milieu bekijk, dan hebt u te maken met de Orde der Verdraagzamen. Er zijn er onder u die geneigd zijn te stellen, dat op dit terrein alleen de O.D.V. van betekenis is. Dat is misschien een wat vleiende en voor ons prettige overschatting van ons werk. Maar we zijn slechts één kleine, misschien niet eens zo belangrijke factor in een totaal werk over de gehele wereld. Zodra de mens dat gaat begrijpen, komt hij vanzelf tot een inzicht, waarbij onze woorden, onze leringen invloed hebben, maar waarbij hij zelfstandig zoekt naar een evenwicht, een aanpassing, niet alleen bij de stellingen van de Orde maar bij de geestelijke teneur van de gehele wereld. En dat gebeurt niet altijd.

Datzelfde zien wij op het ogenblik b.v. in het Christendom, waar vele mensen steeds meer gaan praten over de mogelijkheid van de terugkomst van Jezus. En er zijn richtingen, die verkondigen dat binnen niet al te lange tijd Jezus tot ons zal komen, gezeten op de wolken om te oordelen over de mensen. Dat is een heel mooie stelling. Maar is die juist? Hier zoekt de mens naar een oplossing voor zijn eigen onvermogen. Want hij weet innerlijk heel goed, dat een wederkomst van de Christus niet op deze wijze zal plaatsvinden; dat die wederkomst eerder zal plaatsvinden in de mens zelf en in het menselijk besef; dat de uiterlijke vertoning van zelfrechtvaardiging die men daarvan verwacht niet past bij de mensheid, niet past bij het begrip van goddelijke Liefde, niet past bij de weg die Jezus wilde zijn.

Wij moeten heel voorzichtig zijn, want we zijn zo heel snel geneigd om geestelijk nu maar uit te grijpen naar datgene, wat voor ons prettig en aanvaardbaar is. De werkelijkheid is ook vandaag anders.

Er is het leven. We behoeven daarbij niet uit te gaan van een God. Er is een God. Goed. Voor mij. Of Hij voor u bestaat of niet, is niet belangrijk. Wij hebben het leven. Dat leven stelt zekere eisen. Die eisen zijn niet gebaseerd op het genoegen dat we zullen hebben, op het plezier dat we maken, maar ze zijn in de eerste plaats gebaseerd op een beantwoorden voor onszelf, aan datgene, wat we stellen te zijn; en op aarde dus mens. In de tweede plaats op een gelukkig leven binnen het kader van dit menszijn.

Dat zijn heel belangrijke dingen. Zodra wij die overboord gaan gooien, verliezen wij eigenlijk alles. Dan verliezen we in onze stellingen en onze theorieën de mogelijkheid om praktisch te leven en praktisch te werken.

Nu is er natuurlijk altijd weer die ingrijpende macht (op aarde b.v. de Witte Broederschap o.m.), die deze mensheid dan toch wel in het goede spoor zal houden. En nu zien wij weer die

oude neiging tot het delegeren van macht. Wij kunnen het niet doen, maar de Witte Broederschap zal de wereld voor ons bevrijden. En onze voormannen zullen zorgen dat wij voldoende loon krijgen. En onze regering zal ervoor zorgen dat wij met steeds minder werken steeds meer krijgen.

Dat is dwaasheid. Zo min als een regering u rijk kan maken (arm maken zou misschien nog gaan, maar rijk maken niet), zo min als een godsdienst u zonder meer het innerlijk contact met God kan verschaffen alleen door uw deelgenootschap, zo min kan de Witte Broederschap de aarde een verbetering van menselijk zijn en leven verschaffen zonder de mens.

Dat is eigenlijk het wonderlijke van dit alles. Wij staan niet alleen tegenover een sociale omwenteling, ofschoon die heel wat dichterbij is dan menigeen denkt en in de komende paar jaren heel wat mensen, die denken nu nog zeker te paard te zitten, een smak zullen maken die hen hun leven lang zal heugen, als ze het leven althans behouden, maar we hebben te maken met de noodzaak tot een aanpassing in zeer korte tijd aan een persoonlijk bestaan plus aan een kosmische kracht met een andere geaardheid.

Nu weet ik wel, die kosmische kracht moet u dan maar geloven, en als u het niet gelooft, dan kunt u kijken naar de feiten in de wereld en zult u moeten toegeven dat er inderdaad tendensen zijn, waaraan u zich zult moeten aanpassen. Hierdoor komen wij dus allereerst te staan voor de persoonlijke vragen en de persoonlijke eisen van vandaag. Die persoonlijke vragen en eisen zijn eenvoudig te formuleren; alleen voor de meesten wat moeilijk in praktijk om te zetten.

Wij moeten in de eerste plaats terug naar een zekere onafhankelijkheid. Zowel mens als geest kan zich niet lange tijd in de geborgenheid van de massa blijven bewegen, zonder het essentiële van zijn mens-zijn of van zijn geestelijk bewustzijn te verliezen. Juist door ons los te maken uit de massa en gelijktijdig ons aan te passen aan de omstandigheden, die ons dwingen (want die zijn er ook), kunnen wij komen tot een persoonlijke en duidelijke beleving van ons eigen bestaan en daarmee van ons bewustzijn.

In de tweede plaats: Wij hebben de neiging om op middelen te vertrouwen. Wanneer men te vermoeid is, dan zegt men niet: "Ik ga trainen, opdat ik minder vermoeid zal zijn." Men zegt ook niet: "Ik ga rusten." Men zegt: "Ik neem een pil, en de vermoeidheid is voorlopig voorbij." Datzelfde mag gelden voor andere problemen als daar zijn: vermagering, ophouden met roken noemt u maar op. Alles moet met een pil. Het moet automatisch, gemakkelijk gaan.

En zo eisen we ook een wereldvrede. Maar we maken die zelf niet, die willen we maken door middel van een atoombom of iets ergers. We zullen terug moeten naar het begrip dat niets; niet de beste machine, niet het mooiste preparaat, een vervanging kan vormen voor menselijke wilskracht en menselijk bewustzijn.

Een persoonlijke scholing van elke mens is noodzakelijk en de mogelijkheden van scholing werden bepaald door het milieu, waarin hij leeft. Hij zal zich moeten aanpassen aan dit milieu en desondanks zichzelf moeten trainen zowel in het bevorderen van wilskracht en zelfbeheersing als van een juister begrip voor persoonlijke aansprakelijkheden.

Dan krijgen we nu misschien wel het meest opvallende punt van deze huidige tendens, van deze huidige periode.

We hebben de neiging om alles door te trekken tot in het extreme. De menselijke gevoelens en emoties vragen over het algemeen felle prikkels dan in het verleden. Wanneer wij willen kijken naar b.v. eenvoudige lectuur van weekbladen e.d. dan ontdekken wij dat de humor of de mededeling op de titelpagina van het verleden heeft moeten plaatsmaken voor de ofwel schokkende gebeurtenis, dan wel voor de sexuele attractie.

Het is duidelijk dat we terug moeten keren naar een grotere gevoeligheid. Een mens moet zijn tastzin ook t.o.v. zijn emotie beter ontwikkelen. Hij moet de kleine nuances meer leren waarderen. Hij moet terug naar een niet door allerhand automatische impulsen bepaalde persoonlijke instelling. En daarmee heb ik naar ik meen al een paar zeer belangrijke punten van vandaag genoemd. Maar ik ben er toch nog niet, want vandaag brengt ons meer.

Indien wij ons de moeite getroosten om na te gaan, hoe de werkelijke verhoudingen vandaag de dag liggen, dan ontmoeten wij twee uitgesproken richtingen, die met elkaar weinig of niets gemeen schijnen te hebben. We zien enerzijds een steeds groeiende stortvloed van woorden, anderzijds — en daarvan schijnbaar geheel losstaande — een steeds groeiende stortvloed van feiten. Feiten en woorden zijn niet meer met elkaar in overeenstemming. Het gaat tegenwoordig niet meer om de waarheid van hetgeen men zegt, maar enerzijds om het logische verband in hetgeen wordt gesteld en anderzijds om het gebruikmaken van de omstandigheden, welke los van die woorden staan.

Ik kan u ook daarvan voorbeelden geven, maar ik geloof dat wij ons hier kunnen beperken tot het overzien van de vele conferenties (ronde tafel, vierkante tafel, topconferentie, Kamer-conferentie, commissieconferentie e.d.), die in deze dagen in een stortvloed de nationale en internationale wereld overstromen. Datgene, wat hierin wordt gesteld, wordt besproken en overeengekomen, is over het algemeen beschouwd binnen het kader der stellingen waarvan men uitgaat, logisch juist en goed. Indien wij het echter vergelijken met de bestaande feiten, dan ontdekken wij steeds groeiende discrepanties tussen het gesprokene en daardoor het door de mens nagestreefde en wat is.

Ook voor onszelf zullen wij die neiging hebben. Wij zullen aan de ene kant het met elkaar eens zijn dat we tot het uiterste moeten gaan om een geestelijke bewustwording en een redding van de mensheid te bevorderen, aan de andere kant zijn wij toch wel geneigd om daar heel strakke lijnen te trekken, waarbinnen wijzelf dan eventueel daaraan zouden meewerken. Enerzijds de erkenning van een absolute noodzaak en anderzijds de aanvaarding van alleen beperkte middelen. Dat is natuurlijk niet logisch en het is niet juist. Maar dat is de situatie van de wereld van vandaag. Woorden vergaan op een gegeven ogenblik. Feiten dragen hun eigen gevolgen in zich en zijn dus van een werkelijke en blijvende invloed.

Ik meen dan ook dat de mens van vandaag, indien hij zich wil aanpassen bij al datgene, wat er op het ogenblik gaande is, zal moeten terugkoren naar het feit. Niet: wat stelt men, maar wat is er. Niet: wat wens ik, maar wat is mogelijk. Niet wat lijkt mij theoretisch juist, maar wat is nu op dit moment feitelijk verwerklijkbaar. Ook dit element speelt een grote rol in de geestelijke ontwikkelingen. Ik meen dan ook daarmee dit meer mundane deel van mijn betoog wel te kunnen besluiten.

Nu zal het u duidelijk zijn, wat vandaag ook de geest omvat. Ja, zelfs God, al zal niet iedereen God op dezelfde wijze erkennen. Wanneer ik dus nog een korte aanvulling geef op het voorgaande op meer abstracte basis, dan moet u mij dat maar vergeven.

De goddelijke Kracht in zichzelf is altijd gelijk. Zou zij wisselen, dan zou ze niet absoluut goddelijk zijn in de zin, waarin het woord op dit ogenblik wordt gebruikt. Indien er dus variaties van goddelijke Kracht optreden, zo kan dit alleen worden verklaard door het afwisselend beleven van de altijd aanwezig zijnde aspecten van het Goddelijke. De beleving zal nimmer worden bepaald door het Goddelijke; zij wordt bepaald door het bewustzijn, dat het Goddelijke ondergaat.

Op grond hiervan mogen wij dus stellen, dat wat er vandaag de dag aan geestelijke werkingen in waarden op aarde kenbaar wordt evenals wat er in en rond de mens zich als invloeden, als golven van kracht openbaart, wordt bepaald door het bewustzijnspeil van de mensheid als zodanig. Het houdt verder in, dat het beperken van dit alles door de mensheid alleen goed is, zolang men aan de norm van die mensheid beantwoordt. De mens, die onder of boven de norm van deze doorsnee-mensheid staat, zal meer of minder van die goddelijke waarden ervaren; en dus zal de intensiteit van de geestelijke werkingen altijd worden bepaald door het bewustzijn, terwijl de uitgebreidheid van het bewustzijn het aantal van die verschijnselen bepaalt. Een misschien wat abstracte redenering, maar wij moeten daar toch wel van uitgaan. Want wanneer wij ontdekken, dat één en dezelfde kracht binnen één en dezelfde omgeving voor de één betekent een groeiende helderziendheid, een sterkere beleving van geestelijke wereld en waarden en voor de ander alleen maar een afstomping t.o.v. het geestelijke, dan moeten we het bewustzijn wel in het geding brengen.

Het bewustzijn van de mens op geestelijk terrein is volgens mij in deze dagen wel heel sterk gebonden aan wat men zuiver stoffelijke beredeneringen en mogelijkheden zou moeten noemen. Zolang u probeert een geestelijke waarde te definiëren aan de hand van stoffelijk kenbare, wetenschappelijk constateerbare feiten of mogelijkheden, zult u altijd aan de norm gebonden zijn.

De norm van de mensheid in geestelijk opzicht is haar materiële kennis en haar toepassing daarvan t.o.v. het geestelijke. Wil men boven die norm uitgaan, dan zal men dus niet meer zijn kennis vergroten want het uitdrukbare is immers al de norm geworden, maar men zal moeten zoeken boven het uitdrukbare. Om de kosmische tendensen van heden sterk te ondergaan zullen we vaak meer hebben aan, een vorm van concentratie, meditatie, contemplatie enz. om tot een beleving of een erkenning te komen dan aan b.v. een zuiver filosofisch betoog, dat op feiten is gebouwd.

Er is dus vandaag — geestelijk gezien — een strijd aan de gang tussen absolute redelijkheid en het redelijke, aangevuld met het bovenredelijke. Het bovenredelijke moet in de komende tijd wel de beslissing brengen. De kracht, die langzaam maar zeker haar invloed sterker en sterker doet gelden op aarde, is er één die het bovenredelijke wil betrekken in het verwerken van het redelijke. En dus zal de intuïtieve werking en de intuïtieve tendens bij de bewuste groter worden dan voorheen. Voor de onbewuste betekent ditzelfde echter, dat zijn instincten een veel grotere rol gaan spelen dan in het verleden. Deze blijft op het materieel terrein, hij blijft binnen het uitdrukbare. En de mens, die het instinct gebruikt — zonder daarbij eerst de geestelijke achtergrond, de noodzaak, de gerichtheid te beseffen — zal over het algemeen onder de norm dalen en zal de geestelijke invloed en mogelijkheid in sterk verminderde mate ondergaan.

Dan volgt hieruit weer de zeer belangrijke stelling, dat in deze wereld het weten moet worden aangevuld door het innerlijk besef en dat de zo ontstane wijsheid alleen de mogelijkheid geeft tot een juist besturen van de mens en zijn mogelijkheden op aarde.

Wijsheid is een vorm van begrip, die niet alleen kan worden uitgedrukt in woorden. Het is een aanvoelen van innerlijke waarden, die niet verklaarbaar is en waarbij de gekende mogelijkheden of eventuele feiten langs redelijke weg kunnen worden benaderd. Het is dit punt, dat vandaag sneer en meer op de voorgrond gaat treden, Je kunt niet meer alleen op grond van een argument of alleen op grond van een feit reageren en zeker zijn dat je goede gevolgen krijgt. Je hebt die vreemde intuïtie, die innerlijke waarde nodig.

De kosmische krachten, die wij ons het best kunnen voorstellen als de verschillende vormen van zenuwkracht, vitaliteit e.d. bereiken de aarde en stimuleren de mens. Maar hij kan die stimulans alleen op de juiste manier gebruiken, indien hij daarbij ook weer dat bovenredelijke element inschakelt. Hetgeen mij voert tot de volgende eenvoudige regels voor hen, die zich willen aanpassen aan de mogelijkheden van deze tijd.

1. Ga uit van uw intuïtie. Kom daardoor tot een punt van uitgang, dat verder redelijk moet worden gezien.
2. Ga nimmer uit van een vaste stelling, doch laat elke dag die stelling gelden, welke op dat ogenblik hanteerbaar en juist is.
3. Probeer nimmer uw geloof of uw innerlijk beleven voor uzelf volledig te omschrijven. Tracht slechts een uitdrukking daarvoor te vinden, die voldoende concreet is.
4. Besef, dat in een spel tussen licht en duister, tussen goed en kwaad zoals de mens het ziet, uw eigen "ik" geen enkele definitieve gerichtheid bezit krachtens kosmische waarden. U zult voortdurend zelf moeten kiezen. U zult voortdurend zelf een weg moeten zoeken.

En daaraan voeg ik ter waarschuwing toe: Verwacht niet, dat de kameraadschappelijkheid en de algemeenheid, die wij toch kennen als één van de kentekenen van Aquarius' activiteit in de komende tijd, zo buitengewoon sterk naar voren zullen treden. Dat duurt nog wel even. Aquarius legt dit inderdaad als een mogelijkheid voor ons neer, maar wij zullen de zuiver persoonlijke harmonie moeten zoeken en een persoonlijke benadering van het geheel, waarbij algemene maatstaven, ja, zelfs een algemene samenwerking geen rol kunnen spelen. Alle

harmonie moet voor de komende jaren in de eerste plaats worden gezocht op het persoonlijk vlak, in de innerlijke beleving en benadering van de wereld en niet in het haast organisatorisch vinden van die harmonie met anderen.

Met deze punten, vrienden, heb ik mijn eerste betoog beëindigd.

DE TIJDSSPIRAAL

De theorie, dat de menselijke historie kan worden vergeleken met een spiraal, waarbij steeds dezelfde momenten zich op een andere niveau herhalen, is oud. En op zichzelf zijn er heel wat punten aan te halen, welke die theorie aanvaardbaar maken. Ik zou echter het geheel graag van uit een wat ander standpunt bezien.

Wanneer wij een spiraal tekenen, ergens zo maar op een blad papier, dan loopt zij van buitenaf naar een middelpunt, waar zij ophoudt te bestaan. Als wij die wendingen bezien, kunnen wij zeggen: De buitenste wending is veel groter dan de binnenste. Zeggen we nu eens van uit menselijk standpunt te zien, dat b.v. een centimeter op die spiraal gelijk staat aan 100 jaar, dan kunnen wij zeggen dat de ontwikkeling van een eerste rondgang X eeuwen bedraagt, terwijl de tweede rondgang X eeuwen — Y bedraagt; ofwel om het in heel eenvoudige woorden te zeggen: De herhaling der feiten geschiedt steeds sneller. De ontwikkelingen geschieden steeds sneller; en zo zal dus aan het einde van de spiraal in één jaar zich hetzelfde kunnen afspelen als in het verleden b.v. in 20 eeuwen. Dit is niet alleen belangrijk om de ontwikkeling en het tempo van leven na te gaan. Het is ook wel degelijk belangrijk om na te gaan wat er zich eigenlijk op die manier afspeelt. En dan kom ik tot de conclusie, dat naarmate de mens verder verwijderd is van het kernpunt (dus van het eindpunt der menselijke bereiking) — hij ook langzamer zal leven en zelfs langer zal leven.

Nu zullen de theoretici van deze dagen hier onmiddellijk tegenwerpen, dat dat natuurlijk niet waar is. Per slot van rekening, zo zullen zij zeggen, de gemiddelde leeftijd was in het jaar 1900 circa 37 jaar en nu zijn we aan de 70 jaar toe. Dan zeg ik: Binnen dit kleine stukje tijd hebt u ongetwijfeld gelijk. Maar wanneer ik nu ga kijken naar b.v. een gemeente in Rusland (er zijn ook nog dergelijke gemeenten in b.v. Mexico en zo, waar de mensen nog helemaal leven volgens de oude stijl), dan ontdek ik dat daar leeftijden van 100 en 120 jaar regelmatig voorkomen, en dat daar dus de gemiddelde leeftijd hoger ligt dan in uw zeer gesaneerde en gesocialiseerde maatschappij. Het levenstempo wordt klaarblijkelijk niet alleen bepaald door de maatschappij, waarin men leeft. Die mensen in Mexico leven toch ook in de moderne wereld. Maar hun benadering van die wereld is een andere. En dat zal in Rusland en ook in b.v. Turkije precies zo gelden. Zij staan nog veel eenvoudiger tegenover de wereld. Voor hen is de wereld alleen iets, waarin je gelooft, waarin natuurgeesten zijn, waarin spoken rondlopen, waarin het toeval een wonderlijke rol speelt en waarin je zelf niets anders te doen hebt dan je over te leveren aan de elementen op goed vertrouwen. Kijk, dan kun je ook lang leven, want het totaal van de levenskracht van die mens wordt dus gebruikt om te bestaan. De vorm van zijn maatschappij, zoals hij die zelf ziet, is een toevalsproduct. Hij vormt deze niet, hij heeft er niet bewust deel aan, maar hij maakt er slechts deel van uit.

Zo vinden wij in het verleden allerhand toestanden, die wij met het heden kunnen vergelijken. Wanneer ik b.v. denk aan de ontwikkelingen, zoals die zich op het ogenblik hier in Europa met Rusland en de rest van Europa afspelen (daar staan twee machten tegenover elkaar, dan denk ik onwillekeurig aan de tijd dat het Boven-Egyptische en het Beneden-Egyptische rijk met elkaar in strijd waren. We weten ook hoe dat is afgelopen. Ze zijn tenslotte met elkaar versmolten. Wanneer ik de problemen, zie van b.v. het kolonialisme en de problemen, die men kent in Europa met Azië, dan denk ik aan de geschiedenis van de Hellenen, die o.m. met Troje ongeveer dezelfde moeilijkheden hebben gehad. Er is weinig nieuws onder de zon, zeker. Maar de verhoudingen liggen een beetje anders.

Vroeger was b.v. het grote conflict met Troje eigenlijk er niet één van politiek belang. Het ging doodgewoon om de handel, de centjes, de schatten. Troje had zich zelfstandig gemaakt en begon een steeds groter deel van de handel op de toenmalige wereldzee (de Middellandse Zee) te beheersen, en het was duidelijk, dat de oorspronkelijke kolonistoren zich daartegen moesten gaan verzetten. Zij wilden de revenuen hebben van hun kolonie; en de kolonie zelf wilde de revenuen zelf houden. De resultaten kent u: de Trojaanse oorlogen en alle mooie legenden erbij, die wij in de Iliade terugvinden.

Haar waar we ook kijken, we vinden altijd één verschijnsel. Het typische is, dat wij nl. in elke tijd een openbaring vinden. En het is geloof ik zelfs zeer verhelderend om op de tijdsspiraal na te gaan, welke vorm die openbaring heeft gehad.

Gaan wij naar de zeer primitieve mens, dan is de openbaring er één van waanzin, van razernij. Het is een onlogisch moment van de mens, die zichzelf verliest en die de stemmen van goden en geesten weergeeft. Hij is niet eens een profeet; hij profeteert niet. Hij dicteert namens de goden. De sfeer, die hij uitstraalt, is vaak van veel groter belang dan wat hij zegt. Dezen zijn de eersten, die de mensen bepaalde wetten openbaren. En in hun razende dans, hun hoofdschudden, hun zelfverwonding, hun roes, vormen zij voor de mens een houvast, een contact met het Hogere, met het Eeuwige.

Wanneer die mens wat meer gaat groeien en hij een maatschappij gaat vormen, dan wordt ook het karakter van degenen, die zich aan hem openbaren, die het Goddelijke weergeven, een andere. Zij worden vorsten en vorstenzonen, zij worden priesterkoningen, godenzonen, die op aarde regeren en gelijktijdig een goddelijke wil openbaren. Zo krijgt de maatschappelijke structuur dus a.h.w. haar impulsen van het Goddelijke.

Gaan wij nog wat verder, dan blijkt dat de openbaring zich meer tot het volk moet richten. En dan treedt de profeet (degeen, die zich openbaart) niet meer op binnen het maatschappelijk kader of als deel ervan, maar daarbuiten. Hij krijgt het karakter van een hervormer, een rebel. En ja, dan zijn wij al heel dichtbij de hedendaagse tijd gekomen. Want Boeddha was een rebel in zijn tijd. Jezus was een rebel. Mohammed was een rebel; en zo zijn er meer.

Daarna krijgen wij een heel eigenaardig iets. Meer en meer krijgen we te maken met mensen, die zich representanten noemen van het Hogere namens iets anders, iets onzichtbaar. En de oude situatie is dan a.h.w. hersteld. Maar in plaats van dat het de waanzin is waarin de goden spreken, is het nu de rede, het menselijk streven, waarin een Godsgedachte tot uiting komt. We vinden dat evengoed bij sommige grootmeesters van esoterie en mystiek als bij tot heilig verklaarden, zoals b.v. Franciscus van Assisi. Daaruit blijkt, dat de groei naar een onpersoonlijke God gaat, naar het onpersoonlijk contact. Niet de God, Die Zich onmiddellijk openbaart, Die als een stam-God, als een fetisj a.h.w. deel heeft aan het menselijk leven, maar een God, Die steeds verder daar vanaf komt te staan. Een God, Die een onzichtbare invloed wordt. En kijken wij naar de laatste Wereldmeester, dan zien we dat wat hij doet eigenlijk is: de mens wijzen op die onzichtbare God aan de hand van zijn eigen bereikingen; iets, wat tot op dat ogenblik nog niet voorkomt.

God is altijd iets, wat je moet zien als staande buiten de menselijke rede. En nu komt de laatste Wereldleraar en maakt van God iets, dat a.h.w. opbloeit uit en boven de menselijke rede.

Wanneer de spiraal verdergaat, dan zullen wij te maken moeten krijgen met een Godsopenbaring, die zelfs geen bevoertuiging meer vergt, die niet wordt gebracht door een profeet en die niet op aarde belichaamd behoeft te worden of een stoffelijk gezag moet zijn, maar die zomaar een invloed is. En dan kunnen wij aan de hand daarvan dus een aardige conclusie trekken:

Gezien die verschillende vormen van openbaring wordt aan de mens steeds een andere eis gesteld; en die eis is kennelijk. een groter besef van zijn eigen eeuwigheid en gelijktijdig een meer loskomen van zijn gebondenheid aan stoffelijke verhoudingen en stoffelijk gezag. Ik geloof, dat je deze tendens niet alleen maar vindt in de godsdienst, in de openbaring. De eerste wetenschap was het toevallig gevonden feit Van het toevallig gevonden feit. komen wij — en dat in ongeveer gelijke fasen; we kunnen dat inderdaad in een spiraal tegenover elkaar

zetten — tot het onderzoek der dingen, dat op waarneming berust. Denk b.v. aan de Chaldeeën. Denk aan de studies van de Egyptenaren enz. Dat is waarneming. Een waarneming, die nog niet is gebaseerd op een directe erkenning van wetten, maar die voor zichzelf spreekt

Van daaruit gaan we langzaam maar zeker — en dan zitten we al rond de tijd van Jezus' geboorte — naar een periode, waarin die wetenschap dus wel een theorie heeft en waarin de stelling belangrijk wordt. Als wij b. v. Aristoteles zien, die voor de wetenschap een lange tijd een beslissende figuur was (een filosoof), dan komen wij te staan tegenover de stelling, die feiten tracht te verklaren. Van daaruit komen wij tot een verklaren van de wetten uit de feiten. (het omgekeerde). En van daaruit weer moeten wij natuurlijk nog verder komen. We moeten komen tot het erkennen van de eenheid van wet en feit en vervolgens tot de eeuwigheid van de wet, onafhankelijk van het feit.

Dat is een logische cirkelgang Waar we ook gaan en hoe we ook kijken (of we dat nu doen in de zin van grote persoonlijkheden, van fasen met bijzonder veel wereldoorlogen of bijzonder grote rampen in de oude of in de nieuwe tijd, we vinden dat de schaal misschien wat verschilt t.o.v. de huidige, zoals het aantal mensen verschilt in de verschillende perioden, maar dat eigenlijk de feiten in hun schijnbare gelijkheid een klimmende tendens vertonen.

De eerste grote oorlogen waren eigenlijk kwesties van roof, dus zuiver bezit. Van zuiver bezit komen we naar gezag, naar aanzien. Aanzien plus bezit bepalen de volgende fase van grote oorlogen.

Daarna krijgen we oorlogen, die in feite zijn gebaseerd op verdediging dus de op staatsgrens gebaseerde oorlogen. Van daaruit komen we tot de uitbreiding, de kolonisatie-oorlogen; waarbij het niet alleen gaat om eigen grens maar om het overall uitbreiden van eigen gezag. En vanaf dat punt komen wij tot de oorlogen, die gebiedsfrustratie-oorlogen kunnen worden genoemd, zoals de eerste en de tweede wereldoorlog waren. Hierbij speelt dus de voorstelling van wat men zou kunnen veroveren een rol en niet meer het feit van de verovering. Het gaat meer om het denkbeeld. Wanneer wij van daaruit verdergaan, dan zal de volgende oorlog er één moeten zijn, waarbij het gebied wegvalt, het economisch belang wegvalt en waardoor we dus de oorlog zouden krijgen om de theorie, en van die theorie zouden we moeten komen tot een strijdloosheid, die op een wetserkenning is gebaseerd. Het is altijd dezelfde gang van zaken.

Om de tijd te begrijpen, waarin je leeft, kan het dus wel helpen om een vorige spiraal met gelijke werkingen na te gaan. Maar je moet je toch niet te veel vergissen. In de eerste plaats zal in het heden het tijdsverloop altijd aanmerkelijk sneller zijn; dus de ontwikkeling zal sneller zijn dan in het verleden. In de tweede plaats zal de waarde van die ontwikkeling een vooruitgang betekenen t.o.v. de waarde in het verleden. In de derde plaats zullen de middelen van geloof, van strijd, van wetenschap dus eveneens geëvolueerd zijn; niet alleen naar een grotere bruikbaarheid maar naar een andere grondslag.

En zo kom ik vanzelf op een zeer belangrijk punt in deze voorstelling. De spiraal der historie is a.h.w. een vooruitgang van de mens, waarbij de herhaling van feiten slechts een aanduiding is van het doormaken van dezelfde bewustzijnsfasen op een ander niveau. En dat impliceert weer, dat de fasen door hun grotere snelheid en grotere intensiteit gelijktijdig aanduiden: een dichter liggen bij het centrum, het middelpunt.

Men zou hieruit conclusies kunnen trekken, die op zijn minst genomen eigenaardig zijn in de ogen van vele mensen en gelovigen van deze tijd. Want zowel het goed als het kwaad waren in het verleden meer uitgerekt; zij waren lang. In deze tijd zijn goed en kwaad felle, korte, hevige conflictwaarden. Vroeger waren de dingen vaak bijna kinderlijk, Tegenwoordig zijn zo haast verward en verouderd, maar juist daardoor in hun conflict zoveel ontzaglijker en geweldig.

Iemand, die in deze tijd zegt: Maar de mensheid moet toch wel slecht zijn, want er zijn nog nooit zulke verschrikkelijke dingen gebeurd op deze aarde als nu, vergeet één ding: dat men in een periode van 5 of 10 jaren misschien eeuwen van het allereerste verleden samenperst.

En dan kan men dus ook de conclusie trekken: de weg naar God is niet meer een afwisselen van goed en kwaad of een eenzijdigheid, maar het is een zo snel naast elkaar stellen van grote waarden en van goed en kwaad, dat deze beide op den duur niet meer van elkaar worden onderscheiden; dat ze dus één geheel zijn. Op het ogenblik dat het tempo van leven zo is versneld, dat de waarden niet meer afzonderlijk worden gezien, ontstaat er een moment van maximum energie, van maximum beleving, maar gelijktijdig een minimum aan daad of ontwikkeling. het eindpunt van de spiraal mensheid.

Nu begrijp ik wel dat als ik het over de tijdsspiraal heb, u van mij meur verwacht dan alleen een algemene beschouwing. Ik wil daarom graag ook het leven van de mens zelf nog even bezien, zoals dat zich heeft veranderd en ontwikkeld.

De eerste mens leeft zonder planning. (Dat heerlijke woord, dat op het ogenblik de hele maatschappij verpest). Hij leeft a.h.w. op het moment. Hij kan zich binnen 5 minuten tweemaal volkomen tegengesteld gedragen of richten en in eerlijke overtuiging blijven handelen. We zien daarbij dat die mens trekt; dus door het noodlot wordt gejaagd en getrokken. Het is de omstandigheid van buitenaf, die een door hemzelf niet eens zo beleefde verandering betekent. Bijvoorbeeld De stam wordt te veel bedreigd door verscheurende dieren, de stam trekt. Voor ons zou die trek een reuze reis zijn, een beleving, een avontuur. Maar voor de mensen van die tijd niet. Het was alleen een beetje ongemak in het wonen. Je woonde een beetje anders, maar voor de rest: business as usual. Wanneer je dat later gaat bekijken, wordt het al anders. De reis is dan niet belangrijk. Denk b.v. aan de tocht van Alexander de Grote. Een reis, waarbij je de mensen (soldaten, doodgewone vrijwilligers) zomaar meeneemt 15 jaar lang, weg van huis. Dat lijkt tegenwoordig ondenkbaar. Maar voor hen? Och, dat was zo de gang van zaken. Ze aanvaardden dat maar. Ze vormden echter ook een eigen milieu, dat zich wisselend aan het land aanpaste. Als je b. v. een vergelijking maakt tussen het leven van de Griekse soldaten in Babylon (Assyrië) of b.v. in de valleien van de Ganges en de Indus, dan zie je een heel groot verschil. Het is net, of die mensen anders worden. De mens ziet de reis nog niet als het belangrijke, maar in zijn beleving past hij zich meer aan het milieu aan. Hij blijft meer zichzelf.

Nu weet ik wel, dat ik een grote sprong in de historie neem (in de spiraal), maar de verandering in de mens is dan ook wel een enorme.

Wat zien wij op het ogenblik? De reis zelf wordt meer gezien als een tijdelijke verwijdering van huis. De mens is dus veel meer op een bepaald punt gefixeerd dan vroeger. Zijn reis is voor hem over het algemeen geen aanpassing meer, gaan verandering van zijn leven, maar alleen het constateren van het feit, dat anderen anders leven. En dat is een heel groot verschil.

Hierdoor zie je dus, dat een mens wel verandert; maar zijn verandering is er één die meer en meer op hemzelf is gebaseerd. De mens, die op het ogenblik op reis gaat, vraagt niet naar biefstuk en gebakken aardappeltjes, omdat dat het enige is dat hij lust, zo gek als het klinkt, maar hij grijpt over het algemeen daarnaar terug, omdat dit een deel van hemzelf is. U neemt uzelf mee op reis. U verplaatst uzelf niet in de wereld, maar u verplaatst alleen de wereld t.o.v. uzelf. En daaruit blijkt wel, dat de mens van vandaag veel meer een gefixeerd punt is; voor zichzelf geestelijk, maar ook t.o.v. de wereld. Dat zijn aanpassing a.h.w. veel meer door een egocentrisch beleven wordt bepaald dan vroeger toen men vaak in zijn benadering van de wereld bijna excentrisch was. Tegenwoordig zou je zeggen: excentriek.

Wat dit te betekenen heeft, gaat men pas begrijpen, als men zich realiseert dat de mens in zich een eeuwige waarde heeft. En ofschoon men die eeuwige waarde niet kan uitdrukken in biefstuk, doperwt en gebakken aardappeltjes, kan men haar wel uitdrukken in een persoonlijke beleving van het bestaan. Ik meen, dat — naarmate de tijdsspiraal verdergaat — de fixatie binnen de wereld, ontstaan door het persoonlijk "ik"-zijn dat de wereld beleeft maar niet in de wereld ondergaat, steeds groter wordt. En dat lijkt misschien een beetje ongunstig, maar ik geloof niet dat dat waar is, indien wij tevens begrijpen dat er door de hele spiraal heen bepaalde dingen lopen, welke voor alle mensen gelijk zijn en die vandaag aan de dag eigenlijk nog even belangrijk zijn als vroeger.

Vroeger danste Salomé de dans der sluiers voor Herodus; en tegenwoordig zijn er duizenden, die — al dan niet Salomé hetend — dit doen in de nachtclubs. Vroeger heette dat een koninklijke dans; tegenwoordig heet het striptease; maar in wezen is het hetzelfde. De sexualiteit heeft haar waarde (dus de waardering) maatschappelijk gezien vaak aanmerkelijk veranderd in de historie. Maar zij blijkt één van de belangrijke instinctieve drijfveren te zijn in alle tijden.

Wij zien dat de angst voor het onbekende praktisch vanaf het begin der mensheid tot heden altijd weer het aanzijn geeft aan haat, aan wreedheid, aan onbegrip; en ook dat blijft hetzelfde.

Er zijn dus een aantal menselijke eigenschappen, die gelijk blijven. Maar ze zijn stoffelijk. Wanneer dit stoffelijk wordt beheerst door een steeds meer gefixeerd innerlijk, dan zullen die eigenschappen een tijdlang wel heel erg in het oog springend zijn. Want pas wanneer het lichamelijke (en daarmee noem ik dus niet alleen maar zuiver het lichaam maar ook het stoffelijk mentale hier lichamelijk) wordt gedomineerd door de geest, die bewust wordt van zichzelf — en daarvoor is ergens die fixatie nodig — kunnen wij zeggen, dat de angst verdwijnt en dat de sexualiteit in haar huidige spanning verdwijnt. Ze zal waarschijnlijk wel blijven, maar anders. Ik zou zeggen, milder met minder ferociteit.

Zo bezien zal men de mens dus kunnen beoordelen aan de hand van de fluctuaties, die zijn houding t.o.v. de buitenwereld doormaakt, mits we gelijktijdig rekening houden met stoffelijke eigenschappen, die dus de verschijnselen voor een gedeelte bepalen. En dat voert mij — althans voor heden — tot enkele conclusies, die misschien voor u wel interessant zijn.

Men heeft in deze tijd een verhoogd tempo, waarbij men niet alleen maar geestelijk, maar ook t.o.v. het stoffelijke op elk terrein een tendens tot verhoogde consumptie (laten we het zo maar beleefd uitdrukken). Dit geldt voor angst, voor haat, voor wreedheid, voor sexualiteit, kortom voor al datgene, wat tot het stoffelijke, tot het lichamelijke behoort. Juist door deze verhoogde consumptie (dus de versnelde afwisseling a.h.w.) moet er een ogenblik komen, dat er geen verschilwaarden meer zijn. De dingen zijn versmolten tot één geheel. Dat geheel is dan stoffelijk gezien misschien wel niet mooi, maar het is door de geest gezien een harmonie. Het is voor het eerst een apparaat, waarin alle bedieningsorganen binnen het bereik van de bestuurder liggen, zodat hij niet afwisselend het ene terrein of het andere kan besturen, maar alles tegelijk kan overzien. Daaruit valt af te leiden, dat juist in de schijnbare verwarring en de toename van allerhand bandeloosheid wel degelijk de mogelijkheid steekt tot een onverwacht snelle en grote evolutie op stoffelijk terrein, voortkomend uit een bewustwording op geestelijk terrein. En dat betekent voor de mens zelf in de dagen dat zo iets voorkomt natuurlijk, dat hij zich nimmer geheel kan onttrekken aan die snelle veranderingen van waarden in de stof, aan dit steeds meer gelijktijdig optreden van verschillende impulsen en tendensen.

Ik geloof, dat dat in deze dagen wel belangrijk kan zijn. Want ik kan mij wel voorstellen dat er heel wat mensen in de war zijn, omdat ze hun gevoelens, hun reacties en hun eigen wezen eigenlijk niet eens meer kunnen begrijpen. Ze wisselen te vlug om voor zichzelf daarvan een denkbeeld te hebben. Als men zich echter gaat realiseren, dat het een homogeniseren is van zijn wezen, dan staat men er misschien wel een tikje anders tegenover.

Daarnaast blijkt het van groot belang te zijn, dat men tot een grotere harmonie met zichzelf komt. Men moet dat "ik" niet beoordelen naar de afzonderlijke verschijnselen. Men moet in dat "ik" een zo groot mogelijk bewustzijn van een geestelijk doel of een geestelijke waarde zien; en dat dan maar in het geheel van dat stoffelijke beleven en tot uiting brengen. Op die manier kunt u aan de snelheid van wisselingen ontkomen. Anders wordt u heen en weer gezwabberd tot het lijkt, of u op de één of andere geestelijke cakewalk rondwandelt. Door echter uit te gaan van het gefixeerde innerlijk besef, dat in zich misschien weer een ontwikkeling kent (maar dat gaat ons niet aan, dat qua doel op aarde is gefixeerd en dit doel mee te delen aan alle tegengestelde gebeurtenissen, komen wij tot een harmonie met ons eigen wezen en is dit samentrekken van alles tot én geheel voor ons aanvaardbaar geworden.

Ik meen nl. dat op het ogenblik onder de heersende invloeden, mede als gevolg van de verschillende kosmische golven van de laatste tijd (want er zijn een paar mooie klappen bij

geweest), voor heel veel mensen die versnellingen en de wankelmoedigheid eigenlijk zijn toegenomen. Zij willen kiezen tussen het én en het ander; en dat gaat niet. Maar als u nu dit beseft wat ik hier heb uitgelegd, dan gaat u zeggen: Neen, ik moet een synthese vinden. Ik moet iets vinden, waarin al die dingen ook voldoende aanwezig en mogelijk zijn.

Je kunt natuurlijk een keuze doen; en die zal in deze dagen heel vaak betekenen: een absolute onderwerping, een absolute gehoorzaamheid, een absolute gebondenheid aan een bepaald principe. Maar dat is niet altijd aanvaardbaar, dat kan ik mij best voorstellen. Bovendien, al erkent men de juistheid ervan, men kan voor hetgeen als geestelijk aanvaardbaar, als binnen het bewustzijn passend, wordt erkend geen stoffelijke weg vinden. Daarin zit de moeilijkheid. En dan zeg je dus: Het gaat mij niet om de gebondenheid of om de aanvaarding op zich of wat het ook is, het gaat mij om het erkende doel. En dit ga ik nu in alles (in het goede en in het kwade) in alles wat ik rond mij zie projecteren. Ik wil alles aaneen smeden tot een geheel.

Dat lijkt mij werkelijk voor veel mensen een mooie oplossing in deze dagen. Want de uiterlijke waarden schijnen zo snel te wisselen. Indien wij begrijpen, dat het doel niet wisselt, dan kunnen wij met die bewegingen tevreden zijn.

Het is net als met een wiel van een locomotief. Wanneer je naar de zuiger kijkt, zeg je: Die zuiger gaat nu naar voren en dan weer terug. Wat heeft dat voor zin? Maar begrijp je dat het gaat om de krukas, waarmee het wiel aan het draaien wordt gebracht, dan zeg je: Hé, het is niet heen en terug, het is een tegenstelling van beweging, die wordt omgezet in een gelijkmatigheid van richting, van doel. Dat moet ik met mezelf ook doen. En zo zijn er meer van die punten.

Er is een tijd geweest dat op aarde onderworpenheid van het hoogste belang was. En dan wil ik niet alleen uitgaan van de slaven-mentaliteit, die we hebben gekend. Vroeger was het zo: slaven waren vaak mensen, die niet eens goed vrij konden zijn. Degenen, die vrij konden zijn, bleven voor het gemak toch maar slaaf met zelfstandige mogelijkheden. Maar die mentaliteit van gebondenheid, van onderworpenheid bestaat eigenlijk vandaag nog.

Er zijn heel veel mensen, die eigenlijk niet meer in de bijbel geloven, zoals het zou moeten, maar zo gaan toch regelmatig naar de kerk. Er zijn mensen, die het helemaal niet eens zijn met de regering, met de militaire opdrachtgevers of met wie dan ook, waar zij onderstaan. Maar zij durven of willen de consequenties niet aanvaarden van een zich buiten dat geheel stellen. Die slaven-mentaliteit kan alleen maar goed zijn voor iemand, die geen bewustzijn heeft. Iemand, die wel bewustzijn heeft, zal zeggen: Ik kan die slavernij op zich niet accepteren. Ik aanvaard de gebondenheid alleen in zoverre zo voor mij doelmatig is. En dan krijg je een heel ander verschijnsel.

De slaaf is ongeacht het al of niet harmonisch zijn onderworpen aan zijn meester. De vrijwillige dienaar is aan zijn meester onderworpen, zolang hij diens wijsheid boven zijn eigene erkent, ofwel een gelijkheid van doel en streven met die meester kent.

En dan komt het mooiste punt: Je moet op een gegeven ogenblik ook nog zo ver kunnen komen, dat je in de maatschappij een maximum aan harmonie, aan eenheid van streven en handelen zoekt, zonder dat je daarbij ooit jezelf verloochent. En kijk, dan geloof ik dat je het punt hebt bereikt, dat in deze tijdsspiraal de maximale ontwikkeling betekent. Je kunt op het ogenblik nog niet komen tot de volledige beleving van het geestelijke, waarbij het stoffelijke onbelangrijk is, al zou je het nog zo graag willen. Maar je kunt komen tot een vrijheid van keuze in je beleving, in je dienstbaarheid, waarbij de harmonie met de wereld bepalend is voor de wijze, waarop je uitvoering geeft aan hetgeen geestelijk in jezelf leeft.

Als we nu in deze cursus over aanpassing spreken, dan zou ik zeggen: Dat is het criterium van de juiste inpassing geworden. Omdat in deze draaiing, deze wenteling van de tijdsspiraal alles zoveel sneller gaat, moeten wij ons buitengewoon gemakkelijk blijven aanpassen aan alles. Moeten wij als het ware zo lenig zijn, dat wij meekronkelen met alles, wat er rond ons kronkelt. Maar... (punt 1) wij moeten dat doen zonder onszelf, ons geestelijk principe te verloochenen; en (punt 2), zonder ooit een disharmonie te scheppen met onszelf,

Wees eerst jezelf volgens je beste geestelijk bewustzijn. Transponeer dat in een stoffelijk gedrag, dat zoveel mogelijk aan je wezen en je wensen beantwoordt, maar dat gelijktijdig een maximum aan harmonie reet de wereld mogelijk maakt.

Zo ziet u, dat ook het beschouwen van deze historische spiraal, deze tijdsspiraal, ons kan brengen tot een beter begrip van onze eigen tijd. Er zijn daarin heel veel punten, die een afzonderlijke belichting verdienen. Misschien komen wij daar nog wel eens aan toe.

Ik denk b.v. aan de kunstuitingen. Ik denk aan het inspiratief moment, dat loopt van ingeving, profetie tot een beredeneerde ontwikkeling aan de hand van een eenzijdig onderzoek door de intuïtie veroorzaakt. Er zijn duizenden wegen en mogelijkheden om binnen deze spiraal van tijd onszelf terug te vinden, ook in de tijd van nu; en vooral om te begrijpen, dat de wereld van vandaag niet alleen maar een weerspiegeling van het verleden is, maar gelijktijdig een in de tijd gecomprimeerde weerspiegeling, die van ons een steeds groter bewustzijn en steeds grotere bereidheid tot aanpassing enerzijds en anderzijds een gefixeerd bewustzijn van het Hogere in onszelf zal vergen.

EENHEID DER TEGENDELEN

Hoe ken ik het wit zonder het zwart? Hoe weet je dat het licht is, als er geen duister bestaat? Hoe kan een man als man bestaan, als er geen vrouw naast hem gaat? En hoe kan een vrouw een vrouw zijn, zo er geen man is en geen kind

Al heeft zijn eigen kracht, zijn eigen uiterlijk, zijn eigen uiting, zijn eigen waarde. Maar zo we het goed bezien, vullen de waarden slechts elkander aan en is dat, wat wij zien als absolute waarde in het bestaan, slechts de helft van een cirkel, die de eeuwigheid omschrijft.

Waarlijk, een eenheid van tegendelen bestaat te allen tijd voor hem, die wel beseft hoe juist het bestaan van tegendelen leidt tot het erkennen van een totaal, een afgeronde eenheid, waardoor het "ik" zichzelf erkent en zo zichzelf verheft tot hoger zijn en hoger doel.

Een eenheid van de tegendelen. Hoe kun je anders ooit zo iets verstaan?

Er was een weg. Een weg, die je moet gaan. Niet van links naar rechts, maar in een wereld, waarin links en rechts omschrijven wat voor weg je eigenlijk gaat. Hoe kun je spreken over noord en zuid en oost en west, tenzij om aan te geven, hoe de rest van de wereld rond je bestaat?

Het "ik", dat is de eenheid, waarin alle tegendelen samenvloeien tot één beseft. En het bewustzijn is het product van al wat rond het "ik" als tegenstelling schijnbaar strijdig voortdurend voortbestaat. Ja, zelfs het gelovig "ik", dat — terwijl het tot de hemel op wil zweven — naast zich de afgrond ziet van hel. En in een vrees voor hel als vluchtend ten hemel gaat. Zo, niet ten hemel gaand, werd het niet door hel tot hemel zijn gedreven.

En was geen hemel in het "ik" als waar beseft aanwezig, men zou zelfs in de hel als in een hemel leven. Het is het verschil, dat ons beseffen doet, maar het is de aanvulling van tegenstellingen, waartussen wij bestaan en leven, die ons de waarheid van het eigen "ik" verschaft. In ons zijn alle waarden neergeschreven en niet slechts één punt. Een enkele richting of alleen maar licht uit tegenstellingen opgebouwd vermogen wij pas werkelijk tot de waarheid te gaan of te streven. Daarom lijkt mij het antwoord op het gestelde onderwerp eenvoudig. De eenheid van de tegenstellingen, mijne vrienden, is het leven. En wie het leven wel verstaat, beseft hoe schijn van tegenstelling in het einddoel ondergaat tot eenheid van het zijn, waarin het "ik" zichzelf erkent en in het ware zelfbeleven erkent: er is geen tegendeel, maar slechts bewustzijn door de kracht, die alles scheidt aan mij als een weerkaatsing of een beeld van het oneindige bestaan binnen mijn beperking gegeven.

DEFINITIES VAN HENRI

Eenheid.

Eenheid is datgene, wat men voortdurend nastreeft, zonder het ooit te bereiken, omdat men altijd wenst dat anderen één met u zullen zijn, maar niemand zichzelf één wil zien niet anderen.

Drie-eenheid

De Drie-eenheid is het resultaat van ons onvermogen om God volledig te zien als gelijktijdig geuit en ongeuit, als geest en materie, als kracht en rust.

Goddelijke eenheid

Dit is de terugkeer tot het goddelijk Wezen, dat echter voor de mens alleen aanvaardbaar wordt, indien hij zijn ideeën van eigen belangrijkheid over boord zet. Vandaar dat het voor zovelen zoveel levens pleegt te duren.

De dood.

De dood is voor de mens een blijvend afscheid. Voor de geest een bevrijding en in wezen niets anders dan één stap verder op de weg- naar de eindbereiking.

Henri.

LES 2 - DE MENS EN DE KOSMISCHE KRACHTEN

De mens leeft in de wereld, omringd door allerhand verschijnselen, waarvan hij de werkelijkheid slechts ten dele kan doorgronden. De vraag in hoeverre de werkelijkheid, die hij beleeft inderdaad reëel is, is lange tijd een onderwerp van beschouwingen en besprekingen geweest en vele filosofen hebben daaromtrent hun eigen standpunt verkondigd. Er zijn er die b.v. stellen: "Er is alleen het zijnde en het niet-zijnde; daartussen is geen variant of geen tussentrap mogelijk."

Voor ons is het, geloof ik, niet zo belangrijk om uit te maken of de verandering, die wij rond ons zien, nu een kwestie is van het zijnde of het niet-zijnde of van een illusie. Wij zijn eraan onderworpen en wij worden erdoor beïnvloed. Deze beïnvloedingen worden in vele gevallen toegeschreven aan goden, aan demonen of wat later aan de goddelijke wil, en men gaat nog verder met kosmische krachten. Om te begrijpen wat er precies plaatsvindt en daar voor onszelf een redelijke aanpassing aan te kunnen vinden, is het wel heel erg belangrijk dat wij die kosmische krachten even verder ontleden.

Uit het tweede onderwerp van de vorige maal, waarin wij de tijdsspiraal hebben behandeld, zal u wel gebleken zijn dat we buiten de tijd een totaal andere verhouding kunnen aantreffen. Wij gaan nu uit van de menselijke realiteit en de kosmische invloed.

Wat is een kosmische invloed? Het is een uitwerking, die voor de mens en dus ook voor zijn wereld buiten het zonnestelsel is georiënteerd en van uit het kosmisch bestaan — de sterrenwereld en de ongeziene werelden — tot zijn eigen wereld doordringt.

Aan een dergelijke kracht kan een zekere persoonlijkheid worden toegeschreven. Indien we de kracht personifiëren kan hij een Engel worden. Hij kan een Troon, een Heerschappij, een gezondene, een gesel Gods zijn, enz. Maar we veranderen het wezen van de kosmische kracht niet door er een naam of een persoonlijkheid aan te verbinden. We moeten uitgaan van het standpunt: elke kosmische kracht is een uitdrukking van wetmatigheid en verhoudingen, zoals deze in de kosmos bestaan. Er is dus geen sprake van een verandering. Er is sprake van het ondergaan van bestaande invloeden, binnen wier werkingsgebied wij ons bevinden.

Als we zo'n kosmische kracht verder bezien, dan blijkt dat deze wet voortdurend gelijk blijft. Het is dus een wetmatigheid, die in zich niet verandert, maar die — onderworpen aan hogere krachten — niet op gelijke wijze haar kracht rond zich kenbaar doet worden, maar dat met een zekere periodiciteit doet. Wij zien van uit ons standpunt die kosmische kracht dus optreden als een soort baken, zoals men dat aan de kust vindt. Een soort vuurtoren, waarbij bepaalde stralen van sterkere en zwakkere intensiteit worden afgewisseld door perioden van duisternis. Voor de wereld is het alleen maar jammer, dat ze een groot aantal van deze bakens gelijktijdig ondergaat en dat ze niet zo goed zichtbaar zijn.

Elk kosmische baken of elke kosmische invloed mag verder dan nog worden gedefinieerd als: een inwerking op het Al, waardoor een toestand van evenwicht wordt gehandhaafd, terwijl gelijktijdig een verandering of een omwenteling of een ontwikkeling mogelijk blijft. Dan is de conclusie die hieruit volgt: De kosmische invloed, die op de mens inwerkt, is in zekere zin een corrigerende invloed.

Wij zien de kosmische invloed vaak als originator van de veranderingen of van de verschuiving. Maar we zouden ook kunnen zeggen: Het is de factor, die de verschuiving mogelijk maakt, want een onevenwichtig Al kan niet bestaan. En daaruit volgt dat de evenwichtigheid wordt gehandhaafd door de kosmische invloeden; en dat hun eigenaardig optreden met golven (flashes eigenlijk) voor ons niets anders betekent dan het ritme, waardoor zij van uit hun eigen wetmatigheid in staat zijn het evenwicht te handhaven.

De mens ondergaat de kosmische invloed; en hij doet dat niet alleen met de materie. Hij doet dit op elk geestelijk niveau met elk geestelijk voertuig. Voor die mens geldt, dat zijn wezen, bestaande uit vele voertuigen op elk vlak, waarvan een bewustzijn in die mens bestaat, onderworpen is aan de wetten, mogelijkheden en krachten van de sfeer, waarin hij bewust is. Verder: dat ook indien een waakbewustzijn of een menselijk bewustzijn niet in staat is de sferen die in het bewustzijn zijn opengebloeid geheel te begrijpen, hij toch over de krachten ervan kan beschikken, maar gelijktijdig zich aan de wetten ervan zal moeten onderwerpen.

En dat brengt de mens in een eigenaardig parket. Want de kosmische invloeden werken niet op elke sfeer, en elke wereld gelijktijdig in. Ze doen dat ook niet in dezelfde mate.

We kunnen ons voorstellen dat er een bepaalde sfeer is, waarin een kosmische invloed absoluut geen invloed heeft of geen inwerking vertoont, terwijl andere werelden daardoor zo sterk worden beheerst dat men zou zeggen: Hier is die kosmische invloed eigenlijk bepalend voor het milieu en voor het gebeuren. Het is moeilijk dit gehele beeld in een zeer korte schets duidelijk vast te leggen. Indien ik dan ook zou falen, hoop ik dat u mij dit zult vergeven.

Op het ogenblik dat de wereld (de menselijke of stoffelijke wereld) sterk onderworpen is aan een kosmische invloed, zal er gelijktijdig voor de mens een sfeer zijn, waarin die invloed niet van kracht is en er zal een sfeer zijn waarin de inwerking, die het gevolg is van die invloed, tegengericht is aan die, welke op aarde plaatsvindt. Dit wel heel eenvoudig gezegd, want er zijn natuurlijk nog veel meer mogelijkheden. Het komt echter hierop neer, dat indien wij iets aan mogelijkheden wegnemen in de ene wereld, de andere wereld diezelfde mogelijkheden wint; dat wanneer we de vrijheid beperken in de ene wereld de vrijheid in de andere wereld groter wordt. Verder: dat er altijd een rustpunt is in elk "ik", in elk wezen, van waaruit kan worden gezegd: alles blijft eigenlijk gelijk, alleen de verschijnselen buiten mij veranderen.

De mens bevindt zich dus eigenlijk in een zeer eigenaardige situatie, wanneer die kosmische invloeden optreden. Aan de ene kant ondergaat hij in de stof die invloeden onbewust; hij wordt daardoor in zekere mate beheerst of geleid. Aan de andere kant zal hij daardoor geestelijk gelijktijdig een verarming of een verrijking ondergaan. En ten laatste behoudt hij voor zichzelf een bepaald terrein dat onaangetaast is en waarin het "ik" zichzelf blijft.

Zo ontstaat er dus voor de mens een verschuiving van waarden, die niet onmiddellijk wordt gerealiseerd (zeker niet in de materie), maar die zowel voor de mens en zijn evenwichtigheid van belang is als voor zijn aanpassing aan het totaal van de kosmos en dus ook voor het juist vervullen van de kosmische wetten, zoals ze in hem tot uitdrukking komen. Hier zou ik willen stellen:

Voor de aanpassing van de mens aan de invloeden die rond hem ontstaan, is het noodzakelijk dat hij beseft dat elk verlies, dat buiten eigen wens en wil om optreedt (dus niet door het "ik" wordt veroorzaakt), altijd wordt gecompenseerd door een eveneens niet verlangd of gewild voordeel of een aanwinst in een ander deel van de persoonlijkheid. Om het eenvoudig te zeggen: Een mens, die blind wordt, zal leren meer op zijn tastzin en gehoor af te gaan. Hij verliest dus wel een capaciteit, maar hij wint een aanmerkelijke verscherping van andere capaciteiten, waardoor hij het verlies vaak voor een groot gedeelte kan compenseren. De grote moeilijkheid van het blind zijn is dan dikwijls een emotionele; de lichamelijke moeilijkheden kunnen over het algemeen redelijk overwonnen worden. Dat geldt echter alleen binnen de menselijke beschaving. Het is een onvolledig en ten dele onjuist voorbeeld. Ik hoop dat u hier geen spijkers op laag water gaat zoeken.

Stel u nu eens voor, dat u in de stoffelijke wereld bepaalde vrijheden of mogelijkheden verliest. Dan zal er gelijktijdig — of u dit wenst of niet, of u ernaar zoekt of niet, of u ernaar streeft of niet — in een deel van uw "ik"; in uw geest een aantal capaciteiten ontstaan, waarmee u dat stoffelijk verlies tenminste redelijk kunt compenseren en vaak zelfs is het iets, waardoor u meer en beter uzelf kunt zijn dan met de stoffelijke vrijheid, die u zo dierbaar leek.

Hier zit dus een element van wisselwerking en gelijktijdig van evenwicht in, dat ons doet concluderen dat het menselijk wezen als geheel ergens evenwichtig moet zijn en dat het — eeuwig zijnde — waarschijnlijk wel verschillende verhoudingen in zich kent, maar dat de totaalwaarde wel gelijk zal blijven. Je bent je er echter niet van bewust.

Bewustwording is ons doel en ons streven. We leven in een wereld, waarin kosmische invloeden nogal eens optreden en bovendien in een tijd, waarin die kosmische invloeden achtereenvolgens; doch voortdurend met een veel grotere invloed dan normaal werkzaam zijn. Dan mag de mens zeggen:

Op het ogenblik, dat ik in mijn eigen wereld een tekort aan mogelijkheden, aan vrijheid of iets anders ontdek, zal ik in mijzelf moeten zoeken naar de geestelijke waarde, die dit kan compenseren. Leer ik gebruik te maken van de mogelijkheden tot compensatie in de geest, dan zal mij verder opvallen dat een bepaald deel van mijn denken of leven ongeveer gelijk blijft.

Neem datgene in uzelf, wat voor zover u kunt nagaan niet, of praktisch niet, verandert als werkterrein en ga daar van uit. Het "ik" namelijk, dat onveranderd blijft, maakt de aanpassing eenvoudiger mogelijk. Want wij kunnen van uit dit standpunt zien wat wij werkelijk verliezen en wat wij werkelijk gewinnen. Zorg ervoor dat al hetgeen enerzijds teloor gaat, anderzijds zo snel mogelijk bewust wordt aangevuld en gehanteerd.

Nu ga ik tot de praktijk over en wil ik proberen te ontleden wat er in de komende tijd hier gaat gebeuren.

We hebben nl. te maken met een kosmische invloed, die u is aangekondigd als die van het reinigend vuur of het Witte Vuur, het Witte Licht. Deze invloed op zichzelf heeft geen directe materiële uitwerking. We kunnen dus niet verwachten, dat de wetten of verhoudingen in de materie daardoor onmiddellijk gaan veranderen. Wel blijkt, dat de z.g. mentale wereld (en die omvat voor een gedeelte ook het gevoelsleven van de mens en zijn verstandelijke reacties bijzonder scherp hiervoor vatbaar zal zijn. Dan is de eerste conclusie, die wij op grond van het voorgaande gaan trekken:

In de komende maanden (vanaf nov. '64 - red.) zullen wij veranderingen in onze ideeën ontdekken, vaak gepaard gaande met grote onzekerheid en met de behoefte om ze opnieuw te formuleren. Verdere een gevoel van verlatenheid of eenzaamheid. Wanneer dit optreedt, dan moet daarvoor elders een compensatie aanwezig zijn. Die compensatie kunnen wij moeilijk zoeken op het terrein van de levenskracht, omdat de levenskracht ten dele kan worden gedomineerd door het mentale gebied. Wij zouden dus moeten zoeken naar de wereld, waarin eigenlijk meer de ziel leeft. En dan blijkt:

De innerlijke wereld van de mens blijft gelijk, zodat niet zijn vorm van streven maar wel zijn behoefte tot streven gelijk zal blijven. Verder zullen wij ontdekken, dat de onevenwichtigheden, die in het mentale leven zullen optreden, kunnen worden gecompenseerd zowel in de materie zelf als alweer op een terrein dat naast de materie ligt; de astrale wereld, als u dat zo wilt noemen, de gebieden van levenslichaam, etherisch dubbel enz. De compensatiemogelijkheid, die zo ontstaat, zal niet verhoeden dat wij ons ergens genomen voelen. En als u in de komende tijd het gevoel hebt, dat u eigenlijk zo'n beetje onrechtvaardig wordt behandeld en opzij geschoven en aan alle kanten wordt misbruikt en bedrogen — dat is heel goed mogelijk — dan zou ik u de volgende raad willen geven:

Vraag u in de eerste plaats af in hoeverre er sprake is van een feitelijk bedrogen worden en van een verkeerd interpreteren uwerzijds. Probeer zoveel mogelijk te erkennen wat uw eigen onjuistheden zijn en u keert terug tot een reëler inzicht in uw eigen mogelijkheden en uw eigen kracht.

In de tweede plaats: Datgene, wat u niet stoffelijk of qua energie onmiddellijk tot uiting kunt brengen, kunt u overdragen naar die wereld, waarin het astrale voertuig grote kracht heeft; dus de astrale wereld. Wij kunnen van uit de wereld van uittrekking en door de erkenning van bepaalde, aan de stof verwante krachten veel compenseren.

In de derde plaats: Wanneer onze gevoelswereld ons dus met eenzaamheid, verwarring enz. confronteert, zullen wij vaak zekerheid kunnen vinden door onze stoffelijke handelingen aan te passen aan onze onzekerheden. Hoe onzekerder ik mij gevoel, hoe juister ik moet komen tot een definitie van die onzekerheid en hoe meer ik mijn handelen in de materie en bij uittrekking

in de astrale sfeer bij voorkeur moet baseren op het teniet doen van die onzekerheid. Een voorbeeld:

De invloed is reinigend. De mens heeft misschien een betrekkelijk hoog idee omtrent zichzelf. Hem blijkt nu dat dit niet helemaal juist is. Hij kan nu zeggen: De hele wereld is fout; en blijft hij met zijn onevenwichtigheid zitten. Hij kan echter ook erkennen: Ik heb dus klaarblijkelijk mijzelf en mijn betekenis verkeerd aangeslagen. In dat geval kan hij dus ook tegen zichzelf zeggen. Wanneer dit waar is, kan ik die betekenis toch nog gewinnen door te zorgen dat ik stoffelijk belangrijker wordt voor anderen; door te zorgen dat ik bij mijn uittredingen meer bewust ben, zodat ik meer bewuste resultaten tot stand breng.

Op deze manier kunt u dus wat in de sfeer van het mentale (van de denkbeelden dus onevenwichtig of onjuist is geworden en wat u moet prijsgeven, vervangen door praktische waarden van de stof en van de astrale werelden.

Ik wil er nog even op wijzen, dat wij in de komende tijd niet slechts met één invloed te maken krijgen, maar met nog een serie van tenminste zes of zeven verschillende invloeden.

U weet allen waarschijnlijk reeds, dat niet iedereen op gelijke wijze door zo'n invloed zal worden gegrepen. Het is nl. de grote vraag in hoeverre zijn wij harmonisch met een optredende invloed? Men zou dit kunnen vergelijken met vatbaarheid. Eén mens heeft mazelen. Er komen er tien bij. Vier gaan er weg en die hebben ook mazelen; de anderen mankeren niets. Men zou dan kunnen zeggen: De vatbaarheid voor mazelen was dus bij die patiënten groot. Op dezelfde manier kan men dus zeggen:

Wanneer wij in het bijzonder worden getroffen door een bepaalde kosmische invloed, dan betekent dit dat deze op onze straal (dus op de basiswaarde van ons wezen) een zeer grote invloed heeft. Wanneer dit gebeurt, betekent dit, dat eveneens alle compenserende mogelijkheden groter zijn. Hoe meer men wordt getroffen door de inwerking van zo'n kosmische straal of zo'n kosmische invloed, des te groter de mogelijkheden zijn om te komen tot een snelle verandering en een meer volledige aanpassing. Ik hoop, dat u ook dat in uw oren wilt knopen.

Naarmate men dus meer wordt getroffen, vindt men meer mogelijkheden. Wie van de mogelijkheden gebruik maakt, zal ontdekken dat de evenwichtigheid, die er in de kosmos en in het Al bestaat, in zijn eigen wezen eveneens te handhaven is; met dit verschil, dat wij van de kosmos niet weten in hoeverre dit proces van voortdurend herstel van evenwicht en invloed voor haar bewustzijn inhoudt, maar dat voor ons deze veranderingen gepaard gaan met een veel juister besef van ons eigen wezen en van onze mogelijkheden en vermogens.

Het is de bewustwording, die in deze wisselwerking tussen mens en kosmische invloed het meest belangrijk is. Wij kunnen de feitelijke waarden wel niet veranderen, maar wij kunnen die waarden zoveel beter gaan beseffen, dat wij er voor onszelf een gepaster gebruik van kunnen maken.

Aanpassing wil niet alleen maar zeggen: aanvaarden of ondergaan. Het wil wel degelijk ook zeggen: bewust het "ik" richten op de heersende condities en omstandigheden; bewust gebruik maken zelfs van heersende condities en omstandigheden om het "ik" een meer juiste uitingsmogelijkheid of betere resultaten te bezorgen.

Dit is, mijne vrienden, zeer zeker mogelijk binnen het kader van de kosmische invloed. En omdat dit het geval is, kan ik mijn onderwerp wel besluiten met de woorden:

Hoe meer ge in de komende tijd wordt getroffen door de invloeden van buitenaf, des te groter uw mogelijkheden in geest en materie zullen worden om via de vernieuwing te komen tot een juister gebruik van eigen wezen en vermogen en een juister richten van eigen capaciteiten.

HET DOEL VAN HET LEVEN

Het is een heel grote vraag, of het leven wel een doel heeft, tenminste zoals de mens zijn doel bekijkt. Want als wij ons realiseren wat kosmisch gezien het leven van de mens is, dan zou men kunnen zeggen: Het is beginnen op hetzelfde punt waar je later na veel moeite ophoudt. Het is een rondreis, zonder dat er feitelijk een andere bestemming wordt bereikt. Het enige verschil is de ervaring, die je hebt opgedaan.

Er zijn mensen die zeggen: Wanneer wij dan leven en in al die sferen moeten bestaan, heeft het dan zin? Ik geloof niet, dat wij in staat zijn dat te beoordelen voor zover dit de totaliteit van leven, van bestaan betreft. Wij kunnen alleen proberen voor onszelf het doel van het leven enigszins te definiëren; en dan moeten wij uitgaan van eigen bestaan, van eigen bewustzijn en zelfs van eigen mogelijkheden.

Als eerste punt krijgen we dan onmiddellijk de vraag: Heeft het leven voor mij zin? Dan kan ik daarop alleen maar antwoorden: Niets meer te ervaren, niets meer te kennen, niets te weten, uitgeblust te worden, zonder dat er iets overblijft, is iets wat voor ons ergens onaanvaardbaar is. We zullen er een ogenblik naar verlangen, maar de gedachte, dat er werkelijk niets overblijft, is beangstigend. Zodra wij ons gaan realiseren dat al wat wij hebben gedaan, al wat wij hebben geleden, al wat wij misschien dan toch aan goeds zouden hebben willen bereiken, wordt uitgeblust als een kaars die is uitgebrand, zodat er niets meer overblijft dan een laatste walm en een beetje as, dan hebben wij ergens het gevoel dat het geen zin heeft. En wat wij nodig hebben in dit leven is zin, zinrijkheid.

Leven, dat is voor een mens ademen. Maar het is ook: mensen zien. Het is: betekenis hebben voor anderen. Het is: iets leren. Het is: wat meer worden dan je geweest bent; een vergaren van rijkdom, waardoor je aan je bestaan steeds een andere betekenis kunt geven, zonder daarbij de droevige gedachte te koesteren dat het allemaal nutteloos en voor niets is. En zo zou ik dus de zin van het leven in de eerste plaats wel willen noemen: Het besef van bereiken. Het besef, dat er zin is in het zijn.

Als het zijn niet zinrijk is, is het leven nutteloos. Dan is elke beperking, die de mens zich oplegt, al zijn lijden, al zijn vreugde iets wat geen betekenis heeft. Dan blijft er alleen nog maar reden over om wat hedonistisch te zeggen: Alle plezier dat ik kan krijgen, zal ik nemen en alle ellende laat die maar voor een ander. Wat heb ik daarmee van doen. Het mens-zijn zou teniet gaan volgens mij, indien wij geen doel hadden, dat verder zou liggen dan het beperkte bestaan dat je als mens kunt beseffen.

Wat is de zin van het leven dan verder? Als tweede punt zouden wij natuurlijk kunnen zeggen: bewustwording.

Wanneer je als kind in de wereld komt te staan, dan heb je voortdurend een vraag: Wat is dat? Waarom is dat? Ons bestaan als kind is het zoeken naar een verklaring. Als we wat ouder zijn, dan doen wij alsof wij de antwoorden weten; maar in onszelf blijven we voortzoeken naar een verklaring. De zin van het leven is voor ons kennelijk ook het vinden van de verklaring voor ons bestaan en van alle dingen, die wij zien en meemaken. En dat is bewustwording.

Bewustwording is de erkenning, dat de dingen niet zonder reden en niet zonder verband zijn. Wat heeft wetenschap voor zin, indien ze met u wordt uitgeblust? En als u het moet overlaten aan anderen, kunt u misschien zeggen: Mijn naam zal verder leven. Maar die naam is binnenkort ook uitgeblust en uw uitvindingen, uw resultaten worden misschien op naam van een ander geschoven. Wat zou de zin ervan zijn? Maar het feit, dat u zelf bereikt, dat u zelf leert beseffen, leert weten, dat is wel heel belangrijk in het leven.

In de derde plaats zouden we dan kunnen spreken over harmonie. Nu klinkt het wat cynisch, als je een mens ervan beticht dat hij als levensdoel harmonie ziet, terwijl hij het grootste

gedeelte van zijn leven pleegt bezig te zijn met verwijten aan anderen, strijdigheden met zichzelf en met de wereld en zelfs in zijn streven naar geweldloosheid over het algemeen het geweld op de voorgrond schuift.

Maar harmonie is een erkenning. Erkend worden door je medemens. Erkend worden, al is het maar door een dier of door een plant desnoods. Het ontstaan van een relatie tussen jouw leven en een ander leven, dat is wel bijzonder belangrijk. En als je dat niet hebt, dan is het, alsof je niet werkelijk leeft. De relatie kan misschien heel dwaas liggen. Voor een aankomende gangster is dat misschien de relatie tussen zijn pistool en hemzelf; de macht over leven en dood. Maar die macht is ergens een relatie met anderen. Voor de wijze is het misschien het begrip waardoor hij zichzelf kan blijven en toch weten hoe een ander is; en zo aan een ieder het antwoord weten te geven wat hij nodig heeft. Maar het blijft een relatie vinden met anderen; een harmonie; een samenvoegen van je eigen bestaan met het bestaan van anderen of van het andere.

Het zijn natuurlijk geen kosmische antwoorden op de vraag. Zouden we het esoterisch willen doen, dan zouden we moeten zeggen: De zin van het leven is zelferkenning. Maar dat is een tamelijk ambitieus project; en er zijn maar weinig mensen, die in hun leven instaat zijn zichzelf waarlijk te kennen. En zij, die het kunnen doen, vermijden het heel vaak omdat ze de pijnlijke ontdekkingen het liefst zo lang mogelijk terzijde laten. Neen, ik geloof die zelferkenning niet te moeten zien als een reëel levensdoel, als de zin van het leven voor de mens.

Iets anders is het feit, dat wij worden geconfronteerd met de noodzaak om onszelf te leren kennen. Want de zin van het leven is voor ons voor een deel afhankelijk van de manier, waarop wij onze persoonlijke relatie met het Al stellen.

Harmonie is voor ons niet goed mogelijk, zonder een redelijke zelfkennis. Waarheid dan misschien. Dat zou ook een punt kunnen zijn. De zin van het leven is waarheid. Niet tegenover de buitenwereld maar tegenover jezelf. Te weten wat waar is; wat echt is. Maar als je dat gaat omschrijven, dan kom je weer tot hetzelfde: Het gaat erom dat je een binding kunt krijgen met het leven, waardoor de onveranderlijkheid van het geconstateerde je zekerheid geeft. Zekerheid omtrent jezelf en je eigen betekenis. En van uit een menselijk standpunt komt het altijd weer neer op:

De zin van het leven is: betekenis hebben. De zin van het leven is: die bindingen; die banden bereiken, waardoor je niet alleen staat. En dat is misschien ook van uit een meer kosmische zin wel een aanvaardbaar antwoord.

Wij gaan uit van een bepaald deel van God of van wat dan ook, van geboorte desnoods. En we zijn niets. Wij hebben geen betekenis. De betekenis wordt ons wel gegeven door onze omgeving, maar wijzelf hebben het niet. Zoals een kind ernaar hunkert volwassen te zijn en dus zijn eigen verantwoordelijkheid te kunnen dragen, zo hunkert ergens een mensenziel ernaar om eigen verantwoordelijkheid te dragen; om eigen wezen, eigen bestaan a.h.w. voor zich te mogen opeisen. Kosmisch is dat de bewuste terugkeer tot God. Wij hebben geen strijd met datgene wat wij zijn, maar we hebben wel strijd met de opvattingen die wij daaromtrent hebben.

En zo gezien lijkt mij kosmisch en menselijk misschien het meest juiste antwoord: De zin van het leven is:

- Te weten wat je bent;
- De plaats te weten, die je inneemt in het verdere leven en het zijnde;
- De samenhang te erkennen tussen je eigen wezen en dat van anderen. En daarmee hebben wij de terugkeer tot god omschreven.

Laten we nu het menselijke en meer praktische een ogenblik terzijde stellen om voor een paar alinea's na te denken over het meer eeuwige.

Wat zien we? De ziel gaat uit van God en ze keert terug tot God. Ze gaat door het totaal der verschijnselen. Ze gaat a.h.w. uit de hemel naar de aarde, vandaar door de hel, keert terug tot de wereld en van daaruit stijgt ze weer op ten hemel.

Een mooi beeld. Maar wat wil het eigenlijk anders zeggen dan dat je alle mogelijkheden proeft. Het kennen van alle mogelijkheden van het Al is de enige methode, waardoor je jezelf kunt leren kennen. Jezelf ontmoeten in alle dingen is de enige mogelijkheid om jezelf, en ook je God te kennen.

Leven is het oplossen van raadselen. De zin van het leven is de oplossing te vinden voor de raadselen. Niet alleen op een manier, die voor ons op een bepaald ogenblik bevredigend is, maar werkelijk blijvend. En als we dat aannemen, dan mogen we rustig weer een beroep doen op de wijsgeren uit alle tijden, sferen en werelden. Want ze hebben allen op hun eigen manier die zin van het leven geformuleerd. Wat zoudt u zeggen van het volgende:

"De zin van het leven is: door de veelheid gaan tot de eenzaamheid, waarin je jezelf ontmoet en in jezelf het geheel erkent."

Een bekende spreuk. Maar een spreuk die zeker de betekenis van het leven weergeeft. Een andere misschien wat meer redelijke filosoof stelde:

"De zin van het leven is: zoveel van jezelf te geven aan de wereld, dat je in de wereld zult voortbestaan."

Hij dacht niet aan een eeuwig leven, maar ook hij wilde deel hebben aan al wat zou zijn en zou komen. Hij wilde zichzelf door zijn gaven, zijn krachten en zijn streven verdelen onder de mensheid om zo met die mensheid voort te bestaan. Een onpersoonlijk voortbestaan misschien.

Maar is het niet de zin van het leven om alle dingen in jezelf te kennen en aan alle dingen deel te hebben, zodat je één kunt zijn met God en het totaal van Zijn uiting? Er zijn er die zeggen:

"De zin van het leven is: het vinden van de juiste verhoudingen en relaties in onszelf, waardoor wij dit "ik" kunnen maken tot iets wat niet sterft."

En dan zou je kunnen zeggen:

"De zin van het leven is: het overwinnen van de dood."

En ook dat is niet zo dwaas, want de uitblussing is voor de mens iets wat hij niet aanvaardt. Als het er werkelijk op aankomt en de theorieën terzijde kunnen worden gelegd, dan wil hij voortbestaan en het kan hem niet schelen hoe. Hij wil eeuwig zijn. Want alleen iets dat eeuwig is kan alle dingen omvatten. Daarom is de zin van het leven ook de overwinning op de dood.

En om dan een laatste citaat aan te halen:

"Het leven is het ontluiken van het "ik", dat zich verveelvuldigt, opdat het in veelheid levende nimmer teloor moge gaan."

Het is de gedachte van de voorgeslachten, zoals wij dat in China kennen. Niet alleen een eenvoudig voortleven bij de bronnen van de Gele Rivier of in het rijk van de Hemelse Keizer, maar het voortbestaan in het nageslacht; te weten dat je als ouder voortleeft in alle kinderen die je achterlaat; te weten dat er een eeuwige schakel bestaat tussen het leven en jezelf. Een menselijke gedachte, die niets te maken heeft met alle mooie theorieën, met alle gezegden omtrent God en zijn eeuwigheid; omtrent het terugkeren tot de oervorm; het herwinnen van onze eenheid met de eeuwige Adam; het terugkeren uit de spiegeling tot de werkelijke golving van de lichtende Kracht. Dat zijn allemaal woorden. En die woorden hebben elk voor zich wel zin en betekenis.

Vraag je aan een mens of geest: wat is de zin van het leven?, dan geloof ik dat je het eenvoudig zo kunt omschrijven:

De zin van het leven is: meer te zijn. Steeds méér te zijn dan je bent. Steeds meer te omvatten dan je nu omvat. Steeds meer te leven dan je nu leeft. Anders gezegd: groei.

En die gedachte aan groei vinden we overal terug: Óf het is de gedachte aan de Phoenix, die opwiekt uit het vuur, eeuwig en verjongd; òf het is de gedachte aan de ziel, die gelouterd en beproefd en gaande door de kamers tot een levende Godheid wordt; òf het is de gedachte aan

de zaligheid van een Koninkrijk der Hemelen dat men kan binnentreden; het Huis des Vaders: Het komt alles op hetzelfde neer: Meer te zijn dan je was. Dat is de zin van het leven.

Ik geloof, dat ik daarmee een antwoord heb gegeven op de vraag, die in het gestelde onderwerp lag. We kunnen vele redenen bedenken voor het leven, maar als we eerlijk zijn voor onszelf, dan komt het erop neer dat wij méér willen zijn. Meer dan we nu zijn. Meer in tijd, meer in wezen, meer in kracht, meer in weten misschien. Een ieder van ons kiest een andere weg, maar we willen altijd meer zijn. En daarom lijkt mij stoffelijk gezien de beste formulering:

De zin van het leven is te groeien tot je openbloeit in een werkelijkheid, die niet uit het huidig concept van leven kan worden omschreven.

TIJD

Wanneer we de tijdsspiraal beschouwen, dan vinden wij daarin voor onszelf misschien een verklaring voor vele verschijnselen. Wat wij ons moeilijker kunnen verklaren is de tijd, die gelijktijdig in ons leeft en die buiten ons schijnt te bestaan.

De vraag is: wat is tijd? Het antwoord daarop is schijnbaar eenvoudig: Tijd is niets anders dan beweging in ruimte, uitgedrukt in duur. Maar met deze dure woorden hebben we niet veel gezegd, althans niet veel wat een mens kan begrijpen.

Tijd is — zo zegt een ander het misschien wat abstracter — de aaneenrijging van ervaringselementen, waardoor wij ons achtereenvolgens bewust worden van toestanden en mogelijkheden, die in een werkelijkheid waarschijnlijk gelijktijdig bestaan. En we horen dan het bekende voorbeeld van een mens, die langs een weg gaat en van een, op zich onbekend zijnde, streek detail na detail leert kennen.

We horen de tijd ook nog wel eens anders noemen: de verslinder van alle dingen; het element verandering, als het ware. Ik geloof, dat voor ons tijd in de eerste plaats verandering is.

Hoe deze verandering tot stand komt? Ach, de eeuwigheid toont zich steeds met nieuwe facetten. We ervaren die facetten achtereenvolgens en we bepalen onze houding daartegenover steeds opnieuw. Zo leven wij in de tijd emotioneel en voor ons wezen reëel. Maar daarnaast; wat ligt daarnaast in tijd?

Tijd is een illusie. Maar het is dan toch wel een illusie, waarmee je rekening moet houden en zonder welke je niet kunt leven; tenzij ik stel — en dat lijkt mij een heel belangrijk punt: tijd is een deel van de illusie, die wij het leven noemen.

Het leven, zoals het voor ons bestaat, is geen volledige werkelijkheid. Het is een zo'n klein deel van de werkelijkheid, dat geen enkele reële interpretatie daarvan mogelijk is. En tijd is voor ons slechts de poging om dan toch een definitie ervan te geven; iets wat we kunnen beheersen. Want naarmate wij meer beseffen van de oneindigheid, zullen wij meer meester zijn over de tijd. Wij zullen meer kunnen bepalen; zowel de duur van ons eigen wezen in verhouding tot dat van anderen (leeftijd b.v.), alsook de mogelijkheid tot overzicht en begrip binnen een bepaald moment zoals het voor anderen geldt. Wij zijn meesters van de tijd, zodra ons bewustzijn verdergaat dan dat van de norm. En wij zijn slaven van de tijd zolang dat bewustzijn niet bestaat.

Als wij nu eens gaan kijken naar een inboorling die eenvoudig leeft of wij kijken naar een dier, dan valt ons als eerste waarschijnlijk op, dat ze zo weinig tijdsbesef hebben. Ze gaan hun gang. Soms kunnen ze ontzettend hard of ijverig werken, maar ze nemen ook rustig de tijd om uren te zitten over iets wat voor ons eigenlijk tijdverspilling lijkt. Een blanke b.v. die de gesprekken van inboorlingen met al hun kunstpauzes, hun retorische elementen, ja, hun hele rite meemaakt, heeft altijd het gevoel dat er zoveel tijd wordt verspild. Een dier vraagt zich

niet af, of het 10 minuten moet loeren op een prooi of 5 uur. Zolang die prooi er is en de begeerte naar die prooi, loert het dier. En daaruit kunnen wij iets leren:

Tijdsbesef ontstaat eerst dan werkelijk, wanneer het "ik"-besef een bepaalde maat heeft bereikt en daarbij gelijktijdig een zeer sterke binding met de omgeving in persoonlijke zin aanvaardt. Dat laatste vergt misschien nog enige verduidelijking.

De binding, die een dier met zijn milieu heeft, en die ook de inboorling over het algemeen heeft met het leven, is in de eerste plaats er één van ervaring. Ogenblikkelijke beleving telt zwaar, maar ze wordt ook onmiddellijk overboord gezet. We rouwen niet al te lang. We zien een pijn en we aanvaarden haar. We weten dat ze kan komen, maar we maken er ons geen zorgen over, want het is nog niet zo ver.

Het concept "nu" leeft voor het dier en voor de primitieve mens veel sterker dan voor de mens van de beschaving. Hoe beschaafder een mens wordt, des te sterker het element tijd telt. En ik geloof, dat we ook daaruit iets kunnen leren.

Beschaving is in feite het vormen van een steeds sterkere binding met de omgeving, die steeds meer aan vaste normen is gebonden en waarin steeds meer, niet uit het "ik" voortkomende, maar buiten het "ik" vaak kunstmatig opgebouwde waarden een rol spelen. Hoe groter het belang van de buitenwereld voor het "ik" wordt en hoe meer de buitenwereld bepalend is voor dat wat het "ik" zal doen, denken of gevoelen: des te belangrijker tijd wordt.

Wanneer wij overgaan, valt die buitenwereld voor een deel weg. De beheersing van de wereld door eigen denkbeelden en door eigen afstemming wordt groter. Het resultaat is, dat wij wel een tijdservaren kennen, maar dat dit volkomen persoonlijk is en dat er geen gemeenschappelijke maatstaven kunnen bestaan, zoals die onder mensen toch wel aanwezig zijn. Mag ik hieraan een paar conclusies verbinden?

Tijd is voor ons een element, dat — ofschoon het misschien buiten ons als een ontwikkeling bestaat die wij kunnen gadeslaan — voornamelijk voortkomt uit onze eigen mentaliteit. Hoe sterker wij ons mentaal binden aan een vast tijdsbegrip, des te meer worden wij beperkt in onze bereiking en mogelijkheden door datzelfde tijdsbegrip. Zodra wij leren ons eigen bewustzijn als enige maatstaf te gebruiken, blijkt dat we in vaak zeer korte tijd onnoemelijk veel kunnen doen. Zodra wij weigeren ons aan een vaste klok te houden, blijkt dat wij meer kunnen doen, meer kunnen bereiken en beter kunnen werken dan anderen.

Wanneer je in de maatschappij iemand ziet, die zich niets aantrekt van de tijd, waarin een bepaald project zou moeten worden afgemaakt, maar wel continu doorwerkt aan het project, dan blijkt hij over het algemeen meer, sneller en beter te presteren dan iemand, die zich wel aan de tijd gebonden acht. De tijd, zoals de mens die beleeft, is een mentale rem.

En nu ik dit heb gezegd, wil ik aan dit alles een paar conclusies verbinden, die, naar ik meen, voor de mens ook weer praktische betekenis kunnen hebben. Ze zijn:

1. Elke dwang door begrip van tijd leidt tot een vermindering van prestatie, hetzij in kwaliteit, hetzij in kwantiteit.
2. Elk volledig opgaan in een taak betekent winst t.o.v. de omgeving en niet verlies binnen het tijdselement.
3. Geen enkele vaste tijdrekening of voorspelling kan volledig stroken met de persoonlijke waarde, zoals geen enkele waardering van het "ik" (b.v. aan de hand van ouderdom) bepalend kan zijn voor de vermogens daarvan in geestelijk of ander opzicht.
4. De mens, die leert de tijd als ondergeschikt te zien of ten hoogste als een maatstaf, die men gebruikt om zijn ontmoeting met de buitenwereld althans enigszins vast te stellen, zal voor zichzelf en voor de wereld het meest presteren. Hij zal de meeste ruimte voor beleving vinden — dus meer tijd hebben, zoals de mens dat zegt — en zal hij daarnaast eeuwige waarden innerlijk sterker kunnen ervaren, omdat hij deze niet de belemmering van een buiten het "ik" staand tijdsbegrip tracht op te leggen.

Ik ben mij ervan bewust, dat dit maar een brokstuk is. Gezien de omstandigheden echter, lijkt het mij wenselijk de avond te besluiten.

DE ELEMENTEN

Alle kracht kan in ons slechts kenbaar bestaan, zo zij in ons een uiting vindt. Alle waarheid kan in ons slechts bestaan, voor zover zij door ons wordt beseft. Al wat wij zijn voor onszelven wordt bepaald door de mate, waarin wij de grote gedachten beseffen. En hier treedt het wonder van de innerlijke vermenging van waarden op.

Het "ik" wordt geboren; Adam wordt gevormd uit Aarde. Niet uit de aarde van een tuin of van een stuk grond, maar uit het element Aarde, uit de materie.

En God geeft hem Zijn adem om hem tot leven te brengen. En ziet: de adem is de Lucht. Niet de atmosfeer, maar het element van het Leven-gevende; datgene, wat de Bron des Levens in zich draagt, zoals de atmosfeer de zuurstof.

En deze Adam leeft in een paradijs. En dat paradijs is de bron; de stroom van Eeuwig Leven. Deze stroom draagt alle tijd in zich. Het is het element van het vloeibare: het Water. Maar niet het water van deze aarde, maar de fluiditeit van gebeuren, waarin alle vormen gezamenlijk de stroom, die Eeuwigheid heet, uitmaken.

En dan staan daar de bomen: de Boom van Kennis en de Boom van Leven. De mens zoekt in zichzelf naar de kern van het bestaan. En zo hij de keuze niet op de juiste wijze doet: zo verliest hij wat hij bezit en hij wordt gelouterd door het Vuur, dat tussen hem en het paradijs staat.

Hoe wonderlijk zijn deze beelden en hoe juist zijn ze niet voor ons, die begrijpen wat de kern is van esoterisch bestaan en ook van werkelijk leven.

Want ziet: in zichzelf draagt de mens de kern van de ware aarde. De goddelijke Materie is het bezielend element van alle vorm. Laat hem dit element vinden in zichzelf: de Kracht, die hem bezielt. En hij zal het in het Vuur, dat de scheidslijn is tussen waarheid en menselijk leven, brengen tot versmelting. En hij zal daar het vluchtig element, ook wel de Zwavel genoemd, bijvoegen. Het element van de diepte en van de duisternis. En daardoor krijgt het leven pas zijn betekenis. De goddelijke Materie begint één der uitersten te omvatten. En hij voegt daarbij het Mercurium; de vloeibare Lichtendheid van God. En ziet: ook dit vermengt zich; en zo worden de duisternis van de ruimte en het zonlicht van het eeuwig Bestaan vermengd met Zijn materie. En daaruit ontbloeit de Steen der Wijzen, het Levenselixer, waarin ontbloeit de werkelijkheid van het Bestaan.

Wij, die leven zoeken — en niet slechts onszelf, en ons eigen "ik" te kennen — moeten dringend door de vorm; door de uiterlijkheid; door de vele veranderingen, die het "ik"-bewustzijn doormaakt, dat deel vinden van de goddelijke Werkelijkheid dat eeuwig en gelijkblijvend is. En dit vermengend met de erkenning van licht en duister; en dit louterend in het Vuur, dat de scheiding tussen eeuwigheid en tijd is, moeten wij de eeuwigheid in onszelf waar maken.

Want wie de eeuwigheid in zich bezit, hij maakt alles tot waarlijk goud: Het goud van het goddelijke Bewustzijn; het eeuwige en edele; het onveranderlijke. En al wat hij beroert, wordt goud volgens zijn wens. Hij maakt al tot leven, want waar eeuwigheid is kan dood niet bestaan.

Eeuwig is de mens in zijn kern, zodra hij leert zichzelf te kennen. Eeuwig is de mens in wezen en in kracht, zodra hij datgene verliest wat hem bindt aan de tijdelijke verschijnselen en terugkeert tot de werkelijkheid.

Maar niet zonder de daad; niet zonder de beschouwing en niet zonder werkzaamheid en beleving, zal het hem mogelijk zijn de formule van het "ik" te voltooien. Want ziet: uit de

© **Orde der Verdraagzamen**

Sleutels jaargang 10 : 1964 – 1965 - cursus 2 - Aanpassing

Les 2 – De mens en de kosmische krachten

---

ervaring en de beleving, die beide verschillend zijn — omdat de beleving buiten en de ervaring in ons ligt — kunnen wij bewust deel worden van de Kracht waaruit wij zijn voortgekomen.

LES 3 - VOORSTELLINGSVERMOGEN

Deel I

Het voorstellingsvermogen van de mens is niet slechts bepalend voor de wijze, waarop hij de wereld beleeft, maar ook voor de invloed, welke hij op die wereld kan uitoefenen.

Indien wij leven in een wereld, die ons aan alle kanten domineert, dan kunnen wij door dat voorstellingsvermogen toch bepaalde waarden zo veranderen, dat die wereld ons niet geheel beheerst maar haar invloed door ons nog bewust en persoonlijk wordt gebruikt.

Indien wij beïnvloedingen van uit de kosmos ondergaan, dan kunnen wij daaraan natuurlijk ten onder gaan, indien wij ze niet begrijpen. We kunnen die krachten als drijvende factoren gebruiken, als wij ze kennen en daardoor een doel bereiken dat anders misschien niet bereikbaar zou zijn. Maar wij kunnen ook nog iets anders ermee doen.

Wij kunnen ons een voorstelling opbouwen van wat voor ons het belangrijkste is. Die voorstelling zal niet stroken met de werkelijkheid, maar (en ik verwijs u hiervoor ook naar de andere cursus men zal door dat voorstellingsvermogen iets kunnen verwerkelijken. Het kan zo worden gestelde

Datgene, wat in mij als denkbeeld scherp gevormd en geformuleerd bestaat, zal door mij in de geest en in de materie zoveel mogelijk worden verwezenlijkt. Ik zal met mijn gehele wezen daarop gericht zijn en ik zal elke mogelijkheid tot verwezenlijking ook erkennen.

Hierin ligt voor de moderne wereld en al wat daarin een rol speelt, geloof ik, wel een heel belangrijke factor van bewustzijn en bestaan. Naarmate men zich minder kan voorstellen dat b.v. een atoombom gevaarlijk is, zal men meer geneigd zijn die atoombom te gebruiken. Naarmate men het gevaar als ten vage, niet te definiëren kracht voorstelt, zal men de angst ondergaan, maar men zal het wapen niet kunnen bestrijden. Indien men weet, wat precies de gevaren zijn van de atoombom, kan men alle maatregelen nemen die ertoe zullen leiden, dat dit gevaar wordt verminderd en op den duur wordt opgeheven.

Dit is maar een enkel voorbeeld, Maar hoeveel mensen zijn in staat zich een voorstelling te vormen van de werkelijke betekenis van het gebeuren in de wereld rond hen? Wij zien dat er in de politiek, in de economie, in de sociale verhoudingen wel degelijk voorstellingen bestaan, die scherp gedefinieerd zijn. Maar wat blijkt nu? Deze voorstellingen kunnen niet altijd worden verwezenlijkt. De reden, waarom ze niet kunnen worden verwezenlijkt, is wel dat zij zo sterk verschillen van de feitelijke omstandigheden, dat men eigenlijk misleid door zijn eigen voorstellingsvermogen dingen nastreeft, die onbereikbaar zijn.

Ik denk hier b.v. aan het streven van een deel der roomse clerus om een absoluut religieus gezag te handhaven met ontkenning van het recht van andere christelijke groeperingen op een vrij, althans enigszins waardig bestaan naast deze kerk. Ik kan mij voorstellen, dat een katholiek geestelijke voor zich dit onaanvaardbaar vindt. In zijn voorstelling is zijn kerk de enig ware. Is zij dat echter in wezen? Voor hem, ja. Voor een ander kennelijk niet, want de invloed van deze kerk op de wereld is zelfs daar, waar zij het openbaar leven nog schijnt te domineren, in feite betrekkelijk gering.

Zolang men uitgaat van een maximale invloed en een maximale verantwoordelijkheid, ook op een terrein, waarop deze in feite niet kunnen bestaan, zal men dus optreden op een manier die steeds meer krachten tegen deze geestelijkheid en haar gezag in het geweer roept. In Portugal en Spanje en in mindere mate ook in Italië kan men deze ontwikkeling a.h.w. op de voet volgen. Men kan zien hoe juist het optreden van deze mensen met de beste bedoelingen en volgens een scherp gevormd beeld grote weerstanden wakker roept. Die weerstanden ontstaan, doordat het voorstellingsvermogen niet in staat is zichzelf te toetsen aan de feiten.

Nu moet u zich eens indenken wat er in de wereld werkelijk bestaat. In de wereld hebben wij te maken met mensen en menselijke verhoudingen. Wij kunnen deze baseren op vrijheid; en dan zullen wij moeten uitgaan van een persoonlijk te verwezenlijken beeld (ons eigen doel in het leven), maar wij mogen anderen niet daarbij betrekken. Wij kunnen ook uitgaan van een totaalbeeld, dat in de wereld moet worden bereikt, maar dan moeten wij afstand doen van alle vrijheid, ook onze persoonlijke. In beide gevallen is een verwezenlijking mogelijk, zij het niet blijvend. Zodra men echter voor zichzelf vrijheid opeist en die anderen niet wil geven, of anderen een vrijheid schenkt, terwijl men zichzelf een binding oplegt, zal er altijd strijd ontstaan, waardoor het doel zelf onbereikbaar is geworden en waardoor men zelf dus verward raakt in allerlei problemen die men niet begrijpt.

U leeft in deze wereld. U heeft een eigen beeld van die wereld, van uw plaats en taak daarin, van een hiernamaals, misschien van een God, kortom, van vele dingen.

Vraag u allereerst eens af, of die voorstellingen wel scherp genoeg gedefinieerd zijn. Wij hebben niets aan een vaag beeld "dat wij goed moeten zijn". Wij moeten weten wat goed is en hoe wij goed moeten zijn; niet hoe een ander het moet zijn. Hoe wij het moeten zijn.

U hebt misschien een voldoende voorstelling van wat sociaal interessant zou zijn en u streeft die dingen misschien na. Maar u moet die voorstelling zo scherp uitwerken, dat u niet alleen het vage ideaal beseft maar ook de gevolgen ervan.

U kunt voor uzelf een ideaal hebben van een bepaalde wijze van leven of van werken. Dat is helemaal niet erg. Maar maak u daarvan een voorstelling, die zo nauwkeurig is, dat u daarvan de voor- en nadelen tegen elkaar kunt afwegen. Indien u dat niet doet, dan weet u ook hoe u er in werkelijkheid voor staat. U bedriegt uzelf niet meer. Zelfbedrog is in de wereld op het ogenblik een zeer belangrijke factor. We hebben daarop een vorige maal — meen ik — ook al gewezen, maar toch lijkt het mij goed daarop nog even terug te komen.

Elke mens, die zich een bepaald eindig doel voorstelt en aanneemt dat het bereikte einddoel blijvend is, maakt al een fout, toch streeft men naar vele dingen, alsof zij een blijvende bereiking zouden inhouden. Men gaat uit van het standpunt, dat bepaalde wetten alleen kunnen gelden voor bepaalde mensen en voor anderen niet; een voorstelling, die ook in deze tijd bij velen heel sterk leeft. Een wet, die niet voor allen geldt, is geen wet. Een verwezenlijken van een wet of zelfs van een regel voor een deel van het volk, terwijl anderen daarbuiten blijven, betekent tegenstand oproepen, waardoor die wet zichzelf bestrijdt en in het eindresultaat zal overslaan naar het tegendeel. Het is goed daarop nog een keer te wijzen.

Het is niet alleen een kwestie van eenzijdigheden. Het is niet alleen de eenzijdigheid van de bestreving, maar het is vooral ook het hebben van een onjuist beeld van het Al of van de wereld. Om een dergelijk beeld te kunnen vormen in overeenstemming met de tendensen, de invloeden en krachten van deze tijd zullen wij in deze dagen dus ons wezen, de wereld en ook een eeuwigere waarde (God b.v.) moeten omschrijven. Ik stel dan:

1. In deze dagen bestaat het gezag van de massa. Aan dit gezag kan niemand zich onttrekken. Zelfs degene, die gezag aan zich trekt, zal dit alleen krachtens de massa kunnen uitoefenen. Dientengevolge kan niet in waarheid worden gestreefd naar enig zuiver persoonlijk gezag en kan men weliswaar eigen denkbeelden stellen boven die van de massa, maar men mag op de verwerkelijking daarvan niet rekenen.
2. Kosmische krachten beïnvloeden in deze dagen de natuur, de wereld zelf en ook de mensheid. Deze kosmische krachten bepalen wel tendensen, maar niet de feiten. De tendensen kennende, kunnen wij voor onszelf bepaalde feiten waar maken of vermijden. Wij kunnen dit nimmer voor de massa, gezien het onder 1. gestelde. Dan moet onze bemoeiing in de eerste plaats zijn gericht op onszelf, onze eigen mogelijkheden en ons persoonlijk contact met wereld en mensheid.
3. Elke kosmische kracht vernietigt iets en bouwt iets op. Doordat in haar een bepaalde eenzijdigheid van gebeuren wordt bepaald, moeten wij begrijpen dat zij al datgene, wat niet tot die kracht behoort, in belangrijkheid doet terugtreden. Indien zo'n waarde uit zichzelf niet voldoende inhoud bezit, gaat zij teniet. Elke waarde, die in overeenstemming

is met een kosmische kracht, ook al bezit zij van uit zichzelf niet voldoende belangrijkheid, treedt tijdelijk op de voorgrond en zal — gesteund door die kosmische kracht — soms een grote belangrijkheid kunnen verwerven. Elke kosmische kracht betekent dus een omwenteling op een bepaald terrein.

4. De wereld kent in het bewustzijn der mensen zowel als in de verwezenlijking van de wil der mensen een zekere traagheid. Hoe groter de massa, die een bepaalde wil, een bepaald bewustzijn kent, des te groter de vertraging, die zal optreden. Kosmische krachten zullen in betrekkelijk korte werktijd een invloed vestigen, die vele jaren kan voortbestaan. Kosmische invloeden zullen dus wel als zuivere kracht optreden, maar slechts in vermenging met andere krachten in hun gevolgen kenbaar worden.
5. God is voor de wereld een veel gebruikte naam en term, die het meest voorkomt in verband met zelfrechtvaardiging of zelfverheffing. Er is met die God geen beeld verbonden, voldoende zuiver en scherp omschreven om de mens zelf te brengen tot een duidelijk gericht en bewust gedrag.

Aan de hand van de voorgaande punten stel ik nu conclusie I. Het is gezien de normaal levende waarden op deze wereld plus het begrip God bij de doorsnee-mens niet mogelijk een directe en bewuste reactie of vernieuwing tot stand te brengen, die een groter deel van deze wereld omvat.

Dan krijgen wij weer een aantal kleine stellingen en regels. Deze hebben uiteraard in de eerste plaats te maken met onszelf. We beginnen met:

1. In het "ik" is het besef van dit "ik", de aandacht voor de wensen van dit "ik" en zelfs de voorstelling, die dit "ik" zich van zichzelf en van de wereld maakt, bepalend voor de verhouding die met mensheid, wereld en God voor dit "ik" bestaat.
2. Naarmate in het "ik" een duidelijker voorstelling bestaat van een feit, een mogelijkheid, een toestand, zal dit "ik" juister, bewuster en scherper reageren. Hoe vager de voorstelling, hoe onvollediger het in het "ik" bestaande beeld, des te onbewuster de reactie zal zijn.
3. Alle krachten in de kosmos en in de wereld beïnvloeden het menselijk voorstellingsvermogen, maar de mens heeft daarbij de mogelijkheid al datgene, wat hem niet past, te ontkennen. Door deze ontkenning van vele concreet bestaande invloeden zal in het menselijk voorstellingsvermogen een hiaat voorkomen, die het noodlot of het onverwachte brengt in de plaats van het bewuste streven, omdat men niet beseft dat men zelf dit noodlot heeft veroorzaakt door de eenzijdigheid of beperking van voorstelling.
4. De wereld als geheel wordt door de mens beschouwd als een plaats. Kosmisch gezien is zij een deel van het zonnestelsel, maar ook een wezen dat onmiddellijk onderdanig is aan de zon. Daarbij is de zon het mannelijke of strijdbare principe; de aarde het vrouwelijke, het ontvangende principe. Daarom kan in de voorstelling van de mens de wereld niet alleen als plaats gehanteerd worden, maar zal in elk beeld, dat enigszins juist moet zijn, ook de reactie van de aarde als persoonlijkheid op de mens en de mensheid mede moeten zijn bevat.

Conclusie II: Daar de persoonlijke verhouding van de mens tot de wereld en vooral zijn besef van het zelfstandig bestaan van die wereld als entiteit van hint hoogste belang is voor zijn juiste reactie, zal hij zich in de eerste plaats moeten richten op een besef van de persoonlijke waarden in de aarde, de kosmische werkingen, welke die aarde treffen en alle andere invloeden, welke rond hem kunnen optreden. Eerst door het besef van het karakter als persoonlijkheid van deze wereld kan hij zich een juist wereldbeeld vormen en kan zijn voorstellingsvermogen hem bijstaan in het verwerven van een reëel beeld, dat kan worden verwezenlijkt.

Als ook dit punt duidelijk is, komen we aan een derde serie. In deze serie moeten wij ook de geestelijke waarden niet buiten beschouwing laten. En dan zeggen wij weer:

1. De mens is — ongeacht zijn stoffelijk denken. — een geestelijk wezen, dat zijn leven op aarde met een bepaald voornemen heeft aanvaard. Het doel van het bestaan op aarde wordt vaak niet beseft, maar het betekent wel een gericht worden van alle impulsen en mogelijkheden in die mens. Dientengevolge mag worden verondersteld dat elke mens in zijn leven zijn geestelijke doelstellingen tot uiting brengt, zelfs indien deze in strijd zijn met zijn verstandelijke doelstellingen of met zijn voorstelling die hij redelijk verwerpt.
2. In de geest is de mens verbonden met sferen en werelden, waarvan hij stoffelijk weinig of geen begrip heeft. Alle krachten en werkingen, die daar van uit gaan, komen in zijn persoonlijkheid naar voren. Hij kan daarop een beroep doen en hij kan daarmee werken. Indien hij zich daarvan niet bewust is, zal hij daardoor ook vaak kunnen worden beheerst. Als de mens niet in staat is zich geestelijke bindingen en contacten voor te stellen, die voor hem vaak belangrijker zijn of verder grijpen dan de zuiver verstandelijke argumenten op aarde, dan zal hij altijd beheerst worden door het andere, dat door hem dan ook weer als noodlot, willekeur of wil Gods wordt omschreven.
3. Op geestelijk vlak is er een mogelijkheid voor de mens om het wezen van de aarde, van de zon, maar ook van de Heersers van sferen, bepaalde krachten, Stralen, Tronen en Heerschappijen te ontmoeten. In deze ontmoeting zal hij bewuster kunnen worden van zichzelf en zijn mogelijkheden.
4. Het overbrengen van dit bewustzijn naar de stoffelijke, de mentale wereld, is moeilijk. Vandaar dat bij de doorsnee-mens intuïtie, gevoelens, haast niet te verklaren inzichten en reacties de plaats zullen innemen van de ervaring in de geest. Indien zij in de voorstelling, die men in zich opbouwt, niet mede begrepen zijn, zal deze a-priori onjuist moeten worden genoemd.
5. In het geheel van de kosmische werkingen bestaat er voor de geest een begrip van harmonie en disharmonie. Indien de geest harmonisch is met de kracht die optreedt, zal zij — ook als het stoffelijk leven aan dit geestelijk streven tegengericht is — met de grootste en hoogste intensiteit het leven, het bewustzijn en het wezen van de mens beïnvloeden. Indien er absoluut geen harmonie aanwezig is tussen de geest van de mens en de kosmisch optredende invloed, dan zal de beïnvloeding zich bepalen tot uiterlijkheden, die het eigen wezen, het voorstellingsvermogen van dit wezen en diens bereikingen slechts zeer ten dele kunnen beïnvloeden. Alle voorstellingen, die er in de mens bestaan, zullen dus geestelijke waarden moeten bevatten; althans een aanvoelen van geestelijke kracht moeten inhouden. Zij zullen niet gebouwd kunnen zijn op zuiver redelijke of op zuiver geestelijke waarden, maar zullen een samenstel van deze betekenen. Daar, waar het voorstellingsvermogen een voldoende gedetailleerde stoffelijke voorstelling inhoudt en gelijktijdig een voldoende gevoelsintensiteit voor de geestelijke waarden, is zij gelijk aan werkelijkheid en kan de verwezenlijking daarvan niet uitblijven. Geschiedt deze verwerkelijking niet in dit leven, dan zal men — gezien de eenmaal ontstane bewustzijnswaarden — in een volgend leven deze bereiking moeten doormaken.

Conclusie III: Het feit, dat de mens verbonden is met de geest, met grote krachten en werelden, die hij in de stof misschien niet eens zou kunnen aanvaarden, beseffen of aanschouwen, brengt met zich mee, dat hij ten dele onbewust blijft van de feitelijke waarde, die er in een voorstelling, binnen hem levend, verborgen is. Het bewustzijn van de totale voorstelling als zodanig is minder belangrijk, zolang het om betekenissen gaat dan het scherp gedetailleerd zijn daarvan. De details vallen wel binnen het begripsvermogen van de mens en zullen als conditionering van zijn persoon een grote en belangrijke rol spelen. Waar geen geestelijke krachten en waarden een rol spelen, zal de voorstelling van de mens, ondanks alle detaillering waardeloos blijven door haar onvolledigheid.

Deel II

Nu wij het voorgaande hebben gesteld en daarbij een aantal punten naar voren hebben gebracht, die ongetwijfeld een nadere ontleding en overweging waard zijn, moeten wij ons toch met de voorstelling en het voorstellingsvermogen van de mens nog even verder bemoeien. Wat voor een mens niet voorstelbaar is, kan nl. wel degelijk gebeuren. Maar

waarom is iets dan onvoorstelbaar? We hebben het in het begin eigenlijk al gedefinieerd. In de eerste plaats opdat het soms onaanvaardbaar is. Onaanvaardbaar en onvoorstelbaar zijn twee waarden, die voor te veel mensen identiek zijn.

In de tweede plaats kunnen we het ook nog verwerpen, omdat wij doodgewoon niet in staat zijn zelfs een gebeuren te beseffen. Een deel van de mensen is nu eenmaal een gedeelte van hun leven "bewusteloos". Niet in de zin dat de mens buiten menselijk bewustzijn is, maar wat hij ondergaat gaat in zijn werkelijke betekenis eigenlijk helemaal aan hem voorbij en wordt soms pas veel later in zijn werkelijke zin beseft en verwerkt.

Wij kunnen natuurlijk wel zeggen, dat dat erg jammer is. Maar een mens is nu eenmaal zoals hij is. En dan kunnen wij zeggen, dat wij alles doen om onszelf te verbeteren, maar qua bewustzijn en voorstellingsvermogen is dat een langdurig proces. Wij zullen ons dus tevreden moeten stellen met de voorstellingen, die wij nu nodig hebben.

Die voorstellingen moeten in de eerste plaats zijn opgebouwd op een direct nut. U kunt zich nu wel gaan voorstellen, dat u van alles en nog wat bent of hebt, maar als het niet waar is, zal u dat niet helpen. Elke voorstelling, die een mens zich opbouwt, moet zijn gebaseerd op de werkelijkheid, op de feiten, niet op vertekende of op bijzondere wijze gerangschikte feiten, maar doodgewoon op de werkelijkheid van het leven, zoals men dat ondergaat.

In de tweede plaats moet de voorstellingswereld een verrijking van dat leven inhouden. Door die voorstellingswereld voegen wij aan de feiten dus een bijzondere betekenis of een bijzondere kracht toe. Deze zal wel ergens bestaan, maar ze is voor ons nog niet concreet. Indien wij ons de uitwerking van die kracht (de kracht zelf mogen wij dan nog even buiten beschouwing laten) voldoende gedefinieerd voorstellen, is het mogelijk de voorstellingswereld te toetsen aan de werkelijkheid. Zijn de resultaten niet in overeenstemming met ons beeld, dan moeten wij nagaan, of dit voorstellingsbeeld juist is. Aarzelen wij, dan moeten wij nagaan, of onze waardering van de feiten juist is. Een voorstellingswereld, die voldoende zuiver en eerlijk is en gebaseerd blijft op de feiten, zal haar verwezenlijking in de materie altijd ontmoeten.

Misschien is het goed hier nogmaals te verwijzen naar een verhandeling over fantasie, die in Cursus I werd gehouden. Ik vind het wel belangrijk, dat u in de wereld van vandaag even nagaat wat werkelijk mogelijk is.

Frankrijk te stellen als de eerste natie van Europa is op het ogenblik niet reëel. Men kan het zich wel voorstellen, maar dan moet dat Frankrijk veranderen. Zolang het niet veranderen wil en zonder meer zijn grootheid stelt, zal het de plaats, die het begeert, niet kunnen innemen. Dat is logisch. Op het ogenblik, dat het toch blijft handelen, alsof het die plaats wel inneemt, schaadt het in de eerste plaats zichzelf en zal het in de tweede plaats zichzelf steeds meer isoleren van de rest van de wereld.

Wanneer men te maken heeft met ideeën over legers e.d. dan is het in deze wereld natuurlijk wel mooi te stellen dat een sterk leger op zichzelf de garantie voor de vrede is. Maar ja, als de Russische Beer één keer niest, is er geen Nederlands leger en geen Nederlandse vloot meer. We moeten dus begrijpen wat dat leger moet zijn. Pas indien het in zijn werkelijke functie en belangrijkheid is erkent, kan het functioneel een werkelijke betekenis krijgen. Weigert men de feiten onder ogen te zien (niet alleen in het leger zelf maar ook elders) dan volgt hieruit dat het leger voor een groot gedeelte misschien geheel onbruikbaar is. Dat is toch eenvoudig. En ik zou zeggen: dat is nuchtere waarheid.

Als wij dat weten, dan mogen wij dus nooit volstaan met iets eenvoudig maar te accepteren. Of dat nu is dat de vakbondsleder een schoft is, of dat hij al het goede voor heeft met de arbeider, of dat een bepaald ministerie goed of slecht wordt beheerd of iets anders. Wij mogen juist in die voorstellingswereld ons alleen beelden vormen, die zijn gebaseerd op gekende feiten. De werkelijkheid, zoals wij die ervaren en niet een vergelijking tussen wat wij zouden willen ervaren en wat er in feite is.

Door de realiteit van het leven te gebruiken als basis voor het beeld dat men opbouwt, voorkomt men het gevaar van verwarring, het gevaar dat men eisen gaat stellen, waaraan

niemand kan beantwoorden en bovendien dat allergrootste gevaar dat men in zelfoverschatting dingen wil doen of zegt te doen, die men nooit reëel kan volbrengen. Vraagt u het maar aan Tsjombe. Die kan u daarvan mooie voorbeelden geven. Terugkeren tot de feiten is een eerste vereiste. De feiten zelf vormen de basis, het fundament, waarop het voorstellingsleven is gebaseerd.

De voorstellingswereld opgebouwd uit de feiten kent een soort extrapoleren van de toekomstige mogelijkheden en wenselijkheden. Door deze wenselijkheden een scherpe vorm te geven — ook al bestaan ze nu nog niet — en door ze in alle details te omschrijven — ook al zijn sommige daarvan misschien vraagwaardig — ontstaat er in het "ik" een gerichtheid, waarmee een werkelijk resultaat kan worden bereikt. Anders is dat onmogelijk.

En laten wij daarbij ook niet vergeten (en dat is misschien niet passend bij het onderwerp zelf, maar toch ook wel interessant), dat wat wij in die voorstellingswereld doen — juist wanneer wij ons op de toekomst richten, op wat wij gaan doen, gaan worden — in feite een prognose is. Een prognose, die voldoende op waarschijnlijkheid is gebaseerd, heeft een grote mogelijkheid te worden vervuld. Maar meer dan een grote mogelijkheid is dit ook niet.

Wij veranderen zelf voortdurend. Wanneer wij die verandering steeds bevatten in onze prognose (dus onze voorstellingswereld van wat gaat worden), dan zullen wij ook altijd wel de toekomst redelijk kennen. Indien wij uitgaan van iets anders dan onszelf, indien wij ons trachten te baseren op dingen, die eigenlijk maar sprookjes zijn, dan zullen wij nooit de werkelijkheid kunnen voorzien. En toch is het voor ons allen erg belangrijk, dat wij wèl iets van de toekomst voorzien. Niet alleen de gewone dagelijkse dingen, maar juist die gebeurtenissen, welke voor ons belangrijk zijn: de proeven, waaraan wij zullen worden onderworpen en die veel voor ons kunnen betekenen; de resultaten; die wij zouden kunnen behalen onder omstandigheden.

Deze dingen innerlijk te voorzien is van groot belang. Dat kunt ge alleen, indien ge steeds uitgaande van het heden in de voorstellingswereld berekent wat morgen zal zijn. Hoe juister die berekening, des te zekerder de verwezenlijking.

En dat betekent dat een voorstellingswereld, die is gebaseerd op voldoende feiten, in wazen een continuïteit van beleven en streven betekent, waarbij wijzelf grotendeels meester blijven van ons eigen lot en waarin die waarden, waardoor wij dan nog gebonden worden, harmonische waarden zijn en niet disharmonische krachten, die ons vernietigen.

Het bereiken van harmonie door middel van de voorstellingswereld is zeker in deze dagen belangrijk. Soms is het nodig daarvoor je eigen idealen en denkbeelden wat aan te passen aan de feiten. Maar dat is niet erg. Want juist door een harmonische aanpassing plus de bouw van een zuivere innerlijke structuur, die werkelijkheid kan worden, heeft de mens van heden zijn toekomst zelf in de hand.

BEWUSTE UITTREDING

De doorsnee-mens treedt in zijn leven regelmatig uit. Dat wil zeggen, zijn geest, meestal vergezeld van de lagere voertuigen, verlaat zijn lichaam en bevindt zich ofwel boven dit lichaam in ruste, dan wel elders waar waarnemingen kunnen worden gedaan of waar arbeid kan worden verricht.

Het is een betreuenswaardig feit, dat slechts 1 op de 1000 of meer mensen ook maar enige herinnering aan deze uittreding mee terugbrengt. Als wij bewust willen uittreden, zullen wij in de eerste plaats moeten beginnen ons te realiseren dat die uittreding mogelijk is. Indien het "ik" nl. om enigerlei reden het begrip "uittreden" verwerpt, dan zal elke ervaring tijdens de uittreding opgedaan eenvoudig worden gerangschikt onder dromen; en vooral indien ze niet strookt met eigen wensen of denken, eenvoudig worden vergeten.

In de tweede plaats zullen wij ons de moeite moeten getroosten om vooral in het begin een doel voor onze uittreding te kiezen. Ik weet, dat dat wat vreemd klinkt, omdat de doorsnee-mens denkt: Uittreden, nu ja, dan ga je ergens naar toe. Je weet niet waar, je kent die werelden niet. Stelt u zich nu alleen eens voor dat u een waarneming kunt gaan doen in uitgetreden toestand en u neemt daarvoor een bepaalde plaats, een bepaalde persoon of een bepaalde toestand, dan kunt u zich daarvan een voorstelling opbouwen. U bouwt u een beeld van degeen, die u gaat ontmoeten of van het vertrek, het plaatsje, het stadje waar u heen wilt gaan en zegt vervolgens nadrukkelijk tegen uzelf (en dat moet u wel enkele keren herhalen; het is een vorm van zelsuggestie), dat u dit wilt onthouden. In dat geval zal er altijd nog de vraag blijven: Heb ik nu gefantaseerd, gedroomd of ben ik uitgetreden? Er is echter enige herinnering. En vooral bij een herhaling van een dergelijke proef, zal het herinneringsvermogen dus ook toenemen. Beginnen met het bewust kiezen van een plaats of persoon om naar toe te gaan (om zich dus als doel te stellen) is van belang.

In de derde plaats zullen wij voor een bewuste uittreding ook nog nodig hebben het vertrouwen, dat ons niets kan gebeuren. Wanneer wij uittreding als iets gevaarlijks beschouwen, dan zullen wij ons sneller in gevaar brengen. Want wij kunnen op astraal gebied b.v. dingen ontmoeten, die ons absoluut niet bevallen of waarvoor wij bang zijn. En door de angst trekken wij juist dergelijke ontmoetingen aan. Wij moeten dus wel een soort zekerheid aankweken.

Vele mensen kunnen dit bereiken door b.v. een gebed te reciteren of een bepaalde meditatie te houden. Het gevoel van zekerheid vóór de uittreding is daarom zo belangrijk, dat het ons vrij laat in het doorbreken van de verschillende grenzen: de grens van de astrale wereld, de grens van een Zomerland of van een andere sfeer en vooral ook de begrenzing van ons eigen begrip, dat zo sterk tijd- en plaatsgebonden is. Hebben we ook dit gedaan, dan zijn wij een aardig eind op weg.

Maar wij hebben nog steeds geen resultaten. Want altijd blijft de gedachte bestaan, dat wij misschien maar dromen of fantaseren, dat wij onszelf beïnvloeden. Daarom zullen wij — als die beelden enige malen op de juiste wijze gerezen zijn — ons eens de moeite moeten geven om te kijken of het nu wel klopt. En daarvoor zijn er heel veel eenvoudige methoden.

U weet b.v. dat er een huis in aanbouw is. U bent er een paar dagen niet geweest. Ga 's avonds in uitgetreden toestand eens kijken hoever het is gevorderd. Loop dan de volgende dag er eens langs en kijk of de idee klopt. Zo eenvoudig is het dus.

Maar we moeten een zekere controle hebben. Want eerst als wij het begrip uittreding (en dan op eigen wereld en in eigen tijd) een beetje onder de knie hebben en voldoende zelfvertrouwen hebben verworven, wordt het gemakkelijk om ook andere herinneringen te aanvaarden.

Ik hoor altijd de mensen weer zeggen: "Ja, ik treed waarschijnlijk wel uit, maar ik herinner het mij niet." Ik kan dat begrijpen. Maar als u wilt leren lezen, moet u eerst de letters leren, dan de lettergrepen, vervolgens het begrip dat lettergrepen een woord vormen en zelfs dan is er nog enige oefening nodig, voordat u vlot leest. Waarom neemt men nu aan, dat men bewust uittreden zo één, twee, drie doet, instinctief en compleet? Ook hier is het het opbouwen van de juiste instelling, het juiste zelfvertrouwen. Het is het opbouwen van een voldoende suggestie ook (dus een voldoende dwang op eigen wezen a.h.w.) om de eigen geest ook van uit de stof een bepaald doel te stellen. En pas wanneer wij dat hebben gedaan, zal de stof ook bereid zijn te aanvaarden dat de geest iets heeft doorgemaakt, wat stoffelijk misschien niet aanvaardbaar is. Ik wil u een klein voorbeeld geven.

Iemand treedt uit. Hij komt in een Zomerlandsfeer terecht waar vogels, bloemen enz. anders zijn dan normaal; waar de vormen of de gestalten, die hij ziet een ander kleed dragen of misschien helemaal geen kleed, waarin het licht anders is, de kleuren anders zijn. Zo iemand kan die wereld eenvoudig niet aanvaarden; dat is een soort visioen, een droom. En aan te nemen, dat in wat tenslotte toch een hogere sfeer is, de dingen er precies zo zouden uitzien, of dat er misschien een bloem kan spreken, dat is onbegrijpelijk, dat verwerpt het verstand; en wat het verstand verwerpt, onthoudt het niet. Dat is het typische hierbij. Pas als u ervan

overtuigd bent dat u goed waarneemt, zult u dergelijke visioenen innerlijk voldoende aanvaarden om u er iets van te herinneren. En dan geldt natuurlijk het bekende verhaal, dat u allen wel eens hebt gehoord, schrijf het zo snel mogelijk op, want dergelijke herinneringen zijn vooral in het begin vluchtig. Maar naarmate u het langer doet; u er meer op concentreert, ontstaat er op den duur een zekere vrijheid. En dan gaat u ook bepaalde werelden in de geest of personen in de geest meer ontmoeten.

En nu kom ik pas aan het interessante deel van de bewuste uittreding. Zodra ik een bepaalde sfeer zo vaak heb gezien, dat ik mij de details ervan voldoende kan voorstellen of zodra ik een bepaalde persoon in de geest voldoende malen heb ontmoet om mij die persoon voor te stellen (dus niet alleen een uiterlijk, want dat is nog wel eens veranderlijk in sommige sferen, maar vooral de persoonlijkheid in een uitstraling; in een soort sfeer. kan aanvoelen), dan kan ik mij ook daarop gaan richten. En dan blijkt, dat bepaalde geestelijke werelden in uitgetreden toestand dus door de eigen wil kan worden bereikt.

U zult zeggen: Maar hebben we dan geen gidsen, die ons meenemen? Ja, dat kan allemaal wel zo zijn, maar als u met een gids meegaat naar een vergadering, die in het Grieks wordt gehouden en u verstaat die taal niet, dan weet u niet wat er gebeurt. Als u Grieks hebt geleerd en het zelf kunt volgen, weet u pas wat er werkelijk gebeurt.

Zo is het met de sferen ook. Uw geest kan alles, wat zij daar onder geleide doormaakt en ziet, wel verwerken. Maar er is geen enkel middel om dat in de materie over te brengen. Er is geen plaats om die indruk a.h.w. vast te leggen. En daarom moet de stof eerst getraind zijn, zodat die plaats of die ruimte ontstaat en de indrukken ook worden aanvaard.

Bewust uittreden betekent dus ook dat u a.h.w. de taal leert van de werelden, die niet stoffelijk zijn. Bij beheerst uittreden is het, naar ik meen, voor een ieder, die niet door een af andere ontwikkeling — hetzij in het voorgeslacht, hetzij in zijn eigen vroeger bestaan— de uittreding reeds normaal bewust bezit, zaak om uit te gaan van een stoffelijke beheersing daarvan. Pas als u het stoffelijk beheerst en in het begin — ik zeg het nogmaals — niet naar de mooiste sferen wilt gaan, maar eerst eens gewoon op aarde een waarneming doet (desnoods kijken of de burens de asbak nu buiten hebben staan of niet en 's morgens controleren, of het waar is), kunt u langzaam maar zeker uw denken wennen aan dit alles.

Ja, zegt men dan, maar dat betreden van die sferen gaat toch zo maar niet. Dat ben ik met u eens. U kunt nl. alleen die sferen betreden, welke voor uw ogenblikkelijk geestelijk bewustzijn en niet uw stoffelijk bewustzijn nog aanvaardbaar blijven; waarin u dus nog beleven kunt. De sferen, die daar boven liggen, kunt u alleen door middel van een gids, een helper betreden, die u daar terzijde staat; die a.h.w. de zaak voor u vertaalt, zodat u het kunt begrijpen.

U behoort echter tot bepaalde sferen. De astrale wereld b.v. ligt zo dicht rond u, dat zij voor u natuurlijker te betreden is dan voor menig geestelijk helper, die u in die wereld tegemoet treedt. Die moet er heel wat meer moeite voor doen. Werelden van Zomerland e.d. zijn over het algemeen zo na verwant aan uw wezen, dat u tenminste de grenzen daar van uit uzelf wel kunt bereiken. De moeilijkheden zijn dus eigenlijk voor een groot deel van psychologische aard.

Die moeilijkheden komen niet voort uit de geest, die de sferen niet zo maar kan binnengaan, ze komen niet voort uit een gebrek aan bekwaamheid, maar ze komen voornamelijk voort uit de grote moeilijkheid, dat men zich als redelijk denkend mens in de materie moet kunnen oriënteren op een beleven en waarnemen, dat niet-materieel en volgens materiële normen geschiedt. Men moet leren, dat associatie bij die waarnemingen een heel grote rol speelt; vaak groter dan in de materie, omdat u daar de verkeerde associaties nog kunt bemerken, maar die de associaties of de voorstellingen van de uitgetreden persoonlijkheid zo sterk beïnvloeden, dat hij dingen ziet die er niet zijn en omgekeerd dingen die er wel zijn soms niet kan zien. U moet dus leren voor uzelf een zekere scheiding te maken in associaties en primaire feiten.

Omdat u in het begin altijd weer eerst moet vaststellen wat er is (het denken, het voorstellingsvermogen moet het betreden van een bepaalde plaats voorbereiden) heeft u zo de angst dat u zichzelf bedreigt. En die angst voor zelfbedrog brengt ook weer een verwerping

met zich mee. Hoe intenser u die dingen wilt doen, des te moeilijker ze gaan worden. Ook dat speelt een rol.

U hebt misschien wel eens geprobeerd om krampachtig snel te schrijven. Uw schrift werd onleesbaar, u werd hierdoor zeer vermoeid en ten slotte was uw prestatie misschien niet zo veel groter dan van iemand, die ontspannen en natuurlijk hetzelfde had neergeschreven. Laten we dit ook goed onthouden, indien het gaat om uittreding.

Als u krampachtig wilt uittreden, dan gaat u met zo'n grote inspanning te werk, dat u het zich haast onmogelijk maakt om zelfs — indien er een uittreding op volgt — daarvan ook maar iets te onthouden of mee te nemen. Uittreden moet dus natuurlijk zijn. Maar voor het stoffelijk denken van de mens is uittreden nu eenmaal iets bovennatuurlijkst, iets vreemds, iets occults. Het is duidelijk, dat hierin de grote moeilijkheid schuilt en daarom moeten wij een soort zelfsuggestie uitoefenen, een soort zelfhypnose gebruiken, waardoor die uittreding aanvaardbaar wordt, en dan moet de uittreding zelf worden beschouwd als een natuurlijk proces, niet als een gebeuren, dat met veel nadruk, met vele impulsen en kracht geschiedt. Neen. Het is heel gewoon en zonder verdere inspanning u een beeld opbouwen, u daarin verplaatsen en al het andere vergeten. En als u het beeld, dat u hebt opgebouwd, voldoende in u hebt opgenomen, wendt u dan af en kijk wat er verder is.

Laten we een heel eenvoudig voorbeeld nemen. De tafel, die daar staat, kent u. Dan gaat u eerst eens rustig kijken, tot die tafel voor u vorm aanneemt. U kijkt alleen maar naar die tafel. Niet direct kijken wat er verder is. Die tafel moet concreet zijn geworden, zoals zij daar staat.

En pas wanneer zij helemaal concreet is, kijkt u eens een keer rond. En dan ook niet met een "nu ga ik het zien", want dan ziet u ook weer niets. Maar precies zo gewoon, alsof u hier binnenkomt, stilstaat en even rondkijkt of er hier of daar wat is. Op deze wijze kunt u veel bereiken. Dan handelt u ergens weer in strijd met het begeerte-element dat de mens dwingt: ik moet bewust uittreden, het moet iets bovennatuurlijks zijn, en ik wil dat bereiken. Neen. Op het ogenblik dat ik dat ga doen, loop ik mijn doel alweer voorbij. Uittreding is voor mij natuurlijk, dat moet ik beseffen. Die uittreding onthouden is belangrijk. Ik ben dus van plan het te onthouden. Gebeurt het niet, dan is dat geen ramp. Een volgende keer beter. Hoe meer u dat gewoon kunt doen, des te meer u dat ook kunt inpassen in uw normaal denken en in uw normale leven. Hoe meer u het tot iets bijzonders, iets krampachtigs maakt, des te minder kans er is dat uw hersenen de impulsen, die ervan overschieten, willen aanvaarden. Dan is er nog iets. De mens is in vele opzichten een soort perfectionist, d.w.z. hij wil het onderste uit de kan hebben. Hij wil uittreden en onmiddellijk het bijzondere ervan ondergaan. Hij wil grote geesten zien en spreken. Hij wil nieuwe ontdekkingen doen, openbaringen ontvangen. Kijk, als je daar nu mee begint, krijg je ze niet. Want je kunt nu eenmaal geen hogere geest dwingen tot je te spreken. Je moet zo rijp worden, dat je de ontmoeting met zo'n hogere of grotere geest als een natuurlijk gebeuren ondergaat; zoals je hier misschien op het Piet Heinplein tegen minister Toxopeus zou kunnen oplopen. Dat is toch normaal mogelijk. Wij moeten dit niet zelf forceren, want dat kunnen wij niet. Dat moet op natuurlijke wijze ontstaan en daarom moeten wij wel nederig blijven. Voorlopig is het voor ons zaak eerst eens te kijken wat voor een titel een boek heeft dat in een boekenkast staat en dat eens mee terug te brengen. Of eens te kijken, of zij nu de deur open of dicht hebben gehad op dat en dat uur. Pas als je die gewone dingen onder de knie hebt, die dingen waarvoor de meesten de schouders ophalen en zeggen: "Nu ja, het is toch maar fantasie", of: "Het klopt toch niet", of: "Wat heb ik eraan", kun je verdergaan. Ik heb al gezegd: Het is het leren van een systeem. Zoals je het alfabet moet leren en dan uit het alfabet de constructie van het woord om te kunnen lezen; en dan nog ervaring moet hebben om het gelezene ook te begrijpen en te interpreteren. Ik geloof, dat ik daarom deze korte verhandeling misschien het best kan afsluiten door precies als de A.B.C.-schutters te vertellen wat de fasen achtereenvolgens moeten zijn.

1. Overtuig u eerst dat uittreding mogelijk is.
2. Bind uittredingen niet aan tijd. Bind ze alleen aan de voorwaarde, dat u het zich wilt herinneren.

3. Als u eenmaal uzelf hebt geleerd te zeggen: "Ik wil mij herinneren, ik wil onthouden," leer dan om u een plaats voor te stellen. Begin maar met een plaats. Kies in het begin die plaats altijd in het heden. Begin niet met persoonlijke contacten. Daarin kunnen te grote misleidingen ontstaan. Kies een plaats en neem die waar. Als u daarvan enige herinneringen terug brengt, controleer. Als na herhaalde controle blijkt, dat tenminste 4 van de 5 waarnemingen juist zijn, probeer dan u een persoon voor te stellen. Spreek niet met die persoon, maar bekijk die persoon. Kijk wat hij doet. Wees waarnemer.

Als u dit allemaal hebt geleerd, dan heeft u alleen maar het A.B.C. gehad. En dan komen pas de lettergrepen.

Probeer niet alleen u iets voor te stellen, maar probeer — uitgaande van een voorstelling — een bepaalde actie te volbrengen. Verplaats u in uitgetreden toestand en neem tijdens de verplaatsing waar. Probeer niet dingen te beroeren, want dat lukt u toch niet. Daarvoor hebt u de kracht niet. Probeer ook niet mensen te beroeren; in 9 van de 10 gevallen kunt u ze hoogstens van uw aanwezigheid bewust maken, meer niet. Alleen als er nu toevallig geestelijk geschoolden onder zijn, is er misschien een soort telepathisch contact mogelijk.

Ga dan eens uit van het denkbeeld: vandaag ga ik nergens heen op deze wereld. Ik wil de indrukken behouden van al wat mij bereikt. Hierdoor krijgt u dus de mogelijkheid om bepaalde geestelijke contacten te onthouden. Soms resulteert dat onmiddellijk in een uittrekking, soms is er een tijdje niets. Houd vol.

Indien u die contacten hebt, stel dan: Ik heb dit contact gehad. Een volgende maal wil ik met dit contact meegaan en ik wil onthouden. Lukt dat en is dat een paar keren gelukt, stel u dan in op die persoon of op die sfeer en probeer die waar te nemen. Ga niet verder dan dit. Blijkt, dat u een bepaalde sfeer of een bepaalde persoon in een andere wereld kunt bereiken (dus u die kunt voorstellen en daarvan een herinnering behouden), dan wordt het pas tijd om weer op aarde proeven te nemen.

En dan gaan wij nu kijken. Wij kijken in kasten, waarin wij normaal niet kunnen zien. Kortom, we proberen gebruik te maken van de capaciteiten, die een geest heeft. Een geest kan ook zien wat er in een altijd gesloten gangkast staat. Probeer weer de proef op de som te nemen. Tracht u nu niet meer te bewegen als een mens (in het begin gaat u dus een gang door, een trap op, door een deur enz.) maar leer nu om u van de ene plaats naar de andere te bewegen door u een voorstelling op te bouwen hoe u b.v. op bezoek gaat. We zullen naar zeggen bij een familie hier in Den Haag en daarna regelrecht naar een familie, die b.v. in Rijswijk, Voorburg of Wassenaar woont.

Blijkt ook dit mogelijk, dan wordt het tijd om woorden te gaan lezen. Voor het eerst zullen wij ons nu niet meer alleen de taak stellen om een sfeer of een plaats te bereiken, maar wij gaan ons de taak stellen om b.v. een geest of een mens te bereiken en deze een vraag te stellen, die we van te voren overdenken. Die vraag wordt gesteld en we houden ons voor dat we ons het antwoord goed moeten inprenten.

Dan blijkt dat de eerste paar keren niet te gaan. Volhouden tot het wel lukt. In het begin niet toetsen, maar eerst zover komen, dat u regelmatig antwoord krijgt. Neem dan antwoorden, die wel gecontroleerd kunnen worden. Kies deze desnoods in tijd. Zo iets van: wat gaat er morgen om zo en zo laat daar en daar gebeuren? Dat kunt u doen, mits het antwoord kort kan zijn, anders onthoudt u het niet. U kunt het ook doen door te vragen: Kunt u aan een geest op een bepaalde seance een bepaald woord laten zeggen? Blijken deze proeven te slagen dan is het pas mogelijk te zeggen: De gesprekken, die ik heb met mensen in de geest en mensen in de stof, kloppen. Deze zijn zuiver, deze zijn juist.

Dan wil ik u nog waarschuwen voor één verschijnsel. Wanneer mensen nl. onder elkaar contact proberen op te nemen in uitgetreden toestand, moeten ze zich wel goed bewust zijn van het feit, dat wat wordt gezegd altijd een beetje wordt vervormd. Probeer dan drie of viermaal dezelfde vraag en het antwoord op een andere manier te formuleren. En als u dit onthoudt, kies de essentie van de drie of vier antwoorden, reageer daarop en kijk dan eens wat het uithaalt.

Indien u een wachtwoord wilt afspreken — een proef, die nogal eens wordt gedaan — kies een éénlettergrepig woord dat weinig kans op vergissing laat. Als u zeker wilt zijn, dan zal u blijken dat juist die wachtwoorden ook vaak vervormd doorkomen. Leer die vervormingen maar eens kennen.

Heeft u dit alles gedaan, dan bent u zover dat u dus door eigen wil kunt uittreden, dat u tijdens die uittreding bepaalde dingen kunt doen of zeggen en daarvan een herinnering behouden en dat u dus ook enige bewijzen hebt gehad voor de resultaten en de eventuele vervormingen, die geregeld optreden. Eerst dan lijkt het mij raadzaam eens af te wachten, of iemand u wil helpen uit te treden naar een andere wereld, die u nog niet kent. U moogt dan zelf geen doel stellen of een voorstelling scheppen, maar wel moet u de gebruikelijke opdracht (de zelfsuggestie) blijven geven: als ik uittreed, moet ik de herinnering daaraan terugbrengen. En als u in het begin daarvan dan de symbolen terugbrengt, is dat niet erg. Probeer er maar eens enige betekenis aan te hechten. Het is niet zo belangrijk. Op den duur vindt u het volledige besef.

En dan nog één laatste wenk, die misschien voor sommigen ook wel goed zal zijn. Vaak zal de mens — vooral in het begin — bepaalde uittredingen a.h.w. verhullen achter droombelevingen, die niet in overeenstemming zijn met de feiten, maar a.h.w. een stoffelijke herinnering of associatie betekenen, waarin de betekenis van de uittreding zo goed mogelijk wordt weergegeven.

Is dat het geval, begrijp wel, in het begin is de vorm van de beleving minder belangrijk en alleen de essentiële inhoud, de essentiële boodschap voor u interessant.

BEWEGING

Beweging is een verandering van evenwicht. Een verplaatsing. Maar kan alle beweging de wezenlijkheid der dingen teniet doen?

De aarde beweegt zich in duizelingwekkende vaart; en wie met haar beweegt, meent dat ze voor hem stilstaat. De mens zelf is opgebouwd uit razendsnel bewegende kleine moleculen, atomen. Kleinste delen trekken hun banen in zijn wezen als de sterren in een nevel, en voor hem bewegen ze niet. Hij zegt. Ik ben een wezen van vaste, substantie.

Beweging is inderdaad een actie, een verschijnsel. Een verschijnsel, dat zijn belangrijkheid verkrijgt door het punt, van waaruit men haar waarneemt.

Het leven is beweging. Maar omdat man de beweging niet begrijpt, spreekt men van een begin en een einde van het leven.

Uw standpunt is verkeerd. Neemt u een ander standpunt in, dan zegt u: Het is een beweging in verschillende fasen. Een slingerlijn, die zich nu eens beweegt onder het geestelijk niveau in de materie, dan weer daarboven. Een meander misschien, die in hoekige structuur en in zich besloten een heden van bewustzijn schept.

Beweging is voor ons ten slotte ontwikkeling. Maar ontwikkeling is geen feitelijke beweging. Ze is een realisatie van het zijnde.

Alle beweging in zich is zinloos. Maar zij is een realisatie van het zijnde. In een eeuwigheid kan er geen beweging zijn, anders zou de eeuwigheid eindig moeten zijn door de beweging, die kan eindigen. En toch omvat zij al wat in beweging uitdrukbaar is. Het is goed ons dit te realiseren.

Beweging is verschijnsel. Emotie is verschijnsel. Leven is verschijnsel. Uitingen van iets, wat er achter verborgen is. Beweging is energie. Het verschijnsel is energie plus een vorm; want iets wat zich beweegt heeft energie van beweging.

Leven is het zijnde plus de energie, waarmee het zich voortbeweegt. Zo is het denkbaar dat een schepsel, uitgaande van God en gelijkblijvend aan zichzelf door de beweging meer wordt dan zichzelf en toch zichzelf gelijk blijft.

Ja, beweging is de uitdrukking van de onmogelijkheid het werkelijke te beseffen en gelijktijdig voor ons het punt, van waaruit wij ons kunnen realiseren hoe in de betrekkelijkheid van alle dingen wij onze verhouding tot haast alle dingen zelf bepalen.

En zo mijn wezen in harmonie is met de energie van beweging van een kogel, zo zal ze mij niet treffen en doorboren, maar zich oplossen in mijn omgeving en met mij harmonisch zijn.

Als een demon mij nadert en mijn wezen kent het bewustzijn, de beweging van leven in overeenstemming met zijn wezen, hij zal ofwel wegvluchten, dan wel door mij worden geabsorbeerd en gemaakt tot deel van mijzelf.

Onze macht is de kracht van leven, de beweging van de geest door de tijd, de beweging van het bewustzijn door alle sferen. En als wij beseffen, dat wij hierdoor een beheersbare factor in onszelf bezitten, zo kunnen wij zelf bepalen wat onze wereld is en wat onze God is. Want zo wij de kracht van leven in onszelf een ogenblik weten stil te zetten, zo is God en Zijn eeuwigheid onze enige werkelijkheid.

En zo wij onze beweging, ons leven en ons bewustzijn beheersen volgens onze wensen, zo zullen wij steeds leven in de wereld, die het antwoord is op ons wezen. Slechts indien wij niet weten, hoe onze kracht van zijn en leven te gebruiken, zal die kracht ons domineren.

Beweging op zichzelf heeft geen zin. Maar wat zij tot resultaat, tot uiting heeft, dat wat .z ij kenbaar maakt, is voor ons zinvol. Zo is ons leven niet zinvol, maar dat wat het voor ons kenbaar maakt de zin van alle dingen.

LES 4 - AANPASSING IN DE WERKELIJKHEID.

Iemand werd eens gevraagd. Wat is eigenlijk aanpassing? En zijn antwoord was: "Huilen met de wolven in het bos." Maar wat doe je nu, als je alleen maar kunt blaten? En daarmee is eigenlijk het hele probleem gesteld.

Je aanpassen betekent niet alleen geestelijk .en lichamelijk en mentaal een zekere flexibiliteit bezitten, waardoor je alle omstandigheden kunt verwerken. Het betekent ook je eigen persoonlijkheid, je eigen wezen behouden en toch voortdurend passen binnen de gemeenschap, waarin je leeft, het betekent niet alleen een kosmische golf ondergaan, maar het betekent ook bij elke kosmische golf jezelf blijven en toch het "ik" zodanig weten te richten, dat je die golf kunt aanvaarden, dat je ermee kunt werken en dat je er iets mee kunt bereiken.

Bij alles, wat wij kunnen zeggen over geestelijke voertuigen en lichamelijke mogelijkheden staan we ergens voor het probleem, dat het je aanpassen niet zo gemakkelijk is als het wel lijkt. Want je bent nu eenmaal jezelf; en al zou je het masker kunnen opzetten van de invloed, die op dat ogenblik regeert of van de kracht die opdat ogenblik domineert, je blijft jezelf. En hier beginnen wij dan met het eerste punt, dat belangrijk is.

Ik ben mijzelve. Ik kan de uitingen van mijn wezen wijzigen. Ik kan de samenhang van mijn wezen harmonischer maken, maar ik kan de inhoud van mijn wezen niet veranderen. Dat moet u goed onthouden: Want als u het "ik" wel kunt wijzigen, dan verandert de zaak helemaal.

Indien u het "ik" zoudt kunnen veranderen, dan zoudt u een wolf met de wolven kunnen zijn of een schaap met de schapen. Maar u bent nu eenmaal een wolf, een schaap, een koe, een ezel of iets anders. Noemt u ze maar op. U bent — om het in andere termen te zeggen — een Vis, een Leeuw, een Waterman, een Schutter, een Weegschaal, een Tweeling of misschien een Ram. En daaraan kunt u niets veranderen. Zoals op aarde uw karakter, en uw wezen grotendeels worden bepaald en beperkt door erfelijkheid, invloeden van geboorte en ook bepaalde geestelijke elementen, zo worden in de geest door uw vorige ervaringen en door uw vorig bestaan bepaald wat, uw mogelijkheden zijn. Een boom, die zich zou willen aanpassen aan de wind door tot wind te worden, zou nimmer meer boom zijn. Hij zou zichzelf verliezen. Een boom, die sterk is, kan blijven staan, ondanks de wind en zichzelf blijven. Een boom, die zwak is, zou kunnen buigen met de wind en zo zichzelf behouden. Op deze manier moeten wij dus het begrip aanpassing aan de werkelijkheid van nu bezien. Om het eenvoudig te maken heb ik dit onderwerp ingedeeld in een aantal punten en wil ik proberen bij elk punt een voldoende commentaar en zelfs een beperkte gebruiksaanwijzing te geven.

Hoe pas ik mij aan datgene aan, wat strijdig is met mijn wezen? Een vraag die heel moeilijk lijkt, maar die eigenlijk eenvoudig kan worden beantwoord, namelijk:

Ik kan al wat strijdig is met mijn wezen aanvaarden door te erkennen, dat het evenveel recht van bestaan heeft als ikzelf, doch door mij af te sluiten voor alle werkingen daarvan, voor zover het mij mogelijk is. En door alle werkingen ervan, die mij desondanks zouden bereiken te zien als iets, wat kan worden ingepast in mijn eigen wijze van leven, denken en geestelijk werken.

Een oplossing, waartegen menigeen weer bezwaar zal maken. Want zo zal men zeggen: Hoe kan ik, als ik b.v. licht ben, het duister accepteren? Dat is heel eenvoudig: Als ik licht ben, dan moet ik zien dat het duister de begrenzing is van mijn licht, maar gelijktijdig datgene wat aan het licht zijn glans geeft. Indien iets van dat duister mij persoonlijk beroert, dan kan ik dat gebruiken om andere aspecten van mijn wezen een bijzondere glans te verlenen. Ik behoef niet in tegenstelling tot dat wat er is aan het werk te tijgen. Ik moet alleen mijzelf blijven en juist daar, waar al wat rond mij is mij niet te zeer beroert, waar het duister mij niet wil

overweldigen, mijzelf a.h.w. bijzonder duidelijk en scherp uiten. Want er bestaat nog een andere regel in dit verband:

Het sterkste licht zal altijd domineren. Ik kan dus nooit met mijn gehele wezen en met al wat erbij hoort verwachten een eeuwigheid of een menselijkheid te krijgen, waarin alle: invloeden kunnen worden terzijde geworpen. Ik kan niet verwachten, dat ik meester zal zijn over alles, Maar ik heb in mijzelf eigenschappen, die voor het andere nog niet te benaderen zijn. Als ik die dus sterk maak, heb ik hier mijn punt van uitgang. Hierin kan ik mijzelf blijven.

Het is eigenlijk een strategisch probleem, waarbij het alleen gaat om de vraag: Kan ik de sterkste punten in mijn persoonlijkheid, in mijn wezen vinden? Kan ik deze zozeer tot uiting doen komen binnen het kader van de wereld, waarin ik leef en van de invloeden die mij benaderen, dat ik hierdoor invloed heb op de wereld?

Dit punt lijkt mij daarmee voldoende afgehandeld. Maar onmiddellijk rijst zoals altijd weer de vraag: Wanneer ik een deel van mijn wezen dus niet ontplooi, schaad ik dan mijzelf niet?

Een begrijpelijke vraag, omdat iedereen leert dat hij naar een zekere volmaaktheid moet streven, omdat harmonie en evenwichtigheid noodzakelijk zijn in het leven. Een vraag waarvan je kunt zeggen. Nu ja, ze hebben eigenlijk wel gelijk. Maar toch kunt u het ook anders bezien. En dan herinner ik u aan een stelling, die u in vele lezingen hebt. gehoord.

Ik ben eeuwig. Als ik eeuwig ben, zal ik in elk punt dat ik in mijzelf ontwikkel een eeuwige waarde kunnen bezitten, zolang het maar werkelijk deel is van mijzelf. Alle punten, die ik nu niet ontwikkel, zal ik later kunnen ontwikkelen. Wat ik nu heb bereikt, behoef ik later niet meer te bereiken. Het is dus niet zo belangrijk, dat mijn groei 100 % evenwichtig is, al moet ik zoveel mogelijk naar evenwichtigheid streven. Maar het is wel belangrijk, dat ik tenminste iets bereik.

U zoudt in deze moderne tijd kunnen zeggen: Het .is heel erg moeilijk voor iemand, die dol is op het proza van Couperus, zich te kunnen verdiepen in b.v. het werk van Wolkers. Het is begrijpelijk, het is aanvaardbaar. Maar kan de gedachte van Couperus worden uitgedrukt in de taal van Wolkers? Kan het probleem van Wolkers worden uitgedrukt in de taal van Couperus? Als ik daarop een antwoord weet, heb ik een benadering gevonden, waardoor het verschil in uitdrukking en in uiterlijkheid mij weinig doet. Ik heb een methode gevonden om zelfs voor mij de verdiensten van Wolkers nog voldoende te beseffen, zonder daarbij Couperus terzijde te stellen. En dan mag men zeggen, dat mijn taalgebruik zal lijden onder mijn belangstelling voor Wolkers. En men mag zeggen, dat mijn helderheid van formulering zal lijden onder de te perfectionistische, te versierde stijl van Couperus. Dat is allemaal waar. Maar ik kan mij aanpassen, zonder daarom Couperus te verwerpen. Als ik dit zeg in een literair beeld, dan zal iemand die wat least mij waarschijnlijk begrepen.

Maar als ik dit nu moet zeggen in een meer kosmische zin, dan schijnen vele mensen dat niet te kunnen begrijpen. Uw begrippen van moraliteit, die in het heden worden geschokt, kunnen nooit op zichzelf behouden blijven. Ze worden voor u in uw ontwikkeling een last en niet een punt van vooruitgang, van verdere bewustwording. Wanneer u met de waarden, die u kent, tracht van uit uw eigen moraliteit te begrepen welke achtergronden de nieuwe moraliteit — of zoals men zo vaak zegt de immoraliteit van deze dagen — daarmee gelijk heeft, dan begrijpt u de drijfveren. En dan worden wij heus niet meer immoreel of we maken de ander niet meer moreel volgens onze inzichten, maar we begrijpen elkaar. De wereld leeft en ze sterft niet. Deze vraag is van bijzonder groot belang en ik geloof ook, dat het antwoord erg belangrijk is, omdat wij zo dadelijk worden geconfronteerd met een wereld, die van uit het standpunt van de meeste mensen op zijn kop staat. Maar laten wij eest de derde vraag formuleren.

Indien ik mijzelf aanpas, zal ik daardoor dan niet het gevaar lopen mijzelf te verliezen? Het antwoord is hier tweeledig.

1. Zolang u al datgene, wat buiten u bestaat belangrijker acht dan dat wat in u leeft, inderdaad. Maar dan zoudt u ook bij het behoud van uw oude maatstaven niets bereiken. Degeen, die wordt geleefd door de krachten van buiten, leeft niet werkelijk. Allen degeen,

die door zijn innerlijke kracht wordt gedreven, die van uit zijn innerlijke kracht en bewustwording werkt, bereikt.

2. Hoe kan het mij schaden mij aan te passen aan andere waarden en werkingen in de wereld, als ik mijzelf daarbij niet verlies? Want elke ervaring, die ik opdoe, is een verrijking van mijn wezen. Elke kracht, die ik verwerf, al datgene wat ik zie en zelfs al datgene wat ik leer verwerpen, is een verrijking van mijn bewustzijn. Neen, aanpassing kan niet schadelijk zijn. Aanpassing is alleen schadelijk, indien zij een zelfnegatie betekent in de verkeerde zin van het woord: een ontkennen van het recht om te leven volgens je eigen inzicht en je eigen oordeel.

En nu wij deze 3 vragen hebben gesteld en beantwoord, wordt het tijd om het heden een ogenblik nader te bezien. De waarderingen in de wereld zijn ontzettend sterk veranderd. Wanneer wij denken aan het begrip "bezit", zoals dit werd beschouwd in 1900, in 1950 en in 1965, den hebben wij 3 keer hetzelfde woord en 3 keer een andere interpretatie. De verschillen lijken misschien wat subtiel op het eerste gezicht, maar bij nadere beschouwing zijn zij enorm groot. Als wij kijken naar geloof, dan blijkt ook dit een heel andere waarde te hebben. In 1900 was geloof onderwerping. In 1950 was geloof aanvaarding, althans in uiterlijkheden. In 1965 begint geloof te worden — want het is een ontwikkeling die nog veel verder gaat — een onderzoek van de geloofsstelling om je eigen standpunt daartegenover te stellen. U ziet, de woorden blijven gelijk, maar alles evolueert, alles verandert.

In een wereld, waarin praktisch elke waarde, die op het ogenblik wordt erkend, wankel staat, waarin zowel de oude wijsheid als de modernste wetenschappelijke onderzoeken voortdurend het gevaar kennen te vallen of ontkend te worden en met reden, kunnen wij ons niet meer baseren op iets dat was: We moeten ons dus aanpassen aan veranderingen, dis wij eigenlijk niet helemaal aankunnen.

Dit jaar brengt in zijn veranderingen niet zozeer de spectaculaire aspecten van een totale vernieuwing. Het is een sluipende verandering. Ik stel mij voor, dat de Babylonische spraakverwarring op dezelfde manier is ontstaan. De mensen gebruikten nog steeds dezelfde woorden, maar ze begrepen ze anders; en dat maakte het hun onmogelijk elkaar te verstaan.

Wil je de wereld, waarin je leeft in deze dagen blijven verstaan, dan zul je je niet alleen moeten aanpassen, maar je zult ook steeds de nieuwe interpretatie moeten leren van alle begrippen, die in jezelf zijn; en dat is moeilijk.

Daarom moet ik mijn raad, want die wil ik hieraan toch zeker verbinden, heel zorgvuldig formuleren. Want ook in u, zoals u hier aanwezig bint, leeft reeds een zeker verschil van erkenning, van interpretatie. En dus wil ik beginnen net dit te stellen: .

Al kun je jezelf dan niet veranderen, je kunt steeds anderen begrijpen. Hoe minder je vreest voor datgene, wat je in jezelf. ontkent of negatief acht, des te meer kun je begrijpen wat anderen drijft, wat er in hen bestaat en des te meer kun je het goede zien, dat anders in die anderen verborgen blijft.

Wanneer de wereld, waarop je vertrouwd hebt, instort, wanneer oude, idealen waardeloos worden, dan betekent dit niet dat de achtergrond van het ideaal waardeloos is geworden, dan betekent het niet dat die wereld zelf verdwenen is. Maar als b.v. het woord, dat eens socialisme heette, zijn betekenis heeft veranderd en nog eens veranderd, totdat het in feite een soort mengsel is geworden van conservatisme en dictatuur-begrippen, dan moet je dat kunnen aanvaarden. Want degenen, die zich nu misschien conservatief noemen, kennen diezelfde behoefte en diezelfde strijdvaardigheid, die er eens in het socialisme lagen. Wil je ze nu zien als een verraad aan het socialisme of iemand, die communistisch kiest, een verrader van de westerse wereld noemt, dan zul je ze niet begrijpen: Je zult tegenstanders vinden; maar je zult ook jezelf steeds meer isoleren.

Voorbeeld: Het is bijna zeker dat in Zuid-Amerika in het komende jaar een aantal communistische revoluties (de meeste niet geslaagd, een enkele wel geslaagd) zullen plaats vinden. Nu kunnen wij natuurlijk zeggen, dat het de schuld is van Rusland of van China — van de communisten. Maar dat is niet eerlijk, want zo groot is hun invloed niet. Wij kunnen zeggen

dat het de mensen zijn, die verdwaasd zijn. Ook dat is niet waar. We moeten begrijpen, dat er ergens een stilstand is gekomen in een sociale ontwikkeling, die niet meer aanvaardbaar is; dat bepaalde landen zich niet meer kunnen isoleren van de behoefte van de massa om ook eens een beetje beter te leven. Begrijpen wij dit, dan zullen wij ook inzien dat dit communisme geen echt communisme is. En daarom zullen wij ermee kunnen spreken. Wij zullen begrijpen, dat Marxisme en Leninisme alleen naar termen zijn voor een bepaalde sociale ontwikkeling, die zich in Nederland b.v. op een totaal andere wijze afspeelt, maar hier net zo goed bestaat.

Als je spreekt over de ontwikkelingen in Rusland, dan is het aardig te zeggen dat dat strijdig is met het westen. Maar waar is dat niet. Want datgene, wat het westen heeft gedaan in het verleden, doet Rusland nu. In Amerika hebben ze ook de Indianen langzaam maar zeker uitgeroeid of teruggedrongen in reservaten, hun alles ontnomen wat hun toekwam, evenals de communisten dat doen, wanneer ze er een nieuwe staat bij winnen. Dan gaan ze ook de bezitters te lijf, die voor hen de Indianen zijn, de oorspronkelijke eigenaars, de bewoners van het continent. Maar als je die mensen niet zou begrijpen, als je geen begrip zou kunnen hebben voor de achtergrond van deze — in naam althans — communistische revoluties en je zou geen begrip hebben voor de processen, zoals die zich afspelen in China en in Rusland, hoe zul je dan nog redelijk kunnen reageren in de wereld? Hoe zul je de spanningen kunnen verwerken, die er in de wereld ongetwijfeld zullen optreden?

De aanpassing, die je nodig hebt, is zeker niet gebaseerd op een verloochenen van jezelf. Je kunt jezelf — althans in de zin van je werkelijk ego — niet verloochenen, al kun je soms bepaalde behoeften of wensen voor een ogenblik verloochenen en terzijde stellen.

Kijk, die aanpassing in de werkelijkheid van vandaag vergt het leren zien van de achtergronden. Wij mogen ons niet laten bedriegen door de woorden. We moeten zelfs niet kijken naar de daden, want ook die zijn vaak misleidend, omdat wij ze maar eenzijdig beseffen. We moeten kijken naar de mentaliteit, die erachter schuilt. En pas uit die mentaliteit kunnen wij verder komen.

Hoe doet je je dan invoegen in een groepering waarin die mentaliteit, die je zelf hebt, niet past? Ik denk, dat dat voor heel veel mensen een moeilijk probleem zal zijn.

We kunnen op het ogenblik die problemen al enige tijd en voor de meesten op meer persoonlijk terrein. We zien hoe men daar geen juiste contacten meer schijnt te kunnen krijgen met zijn medemensen, hoe bepaalde illusies misschien te gronde zijn gegaan. Men weet niet meer precies hoe men het na eigenlijk moet doen.

Kijk, dan is dat natuurlijk treurig. Maar in de relatie met de enkeling is er het innerlijk conflict, dat ofwel het ik tot een absoluut terugtrekken uit de wereld dwingt, dan wel brengt tot een andere aanvaarding. De aanpassing, die komt dan wel.

Maar wat moet je doen, als de gehele wereld anders wordt? En die gehele wereld gaat anders worden. In die wereld gaat het onverwachte, zeker ook het harde, het wrede, het onmenselijke een rol spelen. O, weest u a.u.b. niet bang. Ik verkondig hier niet een periode van hardheid, slavernij e.d. Ik wijs er alleen op dat er steeds meer een element komt, waarin het menselijk element eigenlijk geen rol speelt. Dat kan een probleem zijn van huisvesting, van belastinginning of van wegebouw. Er zijn zoveel van die problemen. En als u op het ogenblik lokt, dan ziet u dat het ambtelijke daarin al de overhand krijgt op het menselijke: "Eerst moeten wij onze normen handhaven. Als we tijd overhouden, zullen wij trachten nog menselijk te zijn." En dat bestaat niet alleen bij bepaalde instanties. Dat gaat regeringen, statenbonden grote economische lichamen beïnvloeden.

En ja, wat moet je dan doen? Dan moet je daarvoor begrip hebben. En dan kun je je niet verdedigen met een beroep op menselijkheid. Dan kun je je alleen maar verdedigen met voorschriften en met de formules, die worden gebruikt om al wat er in de wereld gebeurt te rechtvaardigen. begrijp je dat niet en blijf je hameren op het standpunt van menselijkheid dan bereik je niets. Je kunt de menselijkheid die in je is zo richten, dat zij in staat is de menselijke waarde te zien van b.v. organisatorische elementen. Dat zij de waarde gaat beseffen, die ligt achter formalisme. En de waarde daarvan kennende, kunnen wij het formalisme dan in

menselijke zin gebruiken en kunnen wij het ambtelijke uit zijn doodsheid van letterknechterij maken tot een levend menselijk reageren. En dat kunnen wij zelf doen.

De wereld eist een dialoog. Het is niet zo, dat de wereld tot ons spreekt en dat wij niets kunnen terugzeggen. En het is ook niet zo, dat als wij spreken de wereld moet luisteren. In deze dagen is er een dialoog nodig. Indien u de wereld wilt benaderen, moet u eerst haar taal leren verstaan en u dan de moeite getroosten om haar in haar eigen taal te antwoorden.

U behoeft de inhoud van uw wezen daarom niet te verloochenen, maar de formulering van die inhoud moet in overeenstemming zijn met de wereld buiten u. Om in deze wereld het begrip "aanpassing" niet alleen in stoffelijke maar ook in geestelijke zin juister te formuleren, zullen wij ons houden aan de volgende punten:

1. Ik ben mijzelf. Ik dien mijzelf te blijven. Ik kan slechts mijzelf in waarheid uiten.
2. Elke uiting tegenover de wereld moet geschieden in overeenstemming met het begrip van die wereld.
3. Slechts door de wereld te begrijpen kan men het recht verwerven in die wereld zichzelf te zijn.
4. Alle kracht die ik geestelijk bezit is waardeloos, tenzij ze wordt gebruikt in overeenstemming met de krachten, die op de wereld regeren. (Op dit laatste kom ik nog terug).
5. Elke geestelijke waarde, elk geestelijk voertuig, elke geestelijke kracht, die in mij bestaat, moet door mijzelf worden gericht en kan nimmer door anderen voor mij worden gericht. Het is daarom niet mogelijk enige verantwoordelijkheid af te schuiven voor mijn betekenis in de wereld, mijn relaties met de wereld of zelfs voor datgene, wat de wereld mij aandoet of voor mij betekent.

In deze regels ligt eigenlijk het hele begrip "aanpassing" omschreven in algemene zin, maar ook voor deze dagen. want wanneer op deze wereld een kracht van gerechtigheid regeert, dan zal een beroep op liefde nimmer baten. Ik kan mijn liefdekracht alleen gebruiken, indien zij tot uiting komt in de taal der gerechtigheid. Als ik wil stijgen tot de hoogste geestelijke wereld en ik vind het Witte Licht, dan zal dat witte Licht niet verstaan en begrepen kunnen worden in de caleidoscopische wereld met haar vele kleuren. Ik zal dit Licht zorgvuldig moeten richten en zo nodig moeten splitsen tot de juiste kleur voor het caleidoscopisch aspect, waarin ik mij nu bevind, is gevonden. Het behoeft niet een gelijke kleur te zijn, maar zij moet harmonisch zijn. Zo zou misverstanden doen ontstaan, explosies tot stand kunnen brengen. Als ik van uit mijn geestelijke waarheid een besef kan doen doordringen in b.v. een stoffelijke wereld, dan mag ik wel zeggen, dat dit waar is: Maar de macht rond mij (dus b.v. de staat) heeft haar eigen opvattingen, haar eigen inzichten; en ook als deze niet waar zijn, als ze een soort maskerade zijn, zo blijft de zekerheid bestaan dat ik in zekere mate conform deze uiterlijke waarde zal moeten handelen. Ik handel dus het best, indien ik mijn krachten niet stel tegenover, maar in de kracht die heerst. Een voorbeeld om dit te verduidelijken. Wie van u heeft weleens zwemmende een meer, een stroming of een getij getroffen, waardoor hij werd meegesleurd en de kracht niet meer had om de weg, die hij had bepaald, terug af te leggen. Degenen onder u, die dat eens hebben meegemaakt, weten dat je er nooit in zult slagen tegen de stroom in te gaan. Maar je kunt wel de stroom zijdelings doorkruisen door je plaats, meegaande met de stroming, steeds te veranderen. Je komt er ten slotte buiten en je kunt teruggaan, als het nodig is. Je kunt je soms ook door de stroom laten dragen naar een punt, dat zo dicht bij het doel ligt dat je je had gesteld, dat de verschillen eigenlijk onbelangrijk worden. Op diezelfde manier moeten wij ons aanpassen aan de gedachten en krachten, die regeren. Het is allemaal wel heel aardig om te zeggen. Wij hebben maar één waarheid en wij moeten tegen alles ingaan, wat met die waarde strijdig is. Maar wéten we dan wel, of dat andere in wezen strijdig is of niet?

Wij weten het niet. Moeten wij dan alleen op ons eigen inzicht afgaan? Neen: Aanpassing betekent niet jezelf verloochenen. Maar .het betekent wel degelijk: zorgen dat je niet lijnrecht ingaat tegen alles wat buiten je bestaat.

Indien u dit hebt kunnen volgen en hebt kunnen begrijpen, wil ik wijzen op een van de meest curieuze tendensen, die wij in het komende jaar krijgen.

Misschien bent u in deze dagen hier en daar al getroffen door de onnodige ruwheid van sommige mensen. Het is alsof ze met niemand rekening houden. Het is alsof ze er plezier in hebben om anderen te bruuskeren. Deze tendens zet zich bijna het gehele jaar door. En ofschoon het in de eerste periode van dit jaar misschien niet zo ernstig is, komt er een tijd van enkele maanden, waarin juist die neiging om hard te zijn, om tegen de mensen in te gaan, om onredelijk te zijn, overal sterk verbreid is.

Wanneer we die onredelijkheid toetsen aan redelijkheid, gaat ze teloor. Maar wij gaan teloor met onze redelijkheid, als de onredelijkheid sterker is. Indien wij de onredelijkheid met onredelijkheid kunnen beantwoorden (en wel met een onredelijkheid, die ons eigen wezen niet geheel verloochent, maar die gelijktijdig toch ook in staat is om het normbestaan van b.v. burgerlijk fatsoen enz. opzij te zetten), dan zullen wij worden verstaan en de onredelijkheid wordt de vorm, waarachter zich een redelijk contact verbergt.

Die onredelijkheid zullen wij op elk terrein zien. En dan behoeven wij heus niet te denken aan vriend Soekarno, die zo graag de U.N.O. wil uitlopen. Want per slot van rekening, dat is er maar één. We weten echter, dat er in de U.N.O. op het ogenblik een schaakmat is. De U.N.O. kan eigenlijk niets werkelijk doen; en als ze werkelijk iets doet, dan scheidt ze conflicten, die groter zijn dan de kleine conflicten, die ze tracht op te lossen. Om een voorbeeld te geven.

Het ingrijpen van de U.N.O. in de Kongo is aanleiding geweest tot zoveel steun buiten de U.N.O. om aan andere partijen, dat hierdoor het conflict groter werd.

Het ingrijpen van de U.N.O. op Cyprus, ofschoon ogenblikkelijk schijnbaar goed, heeft er in wezen toe geleid, dat het conflict Griekenland–Turkije, dat veel belangrijker is, op het ogenblik een zeer grote omvang heeft aangenomen. Het feit, dat het ingrijpen op Cyprus zelf daar niet de oorzaak van de onrust heeft kunnen wegnemen, betekent verder dat men het vuur wel tijdelijk van zijn vlammen heeft ontdaan, maar het niet heeft gedoofd.

Het zijn dergelijke conflicten, die zo'n grote instantie kunnen breken. En indien wij nu ten koste van alles de U.N.O. willen handhaven, zullen wij moeten zeggen: De U.N.O. moet daadloos worden. Pas wanneer de U.N.O. alleen een forum blijft, waarin men met elkaar kan spreken en elkaar kan beschuldigen, kan ze blijven voortbestaan. Zodra deze zelfde U.N.O. actief wordt in een bepaalde richting, is haar bestaan onder die omstandigheden praktisch onmogelijk.

En daaruit blijkt weer de keuze, die wij in ons persoonlijk leven zullen krijgen. Er zullen ogenblikken zijn, dat wij de relaties die we hebben, datgene wat bestaat, zullen kunnen handhaven, indien wij volkomen neutraal zijn. Maar door die neutraliteit zullen wij het deel van ons eigen leven eigenlijk teniet doen.

Wat moeten wij dan doen? Ik geloof, dat het beter is in dit geval de schijnbare eenheid te verbreken dan voort te gaan in deze schijn van eenheid zonder enige bereiking. We mogen dan een samenwerking beëindigen, die tot op heden a.h.w. aan een zeker reglement onderworpen was (een misschien niet uitgesproken, maar een stilzwijgend aanvaarde afspraak), die moet wegvallen. Dat wij die banden niet meer kunnen accepteren. Het zal kunnen voorkomen, dat wij in zakelijk en ander opzicht bepaalde vaste groeperingen en tendensen plotseling opzij moeten leggen. Dat we moeten zeggen: We kunnen er niet mee verdergaan, alleen omdat we zo — met het goede tenminste — nog kunnen meewerken.

En geestelijk is het precies hetzelfde. We kunnen daadloos worden gemaakt, doordat we a.h.w. aan de letter willen houden. We moeten terugvallen op de geest der dingen. We moeten de uiterlijke gebondenheden en de zekerheden steeds meer opzij kunnen zetten om daarvoor in de plaats te zetten de intensiteit van ons persoonlijk leven en streven, dat niet probeert anderen aan te tasten of te vernietigen; dat de terminologie en de intenties van de ander volledig kan erkennen, maar zichzelf daarin alleen in zoverre begeeft en bindt als dit volgens het "ik" volledig aanvaardbaar is en zonder daaraan verder verplichtingen vast te knopen.

Ik weet niet, of u begrijpt waar dit naar toe gaat? Maar 1965 is een jaar van vernieuwing. En vernieuwing betekent — u kunt het overall rond u zien — ook vernieling. Waar gebouwd wordt, werd gebroken. En waar nu gebroken wordt, zal zo dadelijk worden gebouwd. Het is niet een proces van plotselinge omslag, maar van een voortdurende, vaak trage verandering. In die verandering vallen steeds weer beslissingen, waartegen we ons moeten verweren; tenminste wanneer wij ons willen houden aan onze eigen begrippen. Maar doen wij dit, dan gaan wij tegen de vernieuwing in; en dat is een kosmische tendens. We kunnen het niet volhouden.

Aan de andere kant kunnen we wel heel enthousiast gaan meewerken met alles wat er maar op vernieuwing lijkt. Maar als we dat doen, dan hebben we kans dat wij het huis afbreken, waarin wij moeten wonen om ruimte te maken voor het sportterrein, waarop wij hopen dat onze kleinkinderen zullen kunnen spelen. En daar hebben wij ook niets aan.

In dit jaar moeten wij dus ook geestelijk heel erg voorzichtig zijn met afbreken. Maar wij moeten wel begrijpen dat er dingen zijn, die nu eenmaal niet kunnen op dit ogenblik. Die — al leven ze nog zo intens in ons werkelijk ego — eenvoudig, niet tot uiting kunnen worden gebracht, of niet op de door ons begeerde wijze deel kunnen uitmaken van ons leven en bestaan. Begrijpen we dit, dan kunnen wij ons aanpassen. Dan kunnen wij een weg vinden, waardoor wij toch lever volgens onze eigen waarde en in contact met de wereld.

Het is misschien niet erg verstandig om hier weer te beginnen met allerhand prognoses. Tenslotte is er een redelijke hoeveelheid prognoses gegeven en ik geloof, dat wij het daarbij kunnen laten.

De betekenis van die prognoses is echter wel belangrijk. Wat wij hebben gezegd over rampen in het verleden, dat zult u zich allemaal nog herinneren, dat ze in zekere zin een betekenis hebben, dat ze voortkomen uit zwakten die op geestelijk terrein bestaan en die zich ontladen op de zwakke punten in de aarde enz. enz.

Maar rampen kunnen in deze dagen een veel grotere betekenis krijgen. Soms kan een ramp iets tot stand brengen wat anders nooit zou zijn gebeurd. Laat mij een voorbeeld geven, waarvan u aan het einde van 1965 ongetwijfeld de bevestiging zult krijgen.

Er is in deze stad een gebouw afgebrand, K. en W. Dat was voor deze stad erg belangrijk. Maar die belangrijkheid was lang zo groot niet meer als men zou willen stellen. Het feit dat het er was, maakte echter het scheppen van nieuwe en misschien betere mogelijkheden binnen het geheel onmogelijk, omdat men zei: "Maar er is nog altijd een Gebouw van K. en W." Pas als een nood is geschapen, ontstaat de kans op een meer spontane oplossing. Zolang er nog iets achterblijft, waarvan we denken: het kan er nog mee door, komen we niet tot vernieuwing. De ramp — en dan bedoel ik zeker niet de brand in K. en W. Dat was geen ramp; dat was een opruiming van oude rommel — heeft dus een zekere functie. Zij is niet slechts de weerwraak van de aarde — al zitten er bepaalde rechtvaardigheidsnormen aan verbonden, zeker ook in het komende jaar — maar het is ook het afbreken van iets, dat anders zou blijven bestaan. Het is het dwingen tot verandering, het scheppen van een mogelijkheid tot verandering waar die niet tot stand zou komen zonder het geweld. En in deze zin moeten wij het geweld van deze dagen begrijpen.

Wij zullen zeker — als wij geestelijk gericht zijn — het geweld afkeuren, allemaal. Maar wij kunnen niet ontkennen, dat het geweld een functie, heeft.

Wanneer het geweld in de straten zo sterk toeneemt, dat een ieder zich moet gaan verdedigen, dan komt men misschien tot de oplossing: bewapen iedereen. En daarmee noemt het geweld wel tijdelijk toe, maar gelijktijdig zal het onredelijke geweld steeds meer afnemen.

Wanneer het geweld in de wereld van een sluipend met elkaar worstelen onder het spreken van zoete woorden is gaat veranderen in het elkaar bedreigen met wapens (en dat zal in dit jaar ongetwijfeld meermalen het geval zijn), dan is dat niet alleen maar een kwestie van een negatief aspect van oorlogsdreiging. Neen, dan is het. het eindelijk zuiver stellen van verhoudingen en daardoor het terzijde werpen van heel veel rompslomp, die schadelijk was voor de aanpassing van de staten aan de behoeften van deze tijd en voor de aanpassing van diplomatie en politiek aan de feiten van deze dagen.

Als een groot gebied wordt overstroomd, meermalen achter elkaar (dit jaar zijn er heel wat gebieden, die daarvoor in aanmerking komen), dan zal dat niet alleen maar zijns een bestraffen van b.v. een verkeerde mentaliteit, maar het is gelijktijdig het wegvagen van veel ouds. Het is het vernieuwen, het bouwen van een nieuwe situatie, van nieuwe mogelijkheden. Het is het scheppen van een mogelijkheid, die morgen van belang zal zijn en die niet morgen een rem zal zijn op elke verdere bereiking. We moeten leren dat ook zo te zien, zowel in eigen leven en eigen geestelijk bestaan als in de wereld en in al wat daarmee samenhangt. Alleen dan kunnen wij ons op de juiste manier aanpassen.

Te zeggen: "Het is onaangenaam wat er gebeurt, maar het zal wel zin hebben," is wel aardig, maar het is een doekje voor het bloeden. Per slot van rekening; als je een geliefde mens moet verliezen, dan kun je wel zeggen: Het was Gods wil, maar het verlies blijft bestaan. En dat "Gods wil" is dan iets dat je blijft volhouden, omdat je alle andere mogelijkheden maar liever uitschakelt. Maar als je nu iemand verliest en je kunt begrijpen, dat de verandering, die daardoor ontstaat (niet het verlies zelf maar de verandering zin heeft, als je begrijpt dat de verandering in je leven met al haar onaangenaamheden — en dat zal juist in dit jaar en de komende jaren voor velen zeer sterk zijn — betekent een nieuwe mogelijkheid een nieuwe ontwikkeling, het ontstaan van een nieuwe vrijheid, het breken van allerhand vooroordelen, waarachter je verschanst zat, de noodzaak om allerhande lieve gewoonten opzij te gooien, dan kun je er vrede face hebben.

De wereld zal heel wat offers moeten brengen in de komende jaren. En wanneer wij die offers alleen maar bekijken als kosten, dan kunnen wij zeggen: God en de geest weten, maar wij komen er niet verder mee. Maar als wij ons afvragen: Wat wordt daardoor voor een vernieuwing afgedwongen? Wat is de verandering, die hieruit voortkomt? — en dat zullen wij in vele gevallen toch wel kunnen aanvoelen — dan kunnen wij zeggen: Hier wordt iets groots verricht.

Aanpassing wil zeggen: ontwikkelingen zien en erkennen en daardoor in staat zijn er deel aan te hebben.

Het komende jaar betekent een steeds snellere, fellere, hardere en wredere afhandeling van lopende zaken. Het betekent de versterking van alle gewoonten en de aantasting van opvattingen en gebruiken. Het is de rebellie tegen al wat is gevestigd. Om ons hierbij te kunnen aanpassen zullen wij ons moeten realiseren:

1. De wijze, waarop wij leven en denken, is niet volledig juist. Zij belemmert ons zelfs in de uiting van onze eigen persoonlijkheid.
2. Ik kan — als ik mij in deze rebellie spiegel — ideeën, idealen en mogelijkheden zien, die ook voor mij belangrijk zijn. Laat mij deze verwerkelijken.
3. Wetende dat alles zin heeft, zal ik naar de zin van alle dingen zoeken, ook in mijn eigen geestelijk werken en streven.
4. Uit de versnelling van oorzaak-en-gevolg, uit de harde oplossing, die voor vele onjuiste situaties wordt gevonden, zal ik leren ook voor mijzelf, desnoods met hardheid, de situaties te herzien, die niet passend en juist zijn. Ik zal leren in de plaats van mijn dromerijen en werkelijkheid te stellen. Waarschuwing: Wie in dit jaar begint met illusies en dromen en weigert deze aan de feiten te toetsen, zal vaak hierdoor het gehele jaar worden misleid en aan het einde van de jaren 1966 – '67 met zeer grote verliezen, zowel emotioneel, geestelijk als zuiver materieel moeten ontdekken, dat hij heeft geleefd in een wereld van dwaasheid. In een kartonnen wereld van decors, waarachter de werkelijkheid schuil ging.
5. Hardheid is daar, waar met zachtheid niets te bereiken valt, de beste weg. Beperk u zoveel mogelijk in de hardheid, maar tracht nimmer gevoeligheden en zachtheden in de plaats te stellen van hardheid, waar gij erkent dat een gezagsuitdrukking, een gezagsverhouding of voor uzelf de aanvaarding van andere toestanden noodzakelijk is.
6. Woorden beginnen meer en meer hun zin te verliezen. Ze hebben te veel betekenissen en bijbetekenissen gekregen. Leer u steeds meer metterdaad uit te drukken en maak uw woorden eerder tot een aangenaam spel dan tot een poging om de belangrijkheid van de

wereld te omschrijven. Waar daden niet mogelijk zijn, beperk u in het aantal van uw woorden.

7. Weet, dat elke ontwikkeling in het komende jaar de neiging heeft zich voort te zetten tot in het extreme. Daar, waar gij het extreme vreest, moet gij u ook van alle begin onthouden. Daar, waar het extreme voor u aanvaardbaar is, zult ge dit jaar met het begin ook het einde hebben bereikt. Want begin en einde zijn onverbreekelijk met elkaar verbonden en ten hoogste in tijd van elkaar gescheiden. Richt uw handelen daarop!
8. Alles is zakelijk en economisch onzeker. Deze onzekerheid zal haar invloed hebben op uw dagelijks bestaan en vaak ook op uw geestelijke behoefte en geestelijke gedachten. Richt u niet op de onzekerheid. Zoek steeds wat zekerheid te vinden voor uzelf. Het is beter veel te verliezen van wat ge schijnbaar bereikt of bezit en zekerheid over te houden dan het vele, dat ge meent te bezitten, in onzekerheid te zien vergaan.
9. Bedenk, dat uw benadering van de medemens belangrijk is voor uw geestelijk heil en uw stoffelijk: vermogens. Bedenk, dat de benadering van de medemens tot u voor u onbelangrijk is, tenzij daarin mogelijkheden tot harmonie en uitbreiding van bewustzijn zijn gelegen. Oriënteer u op uw eigen benadering van mensheid en geest, niet op de benadering van mensheid en geest tot u.

Dat zijn een aantal punten. Het zal moeilijk zijn ze allemaal meteen in praktijk te brengen. Onthoud dit: Wie elke dag een duizendste gram goud weet te verzamelen, bezit aan het einde van de tijd goud in overvloed.

Begin niet alle dingen ineens door te voeren, maar voer elke dag iets meer daarvan door. Zelfs in deze dagen zal er voor de persoonlijke ontwikkeling een zekere geleidelijkheid noodzakelijk zijn.

Zelfkennis is noodzakelijk. Maar een directe aanvaarding van wat ge zelf werkelijk zijt, zal u moeilijk vallen. Probeer elke dag iets meer te beseffen van wat ge zijt.

Zelfbeheersing is moeilijk. Begin daarom elke dag een kleinigheid te beheersen, totdat ge ook uw gehele wezen meester zijt.

Het vinden van harmonie is moeilijk, zeker in dagen als deze. Een absolute harmonie vinden zou voor menigeen betekenen: zichzelf verliezen. Begin daarom in het kleine harmonie te vinden, steeds weer en steeds waar ge kunt. Daardoor zal de grotere harmonie, die zo belangrijk en noodzakelijk is, bereikbaar zijn.

Begin in alle dingen langzaam en overlegd. Laat u in de jachtigheid van deze dagen en de plotselinge verwarringen niet dwingen tot overhaaste reacties of besluiten. Maar als ge tot een besluit zijt gekomen, als ge u een beeld hebt gevormd en het voornemen hebt gemaakt, volbreng dit zonder enige aarzeling volledig en geheel in overeenstemming met uw eigen begrip van licht en goed.

GEESTELIJKE AANPASSING IN DEZE TIJD

Deze dagen zijn voor de mensheid. dagen van onzekerheid. En deze onzekerheid kont innerlijk sterker tot uiting dan naar buiten toe kenbaar wordt. Deze onzekerheid zal grotendeels mentaal zijn, maar brengt toch een weerslag met zich mee t.o.v. het geestelijk bestaan van de mens.

Degeen, die innerlijk onzeker is, zal ook als hem een flits van licht of een inspiratie bereikt, menen: "Dit kan gevaarlijk zijn; ik moet voorzichtig blijven." En zo worden dus juist uit de onzekerheid, die er in de wereld bestaat — een groot aantal geestelijke waarden verworpen,

die in de mens aanwezig zijn en die van uit deze mens een zeer grote en goede invloed op het gebeuren zouden kunnen hebben.

Indien wij dit willen voorkomen, zo mogen wij zeggen, dat het beter is geen innerlijke onzekerheid te kennen. Maar wie zal zich daarvan kunnen ontdoen? En zo wordt het conflict er niet een van mentale beheersing alleen; van een terzijde stellen van elke twijfel of onzekerheid, maar het wordt eerder het probleem van een ondanks twijfel en onzekerheid continueren van de geestelijke invloeden, die in de stof de mens van uit zijn hoger "ik" bereiken.

Ten aanzien hiervan zijn een aantal punten te stellen:

Indien ik van uit mijzelf opga, met een terzijde stellen van alle stoffelijke waarden, zo zal ik mijzelf innerlijk erkennen in waarheid; en de krachten der waarheid zullen mij het beeld vormen dat ik met. mij neem, wanneer ik terugkeer tot de stof.

Juist degeen, die in staat is alle stoffelijke onzekerheden en grote emoties terzijde te stellen, zal in staat zijn uit zichzelf een zekerheid met zich te brengen, die in de stof alle verwarringen van meer wereldse aard kan overbruggen. of zelfs geheel kan overschaduwen.

Wat is nu de zuivere weg, die wij kunnen gaan, indien wij de zekerheid van de geest willen behouden en ons gelijktijdig moeten aanpassen aan een wereld, waarin de onzekerheid regeert?

Eens werd door een godheid tot een krijgsheld gesproken: "Ziet hier staat voor u een leger. Zij strijden en sterven waar dit nodig is. Omdat ge erkent, dat het juist is, is het ware verdienste." Zo zou ik willen zeggen: In uzelf erkennen wat de geestelijke waarde is en deze waarde als een zekerheid stellen boven al het andere, is het winnen van de slag, is het vinden van de verdienste in alle dingen van het leven, zelfs in de verwarring of de schijnbare verworping, waarin de mensheid zo vaak gebukt gaat onder problemen.

Wie hiermede beginnen wil, zal allereerst een scheiding moeten maken tussen de geest en de stof. Want anders wil hij het totaal van zijn stoffelijke moeilijkheden projecteren in de geest en zal daarmee zichzelf de mogelijkheid ontnemen de klare en heldere kracht der taal, die zijn hogere voertuigen toch bezielt, in zich te ontvangen. Zo ontdoe u van al datgene, wat niet behoort tot uw wereld en leef uw wereld. Of ontdoe u van al datgene, wat tot uw wereld behoort en leef uw innerlijke wereld. Maar ontdoe u niet van beide gelijktijdig. De eenheid van stof en geest, die noodzakelijk is, wordt als vanzelf geboren, indien men leert de innerlijke kracht en waarde te projecteren in de werkelijkheid der materie.

Nu is het voor ons altijd weer een proef, wanneer wij met geestelijk licht moeten afdalen tot een materiële toestand, waarin wij onszelf niet geheel kunnen plaatsen. Maar wie zich wil beproeven, neemt — zoals de oude magiërs — zwaard en dolk en daalt af tot het middelpunt der aarde om zich daar te confronteren met de Draak, het beeld van het totaal demonische. En deze erkennende kan hij stijgen uit het centrum der wereld tot de lichtende witte Draak. De Draak, die is de eeuwigheid en die het Al beheerst.

Voor ons zal in deze dagen het conflict in de geest worden het vermogen om de demon te aanschouwen en uit de demon het begrip voor God in ons te wekken. Het is moeilijk deze vlucht in het Hogere te vinden, omdat wij vrezende af te dalen in de diepte.

Wie in deze dagen zich geestelijk wil aanpassen aan al datgene, wat rond hem leeft en werkt, zal geestelijk de moed moeten hebben te gaan tot in de diepte. Hij zal het meest duistere, het meest verworpene en demonische moeten durven aanschouwen zeggend: "Dit erken ik, maar deel ervan ben ik niet. En zo het duister aanschouwend, ziet hij ook het beeld van het lichte. Want wie de demon van duister erkent, kent de desemen van licht. Beiden zijn elkaar gelijk; alleen hun kleur en werking zijn verschillend.

Aanpassing betekent: in het duister het licht zien; betekent de onzekerheid verlaten, omdat wij de zekerheid van het duister accepteren, wetend dat hierin de zekerheid van het licht geborgen is.

Opgaan tot hogere voertuigen is voor menigeen een moeilijke taak. Hoevelen zijn er, die bewust kunnen uittreeden? Het zijn er weinigen. Maar in ons is altijd de verbinding — ook met 't hoogste voertuig dat is ontwikkeld — een feit. Laat ons dan dit feit aanvaarden, ook indien het zich niet onmiddellijk kan manifesteren. Laat ons erkennen, dat het Hogere en Eeuwige in ons een voortdurende band heeft met het heden. Dat het inwerkt met zijn kracht op het heden en dat wij, schouwende in deze werkelijkheid van het "ik" en uitgaande van een breukdeel van de werkelijkheid, kunnen komen tot een besef, waarin het totaal vat de wereld zich openbaart in waarheid.

Zolang wij trachten te selecteren — of het een selectie is van het voertuig in de geest, van waaruit wij willen werken of een selectie van de aspecten in een wereld, die wij willen aanvaarden en onderzoeken — beperken wij ons vaak nodeloos in onze erkenning van waarheid. En juist in een tijd als deze is de waarheid het meest noodzakelijke. Maar die waarheid kan alleen kenbaar worden van uit het eigen "ik" en de eigen geest. Zij kan de harmonie met de oneindigheid erkennen, zij kan de eeuwigheid omvamen, maar zij blijft gebonden aan zichzelf.

Begin dan in uzelf, verwacht in uzelf te vinden het vertrouwen in die onbekende innerlijke kracht, die uw ego is. Laat uw gedachten niet doelloos stijgen.

Laat uw gebeden niet als verstoorde vogels rondfladderen, ergens boven de bomen, die het menselijk zijn omgrenzen. Zoals gij uw "ik" moet zien als een gerichte waarheid die niet kan worden geformuleerd, maar die beleefd tot waarheid voert — ook in de stof — zo moet ge uw bede, uw uitgezonden gedachten, niet zien als iets, wat geperst in een nauwkeurige formulering zonder meer belangrijk is. Het is beter dat de bede geen woorden kent maar gericht is, dan dat zij — zuiver opschreven — ten ondergaat aan haar ongerichtheid.

Omschrijving en gerichtheid zijn andere waarden in de geest. En wie dit in deze jaren niet beseft, zal staan voor de grote verwarringen, die ook het innerlijk kunnen omvamen. Want hij definieert zijn gerichtheid niet, maar hij omschrijft zichzelf en zijn doel.

Wie spreekt over een tocht over verre bergen, bereikt geen top. Wie spreekt over de geest en haar niet in zich beleefd, kan geen waarde uit de geest in zijn werkelijkheid zien.

Elk voertuig op zich heeft zijn waarde. Elke sfeer en wereld bezit haar kracht. Maar gij weet niet wat de waarheid is, voordat de kracht van de geest in u is doorgedrongen; want de verwarringen van de materie en de rede zijn te groot. Daarom kunt ge niet selecteren uit de krachten die in u wonen, voordat ge eerst hebt getracht het totaal van uw wereld terzijde te stellen, uw eigen "ik" te beleven en de kracht daarin. Het beeld, dat daaruit ontstaat, is het beeld dat uw gerichtheid kan bepalen. Maar vergis u niet: Want het beeld, dat in u is, zou de werkelijkheid soms voor uw ogen kunnen wegvagen,

Het beeld, dat in u leeft, is eeuwig. Het is tijdloos en vormloos. Het zweeft als een wolk aan de hemel, waarvan ge de snelheid en de omvang niet kunt bepalen. En uw stoffelijke werkelijkheid is klein. Uw stoffelijke werkelijkheid is een andere.

De kracht van de geest en het beeld van de geest zijn de gerichtheid van het "ik". Zij bepalen de wijze, waarop het "ik" zal streven. Zij geven het "ik" de krachten, waardoor het in zijn bestrevingen de mogelijkheid tot bereiking vindt, ook al is die bereiking er dan niet altijd een die menselijk zo mooi of aanvaardbaar klinkt. En dan neemt ge de stoffelijke werkelijkheid en ge injecteert a.h.w. daarin uw geestelijke gerichtheid en formuleert desnoods die gerichtheid.

Wie zo handelt, zal — omdat hij uitgaat van de eeuwig harmonie, die voor het "ik" noodzakelijk en belangrijk is en omdat hij uitgaat van de waarden en krachten waarmee hij harmonisch hij is — op aarde het harmonische erkennen. Hij zal uit het totaal van het gebeuren en het zijn die elementen selecteren, waarin hij op dit moment kan leven, waarin hij bereikt en leert.

Aanpassing van de geestelijke waarden is niet alleen het scheppen van iets, wat geestelijk voornaam is op de wereld. Het is het erkennen van de harmonie, die er met de wereld bestaat. Het is uit het totaal van de eeuwigheid de kracht erkennen, die met dit breukdeel der eeuwigheid in overeenstemming is.

Onbeperkt zijn de bronnen, die in de mens leven. Onbeperkt is de kracht, waarover hij beschikt, wanneer hij bewust is. Maar hoe beperkt is hij, indien hij zijn beeld van zelf-zijn en zelf-werken doet begrenzen door stoffelijke maatstaven, stellingen en normen. Deze dingen zijn uiterlijk. Ze zijn slechts het voertuig van de werkelijke intentie, het werkelijke leven; en daarin beweegt zich het bewustzijn voort en vergaart uit de rijke en diverse werelden voor zich het noodzakelijke voedsel, zodat het groeit en sterk zal zijn.

Aanpassen aan deze tijd betekent voor de geest in de eerste plaats de moed hebben terug te gaan tot het eigen ego. Terugkeren tot jezelf. En in de tweede plaats de moed om — ook zonder dat er een redelijke verklaring of een redelijke goedkeuring is te hechten aan dit innerlijk — het in jezelf te ontvangen; niet het omzettend in den brute werkelijkheid zonder meer, maar het ziende als een richtlijn van dit geheel, als de wijze waarop harmonie mogelijk is. De wijze, waarop jij in die wereld kunt en moogt bereiken. Zo scheidt ge de aanpassing.

Maar een tijd met vele en verwarde krachten vergt ook een aanpassing van de geestelijke kracht. En het is hier vaak niet voldoende om alleen te berusten in datgene, wat het innerlijke erkennen zonder meer openbaart. Wij moeten voor onszelf trachten de harmonie uit te beelden, die nu belangrijk is.

Wanneer ik een gebroken voorwerp zie, zo kan ik door de concentratie van mijn gedachten en de kracht van mijn gedachten anderen dwingen de stukken samen te zien komen tot het geheel er weer is. Maar de brokstukken blijven.

Wie de geestelijke kracht verkeerd gebruikt, maakt daarvan een illusie. Maar hij kan die kracht ook gebruiken om anderen niet te doen zien dat het een geheel is geworden, maar dat het een geheel kan zijn. En dan zal die ander herstellen of herscheppen en is inderdaad de belangrijke waarde opnieuw geboren. Uw geestelijke kracht gebruiken, betekent eerst afstemmen op dat wat harmonisch is.

Wanneer ik een kruik zie, die in brokken ligt en ik wil haar herstellen — al is maar in de ogen der mensen — dan moet ik in harmonie zijn met het beeld van geheel-zijn, van een-zijn. Ik moet die harmonie uitdrukken in de vorm van een pot; en dan pas worden de scherven in de ogen van de anderen één geheel. Niet eerder.

Wanneer ik in mijzelf een gerichtheid heb erkend en ik zie een behoefte die bestaat, een harmonische mogelijkheid voor mij in de wereld, dan mag ik dus niet zoeken naar het algemene beeld, maar ik moet de toestand zien, ik moet haar in mijzelf zien volgens de wet, volgens de norm van een hogere geestelijke wereld. Ik moet a.h.w. uit de brokstukken en de verwarring weer de gerichte eenheid scheppen, die dit beeld omvat. En zo dit beeld omvattende moet ik niet trachten anderen dit als werkelijkheid te doen beleven. Want het is nog niet werkelijk, behalve misschien de werkelijkheid in mijzelf. Maar ik moet in de ander de zekerheid leggen, dat deze herbouw mogelijk is, dat dit beeld waar kan zijn. Ik moet die ander innerlijk de kracht geven om te zeggen: Ik kan dit waar maken.

Een suggestie van gedachten misschien. Een droom en toch een werkelijkheid. Want indien ge in deze dagen de mensen de juiste gerichtheid en de juiste beelden kunt geven, zelfs van het beperkte, dan kunnen zij volvoeren.

In deze dagen wacht men op leiding. Ongetelde miljoenen mensen roepen in stilte, hun stemmen verheffend tot ongekende hemelen en werelden: "Meester, Heer, God, geef mij leiding: zeg mij wat ik moet doen en ik zal volbrengen." Maar de Meester zwijgt. De hemel geeft geen antwoord. En God is als een stille schemering, die elke echo van klank in Zich absorbeert.

Leiding heeft men nodig. Leiding uit de geest. Maar een leiding uit de geest kan niet worden gegeven volgens de nomen, die vandaag de dag voor de wereld gelden: Daarom moeten wij voor onszelf de leiding vinden in de geest, Wij moeten de kracht in onszelf actief maken, die leiding betekent; en het leidend element maken tot een invloed die gericht en scherp van ons uitgaat en anderen helpt om te werken en te bouwen, om hun bereidheid om te zetten in een actie die voor henzelf bewustwording en kracht impliceert. Want zij, die wachten in deze dagen, zij zijn verstild en verstomd in de geest zowel als in de stof. De traagheid van hun

dagen is gelijk aan de dompige geruisloosheid van een geestelijke wereld, een steriel bestaan zonder echo, waarin men ofwel zichzelf aanbidt in de vorm van een God, dan wel zich afvraagt, of er dan niets meer is dan duister. Dit zijn de mensen van deze tijd. En slechts wie in zich die barrière doorbreekt door het "ik" te vinden, kan die krachtgericht overdragen aan anderen.

Er zijn vele voertuigen in de mens. En elk van die voertuigen draagt in zich een eigenschap, een wereld, een wet. Maar wij behoeven niet het voertuig te kiezen, dat wij zullen benaderen, zo wij het al kennen. Want de wet, die wij kiezen, is gelijk aan een wereld, aan een voertuig. De mogelijkheid en de nood, die wij kiezen, bestaan in een bepaalde wereld, in een bepaald geestelijk voertuig.

Er is geen noodzaak tot nauwkeurige kennis van alle voertuigen, hoezeer deze ook begerenswaardig is voor het bewustzijn. De noodzaak is slechts: het kennen van de noodzaak, de behoefte, die hier bestaat in de wereld, waarin ge leeft. Die te kennen en dan te zeggen: In mij is de oplossing; gericht zijn door de kracht van uw eeuwig "ik" en zeggen: Ergens in dat "ik" is de bron, is het vermogen, dat betekent de kracht bezitten en uiten.

In een wereld, die geestelijke krachten steeds minder schijnt te willen en te kunnen beseffen, waarin zelfs zij, die pretenderen leiding te geven, in feite angstvallig pas op de plaats maken, is leiding belangrijk. Wilt ge u aanpassen aan die wereld, dan kunt ge geestelijk verstillen of bijna sterven, nodeloos en nutteloos maken het leven van heden en misschien vele ervaringen, of in uzelf gaan en worden tot leider, tot degen die gerichtheid en richting geeft, die is de stimulans van al het andere. Deze keuze is de belangrijkste in de tijd, die komt.

Aanpassing aan dit heden kan geestelijk slechts geschieden door u te maken tot stuwend element, door u te maken tot een bron van rust, maar gelijktijdig een bron waarvan de kracht uitgaat, die de wereld activeert

Geestelijk kunt ge in uzelf krachten vinden. Maar toen de zeer wijze Oe tsjwan toe, (?) was ingegaan tot de hoogste wereld en zelfs had gezien hoe de uitgeworpenen als staartsterren dwaalden door de buitenste duisternis, keerde hij terug op aarde. En zijn leerlingen zeiden hem: "Meester, hoe is dit wat ge beleefde?" . En hij zeide hun: "Het is zo: Ga en bewerk uw tuin en begiet de planten goed, want er komt droogte. Ga en schrijf dat gedicht neer, opdat het bewaard blijve voor latere tijden. En gij, trek uit en bedel bij elkaar, want wij hebben voedsel en bezit nodig voor de dagen die komen. En gij, keer terug tot uw taak, opdat de keizer u niet verwijte dat ge hebt gefaald." Maar zij gingen niet en zij zeiden tot hem: "Hoe was het, Meester?" En hij antwoordde hen: "Zo was het: Dat wat geschiedt, is wat geschieden moet. Dat wat krachteloos is, verdwijnt. Dat wat kracht is, leeft." En onder elkander zeiden de leerlingen: "Is dit oneindigheid?"

En toch is dat het antwoord: Zo is het. Zo, dat de krachten niet omschreven zijn. Zo, dat de woorden sterven en slechts de juiste gerichtheid, de kracht en de handeling overblijven van oneindigheden, die ge als een kostbaar geschenk misschien in woorden zoudt willen behouden. Dit zult ge ook moeten beseffen. Want veel zal onverklaarbaar zijn en zal geen uitdrukking in woord gedogen. wanneer ge in dit jaar in uzelf stijgt en terugkeert. Maar de kracht zal er zijn. Ge zult weten, wat moet geschieden. Ge zult uw gerichtheid in de wereld en de kosmos erkennen. En al wat ge zijt aan voertuig, aan ziel, zal zich openbaren binnen de beperktheid van de stof, de vluchtigheid van een gebeuren, dat nu belangrijk schijnt.

Vernieuw uzelve niet in uiterlijkheden. Want al draagt de bedelaar een nieuw gewaad, hij blijft zichzelf. Vernieuw uzelf en word tot keizer in uzelve. Zo zal zelfs het gewaad van een bedelaar uw glans en glorie niet kunnen bedekken.

Dit is de waarheid van deze dagen. Pas u daaraan aan. Word innerlijk sterk en wijs. Pas alle uiterlijke dingen toe, wanneer er innerlijk een doel en een gerichtheid voor is. En maak dan niet dit alles tot een woord of een leer of misschien een zelfvoldoening, maar maak het tot een bron van een kracht, die ge put. En slinger die kracht weg — ook zonder woorden desnoods — naar de wereld, opdat zij lere leven. Want de vernieuwing van deze dagen is de verwijdering van het uiterlijke. En het innerlijk, dat in juistheid herlevend uit de ondergang van het onnodig

opbouwt. de eeuwige waarheid, die in de komende tijd de mensheid verheft, de geest bevrijdt en de ziel doet lachen van vreugde over haar spel met tijdelijke waarden.

Dit is mijn onderwerp van heden. En zo gij mij toestaat, wil ik daaraan een kort slotwoord verbinden, dat zeer misschien voor u iets van het licht van deze tijd mag weergeven.

O verzengende zon, gij die mij verteert met uw stralen, hoe kan ik u weerstaan. Ik dorst, door gloed geslagen, moet ik ondergaan en nog kan niet mijn ziel langs uw stralen reizen tot in uw gloed.

Maar ziet, nu ik neergevallen ben, is tof mijn zijn uw zijn ontmoet; en kerend tot mijzelf — ik zie mijzelf, herboren en anders — ga ik voort. En ziet, de dorst in mij gesmoord, de gloed geworden tot de koelte van het nieuwe leven, ben ik o zon, deel van uw licht.

Zo strevend, gericht op werkelijkheid en toch op d' eeuwigheid, waaruit gij kwellend mij tot in uw ware zijn hebt geleid.

Dit is het verhaal van een verleden. Dit is het heden, dat spreekt, versluiert nog in oude taal:

Het staal, dat in de gouden zon geborgen is, verwondt ons, doet ons aarzelen. Maar juist als wij die kracht niet langer meer weerstaan, vinden wij door stalen kracht de gouden werkelijkheid en zo — bevrijd van waan — het leven als een werkelijk deel van zijnde eeuwigheid.

Ik wens u rust en zegen op uw schreden, maar bovenal dat gij, ondergaand in het heden, herboren moogt worden met het licht van morgen.

LES 5 - GEVARENFACTOREN

Wanneer men de gevaren van deze tijd hoort bespreken, dan klinkt dat vaak erg pessimistisch. De hele wereld is overstroomd met allerhand onevenwichtigheden op politiek, religieus, ethisch, moreel, sociaal en ander terrein. Als wij echter die onevenwichtigheden op zichzelf bezien, dan staat het nog helemaal niet vast dat deze werkelijk gevaar opleveren. En zelfs als ze gevaarlijk kunnen zijn, is het nog altijd de vraag onder welke condities of omstandigheden dat gevaar regel wordt. Aangezien het in de bedoeling ligt u een klein beetje een idee te geven van de tijd waarin u leeft, lijkt het mij daarom goed eens na te gaan wat eigenlijk het gevaar is, waar de gevarenfactor in kan schuilen. En dan zullen wij beginnen met één punt voorop te stellen.

Elke onevenwichtige situatie draagt mogelijke gevaren in zich. Maar die gevaren worden eerst reëel, indien het bestaande evenwicht, hoe onevenwichtig en wankel dat verder ook mag zijn, wordt verstoord.

Dientengevolge zal elke situatie, die een mogelijkheid tot gevaar in zich bergt, alleen dan reëel tot gevaar worden, indien iets extra's eraan wordt toegevoegd.

Eén van de grootste gevaren, die wij op aarde kennen, is de onredelijke reactie van de mens. Dat klinkt degenen misschien wat vreemd, die hebben gehoord dat je op je intuïtie moet afgaan en dat je moest werken met inspiratie. Toch meten wij stellen, dat juist de onredelijkheid van de mens gevaarlijk is. Niet zozeer omdat hij in zijn reacties of in zijn erkenningen wel eens een minder redelijk pad volgt, maar omdat deze onredelijkheid het hem vaak onmogelijk maakt zichzelf voldoende te overzien en te bedwingen; dus zichzelf in de hand te houden. Ik wil u een eenvoudig voorbeeld geven, dat kan toelichten hoe een potentieel gevaar tot realiteit kan worden.

Een huiskamer. De vrouw heeft een moeilijke dag gehad; veel werk, veel storingen. Zij is net klaar met de bereiding van de maaltijd. De man komt thuis. Hij heeft op kantoor een moeilijke en zware dag gehad. Ook hij is geladen vanwege onredelijke kritiek van zijn chef etc. De toestand is gevaarlijk.

Nu behoeft dat gevaar helemaal niet tot uiting te komen. De vrouw kan blij zijn dat haar man er eindelijk is; en de man kan blij zijn dat hij eindelijk van dat kantoor af is. Zij komen dus met de beste voornemens bij elkaar. Totdat de man ontdekt, dat de aardappels iets te zout zijn. Zijn reactie is nu: dat dit "te zout zijn een voortzetting is van de onaangenaamheden van de dag. Hij heeft dus geen bezwaar tegen de zoute aardappels, maar in de opmerking, die hij daarover maakt, klinkt het bezwaar tegen zijn chef, zijn collega's, zijn werkkring en de onrechtvaardigheid door.

De vrouw, die ook moe is, neemt het niet. Want zij heeft haar best gedaan. Zo eindigt een avond, die met een gezellig gezamenlijk t.v. kijken, een spelletje of een ander vermaak had kunnen eindigen, in een slaande ruzie, waarbij de burens de politie oproepen om de vechtenden te scheiden.

Stel u ditzelfde nu eens voor in een meer algemeen beeld. Wij scheppen ergens een angst. Die angst op zichzelf gerechtvaardigd zijn. Zolang de angst aan één kant bes bestaat gebeurt er niets, want iedereen is voorzichtig. Maar nu schep ik een tweede angst, die tegengericht is. Ook die angst bergt wel een gevaar in zich, maar ze veroorzaakt geen directe actie. Integendeel, ze brengt voorbehoud en voorzichtigheid. Ik stel beide angsten tegenover elkaar; en de eerste onregelmatigheid (en dat is dan een soort toevalsfactor), die optreedt, veroorzaakt een uitbarsting. Zij kan voeren tot een oorlog. Gij kan voeren tot grote rampen. Zij kan voeren tot rassenenlusten en al wat dies meer zij. Dan blijkt dus hieruit, dat de gevarenfactor in wezen een toeval is, een kleine onachtzaamheid, een oorzaak, die helemaal niet zo groot en belangrijk is.

Het gaat in het leven niet om de belangrijke dingen. Het gaat om de kleinigheden. En om dat te begrepen moet u zich realiseren dat een trein, zwaar geladen, 40 wagons, met een snelheid van 80 km per uur en een daverend motorisch vermogen, kan ontsporen door één klein steentje, als het maar toevallig verkeerd ligt. Dwaas? Zeker. Maar toch is het zo.

Wat zijn dan de toevalligheden? En hier komen we nu juist op de werkelijke gevarenfactor. Het zijn niet de gevaren, maar het is de gevarenfactor; datgene, wat het gevaar activeert, wat de kans op ongelukken groter maakt. Laten we maar weer beginnen bij het begin.

Uw wagen heeft wat gladde banden. Dat kan gevaarlijk zijn. De weg is glad. Het is al gevaarlijker geworden, maar er hoeft nog niets te gebeuren. Nu stellen wij anderen zijn onredelijk haastig. En bijna zeker gebeurt er een ongeluk. De reacties kunnen dan niet beheerst worden.

Het toeval? Maar het toeval wordt bepaald door dingen, waaraan je als mens niet denkt. Er is in Duitsland een weg, waar op één bepaald gedeelte praktisch 3 à 4 grotere of kleinere ongelukken per dag plaatsvinden, het hele jaar door. Op den duur heeft men de weg verlegd; en nu is het beter geworden. Het was een bekende kilometersteen. Er gebeurde daar altijd wat.

Nu gelooft niemand in aardstralen, dat is kolder. Toch was daar een zeer kleine afwijking in het normale stralingsveld van de aarde. En die kleine afwijking was voldoende om een op zichzelf niet ongevaarlijk traject zo gevaarlijk te maken, dat de beheersing teloor ging. En daar heeft u dus het hele eieren eten.

Laten we weer een voorbeeld nemen. We krijgen aan het einde van februari en vooral in de eerste helft van maart een aantal grote gevarenpunten. Nu kunt u zeggen: Die punten betekenen dat er kosmische invloeden of tendensen zijn van uit het zonnestelsel (misschien uit de zon zelf en haar werking), waardoor er een gevaar ontstaat. Maar dat is een mogelijkheid. Op het ogenblik, dat er bij de mens een onevenwichtigheid bestaat — onverschillig welke — zal die ene factor voldoende zijn om de zaak te laten kantelen. Het ongeluk gebuurt door de onbeheertheid of de onredelijkheid ergens in de mensheid; en aan de andere kant door het optreden van een tendens of factor.

Als wij dat zo bezien, kunnen we zeggen: Nu, er zijn nog aardig wat rampen te verwachten in deze tijd. Maar worden die rampen werkelijkheid? Niemand kan het met zekerheid zeggen. Natuurlijk, er staat een scheepsramp te wachten. Maar als de stuurman niet aan die onlustgevoelens toegeeft of als de marconist een klein tikje meer aandacht heeft voor de voeding van de elektronische apparatuur, dan gebeurt er niets. Maar indien ze beiden falen, dan gebeurt er onvermijdelijk een ongeluk. Kijk, dit is dus eigenlijk het belangrijke punt.

Je hoort de mensen altijd zeggen: Er wordt voor dit jaar zoveel gezegd over allerhand gevaren, dat zal me wel wat worden. Neen, helemaal niet. Voor uzelf al niet, indien u rustig blijft. Natuurlijk, u kunt in de autobus zitten, waarvan de chauffeur onachtzaam is en een ongeluk krijgt. Maar als u snel genoeg reageert, dan kunt u nog veilig de bus uitkomen en een ander helpen. Als u onjuist reageert en opstaat om de man te waarschuwen, dan vliegt u waarschijnlijk door de ruiten heen en wordt de rest in het ziekenhuis afgehandeld.

U moet evenwichtig zijn. Naarmate u zelf evenwichtiger bent, is de werkelijke gevarenfactor voor u kleiner. Naarmate er in de wereld meer een balans kan worden bereikt, een betrekkelijk hecht evenwicht, zullen alle invloeden en tendensen minder schade brengen.

Als men die tendensen wil ontleden (ik kan mij voorstellen, dat men dat zou willen doen), dan moeten we zeggen: We zijn aan het einde van de winter. De meeste mensen zijn wat slapper dan normaal. We moeten dus niet rekenen op snelle reactie, althans hier in het noorden niet. Dan verder: Qua klimaat zal het koud en vochtig zijn. Dat betekent ook weer een zekere onachtzaamheid, een zekere haastigheid. Als daarbij nu een tendens van onzekerheid optreedt (in kleuren zou men het kunnen uitdrukken als een betrekkelijk korte maar fel ingrijpende glans rood), dan zal hierdoor elke bestaande onachtzaamheid worden tot het mogelijke gevolg ervan. Het gevolg is nu alleen mogelijk. Als de invloed optreedt, wordt het concreet. Het is een overbrengen van uit de potentie naar de werkelijkheid.

Als je die factoren dan verder bekijkt, dan zeg jog Kijk, in die tijd zullen de mensen geschokt zijns doordat er het een en ander is gebeurd. En komen we dan zo omstreeks 15 maart, dan zijn de mensen geneigd om alles te geloven. Ze zijn dus niet meer in staat redelijk te reageren; hun verklaren van de feiten of hun aanvoelen van de feiten wordt een onbeheerst emotionele. Indien er dan een verwarrende tendens optreedt, kan er ofwel chaos ontstaan, dan wel — wat waarschijnlijker is — de enkeling, die zijn eigen zienswijze op dat ogenblik blijft poneren, overvleugelt de gehele emotionele mensheid en wij krijgen te maken met massasuggesties, zoals er maar zelden voorkomen. Suggestie; die door elk medium kunnen worden overgebracht.

Indien zo'n suggestie er weer één van gevaar zou zijn, dan is de kans heel groot, dat men om zich tegen dit denkbeeldige gevaar te verweren, een concreet gevaar scheidt; dat men uit angst, dat de vijand met een atoombom gaat gooien, zelf met een atoombom gooit, waardoor een atoomoorlog onvermijdelijk wordt. Maar zover zal dat wel niet gaan. De hele kwestie is en blijft hier — en dat moogt u nooit vergetend dat de gevarenfactor wordt bepaald door het gebrek aan beheersing plus de optredende invloed. Zij is het product van deze beide.

De kwestie van gevaar wordt soms ook heel verkeerd gezien. Er zijn mensen in Amerika, in Engeland en zelfs in Nederland, die het grote gevaar zien in wat zij noemen: het verval der zeden. Dat nu is een denkbeeldig gevaar. Het bestaat niet eens. Deze mensen gaan uit van een bepaalde vaste norm en kunnen niet begrijpen, dat die norm zich wijzigt met de tijd. Het is inbegrip; geen begrip voor de wijziging in de toestand der mensheid, de wijze van bestaan van de mensheid.

Als er nu zo'n groep ontstaat, dan is dat op zichzelf niet erg. Die mensen zijn een beetje onevenwichtig. Maar goed, dat moet je hun gunnen. Maar als er nu een dergelijke suggestie optreedt, (dus een suggestieve invloed als het rood, waarover ik sprak), dan zouden ze wel een tegen alle vermeend onrecht kunnen ingrijpen. En als ze dat doen, gooien ze de hele maatschappij in de war, omdat de maatschappij is gebaseerd op datgene, wat volgens hun mening niet juist is. Een vergelijking: Er bestaan verkeersreglementen. Op het ogenblik, dat in een stad de politiemacht de verkeersreglementen strikt en stipt toepast, is het verkeer in die stad praktisch onmogelijk geworden. Ditzelfde geldt voor elke grote weg. Slechts doordat de norm bestaat en daarop zo nodig een beroep kan worden gedaan, indien het te bar wordt, kan het verkeer een bepaalde ordelijkheid bewaren. De regels zijn er dus niet om strikt te worden uitgevoerd, ze zijn er alleen om a.h.w. een skelet te vormen en een zeker begrenzing te scheppen, waarbinnen de mogelijkheden kunnen worden uitgebuit.

Als er nu zo'n zedelijkheidsapostel optreedt, wat gebeurt er dan? Vroeger heeft Johannes Hus zo'n periode gehad. In Italië Girolamo Savonarola. Die mannen kregen het in hun hoofd om de zaken nu eens even precies op orde te gaan stellen. En wat gebeurde er? Er werden belangrijke wetenschappelijke werken verbrand. Onderzoekingen, die voor de mensheid van het hoogste belang waren voor nieuwe ontdekkingen en voor een nieuw begrip van leven, werden vernietigd; en zelfs mensen werden vernietigd. De handel, die zo belangrijk was, werd tot stilstand gebracht. Wat moet -je dan nog? Dan blijft er niets over.

Het blijkt dus, dat een enkeling soms enorm grote gevaren kan scheppen. En wat meer is, dat naarmate in een bepaalde periode de suggestibiliteit van de massa groter wordt het gevaar groter is, dat een onevenwichtige enkeling die massa domineert.

Hieruit kunt u dus weer afleiden, dat gevaren zoals dit jaar ze brengt ongetwijfeld moeten leiden tot een dictatoriaal dirigisme van kleine, maar luidkeels roepende groepen of zelfs van enkele personen. Dat kan niet anders. Het gevaar voor de mensheid ligt niet in de optredende dictatortjes (want dat zijn zé eigenlijk), maar het is gelegen in de poging tot zelfrechtvaardiging, waarbij de illusie als reëel wordt gesteld.

U weet allemaal, als wij op de 100 mensen er één zien verongelukken, dan kunnen wij spreken van de gevarenfactor 1 op 100. Maar als nu die ene verongelukt en 80 denken dat ze worden getroffen, dan worden zij, hoewel op een ander terrein (mentaal) eveneens zonder mogelijkheden tot ingrijpen gesteld. En dan wordt de gevarenfactor dus ...rekent u dat maar

na. De gevarenfactor wordt dus niet alleen bepaald door de feiten maar ook door de mentaliteit.

De doorsnee-mens is in eerste niet geneigd ongelijk te bekennen. Ten tweede is hij niet geneigd consequent te zijn ten koste van zichzelf. En ten derde is de doorsnee-mens niet geneigd het beeld, dat hij van zichzelf heeft, ook maar enigszins voor zichzelf of in de ogen van anderen te ontwaarden.

Hoe groter de z.g. welvaart, de macht, de z.g. zelfstandigheid van de mens wordt, hoe groter de illusies die hij gaat koesteren, des te belangrijker voor hem het handhaven van een ingenomen stelling, de zelfrechtvaardiging en de zelfverheerlijking is.

En dat betekent, vrienden, dat in deze dagen het gevaar heel vaak schuilt in de illusies van b.v. de welvaart. Dat is heel eigenaardig. Niet dus, zoals u misschien denkt, gevaren die voortkomen uit de aarde alleen of die door de kosmos worden opgelegd, maar het irreële bestaan van een groot gedeelte van de mensheid maakt die mensheid vatbaar voor die kosmische invloeden. En dan kan voor elk werkelijk ongeval, voor elke werkelijke ontwikkeling de hand van kosmische krachten veroorzaakt, een tien- tot honderdvoudig aantal van diezelfde ontwikkelingen ontstaan (vaak grote hoeveelheden mensen betreffende), die alleen berusten op illusie; dus gewoon het deel-zijn van een vergissing.

Ik hoop, in dit eerste deel van mijn betoogje te hebben duidelijk gemaakt, dat het gevaar eigenlijk heel ergens anders ligt dan men het over het algemeen zoekt.

Zover gekomen zijnde lijkt het mij voor u ook wel interessant de heersende invloeden en tendensen eens na te gaan. En dan beginnen we te stellen: We krijgen achtereenvolgens invloeden, die kunnen worden genoemd: blauw, fel-rood, goud, ook enkele invloeden van wit licht, daar naast — en voor velen erg gevaarlijk — het mystieke purper en enkele tussen van groen tot zeer donkergroen of grijsgroen. Allemaal licht tendensen, die elkaar afwisselen met betrekkelijk grote snelheid. Er zijn maar weinig van die invloeden, die meer dan 28 dagen duren.

Elk van die invloeden betekent dus het gevaar voor een afwijking in een bepaalde richting. Het is dus niet zo, dat het optreden van b.v. violet of paars licht inhoudt dat de mensheid automatisch die kant uitgaat. Het betekent wel dat elke beweging, elke ontwikkeling, die er in de mensheid bestaat, in die richting wordt afgebogen. Zoals je misschien een papiertje met de heersende wind een eind ziet meegaan; of zoals je in een zware storm haast tegen je eigen zin in van de linkerkant van de weg naar de rechterkant verhuist en dan moeizaam weer terug moet ploeteren. De tendensen zelf zijn niet het gevaar: Het gevaar is alleen maar gelegen in de bijkomstigheden.

Als wij nu spreken over een koninklijk, mystiek purper, dan denkt u allen onmiddellijk aan inwijding, aan bereiking. Maar mystiek is een verzonkenheid. Een verzonkenheid, waarin je deelgenoot kunt zijn van een reëel kosmisch heelal. Maar het kan ook een verzonkenheid zijn in je eigen illusie, je eigen waan. Dat wil dus ook zeggen, dat de mystiek de controle, die de mens normaal op de werkelijkheid heeft, vervaagt. En dan kan hij net zo goed grote dwaasheden begaan als innerlijk grote dingen bereiken. Voor zichzelf wil hij dat blijven rechtvaardigen; dus veroorzaakt hij in de gehele wereld zo mogelijk dezelfde toestand.

Wanneer wij een flits van blauw licht krijgen, dan moet er technisch, constructief, organisatorisch worden gedacht. Dat constructieve denken kan op zichzelf heel mooi zijn. Maar wanneer je nu ontdekt dat een constructie fout is en je wilt het niet toegeven, dan begin je aan een zo vergaande constructieve arbeid om de zaak toch nog in orde te krijgen, dat je het nooit kunt klaar spelen. Het gevolg is, dat de oude fouten worden versterkt door de nieuwe ontwikkelingen en dat de belangrijkheid van het object in je eigen ogen en misschien ook qua kosten aanmerkelijk is toegenomen, maar dat je niet de tijd krijgt om tot een voleinding te komen. Dat zijn de dagen, dat je wegen bouwt, die halverwege ophouden en nergens heen leiden. Op zichzelf kan dat alleen bespottelijk zijn. Maar op het ogenblik, dat wij anderen die weg op sturen met de verzekering: Hier kun je 100 km. per uur rijden, is de kans heel groot dat er aan het einde een wanhopige reeks botsingen ontstaat.

Zo kunt u dus zien, dat er in dit jaar een groot gevaar bestaat voor allerhand te ver ingrijpende veranderingen van structuur en constructie die gebaseerd zijn op het bestaande; die niet zijn een totale hervorming, maar een poging om door uitbouwen van het bestaande, fouten ervan te verwijderen. En het resultaat kan zijn schromelijke verwarring in economisch en in politiek opzicht, maar ook wel degelijk grote sociale verwarringen en misschien zelfs dreiging, breuk, ondergang van op zichzelf respectabele internationale lichamen.

Wanneer we te maken krijgen met rood, dan hebben we niet alleen maar te doen met een invloed, die een ogenblik van intensiteit geeft. Rood is niet voor niets het licht dat wij wijden aan Mars en Eros gelijktijdig. Rood is een kleur die vitaliteit geeft, maar gelijktijdig enige begoocheling, een te grote eenzijdigheid. Rood geeft agressiviteit, maar gelijktijdig een beperking van remmingen. Je wordt vrijer, inderdaad. Maar je wordt ook veel verder voortgestuwd.

Als zo'n rode golf optreedt en wij zien dat er b.v. een kleine politieke strijd in de Kamer aan de gang is, dan zal men — wat men anders en vooral in Nederland steeds pleegt te doen — niet terugschrikken voor een conflict, waarbij de gehele regering valt. Dan zal men niet terugschrikken voor maatregelen, die een heel land of een heel volk opstandig maken. Dan schrikt men niet terug voor maatregelen, die zo willekeurig zijn, als je ze goed bekijkt, dat de hele buitenwereld er tegen in opstand komt. En ja, dan moet je de brokstukken opruimen. Je kunt dan zeggen: Ik heb het verkeerd gedaan. Maar dat zullen de meesten niet willen doen. De chaos, die door de vergroting van activiteit ontstaat, blijft voortbestaan. En dat wil zeggen, dat het gevaar niet alleen ligt in de reactie of in zo'n invloed, maar ook nog in het gevolg daarvan.

Hoe meer de mensheid probeert haar eigen aanzien te handhaven, hoe minder zij geneigd is haar eigen fouten toe te geven, des te sterker en vollediger de uitwerking zal zijn en des te minder ze wordt beheerst. En alweer, wij komen steeds tot hetzelfde terug: de mensheid moet zich beheersen.

Bij die onevenwichtigheden treffen wij echter nog iets anders aan. Groen is de kleur van een bepaalde natuurlijke vitaliteit, denkt u maar eens aan chlorofyl (bladgroen), maar ook de kleur van geloof; d.w.z. van een innerlijke erkenning of aanvaarding, maar dat bij een kleine verandering van kleur al direct wordt: zelfbedrog, bijgeloof; dus een verschuiving van waarden. Vooral als het naar de donkere tinten toegaat, kan het iets worden van een alles opofferen voor niets, dus van een fanatisme dat zinloos is.

Stelt u zich nu eens voor dat ook die tendensen komen, dan kan ik mij voorstellen -om enkele eenvoudige voorbeelden te geven — dat iemand zo boos wordt, dat de posttarieven verhoogd zijn, dat hij een bom legt in het postkantoor, waardoor alle postverzending stilligt en de tarieven later waarschijnlijk nog hoger worden. Ik kan mij voorstellen, dat iemand in zo'n toestand zijn illusie van de grootheid van eigen land zo sterk kan doorvoeren, dat hij daaraan niet alleen dit land zelf maar ook alle andere opoffert. Ik kan mij voorstellen, dat iemand onder invloed van diepgroen tot donkergroen zo zeer verblind is voor de feitelijke, de reële noodzaken van het bestaan, dat hij liever een soort faillissement aanvaardt voor zichzelf en de gehele staat die hij regeert, dan dat hij ook maar één stap terug doet op het terrein van b.v. de valuta of van iets anders.

Dat zijn de gevaren van deze tijd. Altijd weer de mens. En als elk mens voor zichzelf zou durven denken en handelen, dan zou de gevarenfactor dus zeer klein zijn. Hoe meer de mensen een beroep doen op anderen, op de overheid, op hun rechten, op de verplichtingen die anderen tegenover hen hebben, des te groter het gevaar wordt.

Als ik u een voorbeeld geef, dan lacht u er misschien om. Maar stel u voor, dat de uitkijk op een schip meldt: ijsberg. Waarop deze een ondergeschikte roept en de mededeling laat overbrengen aan de brug. Op de brug vraagt de stuurman aan de wachthebbende officier, of hij melding wil maken aan de kapitein dat er een ijsberg in zicht is. De kapitein vervolgens slaat zijn voorschriftenboeken na en ziet wat er staat t.a.v. ijsbergen. Hij zendt iemand uit om allereerst de uitkijk nogmaals op het hart te drukken vooral goed uit te kijken. Daarna, geeft hij aan de officier opdracht om de machinekamer opdracht te geven zich voor te bereiden op

een eventueel plotseling terugslaan, aangezien er ijsbergen in zicht zijn. Wat denkt u dat er gebeurd zal zijn, wanneer dit allemaal klaar is? Dan is het schip vergaan. Juist.

Toch zien wij onder de groene invloed vaak reacties, die daarop lijken. Wij zien in de gehele mensheid steeds weer die neiging om zich te beroepen op een ander. Geen directe beslissing. Neen, wij moeten rekening houden met de regels. En hoe staat het in het Wetboek? En wat zegt degeen ervan, die het gezag heeft over mij? En die zou graag willen weten, hoe de minister erover denkt. En de minister wil misschien nog graag weten wat de Raad van Europa ervan denkt. Tegen de tijd, dat men tot een beslissing komt, is het probleem voorbij .... Maar meestal op een rampzalige manier.

Dat er in deze dagen steeds weer wordt gepredikt dat de mens zelfstandig moet handelen, dat hij :loet denken, dat hij vastbesloten en vlug moet reageren, is dus niet zonder reden.

De geest in haar geheel stelt zich ten doel die gevaren op aarde zo klein mogelijk te houden. Zij mag niet onmiddellijk ingrijpen. Zij kan dat slechts doen, indien er een zeker contact met de mensheid is of een bewustzijn bij de mensheid bestaat. Anders gezegd: zij mag de mensheid helpen om het schijnbaar onmogelijke mogelijk te maken. Maar als de mens dat niet wenst, dan mag de geest het niet op eigen houtje doen.

De enige manier om wat te bereiken is wel: de mens ertoe brengen zelfstandig, persoonlijk, onmiddellijk en zonder zich verder af te vragen wat het kost of kosten moet te reageren, zoals het op dat moment juist is. Dus, als je ziet dat er een aanrijding komt, spring uit de bus en vraag je niet af wat er zal gebeuren, als je misschien je rok verliest of je broek scheurt.

Een ontleding van de huidige situatie op aarde en in de gemiddelde mens geeft aan, dat de geestelijke instabiliteit van de doorsneemens in de laatste 4 jaar met ruim 40% gemiddeld is toegenomen.

Verder onderzoek aan onze kant heeft uitgewezen, dat de neiging tot monomanie (dus tot uiterste eenzijdigheid en zelfzuchtigheid zonder enig begrip voor de gevolgen ervan is toegenomen met bijna 60 %. Hieruit volgt, dat op het ogenblik de mensheid minder stabiel is dan zij was aan het einde van de tweede wereldoorlog. Dit betekent, dat de mensheid minder in staat is zichzelf en haar handelingen te bepalen of te bedwingen dan het geval was in en na die tweede wereldoorlog of zelfs nog in 1950. Het resultaat moet zijn: een regressie op allerhand terrein. Een regressie, die niet aanvaardbaar is en die daarom wordt verdrongen achter leuzen, illusies en die misschien wordt opgevangen door het scheppen van niet-reëel geld. Deze kan echter niet onbeperkt worden volgehouden.

Een ieder, bedacht op zichzelf en zijn eigen denken, ziet af van een aanvaarden der feiten. Maar zodra men weigert de feiten te aanvaarden, is er reeds een noodtoestand ontstaan. Door die weigering zal elke optredende invloed grote onaangename, ja haast niet te dragen gevolgen met zich slepen.

De grote vraag is dus: Welk deel van de mensheid zal winnen. Wij hebben daarvoor genoeg voorbeelden gezien in het verleden. En wij kunnen dus wel zeggen, dat soms een enkeling het geheel kan redden. En als ik mij niet vergis, hebben zelfs de ganzen eens het Capitoel gered. Dat is ook nu niet uitgesloten. De kern waar het om draait, is dat wij terug moeten keren tot de werkelijkheid En die werkelijkheid zal er ongeveer als volgt uitzien:

1. De heden ten dage openlijk gehanteerde morele normen en waarden zijn in praktisch geheel de wereld verouderd. Zij passen niet meer bij het werkelijke leven en bestaan van de mensheid en vormen zo een toenemende invloed van geestelijke instabiliteit en angstcomplexen worden hierdoor bevorderd. Men moet terugkeren tot een aanvaarding van de feiten, zoals ze behoren te zijn in deze tijd. Eerst dan kan van een gezond worden der mensheid worden gesproken.
2. In een wereld, waarin de hoofdsteden der continenten op een gelijke tijdsafstand van elkaar zijn komen te liggen als vroeger de steden van de verschillende provincies van één rijk, kunnen de verschillende staten niet meer gescheiden bestaan. Eenwording van staten en zelfs van continenten is geen kwestie meer van onderhandelen over de meest gunstige positie, het is een bittere noodzaak. Omdat alleen door een aanvaarding van die eenheid —

ongeacht de consequenties die dit zal hebben voor sociale en commerciële ontwikkelingen – de zelfvernietigingsdrang, die uit dit door elkaar beëngd worden voortvloeit, kan worden voorkomen.

3. De geestelijke waarden en normen, die in deze tijd worden gehanteerd, zijn enerzijds te materialistisch en daarom te zeer gebaseerd op wat stoffelijk en redelijk aanvaardbaar en aanwijsbaar is, anderzijds te zeer gehecht aan tradities, die in de mens weinig of geen werkelijke weerklank meer kunnen vinden. Hierdoor ontbeert de mens elke reële verbinding met de concrete geestelijke werelden en geestelijke waarden, die dan toch bestaan, ook al zijn ze stoffelijk niet volledig aantoonbaar. Hieruit volgt, dat het geestelijk leven van de mensen een hervorming zal moeten ondergaan, :gaan, waarbij de vorm van zijn geloof moet worden aangepast aan zijn materiële kennis, maar gelijktijdig aan zijn innerlijke erkenning en behoefte aan contact met geestelijke waarden.
4. Dan wil ik opmerken, dat de wetenschap van deze dagen zover is gekomen dat zij wordt gedreven door haar eigen producten De wetenschapsmens beslist niet meer over hetgeen hij wil onderzoeken; de ontdekkingen van anderen bepalen wat er voor hem aan onderzoek mogelijk zal zijn. Deze mogelijkheid wordt door hem dan vaak gezien als een verplichting. Indien de wetenschap niet zeer snel leert terug te keren tot de meer filosofische waarden van voorheen en daarbij haar morele en menselijke verplichtingen en taken gaat stellen boven de verdere ontsluiting van kosmische geheimen, zal zij de mensheid de middelen in handen geven, waardoor zij onvermijdelijk zichzelf moet vernietigen:

Dit is een vaststelling van punten. Het is mooi om dit zo algemeen te zeggen. En iedereen zal zich afvragen: Wat heb ik daaraan? Heel eenvoudig: Uw invloed is beperkt. Als mens leeft u binnen een betrekkelijk kleine kring. Maar binnen die kring kunt u proberen te denken, te handelen en te werken volgens de regels, die genoemd zijn. U kunt voor uzelf weigeren enigerlei grens als bepalend te zien voor onverschillig wat. U kunt weigeren enig nationaal of zelfs commercieel belang te laten gelden, indien het gaat om de eenheid van mensen. U kunt weigeren de gepredikte vormen van moraliteit uiterlijk of innerlijk nog verder te erkennen. En u kunt daarvoor in de plaats stellen een concrete aanvaarding van het leven, zoals het is en een zoeken naar de waarde, die voor deze tijd daarin is gelegen. U kunt door uw leven, uw denken en uw invloed op uw naaste al zeer veel bereiken. Als wij hier spreken voor 20 aanwezigen en deze 20 aanwezigen in drie maanden 100 mensen beïnvloeden, dan zullen die 100 mensen in wederom enkele maanden 500 mensen beïnvloeden, enz. enz. Als van uit voldoende aantallen kleine centra de hervorming van onderaf begint, eenvoudig door te weigeren officieel gehanteerde waarden te erkennen en de officieel gehanteerde argumenten niet zonder meer te accepteren, dan is er veel bereikt. Want de groepen en de mensen, die onafhankelijk zijn geworden van de onevenwichtigheden, die algemeen bestaan en daarbij van de gevaren, die algemeen aanwezig zijn, zullen niet alleen voor zichzelf een grotere eenheid scheppen, maar zij scheppen een tegenwicht. Door hun aanwezigheid wordt de onevenwichtigheid van het totaal kleiner. En dit is belangrijk genoeg om daarop eens in het bijzonder de nadruk te leggen.

De noodzaak om te leven in de wereld, zoals zij is, bestaat. Niemand van u kan zich daaraan onttrekken. Niemand van ons kan daarop enige feitelijke invloed uitoefenen. Maar er is geen noodzaak te leven volgens de illusies, de waanvoorstellingen, die deze wereld teisteren en die het beeld van de werkelijkheid voortdurend vertekenen. Die noodzaak bestaat voor u niet en voor ons niet. Door nu terug te keren tot de reële feiten, ontdaan van illusies, kunnen de gevaren van deze tijd worden verminderd en zal de gevarenfactor wegsmelten.

Als er in de toekomst tijden zullen zijn, waarin massa-suggestie een zeer grote en sterke invloed uitoefent, dan zal degeen, die zichzelf voortdurend dwingt om kritisch en zichzelf te blijven en zijn eigen systeem van denken te blijven volgen, een tegenwicht kunnen vormen voor vele honderden, die door de algemene aanvaarding van de illusie niet naar de feiten worden teruggedrongen. De gevarenfactor van deze tijd is de aanvaarding van de uiterlijkheden zonder meer.

Met deze conclusie wil ik dit betoog besluiten. Ik mag er voor de cursus nog bij vermelden, dat ik hedenavond als invaller heb gesproken, omdat een aantal zeer belangrijke ontwikkelingen de normale voortzetting van de cursussen en avonden aanmerkelijk hebben bemoeilijkt.

DE SLUIER VAN MOZES

Mozes ging op naar de berg in eenzaamheid. Hij ontmoette daar zijn God. De tafelen, die hij toen kreeg, waren een volledige openbaring. Terugkerende zag hij hoe zijn volk danste onder gezag, misschien wel orgieën, rond het gouden Kalf. Mozes was daardoor zozeer bewogen, dat hij de tafelen (dat zouden marmeren of albasten tafelen geweest zijn) neer wierp; en ze braken. Daarop ging Mozes wederom in de eenzaamheid. En toen hij terugkeerde, had hij de Wet geschreven op de twee tafelen van basalt.

In dit verhaal ligt eigenlijk het begin der geschiedenis van de sluier van Mozes opgesloten.

De eerste openbaring, die bestemd was voor een gelovig volk, kende geen versluiting, geen geheimen. Zij was de openbaring van de relatie mens – God. En had het volk die marmeren tafelen ooit ontvangen, dan zou men daarin niet alleen geboden hebben gelezen, maar men zou daarin tevens de weg hebben gelezen, die men moest afleggen om zelf, als Mozes, op Sinai te staan tegenover het aangezicht Gods. Maar ja, Mozes werd driftig en niet ten onrechte; vandaar dat we nu zitten met de huidige Tien Geboden.

Nu bestaat er een overlevering: Toen Adam uit het paradijs werd verdreven, werd hem door één der engelen (en wel door de bode Gabriël) een gave geschonken. Gabriël gaf hem het systeem om het wezen der dingen te herkennen achter hun namen. En dat is de Kabbala; de manier om te lezen achter de uiterlijkheid.

Men zegt nu, dat Mozes in de geboden eveneens via kabbalistische waarde een formulering had gelegd, zodat wat uiterlijk een eenvoudig gebod was in feite een omschrijving was van God en de relatie tot God. De Tien Geboden zouden dan niet alleen geweest zijn: de drie geboden van het Goddelijke en de zeven geboden van de menselijke wereld, maar zij zouden gezamenlijk hebben gevormd: een tiental hoofdtrappen der bewustwording. Zij zouden de inwijding hebben beschreven.

Toen Mozes met het volk verder trok, liet hij de geschiedenis van de schepping neerschrijven. Wij kennen dit als een vijftal boeken, die in de tijd van het trekken van het volk in de woestijn onder Mozes' heerschappij door de Leviëten geschreven zijn. En dezen nu waren – zo zegt men – door Mozes geïnstrueerd in deze geheime taal.

Alle waarden van de werkelijke schepping, de werkelijke God, de werkelijke engelen en duivelen, waren wederom verborgen achter de woorden. Wie leest "In den beginne" in de oorspronkelijke zetting, die leest heel iets anders. Die leest "In de uiting der oneindigheid, en dat is heel iets anders. Het betekent iets heel anders. En zo gaat het verder. Elk woord, elke naam krijgt een grotere inhoud, een andere achtergrond.

Achter het mythische verhaal van Adam en Eva gaat schuil: een omschrijving van een ontwikkeling, die de aarde zelf verre overtreft en die heel andere volkeren, krachten en zelfs andere sterren in het geding brengt. De beschrijving wordt daardoor veel realistischer. Zij wordt meer de beschrijving van de groei van het bewustzijn in het heelal en niet alleen maar van de beperkte schepping van de mens op één wereld.

Maar ja, de mensen konden en wilden dat niet begrepen. Zij wensten geen God, Die hun de waarheid toonde. Zij wensten een God, Die sterk zou zijn en hen zou beschermen. Die Jericho's muren zou laten ineensinken door Zijn geweld. Die wonderen zou doen. Zij wensten geen waarheid.

En daarom kwamen de granieten tafelen, waarop de leek de waarheid niet kan lezen. Daarop ontstond er een systeem, waardoor binnen de bijbel, ofschoon niet in alle Boeken van de

bijbel, dat moeten wij er wel bij zeggen, de werkelijke kennis, de overlevering, de kosmische en esoterische waarheid verborgen kon worden.

Degeen, die staat voor het mozaïsch geloof, staat voor de sluier van Mozes. Hij staat voor de ononthulde wereld. Degeen, die het systeem leert, beziet de sluier van Mozes. Degeen, die de geaardheid der dingen erkent, zodat hij het systeem kan vergeten, is doorgedrongen achter de sluier van Mozes. Hij heeft datgene herwonnen, wat teloor ging, toen de mens zocht naar een God, Die hem dienstig zou zijn in plaats van te zoeken naar een waarheid, die hem meer dan mens zou maken, maar die hem aan de andere kant alleen voor zijn beslissingen zou plaats.

En dat is het verhaal van de sluier van Mozes.

LES 6 - GEESTELIJKE EVOLUTIE

In deze dagen wordt in vele kringen de naam van de Witte Broederschap bij voortdurend gebruikt. Deze wat geheimzinnige groepering met leden in de geest en leden in de stof is de achtergrond van de geestelijke heerschappij over deze wereld. Gij is gelijktijdig uitvoerend orgaan en plannenmakend systeem. Gij is erkenning van geestelijke waarden en bevordering van bewustwording op alle vlakken. Voor degenen, die met dit broederschaps-idee vertrouwd zijn, zal dat wel zonder meer aanvaardbaar zijn. Zij zullen zich echter niet realiseren, dat zoals de mensheid en de aarde evolueren — in zekere zin althans — ook de geestelijke broederschap moest evolueren.

Als wij teruggaan tot de tijd, waarin de Witte Broederschap voor het eerst op aarde in verschijning treedt (voordien heeft het geestelijk deel daarvan wel bestaan, maar het was niet actief), dan moeten wij teruggaan tot ongeveer de glorieperiode, de middenperiode van het Atlantische rijk.

In Atlantis ontwikkelde zich nl. een sterk geestelijk contact tussen de z.g. witte priesters en de geest. Naarmate zij zich meer isoleerden van de mensheid in haar eenzijdige bestrevingen en denkwijzen, werden zij meer en meer instrumenteel voor het beïnvloeden van die mensheid.

In de eerste fase is de Witte Broederschap gemakkelijk te omschrijven: een samenwerking van de geest met een aantal mensen in de stof, waardoor raad kan worden gegeven en aanwijzingen kunnen worden verstrekt. Verder niets. Geen leger van ingewijden of bewusten op aarde, die elk voor zich trachten de taak, die de Broederschap voor zich heeft gezien, ten uitvoer te brengen. Geen grote bijeenkomsten, die wij later zien onder de naam Wesakfeesten. Alleen maar een samenwerking. En pas wanneer Atlantis dreigt te vergaan; wanneer reeds de helft van dit rijk is weggevaagd, ontstaat er een nieuwe factor.

De Broederschap — zo mogen wij haar wel noemen in die tijd — zoekt steeds meer leden, steeds meer ingewijden aan te trekken. De -adepten hebben toegang tot de kennis, de stellingen, de geloofswaarden van dat Atlantis. Het is noodzakelijk dat deze waarden voor het bewustzijn van de mensheid blijven bewaard. En zo ontstaat de eerste actie, waarbij wij de Witte Broederschap in de eerste plaats de functie van archivaris zien vervullen.

De kunstschaten, die uit Atlantis worden weggevoerd, zijn niet zo veel. De meeste daarvan gaan in de richting van Zuid-Amerika. De boekwerken, de leringen, de kennis, de instrumenten van de Atlantische magie worden ook grotendeels weggevoerd. Zij trekken via Afrika naar India en verder naar China en Tibet. Hier is een verbreiding ontstaan, die niet meer alleen door enkele openbaringen in stand kan worden gehouden.

In het begin zien wij een poging om een soort wereldregiem in te stellen. Adepten van deze Broederschap treden op als priester-koningen. Zij stichten rijken; die pas veel later werkelijk gestalte krijgen. Zij trachten b.v. de mensen landbouw te leren en een zekere vorm van staathuishoudkunde bij te brengen. Zij brengen de mensen ook ideeën bij omtrent sociale ordening, waarin dus een ieder op zijn plaats een zo snel mogelijke bewustwording kan doormaken. Restanten daarvan vinden wij overal terug.

Het resultaat van het optreden van deze adepten is echter niet zoals men had verwacht: een rationele aanvaarding door de meer primitieve mensen, die als trekkende stammen of als kleine land bebouwende groepen over de gehele wereld bestaan. Zij zien in deze mensen goden. Zij zijn onsterfelijken, en slechts door een beroep te doen op dit god-zijn zijn al die mooie theorieën tot uitvoering te brengen.

Het geven van orakels, het trainen van priesterschappen of vaak ook in het begin van sjamanengroepen, die de oude kennis van Atlantis voor telepathisch contact e.d. gebruiken, is evenmin voldoende. Het blijkt nl. dat juist die priestergroepen er al heel gauw op gesteld zijn

hun eigen macht boven alles te bevorderen en gelijktijdig een uitzonderingspositie voor zichzelf te bedingen in een langzaam groeiende maatschappij.

De Broederschap trekt zich terug. Zij gaat optreden als openbare factor. Degenen, die ingewijd zijn in de stof — het zijn er nog steeds niet velen — vormen rond zich groepen van mensen, die waarlijk ingewijden kunnen worden. Het zijn de eerst inwijdingsscholen. Wegen tot inwijding in de materie worden op velerlei gebieden geopend, maar worden ook al snel, zoals b.v. gebeurde met de school in het Zevengebergte, geperverteerd Deze werd nl. zuiver een centrum van zwarte magie.

Ook elders kunnen wij soortgelijke ontwikkelingen zien. De geest stelt zich nu ten doel om met een zo groot mogelijke, kracht en een zo groot mogelijk gezag in te grijpen. De gebeurtenissen in die tijd maken het gemakkelijk in te grijpen. De volkeren zijn betrekkelijk klein. Om de gehele beweging van een volk van b.v. een miljoen zielen te bepalen is het vaak voldoende één of twee raadslieden en één vorst te beïnvloeden. Zo kan er een schaakspel worden gespeeld, waardoor de belangrijkste waarden, die nog steeds uit Atlantis zijn overgebleven, worden verbreid en die praktisch overal kan plaatsvinden. In de meeste gevallen worden — vermoedelijk omdat dit het best ligt voor de mensen aan wie men het leren wil — deze gehele leerstellingen, de gehele esoterie gekoppeld aan de maan. Deze maandienst met haar aspecten zullen wij vele eeuwen, ja, duizenden jaren, aantreffen over praktisch geheel de wereld.

Ondertussen wordt er gewerkt aan een uitbreiding van bewustzijn. En op een gegeven ogenblik blijkt de wereld voor een soort één-Godendom vatbaar te zijn. De Witte broederschap is hierbij zeker niet zo abrupt als volgens de overlevering bepaalde goddelijke krachten zouden zijn geweest. Zij gaat niet uit van het standpunt: Wij moeten nu ineens alleen één God eren; maar zij verkondigt overal de oer-God. De God, Die achter alle dingen schuilt, Zij leert het begrip van de Godheid met vele facetten, die vele verschijningsvormen kent, maar toch in zich bestaat. Hieruit ontstaan dan de volksgoden, zoals u op het ogenblik nog de God der Israëlieten kent, Jahwe of Jehova.

Deze fase van ontwikkeling vergt echter meer. Zij vergt een voortdurende reeks stimulansen, opdat alle godsdienstige verstarring wordt voorkomen; opdat culturen niet zozeer in zichzelf besloten zullen raken, opdat zij geen enkel punt van contact met de buitenwereld behouden. Want hierdoor zou de bewustwording van de mensheid en vooral zijn eenwording aanmerkelijk worden beperkt,

Uit de scholen der ingewijden zien wij nu — en met opdrachten — velen rondtrekken om overal schijnwonderen te doen, om leerstellingen te verkondigen en vooral om eerbied af te dwingen voor de ene God en begrip voor de vreemdeling. Dat laatste lukt nu niet zo bijster, maar toch weten wij dat er een groot aantal van hen als profeten en verkondigers over vele rijken invloed hebben gehad. Denkt u b.v. maar eens — om een bijbels voorbeeld te nemen — aan Jona. Jona, die een ander volk bezoekt, waar hij eigenlijk niets te maken heeft. Iets ongehoords. De profeet van een bepaalde God, die wordt uitgezonden om afgodendienaren te waarschuwen. En wij vinden die voorbeelden steeds meer. Omgekeerd zien wij dat groten, die niet tot het Joodse volk behoren, invloed uitoefenen op de ontwikkeling en de geschiedenis daarvan. Ik denk hier b.v. aan het optreden van Melchizedek.

Later worden de z.g. verlichten op aarde geboren. Men begrijpt dat het noodzakelijk is om op aarde bewuste zielen te plaatsen met een kennis, die zelfs de ingewijde niet zo gemakkelijk geheel bereikt. Er volgt een groot aantal Boeddha's en grote Meesters.

Maar als eenmaal de wereld zover is gekomen, dat zij rijp is voor een één-Godendom (het begin van de christelijke era), dan zal de Broederschap zich wat moeten terugtrekken. Het is niet meer mogelijk haar inwijdingen te laten verlopen, zoals in het verleden. Zij weet, dat dit strijd zou uitlokken. En strijd moet in dit beginstadium vóór alles worden voorkomen. Vandaar dat enkele godsdiensten en riten, die werkelijk op de magische inwijding zijn gebaseerd (zoals b.v. de dienst van Mithras en van enkele andere, ja zelfs de Isis-mysterieën, die ook in Italië rond die tijd hebben bestaan) langzaam verdwijnen. Hun invloed wordt steeds minder groot.

En daarbij is het wonderlijke, dat ze hun hulp aanbieden aan de hen schijnbaar bedreigende christelijke gemeenschappen. Zij dragen een deel van hun waarden over.

Zo kan de ontwikkeling van het Christendom plaatsvinden. De gedachte van naastenliefde, het geloof aan een gelijkheid is voldoende: De Witte Broederschap treedt wat terug.

In Azië gaat zij verder met haar werkzaamheden en werkt ze b.v. van uit het Hindoe-systeem om tot een doorbreken van het daar al te sterk gegroeide kastensysteem te komen.

In China, waar het bijgeloof hier en daar hand over hand is toegenomen, bevordert zij steeds meer de filosofie en brengt zij ook enkele verlichte filosofen voort.

In Amerika, in Zuid-Amerika hoofdzakelijk, reguleert zij de trek van bepaalde volkeren, opdat zij in staat zullen zijn om in dit gebied althans een basis voor bewustwording te leggen.

In het hoge noorden wordt eveneens een trek mogelijk gemaakt en zien wij mensen wegtrekken uit Europa naar het noorden van Amerika, waar zij zich met de Indianen vermengen en de noordelijke stammen vormen, die in hun geloof eveneens aanmerkelijk afwijken van wat wij verder in het zuiden vinden en wier besef van de Manitou's (de goddelijke waarden, gepersonifieerd in dit geval) aanmerkelijk beter en groter is dan wij b.v. vinden bij de Indianen in het zuiden rond Texas en Nevada. Hier is dus een ontwikkeling die betrekkelijk geleidelijk gaat.

Rond 800 n. Chr. blijkt echter, dat het Christendom toch niet meer verder kan. De daarin ontstane en voor de Witte Broederschap belangrijke esoterische groepen en genootschappen worden vervolgd. Er ontstaan steeds meer schisma's en scheuringen. De belangenstrijd en de machtsstrijd nemen meer en meer de plaats in van de innerlijke beleving.

In deze tijd wordt een aantal inwijdingswegen geopend en worden de oude mysteriescholen opnieuw gesticht. In vele gevallen worden de kleine kernen wat uitgebreid en zien wij in de periode tussen 800 en 1400 een activiteit, die hoofdzakelijk is gericht op het scheppen van een wat verborgen, een soort ondergronds net van bewusten.

Deze. bewusten kunnen door middel van een bepaalde symboliek met elkaar in contact treden. Zij worden geïnspireerd en beschikken soms over geestelijke machtsmiddelen van behoorlijke grootte. Helaas echter lijden ook deze mensen aan de behoefte volgelingen te maken. En zij vinden volgelingen bij al diegenen, die in het normale bestaan zich niet prettig voelen en die binnen de beperkingen van het kerkelijke het verlies van contact met hun natuurgoden smartelijk ondergaan. Zij brengen de natuurvereerders, de magie van het westen op de voorgrond. Maar deze aanbidden niet alleen hun kerkelijke God. Hun Godsbegrip is een ander en zij moeten worden vervolgd. Het resultaat is dat de praktijk, zoals die gedurende een periode van ongeveer 300 jaar heeft bestaan, teniet wordt gedaan en dat al wat er overblijft een theoretische kennis is, vaak zelfs nog vermomd als kerkelijke activiteit.

In het westen blijft het hierbij. In het oosten is men ondertussen in staat geweest een totaal nieuwe impuls te scheppen en a.h.w. de kroon te zetten op de bewustwording, zoals die in het Hindoeïsme wordt aangeduid.

U zult beseffen, dat wat ik tot nu toe omschrijf eigenlijk een actie is, gericht op bewustwording, maar met de gewone, de gebruikelijke stoffelijke middelen. Het is een geestelijk werk, waarbij b.v. in de politiek en in de economie haast niet wordt ingegrepen. Slechts enkele malen zal men door beheersing van natuurkrachten een spectaculair feit tot stand brengen, maar dat is betrekkelijk zeldzaam.

Rond 1500 echter verandert de zaak. U moet niet vergeten dat in Azië in deze periode een aantal grote rijken zijn opgekomen en ten onder zijn gegaan. Er is verder sprake van de zich uitbreidende Islam, die echter ook alweer haar grootste doorslagkracht heeft verloren en die in het zuiden van Azië en in het noorden van Afrika de kalifaten langzaam ziet ondergaan.

Nu is de tijd gekomen om een andere weg in te slaan. Na een bijeenkomst, waaraan bijzonder veel mensen in de stof persoonlijk deelnemen, wordt besloten verder een inspiratieve weg te gaan. Dit inspirerende werk heeft eigenaardige resultaten. Wij zien — en wel rond het jaar 1500, dus begin 16^e eeuw — de kunst op vele plaatsen opeens een verandering en een

vernieuwing ondergaan. Dit blijft niet beperkt tot Europa, zoals u misschien denkt, zij is ook terug te vinden in b.v. andere laktechnieken in China, het gebruik van andere snij- en beeldhouwtechnieken in b.v. India en zelfs in Indonesië. Verder blijkt de inspiratie te zijn gericht op uitvindingen.

In korte tijd worden er een onnoemelijk aantal uitvindingen gedaan. Ik mag hier erop wijzen, dat een aantal van die uitvindingen geen toepassing vinden. Zij worden veel later nog eens uitgevonden en nog eens, tot de tijd rijp ervoor is.

Daarnaast wordt de mens een geestelijke kennis gegeven, die hem in staat stelt zijn stoffelijke kennis te integreren met occulte en geestelijke waarheden. De ingewijden van die dagen zijn niet meer de geheimzinnige zendelingen, de vreemden die soms opduiken. Ze zijn vaak personen, die in de society zeer gezien zijn en hebben vaak als filosoof, als wetenschapsman of als regeerder een grote roep.

In die periode vormt men de mogelijkheid voor een nieuwe maatschappij. Maar alweer, het is niet door te voeren. Ongeacht het ontstaan van loges overal, het heropleven van oude inwijdingsgeheimen, ja zelfs het een tijdlang geven van directe en stoffelijke inwijdingen in het zuidelijk deel van Italië, kan men de massa niet regeren.

Zo besluit men — en dat is rond het jaar 1650 — om deze ontwikkeling stop te zetten. Men wil niet meer uitgaan van het inspireren van de eenling, men gaat — en dat is na lange tijd voor het eerst eigenlijk in de geschiedenis van de Broederschap — de massa's manipuleren. Degenen onder u, die historisch enigszins belezen zijn, weten dat tussen 1650 en 1850, dus globaal 200 jaar, een zeer groot aantal belangrijke omwentelingen heeft plaatsgevonden. Een zeer groot aantal revoluties eigenlijk, maatschappelijk, politiek zowel als kerkelijk ook mede hun beslag krijgt. En u weet ook, dat er hierbij voor het eerst misschien ook niet op verliezen wordt gelet. Het gaat niet meer om de vraag: Kunnen wij elke mens een gelukkige, bewustwording bezorgen? Het gaat om: Kunnen wij een klimaat scheppen, waarin die bewustwording nog mogelijk is?

Als we het jaar 1850 hebben gehad, dan realiseert men zich opeens dat het tijd wordt om nog wat te doen. Want de veranderingen, die u nu langzaam maar zeker tot waarheid ziet worden, kondigen zich reeds aan.

Er wordt een aantal Meesters afzonderlijk beschikbaar gesteld voor een aantal materiële inwijdingen. Een deel daarvan heeft zeer goede resultaten, maar blijft grotendeels geheim. Enkele anderen treden mede in de openbaarheid en brengen daarbij een wonderlijk spel van ernst, van zelfbegoocheling en van verwaandheid naar buiten toe. Dat is te betreuren. Maar alles bij elkaar kan worden gezegd, dat tot bijna 1900 toe een 70-tal verschillende inwijdingen plaatsvinden. Inwijdingen, die later kunnen worden omgezet in een leersysteem of een filosofie. Deze 70 systemen overigens zijn merendeels geheim. Er zijn maar een 5-tal systemen van inwijding uit die periode, welke direct resulteren in een naar buiten optredende groepering.

Dan wordt de weg gesloten. De Raad heeft besloten om — nu eenmaal de stoffelijke inwijding is weggefallen — een versnelde bewustwording, maar vooral ook een versnelde verandering van de maatschappij mogelijk te maken. De aanloopperiode hiervan ligt reeds ongeveer in 1890. Maar pas rond 1905 beginnen eigenlijk de eerste moeilijkheden. Vanaf dat ogenblik zult u weer uitvinding na uitvinding, ontwikkeling na ontwikkeling zien; maar ook toegespitste geschillen. En voor het eerst het wankelen van de macht der kerken en van de God-gewilde heersers; de keizers en de koningen. Tot op dat ogenblik zijn deze laatsten gevallen door een revolutie; en dat heeft men gezien als een ramp. Nu is het eerder een wonder dat ze hun plaats nog zo lang weten te behouden. En als dan toch blijkt, dat een werkelijke omwenteling, waarbij alle mensen meer kans tot gelijkheid moeten krijgen in eerste instantie niet gelukt, dan zien wij — kennelijk uitgelokt — de wereldoorlog.

In die wereldoorlog wordt een balans moeizaam bevorderd mede door de Witte Broederschap. Haar inspiratief ingrijpen is te zien in vele resultaten. Zelfs in het optreden van de bekende maarschalk Foch kunnen wij enkele plotselinge ideeën zien, die bij zijn verdere persoonlijkheid eigenlijk niet geheel schijnen te passen. Wij zien datzelfde in de U.S.A. gebeuren; kortom, er

wordt gewerkt aan alle kanten. Niet om geestelijk inzicht te geven, maar om de beperkingen van inzicht en leven te doorbreken.

Ik vraag mij weleens af, of men in de Broederschap beseft heeft, waartoe dit zou voeren. Misschien heeft men gedacht dat het levenstempo langzaam zou worden verhoogd en dat men daardoor de bewustwordingstempo eveneens aanmerkelijk zou kunnen opschroeven. Maar hoe het ook zij, in 1924 vindt er wederom een grote algemene Raad plaats, zoals deze ook het afgelopen jaar plaats had. Bij deze algemene Raad wordt besloten de mensheid te schiften. Men gaat nu uitdrukkelijk verschil maken tussen degenen, die een zekere rijpheid bezitten en zij, die dit niet bezitten. Resultaat: een crisis. Maar dan ook een crisis, die vele eigenaardige aspecten met zich brengt. Misschien dat men nu reeds enigszins de perspectieven van die tijd kan zien. Misschien dat het aan historici van later is voorbehouden. Zeker is, dat juist deze crisisperiode een totale omwenteling in de menselijke verhoudingen gaat vormen. En dat is de bedoeling.

Rond 1935 is de zaak uitgekristalliseerd. Er is een aantal nieuwe denkbeelden en menselijke verhoudingen geschapen, doch zij kunnen niet worden doorgezet. Men laat een aantal groeperingen tegen elkaar in het strijdperk treden. Het resultaat is: de tweede wereldoorlog. Een wereldoorlog, die m.i. niet zo verschrikkelijk is bedoeld als ze is geworden, maar die zeker noodzakelijk was als geschil.

In deze tijd wordt de mens losgeslagen. Al, wat in de maatschappij nog vast was tussen de beide wereldoorlogen, gaat teloor. De binding met de religie, met de staat zelf, ja zelfs de denkbeelden van persoonlijke vrijheid ondergaan aanmerkelijke wijzigingen. En het is opvallend, dat wij gedurende de gehele oorlog en de eerste 5 à 6 jaren daarna, van deze grote Broederschap een zeer handig manipuleren zien, waarmee zij de ontwikkeling stimuleert van denkwijzen, die van het normale afwijken. Geen abnormaliteiten, zeker niet. Maar toch een denken dat a-normaal is voor de moraliteitsopvattingen van die dagen. Een gemeenschapszin ook, die op het ogenblik alweer teloor dreigt te gaan, maar welke in die dagen de mensen toch een beetje prettiger tegenover elkaar deed staan.

Ik sla natuurlijk een groot aantal aspecten over om te voorkomen dat deze lezing eindeloos zou zijn.

Wij weten verder, dat een aantal invloeden op aarde aan het afnemen zijn. Die jaren 1961 – 1963 betekenen een intense voorbereiding. Van daaruit zal de reeks kosmische invloeden steeds sterker en steeds wisselender optreden met hoogtepunten in het jaar 1965.

Vanaf 1952 worden er voorbereidingen getroffen. Geestelijk doet men dat door het aantal inwijdingen dat mogelijk is op te voeren; al zijn deze inwijdingen geestelijke en vinden zij dus niet – zoals vroeger – in de materie plaats. Op sommige plaatsen in b.v. Azië worden grote aantallen ingewijden van vele naties samengebracht. Zij worden geschoold en trekken vervolgens uit. Zij trekken de gehele wereld over. De schatten, die tot het stoffelijk eigendom van de Witte Broederschap behoren, worden verdeeld, getransporteerd en op nieuwe plaatsen verzameld. Men is klaar voor het grootste en misschien moeilijkste spel, dat de Witte Broederschap ooit heeft gespeeld.

Een spel. Misschien is dat geen juiste naam. Het is een strijd op leven en dood, want rond de aarde is het demonische sterk geworden. De krachten, die uit de tweede wereldoorlog zijn losgebroken en die reeds tevoren aanwezig waren, hebben op de zielen van de mensen grote vat gekregen. In de geest wordt er een leger samenbracht. Het is lang geleden, dat er zulke heirscharen van geesten de strijd hebben aangebonden om vooral de astrale sfeer rond de wereld te reinigen van alle uitvaagsel. Men blijft vechten.

Rond 1961 is men er praktisch in geslaagd om alle duistere krachten te bannen. Maar men heeft het denken van de mensen nog niet kunnen veranderen. Nog steeds wordt die mensheid door bezitszucht, door machtslust, door egoïsme gedreven. Nog steeds zijn de uiterlijke vormen belangrijker dan de innerlijke waarheid. En nu maakt men zich klaar om de mensheid zo te manipuleren dat zij aan deze in haar bestaande waarden niet ten onder zal gaan.

In 1963 wordt een wereldoorlog voorkomen. Dit is niet algemeen bekend, maar het vindt desalniettemin plaats.

In 1964 is het wat rustiger. Maar wederom wankelt de wereld verschillende malen op de rand van een algemene strijd. Het wordt voorkomen. Mensen worden uitgeschakeld. Er wordt sterker dan ooit ingegrepen via inspiratie, via geestelijke werkingen en na lange tijd ook weer door het hanteren van natuurkrachten.

Het net van ingewijden over de wereld is steeds groter geworden. Daardoor heeft men de mogelijkheid om verschillende volkeren en groepen als een geheel te beïnvloeden. Men heeft de mogelijkheid om infiltrerend binnen de verschillende godsdiensten daarin ideeën naar voren te doen treden, waardoor zij een meer direct en ook een meer materieel belangrijk deel van het menselijk bestaan kunnen worden.

Zo is dan de situatie wanneer de laatste grote crisis gaat beginnen. De Witte Broederschap komt weer in grote Raad bijeen. Er heeft wederom bijzondere uitstortingen van kracht en uitwisselingen tussen sferen en werelden plaats. Zij heeft een grote Raad, die niet zoals anders na enkele dagen uiteen kan gaan, maar die weken voor beraadslagingen bijeen blijft. Stof en geest worden a. h. w. samengesmeed tot één hechte band. Want men weet, dat dit het kritieke punt wordt. Men zou de mens geestelijk willen beïnvloeden. Dat heeft men overigen ook vanaf rond 1900 van uit de geest gedaan door vele commentaren, boodschappen en gezonden. Men heeft dit gedaan, zoals reeds is gezegd, door inspiratie en. ingrijpen. Maar nu is er geen tijd meer om alles langzaam op te bouwen. Het is, alsof men een huis heeft gebouwd, waarop het dak nog niet gezet is; en nu dreigt de storm. Alles moet worden beschermd. Veel van de maatregelen, die er worden genomen, komen de onbevooroordeelde beschouwer enigszins als lapmiddelen voor.

Er is in het optreden van de witte Broederschap ook een element van grotere onzekerheid te bespeuren. Niet dat men radeloos is of niet weet wat men zal moeten doen, maar men beseft steeds meer dat de mensheid, gedurende lange tijd zo zorgvuldig opgekweekt tot een zeker mate van zelfstandigheid, over geestelijke krachten beschikt, die niet zo gemakkelijk door een broederschap of genootschap zijn te beheersen.

Men bereidt zich voor. Uit de wereld worden wat belangrijke personen op verschillende plaatsen weggenomen. Men bereidt omwentelingen voor. Men probeert in tegenstelling tot voorheen niet een zekere vreedigheid te veroorzaken of desnoods een directe strijd te forceren. Men gaat er van uit, dat men zijn eigen belachelijkheid, zijn eigen onmogelijkheid moet bewijzen. Vanaf 1962 wordt door de groten dezer aarde een stortvloed van onbegrijpelijke fouten over de wat verbaasde massa uitgestort. Maar de meesten realiseren het zich niet.

Men gaat verder. Wanneer er oorlogsgevaar dreigt, dan wordt gelijktijdig een machtsgreep voorbereid; en zo kan die oorlog worden voorkomen. Wanneer een ogenblik later de gewelddadigheid naar buiten toe te ver schijnt op te lopen, probeert men wederom in te grijpen. Men remt een algemene agressie af. Men brengt in de mensen een onrust. Bij een toenemend materialisme, een toenemende verwarring, die zelfs in haar perfectie van regelingen vaak anarchistisch aandoet, zien wij langzaam maar zeker het patroon ontstaan dat deze dagen beheerst: het scheppen van een uitlaat voor de te grote spanningen in de mens. Het veranderen van diens inzichten en mentaliteit op korte termijn. Daarvoor is geweld noodzakelijk. Dat kan niet worden ontbeerd. Maar het moet beperkt zijn. Het is het tegenvuur, waardoor men een overslaande brand, die alle bossen kan vernietigen, wil voorkomen. De resultaten kunt u in uw dagbladen vinden.

Dat is dan in enkele fasen geschetst de bewustwordingsgang van de mensheid in verband met de Witte Broederschap. Het is voor u, die zich toch ook wilt scholen in een aanpassingen aan deze tijd, misschien ook belangrijk te beseffen hoe de stand van zaken op dit ogenblik is, het ogenblik dat ik spreek.

De geschillen in Azië zijn aanmerkelijk toegenomen. Zij zijn zeker niet vrij van oorlogsgevaar. Indien dit gebeurt, zal dat binnen ongeveer 4 à 5 maanden moeten blijken. Er zijn echter in deze geschillen elementen van wereld-opinie, van onderlinge strijd en vooral gebrek aan

samenhang gemengd, waardoor het mogelijk is een al te grote zelfverzekerd optreden van één der belligerenten te voorkomen.

Men heeft de psychologische achtergronden geschapen voor een vrede; ook wanneer die vrede alleen kan worden gevonden door de schijn van strijd verder voort te zetten. Gelijktijdig heeft men in Afrika, dat gevaarlijk was juist door zijn onbedrevenheid in werkelijk regeren, in werkelijke staatkunde, de verwarringen eveneens opgevoerd. Een verdeel-en-heers politiek zou men misschien zogen zeggen. Maar daardoor is het mogelijk, dat een zeer belligerente groep — voorlopig althans — niet in staat is werkelijk invloed op het wereldtoneel uit te oefenen.

Het is echter nog niet voldoende. Men moet bepaalde centra op aarde gedurende enige tijd kunnen normaliseren of desnoods uitschakelen. Enkele besmettelijke ziekten worden in omloop gebracht. Zij zullen — mits op de juiste wijze toegepast en van te voren enigszins gerationaliseerd, zodat men niet van verwondering afvraagt of het een vijand is die dit tot stand brengt — kunnen dienen om beslissingen uit te stellen of onmogelijk te maken.

De netten van ingewijden en bewusten hebben hun activiteiten ondertussen ook voortgezet. Zij vormen overal kleine onafhankelijke pressiegroepen. En veelal weten degenen, die door hen worden gedreven, niet eens wat er eigenlijk aan de hand is. Zij ondernemen een zeer sterk geladen poging om al die regels, al die vaste waarden en normen waarin het gevaar voor deze tijd schuilt, te breken. Zij doen dit op de meest belachelijke manier van uit een menselijk standpunt, maar zij slagen erin. Zij weten inderdaad zeer vele ergerlijke ontwikkelingen te voorkomen.

Daarnaast wordt het dit jaar nodig een groter isolement te scheppen voor dat ene centrum dat men zich heeft gekozen als punt van samenkomst en van geestelijke werkzaamheden. Men heeft dit gedaan door enkele natuurrampen en waarschijnlijk binnen enkele dagen zal men zelfs door aardbevingen etc. die afzondering nog vergroten. Men weet precies wat men doet.

Het vormen van een 6-tal subcentra, waardoor geestelijk zeer sterk kan worden ingewerkt, een zeer grote suggestie kan worden gegeven en inspiraties kunnen worden verstrekt op het gunstige moment, heeft eveneens bijgedragen tot de vergroting van de directe invloed van de Witte Broederschap.

De gewone mens weet er weinig van. Wanneer hij vraagt: Hoe kan ik meewerken? Dan moet het antwoord helaas in deze dagen wel luiden: Ach, probeert u maar zo gewoon, zo optimistisch mogelijk te zijn. Probeer het in uw eigen omgeving zo prettig en zo goed mogelijk te maken. Dat is alles wat u kunt doen. Want als je een gespecialiseerde actie wilt ondernemen dan heb je daarvoor specialisten nodig. Je kunt niet een zeer ingewikkelde militaire manoeuvre uithalen met rekruten, die ternauwernood weten wat een geweer is. Je kunt met degenen; die op dit moment niet volledig zijn ingeschakeld, weinig doen, zolang een zeer speciale taak en zeer speciaal werk noodzakelijk is.

De opbouw in deze dagen is voor u natuurlijk zeer belangrijk, want daarin ligt de mogelijkheid een wereldoorlog — rond de maand september — oktober te voorkomen. En juist het stellen van al deze maatregelen geeft een redelijk grote zekerheid, dat de Witte Broederschap ook deze maal zal slagen.

Belangrijker van uit de geest gezien is echter het voortzetten van het evolutieproces van de geest. Het voortzetten van een vrijere en grotere bewustwording door allen, die in de stof zijn. En dit kan alleen worden bereikt, indien via de spanningen van deze dagen een ommekeer in maatschappelijke verhoudingen, rechtsverhoudingen, morele opvattingen e.d. tot stand wordt gebracht. Zoals de wereld nu bestaat, is zij te beperkend voor degenen, die vrijheid wenst. En daarop moet verder worden gewerkt naar die vrijheid toe.

Het is misschien voorbarig hieraan nog enkele conclusies omtrent de toekomstige fasen te verbinden. Wanneer ik dat toch doe, is dit hoofdzakelijk, omdat dit een juiste afronding lijkt van al hetgeen ik u heb verteld.

Wanneer in een top van spanningen een aantal concessies moet worden gedaan, dan zal hierdoor het aanzien van degenen, die de concessies doen, aanmerkelijk moeten lijden. Er zal

dus een verschuiving van gezag plaatsvinden over de wereld. bij die verschuiving zullen ook directe belangen een grote rol spelen. Men heeft dit voorzien. Al datgene, wat te zeer egoïstisch of tijdgebonden is, kan men juist in deze periode een betrekkelijk snelle ondergang verzekeren. Gelijktijdig kan men er zorg voor dragen, dat er toch geen te grote haatgedachten uit voortkomen. Men kan er voor zorgen, dat i.p.v. een in zich keren zonder verder uitzicht de mensheid een intenser beleven en erkennen gaat vinden.

De tijd, die daarvoor is uitgetrokken, is niet zo lang. Een 5-tal jaren en deze eerste fase is voltooid. De mensheid ziet haar wetten, haar regels en zekerheden op allerhand terrein, zelfs op het wetenschappelijke, zozeer geschokt, dat zij beseft een totaal nieuwe weg te moeten inslaan. En daarmee is de mogelijkheid geschapen om met de juiste inspiraties en de juiste suggesties ongetwijfeld deze eeuw te voltooien in een opbouw. Een opbouw, die voorlopig nog zeer moeilijk zal zijn. Waarbij de massa's en helaas vooral de grote massa van minder bewusten en minder ontwikkelden op aarde een grote rol spelen.

Naarmate wij echter het gemiddeld bewustzijn van de mens kunnen doen stijgen door het aantal bewusten (en nu niet ingewijden) op aarde te vergroten, zo zegt de Broederschap, zullen wij ook in staat worden gesteld om opnieuw stoffelijke inwijdingswegen te openen en opnieuw vol-ingewijden met hun zending over de gehele wereld te zenden. Het zal mogelijk zijn om alle nieuwe principes, die in deze dagen zijn ontdekt (al zijn de meeste top-secret) openbaar te maken en een algemeen gebruik van die nieuwe principes te bevorderen. Men zal in staat zijn om de mensen op aarde — ongeacht de storingen en de onrust die daar nog is — langzaam maar zeker tot een hechte eenheid aaneen te smeden. En daarmee de geest van de mensheid klaar te maken voor een contact met vele andere werelden.

Ik bedoel hier vooral de werelden van de geest, ofschoon over een redelijk groot aantal jaren volgens mij ook wel openlijk stoffelijke contacten met andere volkeren buiten deze aarde kunnen worden verwacht.

De bewustwording heeft de mens dan zover gebracht dat hij zonder angst, zonder een terugtrekken in zichzelf, zonder een vergoddelijken, kan leven in direct contact met de werelden van de geest. En wanneer dat is bereikt, zal volgens mij de taak van de Broederschap opnieuw gaan veranderen. Dan zal, zoals in het verleden meermalen is gebeurd, haar structuur zich gaan wijzigen. Het is niet aan mij te zeggen hoe. Ik kan slechts stellen:

Deze Broederschap, die door velen als een hypothese wordt beschouwd zonder enige werkelijke achtergrond, deze bond van geest en materie, is instrumenteel geweest voor menige betrekkelijk snelle verandering in het bewustzijn der mensheid. Wij weten verder, dat deze groep heeft geleerd gebruik te maken van tendensen en krachten van kosmos en aarde op een haast verbluffend zekere manier. Ja, dat het haar hierdoor mogelijk is geweest resultaten tot stand te brengen, die niet onmiddellijk aan haar kunnen worden toegeschreven, maar die toch steeds kentekenend zijn voor haar optreden: nl. bijna overal gelijktijdige ontwikkelingen en ontdekkingen, overal gelijktijdig veranderingen.

Het versnelde tempo van gebeuren in dergelijke perioden zal steeds weer het kenteken zijn van de Witte Broederschap. Zij heeft zeker voor de mensheid op aarde een vergroting van bewustzijn mogelijk gemaakt en zal in de toekomst het doordringen in het z. g. occulte, in de verborgen waarheden van het verleden mogelijk maken. Zij zal haar inwijdingen hier hieraan zelfs aanpassen en daardoor steeds meer aan de daarvoor klaar zijnde mens de kans bieden bewust in en met de werelden van de geest te leven, zonder de aarde daarom voorgoed te verlaten.

REËLE VERDRAAGZAAMHEID

Het begrip verdraagzaamheid wordt nogal eens misbruikt. Soms gebruikt men het voor lijdzaamheid, soms om een gevoel van meerwaardigheid aan te duiden: men is te verstandig om te reageren, men verdraagt het maar. Of men moet alles verdragen, omdat het nu

eenmaal zo geschreven staat. Het zal u duidelijk zijn, dat geen van beide opvattingen reëel is en zeker in deze tijd niet op haar plaats.

Indien wij het begrip verdraagzaamheid zo realistisch mogelijk willen definiëren, zullen wij heel wat abstracties en algemeen nogal eens gebruikte doodoeners terzijde moeten stellen. Ik voor mij zou dat als volgt willen doen.

Verdraagzaamheid is het vermogen om het andere naast jezelf te verdragen, zolang het geen volledige aantasting van je eigen wezen betekent. Dat is misschien erg kort, maar het geeft weer wat ik bedoel.

In deze tijd wordt er vaak enorm veel gestreden b.v. over de vraag of het communisme nu wel of niet bon-ton kan zijn. Ik zou zeggen: Wij hebben niet te maken met het communisme. Het is een systeem, dat kan bestaan naast elk ander systeem. Onze verdraagzaamheid mag nooit worden bepaald door de vraag, of het communisme aanvaardbaar is. Het moet worden bepaald door de vraag, of de communist en zijn gedragingen aanvaardbaar zijn. En op deze wereld zien wij heel vaak, dat die verdraagzaamheid niet bestaat daar, waar zij eigenlijk hoogst noodzakelijk is. Om u een voorbeeld te geven.

Als u tot een kerk behoort en u wenst dat een ieder tot die kerk behoort, is dat uw goed recht. Indien u daarom echter niet wilt aanvaarden, dat iemand m©t een ander geloof of desnoods zonder geloof naast u bestaat en toch als uw gelijke moet worden beschouwd, dan bent u onverdraagzaam.

Het grootste deel van de geschillen, die er op het ogenblik op aarde bestaat, komen voort uit een soortgelijke onverdraagzaamheid. Als wij eerlijk moeten zijn, dan zullen we toegeven dat het verschil tussen b.v. Noord-Korea en Zuid-Korea een verschil van dictatuur is. Verder niet. De wijze, waarop men in beide gebieden leeft, is ongeveer gelijk. De manier, waarop het volk wordt geregeerd in beide gebieden, is ongeveer gelijk. Alleen, in het ene gebied gaat men uit — naar men zegt — van het communisme in elders van vrijheid of democratie of Amerikanisme. Die motivering van het gedrag is voor ons niet belangrijk. Het gedrag op zich wel.

Als wij b.v. Vietnam nemen, dan rijst bij mij de vraag, of hier verdraagzaamheid niet op haar plaats zou zijn. In Noord-Vietnam heerst — of we dat willen toegeven of niet — meer orde dan in Zuid-Vietnam. De werkelijke kracht, de slagkracht van b.v. een Viet-Cong staat tegenover de slagkracht van het Zuid-Vietnamese leger wel zeer gunstig. Dat zijn de feiten.

Als wij zien wat er in Zuid-Vietnam gebeurt, dan moeten wij zeggen: Deze mensen vechten onder elkaar voor de macht en ze gebruiken daarvoor een leuze. De leuze: Wij zijn voor het westen. Maar is dat juist? Neen. Mogen wij voor de doorsnee-burger in die streken een beter en geordend bestuur afwijzen alleen omdat het een andere denkwijze heeft? De verdraagzaamheid zegt. Neen. De wereld van vandaag roept luidkeels: Ja.

En dat, mijne vrienden, is het reële probleem van de verdraagzaamheid. Het vergt niet dat men zich laat overweldigen, naar het vergt wel een respect en een begrip voor de tegenstander. Het vraagt niet een bestaan geheel zonder strijd, maar het eist wel dat die strijd alleen op feitelijke waarden en normen mag zijn gebaseerd; en dat die feitelijke waarden en normen direct moeten samenhangen met eigen feitelijk bestaan, leven en werken. Geen lijdzaamheid.

Wanneer er iemand komt, die u dwingt anders te zijn, te denken en te leven dan u wilt, dan hebt u het volste recht u daartegen te verzetten. Wanneer een verzet zonder geweld met geweld wordt beantwoord, dan bent u zelfs binnen de verdraagzaamheid gerechtigd om geweld tegenover geweld te stellen. In de naastenliefde bent u dat niet. Dan moet u dulden, opdat niet meer haat ontstaat. Maar in de verdraagzaamheid moogt u zich verzetten. Maar het feit dat u verdraagzaam bent, maakt u niet tot de meerdere, van een ander. U bent misschien verstandiger, maar omdat u verstandiger bent, hebt u grotere verplichtingen; niet grotere rechten. En ook dat is een misvatting, die op het ogenblik algemeen aanwezig schijnt te zijn.

Men verzet zich b.v. tegen laat ons zeggen een wat positieve instelling in Europa, zoals wij die vinden in Frankrijk (De Gaulle). Nu behoeven wij het met zijn motieven en zijn redeneringen

zeker niet eens te zijn. Maar wij mogen niet zeggen, dat de man het recht niet heeft zo te denken. Vooral wanneer hij met deze denkwijze kennelijk een groot deel van het Franse volk vertegenwoordigt.

Als Nederland nu zegt: "Ja, maar wat hij doet is onjuist," dan zeg ik: Hier moet De Gaulle, verdraagzaam zijn. Hij moet accepteren dat Nederland anders denkt. Als Nederland echter zegt: "Daarom moeten wij die De Gaulle maar zien als iemand, die minder waard is dan wij met onze verdraagzaamheid en trouw," dan zeg ik: Nederland, je overschat jezelf. Je bent veel minder waard dan die De Gaulle, als je verdraagzaamheid en trouw alleen maar een zelfrechtvaardiging zijn en niet voortkomen uit een even sterk innerlijk begrip, dat je handelwijze juist is.

U merkt het, ik trek het nogal in het reële vlak. En wij kunnen die realiteit nog veel verder doorvoeren. Laat mij proberen recente voorbeelden te vinden.

Ik meen gehoord te hebben, dat de vakbonden in Nederland een ieder — ook die niet bij de bond is aangesloten — zouden willen dwingen om voor de diensten van de vakbonden te betalen, of althans iemand zou dat willen. Ik ben niet geheel op de hoogte. Nu zou ik zeggen: Dat de vakbond bestaat en dat zij voor zich een recht van bestaan kan hebben, dat moeten wij erkennen. Dat is verdraagzaamheid. Dat zij volgens haar beste weten optreedt, ook al vinden wij dat optreden misschien niet helemaal redelijk, dat moeten wij erkennen en aanvaarden. We behoeven hen niet hun gang te laten gaan. Dat is geen kwestie meer van verdraagzaamheid, dat zou onderwerping zijn. Indien er naast die vakbond anderen bestaan, die zich daarin niet thuis kunnen voelen of die menen dat ze het beter op hun eigen manier kunnen doen, dan hebben we echter geen recht hen te dwingen zich aan de normen van die vakbond te houden. Ik zou het zo willen stellen:

Indien een vakbond een c.a.o. afsluit en iemand is geen lid van de vakbond, dan moet die man het recht hebben buiten de bedingen van de c.a.o. op eigen voorwaarden elders een werkverbintenis te sluiten. Dat zou verdraagzaam zijn. En dan kunt u zeggen: Dan zou het werk van de vakbond ongedaan worden gemaakt. Als dat het geval is, dan is die vakbond te zwak. U zoudt kunnen zeggen: Dan gaat onze marktbeheersing naar de maan. Dat is mogelijk. Maar indien uw marktbeheersing voortvloeit uit een reëel besef en een reële noodzaak, dan zal ze ondanks dat in stand kunnen worden gehouden. En dat is nu eigenlijk de werkelijkheid in de verdraagzaamheid. Je moet naast elkaar kunnen leven. Er zal niemand van de vakbond vragen, dat deze gaat inspringen voor een niet-vakbondsman die in nood komt. Dat heeft die niet-vakbondsman zelf ook niet gewild. Hij moet nu ook zijn eigen boontjes doppen, dat is logisch. Omgekeerd moet de niet vakbondsman het kunnen accepteren, dat een wel-vakbondsman door die vakbond wordt bijgestaan en geholpen op punten, waar hijzelf door zijn niet daartoe behoren werkeloos is of machteloos staat. Het is het erkennen van de ander.

Dat die erkenning over het algemeen nogal misloopt, daarvan heeft u voorbeelden te over. Ik denk b.v. aan de kwestie geboortebeperving, die in Engeland (waar wij ook in verschillende groepen werken) nog heel wat opzien heeft gebaard. Enkele ondeugende priesters hebben de moed gehad over die dingen te spreken en zelfs als een noodzaak; terwijl de hogere geestelijkheid had gezegd dat dat niet mocht. (Niet alleen het spreken, maar ook dat andere niet.) Dan begint er bij mij iets te roeren, als men zegt dat die kerk verdraagzaam is. Zij is niet verdraagzaam. Zij kan eenvoudig niet hebben, dat iemand de moed heeft iets anders te zeggen dan zij dicteert. En daardoor bewijst ze haar kleinheid. Want aan verdraagzaamheid zit een andere kant.

Juist daar, waar wij niet verdraagzaam zijn, zijn wij het zwakst. Dat klinkt misschien gek. Maar het is waar. Ik wil dat voorbeeld eens uitbreiden.

Wanneer de kerk zelf een morele, een redelijke of reëel verantwoorde oplossing zou hebben voor het probleem van wel of geen geboortebeperving, dan zou ze alleen maar behoeven te zeggen. Wij hebben een betere weg. Klaar. Zij heeft het niet en dus handelt zij onverdraagzaam tegen degenen, die proberen zo'n weg te vinden.

Als u hier in Nederland leeft en een ieder roept: "Oranje boven" en iemand zegt: "Ach, laat die koningin barsten", dan kunt u zeggen: "Dat is majesteitschennis. Maar als een majesteit kan

worden geschonden door dergelijke woorden of desnoods ergere, dan rijst bij mij de vraag, of die majesteit dan zo werkelijk is als men het wil doen voorkomen. Als men zegt: "Dit is echt goud en daarom mag je het niet met zuur beproeven," dan rijst er bij mij een wantrouwen. Toch is de hele wereld vol van dergelijke ideeën.

"Wij hebben een groot geheim wapen." "Welk wapen, excellentie?" "Ja, dat mag ik u om 's landsveiligheid niet zeggen." Had dan niets gezegd. Maar nu men het ene zegt en het andere niet, trekt men zijn eigen woorden in twijfel.

Nu kan ik wel zeggen: Het is erg verdraagzaam om dat dan maar voor waar te accepteren, maar dat is nu juist geen verdraagzaamheid. Dat is gewoon stomheid. Indien iemand iets zegt, moet hij ook verder spreken, of hij moet helemaal zwijgen. Ik weet wel dat dat soms erg moeilijk kan zijn, maar dan moet hij desnoods zijn woorden terugnemen. Dan moet hij desnoods zeggen: Wij hebben niets. Dan wil ik het ook accepteren. Maar niet half. Het is deze halfheid, mijne vrienden, die de verdraagzaamheid maakt tot een wapen. Niet het wapen van onderling begrip, van juiste verhouding, van de reële erkenning van het andere met al zijn rechten van bestaan, van zijn, van het zichzelf zoeken op eigen wijze, maar het raakt tot één doekje voor het bloeden.

Opvallend is ook dat degenen, die het minst verdraagzaam zijn deze dagen van anderen het grootst mogelijke begrip en in wezen de grootst mogelijke verdraagzaamheid vergen. Dit vinden wij op politiek vlak en wij vinden het ook elders.

Verdraagzaamheid kan echter alleen gebaseerd zijn — en dat moeten wij goed begrijpen — op eerlijkheid. Dat wat niet echt is, wat niet volledig is, behoeven wij niet te verdragen. Datgene wat echt is, zullen wij moeten verdragen, omdat het echt is, ook al past het niet bij ons denken, ons wezen, ons leven.

En daarmee hebben wij het probleem grotendeels omschreven, geloof ik. Wanneer ik er dan toch nog het een en ander aan toevoeg, dan is dit vooral wel, omdat ik meen dat dit tot een juister inzicht in de wereld en misschien ook tot een juister aanpassing aan de wereld kan bijdragen.

Het kleurlingenprobleem is een toppunt van onverdraagzaamheid, zoals u bekend zal zijn. Maar — en er is een heel groot "maar" bij — van een wederkerige onverdraagzaamheid. Want hij die zichzelf tot martelaar maakt, is even onverdraagzaam als hij die martelaren maakt. Er is wederkerig een gebrek aan begrip. Er is wederkerig een gebrek aan erkenning. De Ver. Staten weigeren de negers te erkennen; en dat zij in vele gevallen onder betere condities leven dan de blanken, die erg arm zijn, en die bestaan er ook.

In de Ver. Staten eisen de negers dat de blanken nu en onmiddellijk een gelijkheid doorvoeren, waarvoor zijzelf kennelijk nog niet klaar zijn, want zij kunnen nog niet precies omschrijven wat zij willen. Er zijn enkelen die dat voor hen doen; de menigte volgt betrekkelijk kritiekloos.

Indien de blanke kan verdragen dat de neger zijn gelijkwaardigheid bewijst en de neger kan verdragen dat men van hem het bewijs van zijn gelijkwaardigheid verlangt, dan geloof ik dat het probleem al opgelost is. Maar het zijn juist degenen bij beide partijen, die zich verzetten. De blanke, die vreest zijn macht, welke niet berust op zijn bekwaamheid en op de feiten maar op een toestand die onrechtvaardig is, te verliezen, is de negerhater. De neger, die niet de feitelijke bekwaamheden bezit om zich de leefwijze, de mogelijkheden van een blanke en ergens ook de beschaving van een blanke eigen te maken, schreeuwt het hardst om zijn rechten.

Als u dit wilt overzetten op onverschillig welk probleem in de wereld, zult u moeten constateren dat de hardste schreeuwers altijd degenen zijn, die het minst recht van spreken hebben.

In uw Kabinet is fel opgetreden tegen de ministers door een bepaalde partij bij monde van haar voorman. Maar deze partij heeft zover mij bekend in vele gevallen de waarheid terug gehouden van het volk en zelfs van de Kamer in de tijd, dat zij het gezag had. Zij schreeuwt ongetwijfeld zo luid, omdat zij beseft welke machinaties mogelijk zijn. Zij is niet

verdraagzaam helemaal niet. Zij is alleen maar bang, dat anderen haar zullen doen, zoals zij anderen heeft gedaan.

Als de zaken er zo voor staan — laten wij alle verder voorbeelden naar achterwege laten — dan is het misschien goed om hier ten aanzien van de reële verdraagzaamheid te concluderen:

Het zijn de vele zwakheden van de mensen, die zij voor elkander en anderen niet willen erkennen, die hen voeren tot een steeds grotere onverdraagzaamheid en in vele gevallen zelfvernietiging doet prefereren boven de erkenning van de gelijkheid met anderen.

Het is duidelijk, dat iemand, die in deze wereld verdraagzaam wil zijn, nimmer lijdzaam alles over zich heen mag laten gaan. Wanneer men hem aanvalt met een argument, dan mag hij zijn eigen argument wel degelijk daartegenover stellen. Wanneer men hem aanvalt metterdaad, dan mag hij zich verdedigen.

Het enige wat men niet mag doen is: stellen, dat de ander a priori fout is, omdat hij het "ik" aantast.

Het enige wat men niet mag stellen is: dat men zelf altijd goed is, of dat men de betere is. Het naast elkaar erkennen van vele mogelijke standpunten en van vele wegen om een probleem op te lossen is noodzakelijk wil men tot verdraagzaamheid komen.

Als u dit in uw eigen kring, in uw eigen leven voortdurend in praktijk brengt, niet slechts theoretiserend of alleen met woorden werkend, maar ook metterdaad die gelijkheid en die mogelijke gelijkheid erkennende, dan heeft u met de verdraagzaamheid in de praktijk iets bereikt. Want waar u de gelijkwaardigheid van anderen erkent, zullen zij eerder de gelijkwaardigheid in u willen aanvaarden.

De vraag is: Wie heeft de moed dit het eerst te doen. Zeker niet de grote groeperingen, de grote instanties. Die kunnen en durven dat niet. Laat dan de eenvoudige mens daarmee beginnen en zonder lijdzaamheid, in de erkenning van de gelijkwaardigheid en eventuele gelijke mogelijkheden in anderen zijn weg te gaan. Dan zal de wereld ongetwijfeld beter worden

WAARHEID

Ik ken de waarheid, zei de dwaas en dacht zichzelf het Al. En zag niet werelden en wezens zonder tal gelijk aan zichzelf en even waar en evenzeer in zich beperkt.

Wie met een begrip als waarheid werkt, moet weten dat de waarheid voor een mens nimmer volledig en vast kan bestaan: Men kan zoeken naar waarheid en meer waar zichzelf tonen aan zichzelf. Maar een waarheid bezitten blijft waan.

Waar zijn betekent nimmer bewust handelen of spreken tegen wat in je leeft. En waar je zoekt of werkt of streeft, eerlijk te blijven en in eerlijkheid dat Al beleven. Dan kun je in het zijn — hetzij nemend hetzij gevend — vinden al wat werkelijkheid betekent voor jezelf.

Waarheid is God. En alleen in God is de waarheid objectief. De waarheid, die u zo zeer mint, is niet de waarheid die leeft in uw God. Het is geen waarheid in werkelijkheid. Het is een waan, waarmee ge uzelf van twijfels en minderwaardigheidscomplexen bevrijdt.

De waarheid in God, die zullen wij kennen, wanneer de weg des levens is voltooid. En tot die tijd moeten wij het gemis aan een absolute waarheid verdragen. Wij moeten weten dat zelfs — zo wij waarheid zoeken en willen zijn in waarheid — dit altijd vragen met zich brengt, die nog geen antwoord dulden. Maar waar wij de waarheid gebruiken als middel voor ons subjectieve doel, waar wij die waarheid aanpassen aan ons gevoel en ons denken en ons werken, zonder te vragen, of wij daarbij eerlijk zijn, daar ketent de waarheid ons steeds weer aan. het "ik" en aan beperkingen in het "ik" geboren. En nimmer worden we daarvan vrij, voordat we leren dat

© **Orde der Verdraagzamen**

Sleutels jaargang 10 : 1964 – 1965 - cursus 2 - Aanpassing

Les 6 – Geestelijke evolutie

---

geen waarheid volledig bestaat, maar dat waarheid voor het "ik" is gelegen in al wat het erkent en ondergaat door alle tijd.

De waarheid is de som van alle zijn.

LES 7 - BEWUSTZIJSProgressIE IN DE TIJD

De opvattingen, die de mens pleegt te hebben over de evolutie en daarbij ook over de geestelijke evolutie, zijn helaas nogal eens in strijd met de feiten. Als wij hoogstaande beschavingen, als b.v. die van Griekenland, vergelijken met wat later ontstaat in Rome en we vergelijken de grootsheid van Rome met b.v. het rijk van Karel de Grote, dan blijkt ons dat er in feite geen sprake is van een evolutie, maar dat er kennelijk ook regressies optreden. Wanneer wij de geschiedenis doorwandelen, dan treffen wij deze op- en teruggaande beweging van de menselijke cultuur, van de menselijkheid op zichzelf en van de beschaving steeds weer aan. En omdat het altijd aardig is om de tendensen te kunnen bepalen, waarin men zelf leeft, zou ik vandaag daaraan aandacht willen besteden. Wij beginnen dan maar heel eenvoudig met enkele grondstellingen, waarover u dan maar eens moet nadenken.

1. Elke bewustwording kan binnen een menselijk milieu slechts gaan tot een bepaald punt; daarna kan zij zichzelf wel uitbreiden op meer horizontaal vlak (dus meer omvattend), maar zij kan niet meer stijgen en tot nieuwe concepten komen.
2. Op het ogenblik, dat een feitelijke bewustwording tot stilstand komt, zien wij in de menselijke samenleving een verschuiving van het aspect "kennis" naar het aspect "macht".
3. Altijd weer wanneer het menselijk bewustzijn op macht — ongeacht in welke vorm — wordt gericht, zal de kennis als dienstbaar worden beschouwd; en hierdoor zal de macht de ondergang van de bestaande kennis in de hand werken.

Dat zijn drie eenvoudige punten. Misschien kunnen wij ze het best illustreren met een wat modern voorbeeld.

Er is een tijd geweest, dat uitvindingen het meest belangrijke waren dat men zich kon denken. Dat was zo b.v. omstreeks 1900 toen uitvindingen van machinerieën, van nieuwe processen en van vervoersmiddelen in wezen het karakter van de beschaving wijzigden. De mens werd door nieuwe concepten omtrent het AI, ja, zelfs ontdekkingen als het begrip "evolutie", het ontstaan van de eerste visie op relatieve waarden geprikkeld om boven zichzelf uit te stegen. In die tijd waren alle geschillen in de wereld geschillen die open waren. Er was wel oorlog, maar de oorlogvoerenden respecteerden elkaar. Zij zochten elkaar desnoods op en van spionage was in heel wat mindere mate sprake dan in deze dagen. Indien het ging om spionage, dan ging het om belangrijke dingen. Zo was het dus.

In deze tijd worden de meest onbelangrijke dingen al snel tot staatsgeheim verklaard. Naarmate de geheimhouding toeneemt, neemt het wederzijds respect af. Er is niet zozeer de behoefte aan het nieuwe denkbeeld, als wel aan de methode om het bestaande zo te isoleren, dat men daarover alleen de beschikking heeft. De kennis wordt niet gezien als middel om eigen wereld te ontwikkelen, maar in de eerste plaats als middel om eigen macht veilig te stellen. Daartegen is natuurlijk wel het een en ander in te brengen, dat weet ik wel. Maar op zichzelf is het niet onjuist.

Als ik spreek over 1900, dan spreek ik over nieuwe processen en ontwikkelingen, die hoofdzakelijk commercieel van belang zijn. En zelfs in de oorlog van 1914 – '18 waar wij toch te maken krijgen met onderzoek, oorlogsindustrie e.d. blijkt het aantal uitvindingen, dat specifiek voor de oorlog en nergens anders voor bestemd is, klein te zijn. Als wij daarentegen gaan kijken naar de jaren 1936-'37, dan zien wij dat uitvindingen steeds meer worden gericht op macht en machtsbehoud.

In de tweede wereldoorlog is het menselijk vernuft, dat voor destructieve doeleinden wordt gebruikt, dus veel groter dan tevoren. Daarna blijkt er niet eer opleving te zijn van het richten van het intellect op humanitaire doeleinden, maar blijft de neiging tot geheimhouding, waarbij

zelfs voor iedereen zeer bruikbare uitvindingen in feite worden stil gehouden, omdat ze misschien een zeker machts potentieel bij een oorlogvoering zouden kunnen inhouden.

Dat is natuurlijk allemaal heel mooi. Maar wat betekent dit eigenlijk? Het betekent, dat er een ogenblik komt, waarop het menselijk bewustzijn op aarde een maximum aan mogelijkheden heeft gevonden. Er is nog steeds dezelfde mogelijkheid tot strijd, tot expressie, tot vernieuwing, maar de mens kan dit niet meer verwerken. Het is net alsof hij op dit terrein doof of blind wordt. Vanaf dat ogenblik is de neiging van zijn gehele beschaving dus destructief. Hij bouwt in wezen niet meer op, hij probeert te bevestigen. Door het bevestigen van bestaande waarden en het voorkomen van niet gewenste ontwikkelingen, zoals men dat noemt, verkrijgt hij dus ook een beperking van datgene, wat geestelijk toelaatbaar is; dus het denken dat toelaatbaar is. Een aardig voorbeeld hiervan kunnen wij ook vinden in de kerken.

In de tijd, dat het Christendom pas begint, gaat het om de beleving van het Christendom en is de vorm ervan een bijkomstigheid. In de tijd van de apostelen is het onderlinge verschil van rite — zo er al van een rite mag worden gesproken — in vele gemeenschappen zeer groot. Dit is niet belangrijk. De erkenning van Christus is het enig belangrijke.

Als we dan gaan kijken naar b.v. 1400-1500, dan blijkt dat het meest belangrijke de rite: is, de erkenning van het gezag en dat de beleving van het geloof een quantité négligeable is geworden; het gaat daar niet meer om. Er komt een reformatie, geboren uit diezelfde machtslust; maar het is een beweging. De reformatie drijft terug naar het beleven in een vaak overdreven vorm, waardoor men kunstwerken vernietigt, die heus niet schadelijk waren voor het Christendom.

Wanneer die beleving eenmaal een zekere top heeft bereikt, dan schakelt men over van de vrije bijbelbeleving, die de reformatie ten slotte toch wil brengen, naar de theologische leer, naar de vorm, de formule. En vanaf dat ogenblik begint ook de reformatie te proberen haar eigen orthodoxie ten koste van alles te bewaren.

Als u dit nu eens moet uitdrukken zuiver in de termen der bewustwording, dan kunt u dus stellen:

Wanneer een bepaalde ontwikkeling op het punt komt, waar zij zichzelf tracht te handhaven, dan begint zij zichzelf te vernietigen door het eenvoudige feit dat het menselijk bewustzijn en de menselijke wil niet meer in staat zijn daaraan werkelijk deel te hebben. Bij het ontbreken van deze punten zal elke mens, die nog voldoende levensvatbaar is, zoeken naar het nieuwe buiten de heersende situaties en de heersende waarden om. Het resultaat is een revolutie of een opstandigheid. Soms een verplaatsen van de macht van de ene staat naar de andere of van de ene kerk naar de andere, maar altijd weer een totaal nieuwe ontwikkeling, waarbij dus onnoemelijk veel verbeteringen worden bereikt en de mens weer dichterbij komt te staan bij het geestelijk beleven.

Dit nu is niet alleen maar een kwestie van een bepaalde frequentie van gebeuren. Neen, wij kunnen in de gehele menselijke historie — of wij nu willen teruggaan naar de allervroegste vormen van leven, die mens genoemd mogen worden in de lang vergeten rijken van de oudheid of naar vandaag — zien dat die ontwikkeling steeds weer gaat van de ene pool naar de andere. Er is een haast onvermijdelijke wisselwerking: het geestelijk élan, het geestelijk beleven uitgedrukt in de materie; dan materiële verstijving, breken van het élan: revolutie. Een revolutie, die tot een langzame ontwikkeling komt en ten slotte wordt tot een macht. Als macht een nieuwe beleving erkent en schept en verdergaat. Zouden wij moeten aannemen dat het daarbij bleef, dan zouden we zeggen: De mensheid draait in een kringetje rond.

Indien men echter de belevingen van de mens nagaat (b. v. de innerlijke beleving, de esoterische inwijdingen enz.), dan komt men tot de conclusie dat er geen sprake is van een directe herhaling. Er wordt steeds in de periode van beleven een waarde geschapen, die later wordt geïntegreerd met de meer materiële en behoudzuchtige beschaving. Zij gaat dus wel degelijk een stap omhoog. En daaruit komt de vernieuwing, die niet terugrijpt naar het verleden — ook al denkt ze dit soms te doen — maar die in feite zoekt naar een nieuwe weg, een nieuwe mogelijkheid, die een trap hoger ligt. Vandaar dat wij wel eens spreken van de Spiraal der Bewustwording binnen het kader der historie.

Zoals u nu vandaag aan de dag leeft, zit u in het punt dat wij verstarring kunnen noemen. Er is dus een zeer grote horizontale uitbreiding van de kennis. Maar de kennis is geen beleving. Zij heeft geen verticale, geen God-gerichte waarde. Het resultaat is dus, dat er revolutie ontstaat. En daarom zeggen wij: Dit is de tijd der vernieuwing. Wat daaruit voortkomt, kan niet 100% rationeel zijn. Het wil uitgrijpen boven het bereikte peil van redelijke kennis. Het baseert zich b.v. niet op de wetenschappelijke bewijzen, maar op de in het "ik" beleefde waarden, hoe krankzinnig die misschien ook van uit een wetenschappelijk standpunt mogen lijken en hoe vreemd ook de praktijken, waartoe zij mogen voeren. Dit is een proces, dat op een gegeven ogenblik het aanzijn geeft aan een nieuw en nu weer verstandelijk te vatten hoger peil van bestaan.

Het is voor iemand in uw dagen dus wel hoopgevend, dat de schijnbare ondergang van belangstelling en strijdvaardigheid in de mens in feite alleen maar een rustfase is, die onvermijdelijk wordt gevolgd door een verandering en een nieuwe activering. En misschien is het nog meer hoopgevend, indien wij eens nagaan wat dat in het verleden eigenlijk heeft betekend.

Er zijn er maar weinigen onder u, die zich realiseren dat de godin van het verstand, die in praaloptochten tijdens de Franse Revolutie werd gevierd, niets anders was dan een uitbeelding van een begrip, dat scheen te zijn ondergegaan met de dood van het werkelijke Griekse rijk en de werkelijke Griekse beschaving; nl. het instituut van de vrije denkers.

De gedachte van een vrij denken betekende het verwerven van een orde. En als wij de rede willen aanbidden, dan is dat niet een bewijs dat wij haar zo hoog achten. Het is alleen een bewijs dat wij voor onszelf de redelijkheid van ons bestaan hoger achten dan alle bestaande bewijzen. En wanneer we nu teruggaan — of u zich nu wilt bezighouden met de oude filosofen als Zeno, Plautius e.d. — dan komen wij tot de ontdekking dat in het oude Griekenland de beleving van een waarheid eigenlijk veel hoger stond dan die waarheid op zichzelf.

Het is zelfs nog in de 19e eeuw voorgekomen, dat men zich beriep op de filosofen van Griekenland. Deze filosofen gingen echter niet uit van datgene, wat aantoonbaar was of wat paste in hun maatschappij. Zij gingen uit van datgene, wat zij in zichzelf als waarheid konden ervaren. Daardoor presenteerden zij aan hun leerlingen voorstellingen en beelden, die aanmerkelijk verschilden van het doorsnee-beeld van het leven. In die dagen zijn ze daarvoor vaak vervolgd en onderdrukt. Er zijn er geweest, die zo van uit de stoa werden weggehaald en op transport gesteld. Men wilde hen wel niet doden, maar dan moesten ze maar in ballingschap; en daarvoor was niet eens een schervengericht nodig. Deze denkers leefden dus weer op in de Franse revolutie, maar op een andere manier. Er is echter een parallel.

Uit het godengeloof van de eenvoudige Griek komt de dichterlijke opvatting van de Olympus. De opvatting van een godenwereld, die met al haar hybride verschijnselen de mensenwereld a.h.w. op een hoger vlak uitbeeldt. Maar gelijktijdig komt achter die godenwereld de beleving; en die is er niet één van een machtige Zeus b.v.. Juno en Zeus zijn aardige figuren, maar ze hebben er niets mee te maken. Er is de daemon: het licht in mij. Er is de verlichtheid, die de continuïteit van het leven openbaart in tegenstelling tot de dood. Er is een begrip van een niet-persoonlijke continuïteit in tegenstelling tot het wel zeer persoonlijk prediken van een voortbestaan voor enkelingen, dat elders het gebruik is.

De levende wereld van Griekenland herleeft. In het begin — net als in Griekenland — met degenen, die de bekende waarden aantasten en die daarmee werken. Denk aan de encyclopedisten. Denk aan de mensen die afbreken, of ze nu Voltaire heetten of misschien in een wat latere fase Anatole Franco. Zij zien het ridicule van het bestaan in. Ze zijn scherp in hun spot, zoals de oude filosofen. En ze zijn nog veel scherper in hun omschrijving van hetgeen er voor hen belangrijk is.

Het is een school. Men kan niet zeggen: de Griekse School loopt van dat jaar tot dat jaar. In vele gevallen lopen verscheidene richtingen parallel. In Frankrijk zien wij datzelfde. Maar één ding is zeker wanneer die School zich heeft uitgewerkt, dan is er een nieuw begrip ontstaan. En wat nog opvallender is. de mensheid blijkt daarvoor open te staan.

Als wij b.v. eens nagaan hoe groot de invloed van de Griekse filosofen is geweest op de toch op zich zeer behoudzuchtige rijken als b.v. Egypte. Hoe zelfs de invloed van het Griekse denken is geweest op de Brahmanen, de Hindoes. Zo sterk zelfs dat wij in de kalifaten (dus honderden jaren later) de Griekse stellingen en denkbeelden vinden als basis van een overigens op de Islam gebaseerde wereld, dan kunnen we hen niet verachten of terzijde stellen, want zij hebben iets positiefs gegeven. En dat positieve openbaart zich zeker ook in maatschappelijke revoluties. Maar het openbaart zich vooral in een nieuw wereldbeeld.

De huidige wereld dankt haar wereldbeeld niet, zoals zij misschien meent, aan de denkers van de 19^e eeuw. De filosofieën, zelfs de staatkundige en economische zo goed als de wetenschappelijke, kunnen wij terugvinden in de jaren 1400 tot 1600. Dan wordt er een nieuwe benadering van de natuur gevonden. En als men die principes nu toepast op atomen i.p.v. op eenvoudige moleculen, als men i.p.v. de chemie der elementen te zien nu de chemie der kleinste delen gebruikt, dan is het verschil niet zo groot. Een andere trap misschien, ja, maar in wezen gelijk.

In die tijd is het denken ontstaan, dat wij nu b.v. terugvinden als leidend bij het marxisme, het communisme, maar b.v. ook bij het z. g. kapitalistisch denken. De gemeenschapsgedachte van de besloten gemeenschappen met hun rituele achtergronden, die wij in de middeleeuwen vinden, vinden nu in bepaalde vakverenigingen en vakbonden soms nog een aardige weerkaatsing. Alleen zijn het nu geen bonden meer van vakgenoten, maar van mensen die een geestelijk vak beoefenen. Vroeger waren het degenen; die een stoffelijk vak hadden.

Er is in die tussentijd een progressie geweest. De beheersing van de materie werd groter en aangezien in de periode rond 1600 de mens geestelijk een vernieuwing onderging, kunnen wij ook nog zeggen: De vernieuwing, die de wereld nu ondergaat (in de eerste plaats dus een materiële) betekent het doorbreken van een geestelijke verstarring, waar de 16^e eeuw juist een doorbreken van een materiële verstarring inhield.

We zitten nu dus aan de andere kant van de spiraal. Maar wat is geweest, keert terug. Nooit in gelijke vorm, maar wel met gelijke tendens. Die tendens is voor de periode van 1400-1600 geweest: van een vorm van verdeeld of gespreid bestuur naar gecentraliseerd bestuur; van gespreide, van persoonlijke beleving naar communale belevingen; van open geestelijke kennis naar verborgen geestelijke kennis. En dan moeten wij nu dus rekening houden met een omkering daarvan.

Wanneer eens de centralisatie in de vorige periode een rol speelde, zo moet de decentralisatie in deze tijd ook een rol spelen. Wanneer het massa-beleven steeds belangrijker werd, dan moeten wij aannemen dat nu het massa-beleven gaat verbrokkelen.

De uitkomst kunnen wij misschien ook nog wel berekenen. Want elke keer als de mensheid die geestelijke tijd achter de rug had, is ze een tijdlang uitermate star geweest. Ik denk hier b.v. aan de strijd, die bepaalde remonstrantse leraren in Nederland hebben gevoerd tegen collegae, die niet zo netjes waren in hun keuze van argument. Ik denk aan de stijf-christelijke beschaving. Maar deze vorm gaf dus rust. En als wij Nederland bezien met al zijn sociale strijd en verdere ontwikkelingen vanaf ca. 1820 tot ca. 1910-1920, dan kunnen wij zeggen: In die periode is rust en geleidelijkheid belangrijk geweest.

In diezelfde periode werd echter ook de grootheid van Nederland voorbereid. Nederlanders vergeten altijd hun werkelijke grootheid ommetwille van de meer spectaculaire grootheid van een verleden, dat zij niet kunnen imiteren. Aan het einde van de 19e eeuw en het begin van de 20e eeuw heeft Nederland b.v. een zeer groot aantal belangrijke denkers op wetenschappelijk en ander terrein voortgebracht. Indien u alleen de straatnamenlijst maar eens nagaat, dan zult u met verbazing ontdekken dat er heel wat Nederlanders zijn geweest, die op allerhand ontdekkingen (o.a. de temperatuursinvloeden op elementen) invloed hebben gehad. Ja, zelfs filosofen van groot belang zijn er geweest. Op deze manier gaan we nu dus, de tijd van de revolutie, van de verwarring tegemoet.

Het jaar 1600 dat een soort summum summarum van kunst en van wetenschappen is geweest, werd gevolgd door een periode, waarin men redeloos, radeloos en reddeloos was. Het is nl. typisch van de Nederlandse geschiedenisboekjes, ze registreren voortdurend de tijd

dat hun volk reddeloos en radeloos was. En om dat een beetje een evenwicht te geven spreken ze over de grootse overwinningen, die een vlooiensprongetje waren vergeleken bij de reuzenschreden van de rest van de wereld.

Wij zien dan dat het een tijd van zeer grote verwarring was. In die tijd was er ook woningnood. Er waren overstromingen. Men wist met het land geen raad. Er waren allerhand ontwikkelingen. Men zou tegenwoordig zeggen industriële ontwikkelingen; dus een ommekeer in bepaalde vakkringen, die van het hoogste belang zijn.

Kijk, dat krijgen wij weer. En als we dat alleen uiterlijk bekijken, dan worden we er een beetje misselijk en ziek van.

De verwarringen moeten dus voeren tot een vergroting van het persoonlijk element in het persoonlijk denken. De bewustwording evolueert kennelijk dus wel, de mens niet. En hier kom ik op een punt, dat heel vaak verwarrend werkt.

Men denkt, dat wanneer het bewustzijn van de gemiddelde mens op aarde stijgt — hetzij geestelijk of in stoffelijke kennis en beheersing — dan moet dus het peil der mensheid evolueren. Maar dat is niet waar. Want tegenover alles, wat wij in deze bewustzijnsevolutie zien, staat een andere evolutie of misschien revolutie, waarbij de negatieve waarden eveneens sterker worden. Kijkt u eens naar deze tijd. De snelvaart is groter maar gelijktijdig de onderlinge onverschilligheid; stoffelijk voordeel — geestelijk nadeel. Daarvan kan ik u een aantal voorbeelden geven. Er is sprake van een verschuiving van evenwicht voor diegenen, die in menselijke vorm op aarde komen. Gelijktijdig is er dus een andere mogelijkheid tot bereiking en bewustwording.

En dit voert mij tot de tweede reeks punten, die misschien het voorgaande voor u nog wat duidelijker maken.

1. Het gemiddeld bewustzijn van hen, die op aarde vertoeven; zal te allen tijde ongeveer gelijk zijn, gezien van uit een geestelijk standpunt.
2. In perioden van een top — hetzij van stoffelijk of van geestelijke bewustwording — zullen de tegenstellingen tussen de geestelijk hoogst ontwikkelde en de geestelijk laagst ontwikkelde typen op aarde het sterkst zijn.
3. Uit de verschillen tussen de hoogste en de laagste geestelijke vorm op aarde levend vloeit de feitelijke bewustwording en vorming voort.

Met deze 3 punten hebben wij dan de spiraal van de geestelijke bewustwording ook wat beter kunnen definiëren.

De bewustwordingsmogelijkheden zijn het sterkst op die punten, welke van uit een zuiver menselijk standpunt bezien vaak dieptepunten of punten van verandering zijn. De rustpauzen, die daartussen liggen, zijn niet qua bewustwording interessant maar alleen qua herwinning van evenwichten op aarde. Hoe evenwichtiger de mens en de mensheid zijn, des te geringer de bewustwording. Hoe sterker de ontplooiing is van het bewustzijn, te onevenwichtiger de wereld zich als geheel zal tonen.

Die conclusies moeten eens goed worden overdacht. Want het is nu wel aardig daarover, te spreken, maar eerst wanneer men zich realiseert dat voor de mens niet in het gemiddelde peil de mogelijkheid tot bewustwording en stijgen ligt (want hij is gebonden aan een gemiddeld mentaal peil, waarin hij zich kan openbaren), maar juist in de verschillen die er op zijn wereld bestaan, waardoor hij wordt gedwongen tot, en komen kan tot een duidelijker definitie van zichzelf. En dan pas zal men de wereld, zoals ze is kunnen waarderen.

Het is heel aardig te spreken over de grote tijd; waarin wij leven. Maar iedereen weet dat die grote tijd er dan toch hoofdzakelijk één is van grote problemen. Dat is in het verleden geweest en dat is nu nog ze. Het kan heel prettig klinken, als men u vertelt, dat nimmer tevoren de mensheid in zo'n groot aantal (het gemiddelde mensdom) een zo grote welvaart heeft bereikt, maar in feite is het kolder. Er zijn tijden geweest dat bekwame slaven het beter hadden dan vaklieden in deze tijd. De verhouding was een andere, inderdaad. Maar die verhouding was, gezien hun tijd, niet zo belangrijk.

Wij moeten ons niet laten verblinden door de schijn van "deze tijd is beter of slechter". Wij moeten ons baseren op het punt van uitgang, en dat is het bewustzijn dat men bezit. Dat bewustzijn wordt bepaald door de gemiddelde voorstelling van de wereld, die men heeft; door de gemiddelde kennis omtrent de wetten en werkingen in die wereld die men kan bezitten; en op de mogelijkheid om door innerlijk een juiste gradatie van belangrijkheid aan te brengen in de punten, die men kent. Zonder deze gradatie is elke bereiking weer waardeloos.

Dan is de eindconclusie voor deze lezing misschien wel de meest eenvoudige van alle: Zodra wij in staat zijn om in onszelf een juiste rangorde te vinden in de belangrijkheid der gekende verschijnselen en ons op deze volgorde baserend, ons bewustzijn kunnen doen uitgaan naar het ongekende; waardoor wij ons ergens toch steeds weer gedreven voelen, zullen wij het maximum aan bewustwording bereiken, dat op dit punt van de bewustwordingsspiraal bereikbaar is. Er is geen enkele uitdrukking aan te geven in stoffelijke zin. Er is geen graadmeter aan de hand van vergelijkbare esoterische ervaringen. Er is slechts te zeggen: Hoe juist en groter voor het "ik" de rubricering van belangrijkheid is en hoe bewuster deze wordt beleefd, des te groter de bewustwording.

De mens, die op deze manier stijgt naar wat ik zou willen noemen de upper-ten van de mensheid van vandaag, is degeen die de volgende cyclus mogelijk maakt. Wanneer de spiraal een volgende keer grotere mogelijkheden tot bewustwording, tot beleving geeft en gelijktijdig een mensheid toont, die is ontgroeid aan haar kinderlijkheid, dan is dit te danken aan hen, die in deze dagen een rubricering tot stand brachten. Want het is altijd de top die vandaag leeft, die de norm van morgen bepaalt.

HET WEZEN DE MENS

Datgene, wat wij onder "mens" verstaan, is een van de eigenaardigste samenstellingen, die kenbaar zijn in het gehele Al. Een wezen, dat enerzijds behept is met dierlijke tendensen, maar deze ontkennende anderzijds vaak aspireert naar geestelijke grootheid. Een wezen, dat geestelijke grootheid bezit en deze vaak vergeet of niet erkent. Het is daarom misschien goed in verband met de bewustwording van de mensheid en het verloop van deze dagen de mens zelf een ogenblik nader te beschouwen.

De mens zal in zich een beeld dragen van de wereld, dat hij ten koste van alles verdedigt, ook tegen de werkelijkheid. De mens draagt in zich wat hij noemt: zijn idealen, zijn dromen. Maar in vele gevallen zijn die niets anders dan een uitvloeisel van zijn persoonlijkheid; een projectie van zijn wensen op de omstandigheden, die hij kent. Door de wijze, waarop hij zijn gedachten uitstraalt, beschikt de mens over een vermogen, dat — gerekend t.o.v. soortgelijke vertebraten — zeer groot is en waarmee hij op zijn omgeving een buitengewoon grote invloed kan uitoefenen. Zonder het te beseffen zal hij niet slechts zijn gedachten in beperkte mate maar ook zijn gevoelens overdragen op al wat hij beroert. Zo wordt de innerlijke gesteldheid van de mens en vooral zijn emotionele inhoud steeds weer overgedragen aan de wereld, waarop hij woont en zullen de reacties van deze wereld voor een groot gedeelte worden bepaald door de wijze, waarop de mensheid denkt en reageert.

De bewuste mens, die dit alles beseft, zal daarom trachten zijn innerlijke gesteldheid op een juiste wijze te doen uitklinken in de wereld. Hij zal trachten tussen zijn denken en zijn daden een overeenstemming tot stand te brengen. Deze overeenstemming houdt geen rekening met goed of kwaad, met menselijke idealen of menselijke vooroordelen, zij gaat uit van het eigen "ik" en zegt.

Zolang ik de waarheid ken, zal mijn emotie waar zijn en zal zij een juiste reactie betekenen op mijn omgeving en van uit deze omgeving ook de juiste gevolgen tot stand brengen.

De meeste mensen echter kunnen niet zo ver komen. Zij zullen trachten de werkelijkheid te veranderen. Zij trachten in zichzelf bepaalde delen te onderdrukken. De zo ontstane spanningen en emoties liggen op een vlak, dat uiterlijk niet meer kenbaar is. De angst voor

eigen minderwaardigheid wordt soms uitgedrukt in een gevoel van zekerheid tegenover de buitenwereld. Maar de onzekerheid wordt weergegeven in alles rond u. En wanneer zo iemand voortdurend kopjes breekt, dan is dat niet omdat de kopjes slecht zijn of omdat die mens onhandig is. Maar dan is dat doodgewoon, omdat er in hem een onzekerheid is, die op deze manier een uitweg zoekt. Maar kopjes zijn betrekkelijk klein, de wereld is groot.

De gehele mensheid van deze dagen is onzeker; en uit haar onzekerheid heeft zij een steeds sterkere en destructieve werking gehad op zowel de wereld zelf als op dat deel van het Al, dat zij op het ogenblik tracht te bereiken en te zien: in casu de zon en de planeten. Die wisselwerking is zo groot en zo sterk geworden, dat hierdoor mede het aspect wordt bepaald dat in de vernieuwing van deze dagen tot uiting komt.

Wanneer de aarde beeft, dan is het niet alleen de aarde, die bepaalde fouten heeft en scheuren vertoont. Het is de mensheid, die de fouten in de aarde activeert. Wanneer de stormen op een ongewone wijze door de hemelruimten gaan, dan is het niet alleen de natuur, die afwijkt van haar gekende normen. Dan is het de mensheid, die door haar eigen uitstraling die afwijking heeft veroorzaakt. En dit beseffen betekent inzicht eisen in jezelf. Trachten het wezen mens te definiëren op een wijze, die met de werkelijkheid overeenstemt. En dan begin ik: De mens verlangt de eeuwigheid. Maar in vele gevallen projecteert hij onbewust deze eeuwigheid in zijn nageslacht. Hij komt hierdoor tot een heilig stellen van het nageslacht; en het verkrijgen ervan is in strijd met de werkelijke belangen van zijn wezen en zelfs van zijn zelfbehoud. De onzekerheden, die zo ontstaan, projecteert hij niet op zijn nageslacht of op eigen persoonlijkheid, maar op de mensheid als totaal. De ressentimenten, die hij op deze wijze uitstraalt, zelfs als hij ze niet weet uit te drukken in woorden of in daden, zijn oorzakelijk voor de voortdurende oorlogen, die de mensheid treffen en schaden.

De mens zal over het algemeen de hoop hebben meer te zijn dan een ander, maar gelijktijdig vreest hij overal de mindere te zijn. Door zijn angst voor deze minderwaardigheid zal hij in zijn experimenten, zijn wetenschap en zijn geestelijke waarderingen steeds weer het gevoel van minderwaardigheid produceren. Hij bereikt daarmee, dat de gemiddelde norm altijd ver beneden het gemiddeld geestelijk peil komt te liggen. Hij zou graag naar beneden toe willen reageren, daar immers voelt hij zich zeker. Het gevolg is, dat hij zijn medemensen voortdurend lager aanslaat dan zij in wezen staan. Hij bereikt daarmee, dat door het gezamenlijk aanvaarden van de minderwaardigheid van anderen niet alleen zijn leerstof, zijn geestelijk en ander denken, maar vooral ook zijn wetgeving en zijn economische en sociale ordeningen liggen beneden datgene, wat op grond van het werkelijk menselijk bestaan bereikbaar zou zijn.

Hier toont de mens ons aan hoezeer men kan falen, als men een schijn tracht te handhaven tegenover de buitenwereld en dit voor zichzelf eigenlijk toch niet kan doen.

Er zijn bepaalde dingen in de mens, die onnoemelijk sterk en groot zijn. ik denk hier b.v. aan verscheidene van zijn geestelijke voertuigen, aan zijn vermogen om — zij het misschien niet helemaal verstandelijk — de hoogste kracht te ervaren en te aanvaarden. indien de mens dit echter doet, moet hij ook rust scheppen; en deze rust betekent een confrontatie met zijn werkelijk "ik". Hij mijdt rust, omdat hij de confrontatie met zichzelf wil vermijden en daardoor gaat hij voorbij aan de werkelijk belangrijke geestelijke belevingen, aan de werkelijke ontplooiing van de totale, de geïntegreerde persoonlijkheid, die mede het geestelijke omvat:

Ook dit zal zonder enige twijfel een uitwerking moeten hebben in de mensheid. Als wij denken aan de grote leraren van de mensheid — of ze nu Krishna heten of Christus, Mohammed of Boeddha worden genoemd — dan zien wij steeds weer een mens, die deze minderwaardigheidsgevoelens opzij heeft gezet. Wij zien steeds weer een mens, die in de plaats van een uiterlijke meerwaardigheid zoekt naar een geestelijke verbondenheid; en deze bereikt hebbende volgens zijn eigen niveau, zijn eigen omgeving en zijn eigen leven, komt tot daden, tot stellingen en vooral ook tot leringen, die de waarheid dichterbij brengen.

Waarom dan zijn deze Meesters en Leraren van de mensheid zo weinig in aantal? Is het omdat een God dit niet toestaat? Ach, dat is een uitvlucht, zoals er vele zijn. Een poging om de verantwoordelijkheid voor een niet volledig bewust geestelijk leven van je af te schuiven. Dat

er zo weinig Meesters en Leraren op deze wereld kunnen bestaan, is te wijten aan de mensheid, die steeds weer alles liever heeft dan de ontmoeting met eigen wezen, zoals het is.

Het moeilijk voor de mens zichzelf te zien als een dier ternauwernood enkele miljoenen jaren geleden aan het dierlijk jagend bestaan in de wateren ontkomen. Het is voor de mens moeilijk te beseffen hoe al datgene, wat op het ogenblik in bos en veld prooi zoekt nog met hem verwant is. Het is voor de mens moeilijk in te zien dat hij met al zijn sociale grandeur niet veel verder is gekomen dan een mier, de termieten of de bijen. Hij wil iets uitzonderlijks, iets bijzonders zijn. Niet alleen onder de schepselen van deze wereld, dat zou hij nog waar kunnen maken, maar in het gehele Al. En juist daardoor scheidt hij ook een isolement tegenover dit heelal.

Er zijn krachten, die van uit de sterren zouden kunnen reiken tot de mens. Er is een bewustzijn dat overal leeft. Dat bewustzijn zou ook de mens willen toespreken, willen beroeren. Maar de mens kan dit niet aanvaarden, want zodra hij het hogere inzicht bewust accepteert, meent hij zichzelf en zijn waardigheid te moeten prijsgeven. Dit is reeds de oorzaak van zeer veel onheil. Dit is de oorzaak van de zich steeds herhalende ondergang van de menselijke beschavingen. Men wil niet weten wie en wat men is.

Een tweede factor in het wezen mens en al even belangrijk is wel de geneigdheid het leven te willen zien als het meest belangrijke op aarde. En toch is dit leven alleen maar een fase in een eindeloze keten van bestaansmogelijkheden. Het is niet iets uitzonderlijks. Het is niet meer dan één ademtocht in een dag vol ademhalingen. Maar hij wenst dit leven als iets bijzonders te zien. Hij wil de verhoudingen van dit leven gestabiliseerd zien voor alle eeuwigheid. Hij wil de pogingen van dit ene leven beoordeeld zien ten goede of ten kwade en daaraan een eeuwigheid ontlenen. Kort en goed, hij heeft geen begrip voor de verhoudingen.

Hij beschouwt zijn eigen aar jaren van ervaring belangrijker dan de ongetelde miljoenen jaren, dat andere entiteiten misschien hebben bestaan. En hij brengt alles weer terug tot diezelfde relatie van belangrijkheid: mijn tijd, mijn leven, mijn bestaan.

Maar door de belangrijkheid, die hij aan dat bestaan toemeet, kan hij de belangrijkheid van het totaal bestaande nimmer zien. Hij interpreteert zelfs God in de termen van zijn eigen leven en bestaan. Hij kan niet buiten deze beperktheid; en door die beperktheid maakt hij het zichzelf onmogelijk de werkelijke en concrete eeuwige waarden, die in de mensheid zoals in alle schepping aanwezig zijn, voldoende te ervaren.

Het gevolg is, dat hij zich in zijn streven steeds weer richt op het beperkte en in vele gevallen op het destructieve. Want een opbouwende Godheid aanvaarden, een prijsgeven van de gedachte dat wat je nu doet van belang is en dat dat morgen is niet telt, dat is voor hem moeilijk. En toch zijn er vele mensen, die de kernspreuk citeren: "De eeuwigheid is het eeuwigdurend nu."

Het nu bestaat altijd. Maar juist het woord "nu" wordt het meest misbruikt. Het is kentekenend voor de mens, dat hij "eeuwig" niet erkent en gelijktijdig gebruikt als een rationalisatie voor zijn eigen behoefte tot tijdloosheid.

Tijd is een illusie. Het is niet voortgekomen uit de wil van een Schepper of uit de rotatie van planeten of uit de pulseringen van een zon. De tijd is voortgekomen uit het bewustzijn van de mens. De mens, die niet kan volstaan met de vlucht der gebeurtenissen over zich heen te laten gaan en gelijktijdig daarin zichzelf te zijn; steeds concreter steeds echter, steeds meer waar en eeuwig.

Eeuwigheid kun je niet vinden in de tijd. En toch verlangt de mens naar eeuwigheid. Daardoor komt hij ertoe zijn tijd steeds meer te misbruiken, steeds meer de tijd na te jagen in plaats van de werkelijke waarden van het bestaan. En juist door deze gehaastheid komt hij tot een oppervlakkigheid van denken en voelen, een oppervlakkigheid van begrip en in vele gevallen een gebrek aan wijsheid en inzicht, die aansprakelijk kunnen zijn voor de invloed, die hij heeft op zijn omgeving.

Kijk naar de razende, kokende wereldsteden van deze dagen, vol van ongeduld, vol van een eeuwige jacht op de seconde, die waardeloos is, indien ze werkelijk wordt bespaard en ge zult

weten wat ik bedoel. Het is niet het winnen van tijd dat belangrijk is. Zomin als het belangrijk is om een grote afstand af te leggen. Het is datgene, wat de tijd in u is. Het is datgene, wat die afstand die ge aflegt, u vertelt en leert en u doet bereiken.

De verwarring van waarden is aansprakelijk voor de vele verwarrende facetten der vernieuwing van deze tijd. Over het algemeen spreken wij over deze vernieuwing als van een grootse omwenteling. Maar kan zij dit in wezen wel zijn? Zij kan geen omwenteling zijn t.o.v. God, want God is onveranderlijk. Zij kan geen werkelijke omwenteling vormen in het bestaan van de mens op zich, want in wezen is hij een eeuwig wezen en kan de verandering van enkele jaren of desnoods een verandering, die zich over enkele eeuwen uitstrekt, weinig of niets voor hem betekenen. De vernieuwing is misschien alleen maar de mogelijkheid tot een nieuwe realisatie: een verandering van de gevoelswereld, waarin de mens leeft. Zodra we dit punt gaan begrijpen, zeggen we:

De mens is zo belangrijk als de gevoelswereld, die hij uit zichzelf produceert. Naarmate die gevoelswereld concreter, echter en eerlijker is, zal zij misschien in de ogen van de hedendaagse mens ook harder, wreder .... misschien zelfs zondiger zijn, maar zij brengt dan ook de mogelijkheid om het innerlijke leven en het uiterlijke leven als één geheel te beleven; om een concrete werking ervan te maken, die niet wordt beperkt tot een bepaalde persoon, een bepaalde tijd of tot een bepaalde omgeving, maar die permanent kan doorgaan overal en te allen tijde.

Ik zei reeds: De mens is een eigenaardig wezen. De eigenaardigheid van dit wezen ligt wel in het feit, dat het — eeuwig zijnde, zijnde een vorm van reine energie, bezielende een materiële structuur die betrekkelijk weinig verwantschap heeft met het werkelijke wezen — prefereert zich in zijn gevoelswereld zowel als in zijn denkwereld te zien als een stofwezen.

Indien wijde geest verwaarlozen die in de mens leeft, indien wij de geestelijke verbondenheid die er met alle dingen bestaat verwaarlozen om daarvoor in de plaats te stellen het isolement dat de materie kan brengen, dan moet er wel een milieu ontstaan, dat niet kan beantwoorden aan de feitelijke bestaanswaarden van de mens. En dan verbaast men zich erover dat de aarde beeft. Dan verbaast men zich erover dat stormen losbreken. Dan verbaast men er zich over dat bergen plotseling sidderen en vallen. Dan verbaast men erover dat in de steden de meest eigenaardige dingen plotseling gebeuren. Dan verbaast men zich over de vreemde gevoelloosheid van mensen, die tienduizenden willen opofferen aan hun eigen begeerte naar macht. Maar zijn deze dingen niet vanzelfsprekend? Vloeien zij niet voort uit de wijze, waarop de mens leeft? Dan kan hij uitroepen: "Maar ik kan niet anders." En dan is mijn antwoord: Gij kunt anders. Als mens kunt ge terugkeren tot de werkelijke waarden van het bestaan. Maar dan moet ge het dramatiseren van uzelf, van uw omstandigheden en van de wereld terzijde stellen. Dan moet ge de dingen nemen, zoals ze zijn en ze niet omhangen met een mooi kleed. De mens geeft in de beschaafde wereld misschien wel het beste voorbeeld van deze eigenaardigheid. Hij schaamt zich voor zijn naaktheid. En toch is die naaktheid de werkelijke mens. Al het andere is versiering en in vele gevallen bedrog. Hij weet dat. Toch hangt hij aan dit bedrog en wordt naaktheid in vele gevallen een taboe.

Zo gaat het met de geestelijke waarden. Hij wéét wel dat die geestelijke waarheid bestaat. Hij weet dat het leven in feite niet sentimenteel is, maar ergens hard en sterk. Maar hij wil. het omgeven met gevoelswaarden. Hij wil het omgeven met onoprechtheden. Hij wil het geven met dramatisering, waardoor hij aan zijn persoonlijkheid een belangrijkheid meent te verlenen of waardoor hij de wereld mooier en zonniger denkt te maken dan zo is.

Maar kun je een mens mooier maken door hem te kleden? Neen. Je kunt hem slechts een schoner beeld van zichzelf geven.

Kun je de natuur mooier naken door te spreken over de liefde van de Schepper en te vergeten dat de wetten der natuur hard, wreed en onverbiddelijk zijn?

Indien de mens dit beseft, indien hij wil terugkeren tot de waarheid, tot de feiten van het leven, dan zal hij ook leren zichzelf op de juiste manier te waarderen. Niet in illusies maar in feiten. En als hij zichzelf in feiten kent, dan staat hij onnoemelijk dicht bij zijn God. Want dan wordt de tijd minder belangrijk, dan wordt het gebeuren ook minder belangrijk. Dan wordt het

beleven het belangrijke. Dan wordt in dit beleven het eeuwige beleven, het tijdloze moment, dat in de tijd zelfs voor de mens soms is te vinden, het meest belangrijke.

Zo denkend en zo levend kan de mens dan een milieu vormen voor een wereld, die op de gedachten van de mensheid niet reageert met lusteloosheid of opstandigheid, met de verscheurende angst voor een aardbeving of voor de grollende donder van een uitbarstende vulkaan, maar met een harmonisch, ja, een symbiotisch leven met de mensheid.

De mens strijdt tegen de wereld, omdat hij de wereld niet juist kent. De wereld strijdt niet tegen de mens. Maar de mens strijdt tegen de wereld, omdat hij zichzelf en zijn eigen behoefte heeft gedramatiseerd tot zijn peil was bereikt en de aarde daaraan niet kon tegemoet komen.

HET ABSOLUTE

Datgene, wat al omvat, wat alle dingen is, wat is dat anders dan het denken dat zich volbewust is van zichzelf? Er bestaat voor ons niets, wat absoluut kan zijn buiten de absolute erkenning van ons eigen wezen. Al het andere is een illusie.

Waar ik de sluiers van de waan doorbreek
en sprekend werkelijkheid mijzelve weet te zijn,
daar is het absolute zelfs God,
de kracht met al verweven mijn.
En in mijn wezen waar bevat en waar bevangen,
daar stilt zich zelfs het sterkst verlangen
en keert de eeuwigheid mij weer,
omdat ik zelve zijnd mijzelve kennend leer:
Slechts ik ben voor mijzelve van, alle zijn het eind.
En ben ik meer dan ik besef omtrent mijn eigen wezen,
het absolute zal omvatten
—'k behoef voor verliezen niet te vrezen —
mijzelf en wat ik ben.
Maar dan in 't juiste zijn, de juiste band, de juiste sfeer en meer:
In juiste actie tussen acties in het Al
— van de grootste actie van het Al; de schepping —
waar verweven.

Het absolute is het erkennen, dat geven is te ontvangen. Dat ontvangen is het geven. Dat sterven is te leven en leven is te sterven. Dat is de werkelijkheid.

Het absolute is de eenheid, die onszelf wordt aangetoond en in het Al ons steeds uit alle dingen weer volledig wordt gegeven.

Het absolute is de waarde, die onze eigen volledigheid uitdrukt.

Het absolute is dus: altijd wat ik ben, kan zijn, geweest ben of zal zijn, tezamen in één bewustzijn. En zodra ik dat heb bereikt, dan valt al het andere als een functie van dit zelf samen met dit zelf en blijft er dus niets anders meer over. Zo geredeneerd zou men kunnen zeggen:

Voor ons is God een functie van ons bestaan, die eens alle bestaan zal samenbundelen tot een totaliteit, zonder daarom voor ons het behoren tot het eigen "ik" ooit te verliezen.

LES 8 - GOLVEN VAN MENTALITEITSVERANDERING

In de historie van de mensheid is het misschien erg moeilijk na te gaan waar wel en waar niet de mentaliteit van de gemiddelde wereldburger op zeer korte termijn aanmerkelijk veranderde. Maar als wij de meer moderne geschiedenis nagaan, kunnen wij toch zien dat de denkwijze, ja, de leefwijze van de mens pleegt te veranderen in de betrekkelijk korte tijd van ongeveer 20 tot 25 jaar, waarbij zijn religieus en zijn moreel besef, zijn stoffelijke toestand en ook vaak zijn geestelijk heil een totaal andere richting krijgen. Eenmaal bereikt, zal een dergelijke mentaliteit weer ongeveer 3 à 4 geslachten lang regeren, daarna krijgen we weer een soortgelijke ommekeer.

Een vorige maal hebben wij het al eens gehad over de kwestie van de mechanisatie en de veranderingen, die daardoor rond het jaar 1900 tot stand zijn gebracht. Ik geloof niet, dat die golven op zichzelf voor ons erg belangrijk zijn, of het zou moeten zijn, omdat wij inzicht willen kregen in de waarde van de historie. Maar als verschijnsel op zich en daarmee als een verklaring voor hetgeen er in de wereld gebeurt en wat zich ook in de mens afspeelt, acht ik ze toch wel interessant.

Elke maal wanneer er een dergelijke vernieuwing plaats vindt (een vernieuwing van mentaliteit wel te verstaan), blijkt zich een zeer sterke splitsing onder de mensen voor te doen. Wij kregen extremisme in de richting van het nieuwe en aan de andere kant zien wij een bijna even grote groep van extremisten, die het oude willen herstellen. In de gevallen, zoals b.v. in de barokperiode, dat de mens te zeer gaat teruggrijpen naar het verleden, krijgen wij ook een verzet; en dan blijken de behoudzuchtigen vaak moderner te zijn dan de progressieven.

De historie en daarmee het menselijk lot worden hierdoor heel sterk beïnvloed. Want op het ogenblik, dat bepaalde waarde bon ton worden, zal men deze overal propageren als de enige. We zien dan een eenzijdige verschuiving, die zich vooral pleegt voor te doen in de bestuursinstellingen van de verschillende landen. De benadering van de problemen wordt een totaal andere. Om een voorbeeld te geven:

In de jaren 1900–1920 kende Nederland als staat nog steeds een kasfinanciering, waarbij langlopende projecten als leningsfinanciering werden beschouwd en een leningsafschrijving plaats vond over de tijd, die nodig was om dergelijke projecten ongeveer rendabel te maken.

In de moderne tijd zien wij zelfs daar, waar het anders mogelijk zou zijn, een bewuste deficitfinanciering optreden, waarbij men dus bewust kiest voor het uitgeven van niet in kas zijnde; nog niet ontvangen gelden. Het eigenaardige is daarbij, dat men dus in veel mindere mate kredieten opvraagt in de vorm van werkelijke renteleningen en dat men vooral met termijngelden pleegt te werken.

U zult zeggen: Dat is niet belangrijk. Maar als wij dat bij regeringen zien, dan kunnen wij ook zeggen. Tussen 1900 en 1920 waren practisch alle aankopen zoveel mogelijk à contant. Niemand wilde iets schuldig zijn of schuldig blijven, indien het anders mogelijk was. Op het ogenblik is het voor de doorsnee-mens eerder bon ton om op afbetaling te kopen of op andere wijze rekeningen te laten oplopen. Als men denkt aan de verschillende verenigingen van toeristenorganisaties, clubs, dinnerclubs enz. die dus speciaal op deze credietverlening zijn gebaseerd, dan moet men toch wel even met het hoofd schudden. Indien dit slechts een financiële kwestie is, dan behoeft men zich daarover natuurlijk geen zorg te maken. Maar wat blijkt?

De neiging om voorschot te nemen is op elk terrein toegenomen. Er is slechts één gebied, waarop het ongeveer gelijk is gebleven, alleen wordt het wat openlijker toegegeven. Maar op elk ander terrein is men steeds meer geneigd om a.h.w. vooruit betaling te vorderen voor zijn taken; en waar men zelf betalingen moet verrichten krediet te vragen.

Dit geldt ook voor de morele kant van de zaak. De moraliteit van deze dagen loopt vooruit op mogelijke toekomstige ontwikkelingen en rechtvaardigt daardoor een gedrag, dat voor kort nog immoreel werd genoemd. Hier blijkt dus wel uit, dat zo'n omwenteling de economie, maar noodzakelijkerwijze ook de politiek en de sociale structuur verandert. En nu leven wij in een tijd, waarin die vernieuwing plaats vindt en waarin we dus een aantal eigenaardigheden zien optreden, die volgens mij zowel geestelijk als stoffelijk een verklaring kunnen geven voor de typische eigenschappen van de mens in deze dagen.

In de eerste plaats krijgen we dan te maken met een overbesteding op elk terrein. Om u een voorbeeld te geven: Een besteding, zoals die tegenwoordig voor de krijgsmacht plaats vindt, is in feite in strijd met de Hollandse aard en het Hollandse karakter. Dat geldt ook voor de U.S.A. Dat geldt voor praktisch elk ander land. Men koopt in vele gevallen materiaal, dat op de keper beschouwd niet veel anders is dan strategisch speelgoed. Waarom? Omdat men het aanzien baseert op wat men heeft; niet op de kwaliteit, maar op de kwantiteit.

Als wij de gewone mens zien, dan blijkt hij eveneens meer op de uiterlijkheden te letten dan op de werkelijke waarde. Voorbeeld: Er zijn mensen, die een auto hebben. Dat voertuig wordt door hen weinig of niet gebruikt. Laat ons zeggen, dat hun maximum ligt op 100 km. per week. Dat wil zeggen, dat zij hoge kosten hebben en dat zij hetzelfde comfortabeler tegen een geringer prijs op een andere wijze zouden kunnen verwerven. Maar daaraan denken ze niet, want je moet een auto hebben.

Er zijn mensen, die op dezelfde manier een geestelijke expressie zoeken. Vroeger was vroomheid in de eerste plaats een zaak van jezelf. Iets, dat binnen de eigen gemeenschap misschien nog wel wat extrovert kon worden beleefd, maar dat verder toch binnenskamers hoorde. Tegenwoordig is vroomheid vaak oppervlakkig, maar wordt zij met grote ferociteit aan de buitenwereld getoond en opgedrongen. Excessen zijn juist in deze tijd bijzonder groot, omdat men te oppervlakkig is om de werkelijke waarde van een godsdienst of lering innerlijk te beseffen.

Dan kunt u daaruit de conclusie trekken, dat stoffelijk gezien de mens op het ogenblik eisen stelt aan het leven en waarschijnlijk ook aan zichzelf, die zijn mogelijkheden en middelen verre te boven gaan. Hij zal daarom steeds meer naar een kunstmatig en minder menswaardig leven moeten grijpen om deze tendens te kunnen voortzetten.

Geestelijk gezien kunt u stellen, dat de neiging om de resultaten vóór alles naar buiten toe kenbaar te maken zal leiden tot een zelfmisleiding, waardoor de werkelijke krachten die men in zichzelf draagt worden overschat of terzijde gesteld en de innerlijke betekenis van de waarden plaats maakt voor de belangrijkheid van bereikte graden, bereikte inzichten of gewonnen zielen. Dat daarmee dus een periode aanbreekt, waarin de gedachte van verantwoordelijkheid, van aansprakelijkheid, van verplichting sterk moet verschillen van de voorgaande tijd, is duidelijk.

Maar er is nog een tweede punt. Na een periode van in verhouding grote democratie zien wij overal de neiging tot absolutisme. Dat toont zich niet alleen in staten, in regeringen, wij vinden het evenzeer in het bedrijfsleven, waar bepaalde personen of groepen proberen een absolute macht te verwerven. Wij zien het ook in het gedrag van de mensen onderling, die t.o.v. elkaar als heersers trachten op te treden. Ook dit is een vorm van extrovert gedrag. Het is een uiten van eigen belangrijkheid en het strookt dus met het voorgaande.

Daartegenover zien wij dan altijd een groep mensen, die uit verzet alle gezag verwerpen. Mensen, die het bestrijden van de conventie zo conventioneel hebben gemaakt, dat hun niet-conventioneel en niet-moreel gedrag volgens de buitenwereld onder henzelfen reeds weer een aan strenge regels gebonden conventie is geworden. Ook deze mensen met hun verzet tegen alle gezag zijn talrijker dan u zoudt denken.

De strijd tussen deze twee groepen geeft ons weer te denken. Want niemand is in staat de volledige verantwoordelijkheid te dragen voor zijn naaste. Indien hij dit toch doet of pretendeert te doen, zal hij zichzelf overschatten, zichzelf misleiden en op den duur zelf aan zijn waan ten onder gaan. Indien men alle gezag en conventie verwerpt, bestrijdt men niet de maatschappij met haar fouten, maar bestrijdt men in feite de uiterlijkheden van die

maatschappij. Men kan dit alleen doen door een andere uiterlijkheid en veruiterlijking daar tegenover te stellen.

Het is duidelijk, dat ook dit invloed moet hebben op het gedrag en op de geestelijke waarden buiten alle maatschappelijkheid om. Een mens is vrij om te leven zoals hij wil. Ik geloof niet dat er iemand is, die hem dit recht mag en kan ontzeggen. Maar geen enkele mens heeft het recht te vergen, dat dit gedrag zonder consequenties zal zijn. Niemand mag verwachten dat zijn gedrag, zijn leven, zonder kritiek van anderen zal verlopen. Omdat men dit laatste en vooral dit verwerpen van kritiek in zichzelf maakt tot een kernpunt van eigen leven, zal men de wereld maar ook de geestelijke waarden verwerpen.

In het Christendom zien wij groepen ontstaan, die niets meer weten van God, van Christus. Die alleen nog weten omtrent hun eigen gelijk, hun eigen verhevenheid, ongeacht waarop ze die baseren. Iets, dat volkomen fout is. Deze strijd is geestelijk en stoffelijk nadelig.

Een derde punt dat ik nog onder uw aandacht wil brengen in dit verband is wel de verarming van de menselijke geest.

Nu behoeft u niet bang te zijn, dat ik hier ga spreken over radio, televisie, populaire muziek of moderne kunst. Want deze dingen zijn op zich niet een verarming van het leven. De verarming is gelegen in het verwerpen van eigen uitdrukking; een teniet doen van de voorwaarde, die in leven en kunst toch eigenlijk de grootste is: begrip. Hierdoor ontstaan richtingen, die het absurde verheerlijken als het enig juiste. Zij doen dit misschien in de kunst en dan kan men er eens om lachen, ofschoon menig criticaster, die alles veroordeelt, juist het onbegrepene pleegt te verheerlijken.

Wij zien het ook in het zakenleven, in de politiek, waar praktijken, die op zichzelf absurd zijn, tijdelijk resultaten afwerpen, maar gelijktijdig worden verheerlijkt als het enig juiste systeem. Op het ogenblik, dat wij de werkelijkheid prijsgeven en daarvoor een schijnwereld verheerlijken, moeten wij toch vastlopen. Dat is duidelijk.

Als u het voorgaande nu neemt in al zijn onvolledigheid en u beziet de werkingen in de wereld van vandaag, dan zult u ontdekken dat juist deze mentaliteit en de mentaliteitsverandering bepalend zijn voor het gedrag van vele grote staten.

De kwestie Vietnam b.v. kan hier worden gezien als een ten koste van alles handhaven van eigen aanzien, dat men in wezen niet bezit. We kunnen de wijze, waarop b.v. Nederland probeert internationaal mee te spelen in vele gevallen zien als een loze pretentie, daar men niet over de zeggenschap en zeggingskracht beschikt, die men — gezien de offers die men wil brengen — schijnbaar althans wil bezitten. Die zelfmisleiding zal dus conflicten scheppen. En die conflicten worden groter naarmate irreële en immateriële waarden voorop worden gesteld. Dit is een golf van verandering.

De mentaliteit van de mens heeft in korte tijd een bijzonder scherpe verandering ondergaan. En dat betekent, dat het oude niet meer kan terugkeren, maar ook dat het nieuwe alleen kan bestaan, indien het een op realiteit gebaseerd compromis tussen de bestaande richtingen met zich brengt. En dit kan geen compromis zijn, dat wordt gesloten. Niemand kan zeggen: Ik zal dan het absurdisme of het concretiseren wel aanvaarden. Men moet daarnaar toe groeien.

Die veranderingen hebben vaak heel eigenaardige nevenverschijnselen. Zo zien wij b.v. dat juist het verval van de imperiale macht van Rome gepaard is gegaan met de groei van de religieuze macht van Rome. Zo kunnen wij zien dat de ondergang van de Germaanse staten als zelfstandige stammen gevoerd heeft tot het ontstaan van een totaal nieuwe cultuur, waarbij juist die Germaanse invloeden bijzonder sterk zijn. Het eigenaardige is b.v. dat nog op dit ogenblik de cultuur-beïnvloeding van uit het noordelijk of Germaanse deel van Europa aanmerkelijk groter is dan uit het zuidelijk deel. We kunnen wel zeggen: Dat is niet zo. Maar het noorden bepaalt praktisch alles, behalve de kunst. De kunst is steeds van uit het zuiden gekomen. Hieruit kunnen we dus wel afleiden dat de verhoudingen in de wereld moeten gaan veranderen en dat die verandering zich in korte tijd zal moeten afspelen.

Nu heb ik u reeds gezegd: Een dergelijke omslag in de mentaliteit van de mensheid vergt over het algemeen rond 20 jaren. Indien wij aannemen, dat deze omslag van mentaliteit eerst

werkelijk is begonnen rond het jaar 1950, dan betekent dit dat rond het jaar 1970 een synthese, een totaal nieuwe mentaliteit zich moet hebben gevormd. Men zou hier aan het voorspellen kunnen gaan. Men zou kunnen zeggen: Op grond hiervan is het duidelijk waarom van af het jaar 1970 een nieuwe periode van b.v. opbouw wordt verwacht. We zouden ook kunnen zeggen: Het is duidelijk dat hierdoor de invloed op de materiële toestand in de gehele wereld in 1970 van een andere zijde zal komen dan de nu nog gehandhaafde. En in alle gevallen zal dat ongeveer juist zijn.

Op zich is dat echter niet zo belangrijk. Want wie ook de sterkste is op aarde, wie er het gezag uitoefent, wat de godsdienst is en wat de publieke moraal ook zegt, de mens blijft een mens. Hij zal met de nieuwe normen en de nieuwe maatstaven net zoveel kunnen bereiken als met de oude, of net zo weinig. Het is in de overgangstijd dat hij stilstaat. Het is in de overgangstijd dat hij door de vele conflicten niet in staat is de werkelijkheid helemaal te beseffen. Daarna krijgt hij weer de kans om te bouwen.

Een golf van mentaliteitsverandering is dus direct bepalend voor het lot van de gehele wereld en niet slechts voor een deel daarvan in de volgende periode. Wij kunnen wel in bepaalde delen van de wereld een ander tijdstip zien, waarop zich die nieuwe mentaliteit gaat openbaren. Maar ook deze verschillen zijn niet zo buitengewoon groot. Om u een voorbeeld te geven:

In de tijd dat de Hofmeiers en later Keizer Karel Europa een nieuwe gestalte geven, is gelijktijdig het kalifaat op zijn hoogtepunt; vinden wij gelijktijdig in India Akbar de Grote, die eveneens een keizer is van buitengewoon groot belang. Wij zien bij Karel de zendingsdrift van het Christendom. We zien in diezelfde tijd periode in het kalifaat de zendingsdrift van de Islam zich ontwikkelen. En wij zien typisch genoeg bij Akbar vooral de filosofie zich ontwikkelen. In alle drie de gevallen kunnen wij zeggen: Het resultaat is — ongeacht de geheel verschillende omgeving en omstandigheden — ongeveer gelijk. Ik geloof, dat wij dat ook voor de komende tijd zullen mogen zeggen.

Ik wil kort nog even releveren wat de conclusies zijn, die ik hieruit dus moet trekken.

In de eerste plaats: rond het jaar 1970 zal dus de omslag in mentaliteit die op het ogenblik gaande is een vastere vorm hebben aangenomen. Dit betekent, dat bestaande conflicten aanmerkelijk zullen afnemen; dat onderling begrip en ook de mogelijkheid tot samenwerking aanmerkelijk toeneemt. Het houdt ook in, dat de zucht naar prestige, die in deze dagen zeer sterk is, terugloopt en daarvoor in de plaats komt een drang tot bereiken, gebaseerd op reële waarden.

In de tweede plaats houdt het in, dat alle nu lopende conflicten vóór die periode hun werkelijke oplossing reeds hebben gevonden, ook al zal de praktische doorvoering van die oplossingen misschien nog 10 à 20 jaren nadien vergen.

Een zekere belofte zit hierin. Toch mogen wij niet denken aan een duizendjarig rijk, aan iets wat nu voorgoed bereikt is. Daarvoor blijken die mentaliteitsveranderingen te vaak en te stormachtig voor te komen.

Ik wil proberen u een inzicht te geven in de kernwaarden, waarop ze zich baseren en in de periodiciteit, waarmee ze ongeveer voorkomen.

De eerste golf: Religieuze vernieuwingen.

De periodiciteit voor religieuze vernieuwingen is ongeveer 320 tot 330 jaren. Elke mentaliteitsverandering betekent -hetzij binnen bestaande religieuze groepen of binnen nieuwe religieuze groepen — verandering van inzicht; en als gevolg een tijdelijke splitsing of misschien zelfs reformatie, welke voert tot vastgelegde en weer ongeveer gedurende 300 jaar gehanteerde maatstaven voor de toekomst. Dergelijke golven zijn esoterisch en geestelijk gezien van minder bewustzijn dan men denkt, aangezien het hier hoofdzakelijk gaat om vorm en niet om inhoud.

Een tweede golf is een verandering van rechtsbesef.

Deze periodiciteit ligt aanmerkelijk sneller. Zij komt gemiddeld voor ongeveer per 189 à 192 jaren. Een dergelijke golf heeft ook een kortere aanlooptijd. Zij zal over het algemeen om tot ontwikkeling te komen 16 à 17 jaren nodig hebben. Minder dus dan 20 jaren.

Hier zien wij een zeer belangrijk iets: de visie op het persoonlijk leven kan zich in een betrekkelijk korte periode geheel wijzigen. Degenen die zich daarbij niet aanpassen, worden geïsoleerd. Rebelle en zelfs gewelddadigheid vloeien vaak uit deze revoluties voort. In alle gevallen kan worden gezegd, dat in deze cyclus de verliezer onmiddellijk wordt aangegrepen, bestraft en verslagen door zijn zegevierende tegenstanders.

De derde golf is de z. g. sociale omwenteling.

Deze sociale omwentelingen vinden eveneens plaats met een tussenruimte van ongeveer 160 tot 170 jaren. De aanlooptijd is aanmerkelijk langer. De ontwikkelingstijd van de mentaliteitsverandering vergt rond 30 tot 34 jaar. Het resultaat is over het algemeen niet een werkelijke sociale vernieuwing, maar een verwisselen van plaats tussen de belangengroepen in de maatschappij. Het resultaat is hier dus vaak het ontstaan van geheel nieuwe cultuurnormen, het ontstaan van totaal nieuwe gedrags- en leefregels en als gevolg daarvan een verandering in productieprocessen.

Er is nog een golf, die wij naar ik meen onder de materiële kunnen rangschikken. Dat is nl. de verandering van feitenabsorptie. Dat klinkt misschien wat vreemd, maar de mens baseert zijn leven en zijn reacties op de omwereld, op de absorptie van feiten, gegevens en beoordelingen uit de wereld rond hem. De wijze, waarop hij deze verwerkt en in zich opneemt, wijzigt zich voortdurend. Ongeveer eens per 500 à 600 jaren zien wij een dergelijke verandering optreden. Doordat de mens zijn benadering van de buitenwereld in ongeveer 25 jaren sterk wijzigt, krijgt het leven, zelfs als de vormen nog een tijdlang worden gehandhaafd, voor hem, een nieuwe betekenis. Hij zal zijn doel in het leven anders kiezen als gevolg van een dergelijke omwenteling.

Naast deze periodiciteiten, die ten dele soms samenvallen, zoals uit het verschil en de duur wel blijkt, ten dele ook voortdurend gescheiden blijven, zien wij dan geestelijke tendensen met een vaak langere looptermijn, waarvoor vreemd genoeg geen vaste tijd is aan te geven, die binnen de mensheid een dergelijke ommekeer teweeg brengen.

Wij kennen allereerst de ommekeer van de esoterische benadering. Dit valt wel degelijk onder mentaliteit. Want de wijze, waarop men zich tegenover zijn God en zichzelf stelt, is bepalend voor de esoterische weg, die men kiest. Wanneer men die weg heeft gekozen, zal men daarop zijn innerlijke bereiking baseren en ook de krachten, die men aan de Eeuwige ontleent; dus de krachten van de Eeuwige, die men openbaar ziet worden in zijn eigen wereld.

De periode, waarmee dit optreedt, is ongeveer 1100 jaar. Dat wil dus zeggen dat als wij van Christus uitgaan wij tot het jaar 2200 moeten gaan voordat wij een soortgelijke intense omwenteling mogen verwachten; en dat wij daar vóór een zeer intense omwenteling van dit denken hebben gevonden rond het jaar 1100. Als u de historie nagaat, dan zult u zien dat dit aardig klopt.

De omslagtijd echter is moeilijk te bepalen. Als het beeld eenmaal actief is (als dus het nieuwe beeld van esoterische waarde bestaat) pleegt $\frac{1}{3}$ van de mensheid dit betrekkelijk snel te accepteren; en wel binnen de tijd van 10 à 12 jaren. De overige $\frac{2}{3}$ echter komen er achteraan in een periode, die tot 140 jaar kan duren. Wij hebben hier dus altijd te maken met een zekere voorhoede en met een aantal volgers.

Esoterisch gezien is een omwenteling van deze aard natuurlijk bijzonder belangrijk, omdat zij nieuwe wegen tot het terrein van de geest, tot het begrip van God en zelfs voor de levensrechtvaardiging van de mens openlegt. Daarnaast echter vinden wij -en deze zou ik toch ook als geestelijk willen beschouwen — de golven van krachtsbesef.

Er is altijd een tijd, dat de mens in zich een goddelijke Kracht vermoedt, beseft en gebruikt. De wijze, waarop hij dit doet, zelfs de redenen waarom zijn van weinig belang. Wanneer de mens wordt gedreven door zichzelf, is hij door zijn eigen belangen beperkt in, zijn eenzijdigheid. Op het ogenblik, dat hij zich door geestelijke waarden bezielde acht, maar door

geestelijke kracht gedreven acht, kent hij geen voorbehoud, ook niet waar het hemzelve betreft. Wij hebben dan te maken met perioden, waarin de mensen naar buiten toe erg fanatiek zijn, waarin zij door de strafheid, waarmee zij dit levensbesef tot uiting brengen, gelijktijdig echter ook grote krachten in zich verzamelen en op de wereld openbaren. Gemiddeld komt dit eens per 720 jaar voor. Een dergelijke periode van kracht zal als aanlooptijd ongeveer 40 jaar hebben en als uitlooptijd (dus na het verkregen besef) een periode van wonderen of eigenaardige gebeurtenissen en bereikingen van ongeveer 140 jaren.

Hier wordt de mens dus geactiveerd. Zijn besef van een goddelijke Kracht maakt het hem mogelijk het onmogelijke te doen. Hij doet dit niet alleen door mirakelen, maar ook door een totaal nieuwe visie op het leven, op de wereld en zelfs op de mogelijkheden, die er technisch of anderszins in die wereld bestaan. Het is een vernieuwing van zijn zien van de wereld. Het is gelijktijdig een vergroting van zijn levensdoel en voor zichzelf een intensifiëring van de inhoud van het leven.

Gezien het grote aantal door mij genoemde tendensen, zal het u duidelijk zijn dat zo nu en dan een groter aantal van deze golven samenvallen. Er kan onder omstandigheden een vijf-, zes- of zevental van deze invloeden in een korte periode optreden. Wanneer dit gebeurt, is er sprake van een voortdurende omwenteling. Het is een gistingsproces, waardoor de gehele wereld komt tot een totaal nieuwe visie, die niet slechts één terrein beslaat, maar alle terreinen. En ik meen, dat de huidige periode én van die zeldzame tijden is.

Het is 21000 jaren en nog wat geleden, dat een dergelijke grote reeks golven van kosmische kracht, maar gelijktijdig ook cycli van mentaliteitsveranderingen optraden binnen honderd jaren. In het verleden hebben wij gezien — al zal uw historie dat misschien niet beseffen — dat de gehele maatschappelijke vorm en verhoudingen, maar ook het geestelijk leven veranderden. In de oudheid was dit een keren van de kleine staatsvorm naar de grotere staatsvorm, van een praktisch fetisjistisch plaatselijk godsgeloof naar een godendienst, die grotere goden en pantheons meer algemeen voor grote gebieden omvatte.

Verder betekende het dat de overleveringen van vader op zoon, die in de oudheid van buitengewoon groot belang waren, gedeeltelijk werden vervangen door inwijdingsscholen en inwijdingssleringen, die — al dan niet onder bescherming van een bepaalde god of godin — deze filosofische waarden voor anderen toegankelijk maakten. Het is hierdoor dat de cycli van het gebruik van geestelijke kracht ook daarna (van ongeveer 300 v. Chr. tot 400 n. Chr. dat zijn twee cycli) van zo'n buitengewoon groot belang waren voor de menselijke filosofie, het menselijk denken.

In die oudheid wijzigde zich het levenspatroon van de mensa de sociale verhouding, zijn verhouding tot de godheid, zijn gebruikmaken van de omstandigheden in de wereld en van de middelen, welke er in die wereld bestonden. Het veranderde verder ook zijn gezagsverhoudingen. Het is in die tijd voor het eerst, dat wij b.v. vorsten met schatplichtigheid zien optreden.

In deze nieuwe tijd kun je natuurlijk niet verwachten, dat het oude zich precies zo herhaalt. Maar je kunt toch wel zeggen, dat — zoals die oude tijd eenheden tot stand bracht uit vele kleine groepen-- ook de moderne tijd dit zal moeten doen. Men kan daaruit de conclusie trekken, dat de godsdienstige waarden van voorheen een even grote wijziging zullen moeten ondergaan als de sjamanengebruiken van vroeger, die werden overgedragen in de priestergroepen, welke zich baseerden op magische kennis en magische macht.

Wij zouden ten laatste moeten wijzen op het feit, dat er een totaal nieuwe vorm van welvaart ontstond. 21000 jaar geleden, vanaf heden gerekend nl. zien wij voor het eerst bepaalde geldmiddelen tot stand komen. Wie zien in die periode eveneens voor het eerst het gebruik van naamzegels; en deze naamzegels zijn eveneens kredietmiddelen; het eerste wisselverkeer. Het is uit die periode van vernieuwing, dat de u bekende grote handelssteden van het verleden zullen opbloeien. Het is eveneens uit de omwentelingen van dit verleden, dat b.v. de veroveringstochten in het huidige Perzië zullen plaats vinden. Dat de strijd tussen Babyloniërs en Perzen plaats vindt.

Wanneer dit alles mogelijk is, dan moet dus deze periode, deze tijd voeren tot vernieuwingen, die nu nog niet voorstelbaar zijn. En gezien de totale reeks van op elkaar volgende en ten dele elkaar overlappende veranderingen van mentaliteit, die wij eveneens hebben gezien in de laatste 70 à 80 jaar; mogen wij verder wel de conclusie trekken dat de beslissende verandering zal zijn bereikt rond 1987. Dan zal de nieuwe mentaliteit haar werkelijke vorm hebben gekregen.

Als u nu in de wereld rond kijkt, dan valt het heel erg moeilijk te begrijpen waarom de mensen zijn, zoals ze zijn. Waarom ze denken zoals ze denken. Het is heel moeilijk te begrijpen waarom bepaalde feiten waar zijn, terwijl ze toch strijden tegen je ideaal. Het is buitengewoon moeilijk te beseffen, dat bepaalde dingen, die je als een recht meent te mogen eisen in feite een onrecht betekenen. Want de wisseling van waarden is zo snel, de nadruk op de mentaliteit van de mens verandert zo snel van het ene punt naar het andere, dat het haast onmogelijk is de samenhang te erkennen. Maar als je de achtergronden weet en dus beseft hoe naast de voortdurende voortgang van een bewustwording op aarde ook deze schoksgewijze wijzigingen van mentaliteit voorkomen, dan ga je beter begrijpen, waarom er in deze tijd zoveel tegenstellingen zijn. Je kunt dan ook begrijpen, waarom er zoveel felle zelfzucht en geweld, waarom er zoveel verkeerd gerichte edelmoedigheden bestaan. Je gaat begrijpen, dat je leeft in een wereld van zoveel veranderingen, dat geen enkele maatstaf voor jezelf werkelijk en blijvend hanteerbaar is, behalve misschien die ene: je innerlijke band met het Goddelijke.

Het feit, dat we in de huidige periode, die toch weer een aanloopperiode kan worden genoemd, geestelijke krachten zich sterker en feller zien openbaren, moet ons verder doen vermoeden dat b.v. d; menselijke wetenschap binnen niet al te lange tijd een sterke ommekeer zal ondergaan.

Nu kunt u dat misschien nog niet zien, maar u voelt het overal aan. Het ogenblik, dat de wetenschapsmens zich gaat bemoeien (van uit zijn wetenschappelijk standpunt trachtend het paranormale daarmee praktisch te bewijzen) met God en de goddelijke krachten, met geest en met ziel, is het ogenblik waarop de grens tussen wetenschap en magie in feite reeds wordt overschreden en waarbij de mechanisch-logische hantering van middelen overgaat in een mystieke hantering van middelen, zonder dat men dit zelf beseft.

Veel van wat er in uw wereld nu gebeurt, is ook het gevolg van een dergelijke verwarring. Men kan de dingen nog niet bij elkaar brengen. Men weet zelf niet dat men anders is. En als u dus in die wereld wordt geconfronteerd met conflicten, dan zult u die gemakkelijker kunnen aanvaarden. U zult gemakkelijker leren inzien, dat het nu alleen maar voor uzelf mogelijk is de weg te kiezen, die voor uzelf redelijk aanvaardbaar en juist is.

U zult bovendien beseffen, dat de waarheid van deze dagen een uitermate variabele factor is. Zij wordt niet bepaald door de feiten, maar door de wisselende mentaliteit van de mensheid. Als u inzicht wilt hebben in deze tijd, in de gebeurtenissen ervan, dan moogt u daarom ook deze factor, deze golf van mentaliteitsverandering niet over het hoofd zien.

Wij kunnen hieruit nimmer vaste, conclusies trekken voor de toekomst. Maar we kunnen wel met zekerheid stellen, dat het oude een totale ommekeer tegemoet gaat. U daarop richten en daarop baseren is van het grootste belang.

Om dit onderwerp te besluiten nog een paar eenvoudige aanwijzingen, die voor deze dagen van groot belang zijn.

Er bestaat op dit ogenblik geen enkele concrete en reële rechtsverhouding tussen de mensen. Er is in deze periode altijd een interpretatieve berechting, waarbij argumenten en stemmingen een veel grotere rol spelen dan het wettelijk artikel. Houd daar rekening mee. Wat naar buiten toe schijnt te bestaan als een rechtsverhouding, een zedelijke norm, is geen concrete waarde; het is een interpretatieve waarde. Het betekent, dat de persoonlijke interpretatie daarvan evenveel betekent als elke andere interpretatie, zolang het het eigen "ik betreft en dat de algemene norm alleen kan worden gehanteerd in samenhang met een totaliteit, die althans uiterlijk dezelfde norm wil aanvaarden.

Het houdt verder in, dat u voor uzelf in deze dagen bijzonder moet letten op die eigenaardige dingen, die van binnen uit spreken: uw dromen, visioenen, uw, eigenaardige belevingen, uw misschien sterker dan vroeger tot uiting komen van leven met pech en met geluksperiodes b.v. zijn voor u een aanwijzing hoe u kunt reageren. Want dat, wat in uzelf ontstaat, is een projectie van geestelijke kracht en daarom ook van geestelijk weten, dat wel niet volledig wordt beseft, maar dat in uw huidig bewustzijn wel is geprojecteerd. Deze dingen geven u aan wat is en wat gaat worden. Niet precies zoals de droom of zoals het denkbeeld is, maar dat doet minder ter zake. De richting ervan wordt heel vaak aangegeven. En wie zijn eigen gedachten kent, zal uit dromen, inspiraties, visioenen e. d. in deze dagen veel voorlichting kunnen puren.

Hetzelfde geldt voor krachten. Indien u ontdekt, dat u periodiek bepaalde mogelijkheden hebt, gevoeligheden voor .de toekomst, mogelijkheid tot genezen. of iets anders, dan zult u — wetende dat die periodiciteit zich voorlopig wel zal handhaven, ofschoon uw besef daaromtrent zich zal wijzigen — gebruik maken van die krachten volgens het besef en volgens het patroon, waarop die krachten zich nu in uw leven manifesteren.

Het heeft, geen zin zich een beeld van de toekomst te bouwen. Juist de wijziging van mentaliteit, die op het ogenblik plaats vindt, de kosmische invloeden, die in grote mate ook het lot op aarde beïnvloeden, dragen er gezamenlijk toe bij dat geen enkele menselijke voorstelling van de toekomst volledig realiseerbaar is. Maak u dus geen voorstellingen van de toekomst, maar perfectioneer van uit uw eigen wezen en standpunt uw gedrag en mogelijkheden in het heden, voor zover en zo goed als u kunt.

Wetende, dat wat nu plaats vindt in het verleden vele malen heeft plaats gehad; behoeft u zich in deze periode niet te laten leiden door een gevoel van bijzondere lotsbestemming. Het is voldoende normaal te zijn. En zelfs indien esoterische, mystieke en/of geestelijke krachten in het geding zijn, zo moogt u niet vergeten dat in deze periode al deze dingen werkzaam zijn voor de mens en benaderd worden door de mens van uit een stoffelijk standpunt. U kunt geen enkele andere norm hanteren en toch succes behalen, toch resultaat bereiken in uw wereld. Hanteer dus uw begrippen en ook de geestelijke waarden en krachten in verband met de materie, met besef van de materiële mogelijkheden of de althans materieel bestaande beelden.

Ten laatste wil ik u erop wijzen, dit de z. g. kritieke punten, die ook dit jaar heeft gebracht en nog gaat brengen, eveneens worden beïnvloed door al die processen, welke ik u omschreef.

Wanneer een juiste omslag van mentaliteit plaats vindt, dan kunnen wij er niet voor zorgen dat zij een andere waarde krijgt. Wij kunnen haar echter versnellen of vertragen. Het gebruik van eigen gedachtenkracht, eigen gedrag, eigen optreden tegenover anderen (dus in de zin van de meest gewenste mentaliteit in deze periode verdient dan ook aanbeveling. Hierdoor zal men vele gebeurtenissen iets kunnen afremmen, waardoor hun betekenis verandert, en men zal kunnen voorkomen, dat bepaalde conflicten of gebeurtenissen fatale gevolgen krijgen, terwijl zij toch in wezen, indien ze nu worden afgehandeld, alleen maar een zeer tijdelijk en beperkt belang behoeven te hebben.

Dit alles samenvattende wil ik dus besluiten met de raadgeving Erken de periodiciteit van uw eigen mentaliteit en van die van anderen evenzeer als de kosmische, goddelijke en geestelijke krachten. Baseer u er op voor zover u ze kent. Ga in ieder geval bij uw benadering uit van de materie, maar zoek steeds daarin het maximum aan kracht en begrip te vinden, dat voor u nu bereikbaar is.

TELEVISIE EN BEWUSTWORDING

De televisie speelt in Nederland en in een groot gedeelte van Europa op het ogenblik een zeer belangrijke rol. Zij krijgt de taak toegemeten van opvoeder der massa. Zij krijgt verder als inhoud nog toegeschreven: de verrijking van de menigte met de geestelijke cultuurgoederen van het volk.

Uit de aard der zaak interesseert niemand zich daarvoor. Want als een mens wordt opgevoed, dan bereik je dat over het algemeen niet door hem iets voor te leggen, dat moet gelden als gemakelijkheid. Hij voelt zich geïrriteerd en verzet zich automatisch tegen de inhoud van hetgeen hem wordt gepresenteerd.

Wanneer wij in dit verband de invloed willen zien die de jeugd op de televisie heeft of omgekeerd de televisie op de jeugd, dan komen wij tot de volgende conclusie:

De jeugd eist van de televisie tempo, wat deze b.v. in Nederland zeker niet bezit. Zij eist daarvan verder een amusement. Zij eist van de t.v. indien er een probleem wordt aangesneden, ook tenminste één aanvaardbare oplossing voor dit probleem. Zolang de televisie hierin tekort schiet, zal zij door de jeugd alleen worden geïnterpreteerd als een amusement, waarbij men voorbeelden kan nemen aan imaginaire helden, omdat de werkelijke: waarden, die worden gepresenteerd, eenvoudig op een onaanvaardbare wijze naar voren komen.

Neen zegt wel eens dat de gewelddadigheid onder de moderne jeugd te wijten is aan de vele gewelddadigheden, die voorkomen in de verschillende t.v.-drama's met wild-west of andere moorden assortis. Ik geloof niet dat dat waar is, want ik meen mij te herinneren, dat toen de jeugd in de jaren 1900 – 1910 wat opstandiger en agressiever werd, de psychologen en denkers van die tijd beweerden dat dit de schuld was van het sprookje.

In het sprookje immers werd voortdurend bloedvergieten geëtaleerd. Roodkapjes werden opgegeten door hongerige wolven en kwamen toch nog levend uit de buik van het ondie. Grootmoeders werden verzwolgen. Reuzen werden door vliëgendoders neergeslagen en wat dies meer zij. Men meende, dat het sprookje invloed had op de mentaliteit van de jeugd. Iets, wat even onzinnig is als aan te nemen dat het televisiesprookje invloed heeft op de mentaliteit van de jeugd.

De jeugd van vroeger zocht in het sprookje de mogelijkheid om even te ontkomen aan een al te gedisciplineerd bestaan in de werkelijke maatschappij. Zij zocht daarin het avontuur en het tempo, dat in de gebruiken van haar tijd niet was toegelaten. In de huidige televisie zoekt de jeugd precies hetzelfde. Ze zoekt het sprookjesland, dat haar een ogenblik kan vrijmaken van de beperkingen van eigen wereld. Ze zoekt de mogelijkheid om haar dromen voor een ogenblik op het witte scherm te zien. Maar of daardoor de t.v. invloed op haar heeft, betwijfel ik.

Als wij in het bijzonder de Nederlandse televisie willen bezien (voor zover ik recht heb hierover te spreken, aangezien wij noch op de eerste, noch op de tweede zender zijn aangesloten) zou ik willen opmerken dat de zelfgenoegzaamheid en zeker ook het verouderde aanpakken van de zaken bij de verschillende Nederlandse programma's de oorzaken zijn dat de televisie haar greep op jeugd allang heeft verloren en dat zij zelfs als schooltelevisie slechts met zeer veel moeite iets van het verloren terrein zal kunnen terugwinnen.

De invloed van de jeugd op de televisie daarentegen is een voortdurende stimulans, want men wil de massa pakken; en men kan die alleen pakken door aan die massa tegemoet te komen.

In andere landen heeft men dit beseft. Men heeft een rijke keuze gegeven en men heeft zich daarbij niet afgevraagd wat nu wel en wat niet psychologisch, moralistisch of anderszins wenselijk is. Men heeft zich eenvoudig afgevraagd wat men aan goeds kon brengen. En daarmee heeft men inderdaad een verbetering van smaak tot stand gebracht. Ik geloof, dat dat op het ogenblik voor de jeugd precies hetzelfde is.

Op het ogenblik, dat de televisie iets brengt wat haar interesseert — al is het maar een voetbalwedstrijd — is zij gebonden en gekluisterd aan het kleine scherm. Ze leeft er in mee en laat zich erdoor beïnvloeden. Op het ogenblik, dat de televisie begint cultureel verantwoorde programma's te brengen, zoekt zij haar heil hetzij bij straatschenderij en kattenkwaad, hetzij bij plaatjes waarvan het ritme alle melodie reeds lang verdrongen heeft.

Ik meen hiermede het eigenlijke probleem reeds te hebben toegelicht. Maar er zijn in dit geheel toch nog enkele aspecten, waarvoor ik toch ook nog even de aandacht wil vragen nl. de kwestie dat televisie een zeer indringend massacommunicatie middel is.

Men kan door zien en horen plus eventuele commentaren op een geïnteresseerde kijker een zeer grote indruk maken. Men kan bij die kijker een zeker enthousiasme doen ontstaan. Men kan zelfs die kijker opzweepen tot een zekere hysterie. Een regering of een groep, die invloed of macht zoekt, zal geneigd zijn om van zo'n middel gebruik te maken om zichzelf te etaleren, om de massa onder de indruk en invloed te brengen van haar idealen, oprechtheid, macht e.d. Er is echter één maar bij. Zodra zo iets wordt overdreven, valt de betekenis ervan weg.

Een prediker, die zegt te willen bekeren, maar zo saai predikt dat hij alleen de gelovigen tot luisteren kan bewegen, zal nooit resultaat boeken. Dit geldt ook voor de televisie.

In de moderne wereld moeten wij de t.v. dus niet zien als een beïnvloedingsmiddel in de eerste plaats. Daarvoor wordt het te dom gebruikt. Het is iets anders geworden. Het is een brandpunt geworden voor de gemakzuchtigen, die in hun eigen woning zonder al te veel te denken zich wensen te laten amuseren, onderhouden of beleren. Het is daarmee een kern geworden van het huiselijk leven en voor velen zelfs een kern van het geestelijk leven. Dat zij daardoor de werkelijkheid van het huiselijk leven en van geestelijk leven ontberen, beseffen zij, niet.

Er ontstaat als gevolg van deze t.v.-werking op de mens een soort honger. Deze honger uit zich op een zeer eigenaardige manier. Er zijn zeer veel mensen, die voor de televisie in slaap vallen, ook wanneer het programma toch werkelijk interessant is. De oorzaak hiervan is een onbevredigdheid in henzelf. Zij wensen te ontkomen aan het denkbeeld, dat het anders en beter met hen zou kunnen zijn; en daarom vallen zij in slaap, daarom hebben zij geen interesse, daarom trekken zij zich terug, zelfs indien een dergelijke uitzending goed en interessant is geprogrammeerd.

Dit is een probleem, dat in deze tijd van groot belang is: de mens, die hongerig is en zelf niet weet waarom. De mens, die in sluimering of in rumoerigheid ontvlucht aan de feiten en zelfs aan de voorstellingen en dromen van zijn wereld, die deze hem nog kan bieden.

De ontevredenheid, die niet alleen in Nederland, maar ook in het door de steller van dit onderwerp zozeer geroemde gebied van de Ver. Staten bestaat, is de uiting van een doelloosheid of ledigheid in het leven van velen. Er is geen uitweg; en die uitweg terug vinden is buitengewoon moeilijk. Want om hem te vinden zal men zonder meer moeten leren eigen maatstaf niet alleen aan de televisie maar ook aan het hele leven aan te leggen. Men zal moeten leren leven van uit zichzelf en niet van uit een massaproduct, van uit een massamoraliteit, een massaal geestelijk beleven, werken e.d. Het terugkeren tot de persoonlijkheid, dat in schijn wordt bevorderd door de binding, die het kleine t.v.-scherm aan menig gezin geeft, wordt teniet gedaan door het isolement, waarin men over het algemeen de vertoningen ondergaat.

In het leven is het precies hetzelfde. De mens zoekt naar gemeenschapszin en eenheid. Hij zoekt daarnaar in verenigingen of in groepen, zoals de jeugd dit b.v. doet. Maar daar luistert hij niet naar anderen, doch hij probeert anderen te overschreeuwen. Daar gaat hij niet in op het totale en werkelijke gebeuren van een vereniging, een groep, een maatschappij, maar alleen op die aspecten, welke voor hem een zelfbevestiging kunnen betekenen. En al datgene, wat niet daaraan beantwoordt, is hij geneigd af te keuren. Hij kan het niet volgen. Het is te ingewikkeld. Het is te saai. Het is te luchtig, niet passend; en zo kan ik doorgaan. In wezen zegt men daarmee niet: Het programma, de sprekers of het werk van onze vereniging of van de vergadering, die ik bijwoon is niets waard. Men zegt eenvoudig: Ik heb in mijzelf geen enkele waarde te stellen, waardoor ik de eventuele tekorten kan aanvullen.

Zelfs het kijken naar de televisie is in feite een herscheppende werkzaamheid. Men moet aan het vlakke beeld, aan het onvolledige gebeuren met zijn vaak vreemde tijdssequenties een eigen inhoud geven. Men moet er een eigen betekenis aan geven. Men moet er zijn helden en zijn schurken kiezen. Men moet zijn sympathieën en antipathieën a.h.w. doen uitstromen naar die beelden; en dan leeft het geheel. Dan wordt niet alleen de t.v. ervaren, maar dan wordt er in het "ik" meteen ook een drama afgespeeld. Dan wordt het "ik" verrijkt.

Als ik in de maatschappij of onverschillig waar alleen oog heb voor datgene, wat mij persoonlijk interesseert, als ik niet bereid ben het totaalbeeld op te nemen, als ik mij niet wens

te identificeren met onverschillig wat (hetzij een geestelijke waarheid of een stoffelijk streven), dan zal ik zoals zovelen mopperend, afkeurend, verwerpend het geheel bezien, omdat aan mijzelf een zekere inhoud ontbreekt.

Ik weet, duit dat een hard oordeel is. Dat menigeen zal zeggen: "Nu ja, er is zoveel onzin. Wij mogen daarvan toch wel zeggen, dat het beter zou kunnen." Het is uw volste recht te zeggen dat het beter zou kunnen. Maar het is uw plicht om — zo u er zich mee bezighoudt — de werkelijke betekenis en waarde, die erin gelegen zijn, zelfs indien dit de antithese zou betekenen, te putten.

De mens moet leren verwerken. Het leven moet niet de mens verwerken. De mens moet in zich geestelijk (mentaal) de wereld doen leven: een oplossing vinden voor problemen. Hij moet desnoods durven dromen en fantaseren. En hij moet daaruit voor zichzelf een beleving van het geheel weten te putten. Wat hij ook is, wat hij ook doet, doet niets ter zake. Zomin als het veel ter zake doet wat dat kleine scherm nu eigenlijk uitstraalt. Want de invloed komt niet van buiten; ze komt van binnen uit.

Als ik dit erbij ga zeggen, dan zult u begrijpen, dat het probleem heel wat meer omvat dan het door u gestelde. De invloed op de jeugd door middel van de televisie is zo groot niet. Maar het is gemakkelijk daaraan de schuld te geven. Het is gemakkelijk te zeggen: De jeugd wordt door del televisie tot misdadigheid gedreven. Want dan behoeft men zich tenminste niet af te vragen, welke fouten er in de eigen maatschappij, in de eigen wijze van leven, streven en optreden, ja, in eigen idealen aansprakelijk is voor de mentale aberraties, voor de eigenaardige maatschappelijke misvormingen, die vele jongeren vertonen. Zoals het gemakkelijker is te zeggen dag een ieder, die de waarheid niet inzielt van onze leer, een dwaas moet zijn dan ons af te vragen, waarom die ander niet kan aanvaarden en in onszelf iets te scheppen, wat ons niet alleen bevredigt, maar wat ons ook voor die ander doet leven in die betekenis.

Dat geldt ook voor het Christendom. Een goed Christen zijn, mijne vrienden, betekent heus niet kerks zijn. Het betekent zelfs niet braaf zijn volgens de geldende normen. Het betekent alleen maar, dat je in je leven een bewuste en actieve dienstbaarheid t.o.v. anderen voortdurend weet te handhaven en dat je daarmee gepaard doet gaan geweldloosheid en een niet-gebonden zijn aan mensen of materie.

Je kunt een goed democraat zijn. Maar als je als democraat probeert je eigen partij koning te laten kraaien, ben je al geen goed democraat meer; dan ben je een beginnend dictator. Indien je een systeem aanvaardt dat is gebaseerd op persoonsverheerlijking of op verheerlijking van één richting met uitsluiting van alle andere, dan kun je nooit een werkelijke democratie hebben. Dit wil men niet accepteren en begrijpen. Men wil niet begrijpen, dat het mogelijk is aan de ene kant met de volle inzet van eigen wezen en met een besef van het juiste van wat in het "ik" leeft anderen te aanvaarden, hen niet bestrijdend, hen niet door eigen gezag overdonderend, maar hen brengende van uit jezelf tot een zekere dienstbaarheid door het inzetten van je persoonlijkheid en mede door het begrip tot een aanvaarden, zo al niet tot een bevorderen en erkennen van datgene, wat voor jou belangrijk is.

In de moderne maatschappij leeft alles van buitenaf. Als er morgen twee gewonden op de straat liggen, dan is de kans groot dat de omstanders zeggen: "Het is tijd dat de G.G.D. komt; en waar blijft de politie." En dat ze rustig de patiënten laten doodbloeden. Dat wanneer een paar jongelui een oude man doodslaan — wat gebeurd is — ze doorlopen en zeggen: "Het wordt hoog tijd, dat iemand de politie belt en dat die hieraan iets doet."

Men gaat doodeenvoudig uit van het standpunt: het moet van buitenaf komen. En niets in het leven is alleen van buitenaf bereikbaar. Niets kan door uiterlijke omstandigheden alleen worden bepaald. Wat je in jezelf bent, wat in je leeft, de denkbeelden die in je worden gevormd, je eigen reactie op de wereld (een bewuste, een positieve reactie als het even kan is bepalend voor wat je bent en wat je betekent.

Als de mensen dit niet kunnen begrijpen, dan zullen ze altijd wel blijven mopperen: over de televisie, over de slechte invloed van film, t.v. enz. op de jeugd, zoals men vroeger mopperde over de fatale invloed van het volkstoneel. Dan kan men blijven mopperen over de fouten, die

de politici maken; over de fouten van de econoom, de dwaasheden van de arbeiders. Maar zolang niemand er iets aan doet, niemand begint zich een voorstelling te maken van een oplossing, van het mogelijke en deze in praktijk brengt, dan gebeurt er immers niets. Dan kunt u die anderen wel de schuld geven, maar de schuld ligt bij uzelf.

Dat is het probleem, dat u onwetend hebt aangesneden. Niet het probleem van een bepaalde vorm van uitgestraald massa-vermaak, maar de status van een mens in deze overgangstijd. Een status, die nooit kan worden bepaald door wat er van buitenaf komt, maar alleen van uit jezelf. Niet wat de wereld u geeft, maar wat u zoekt in de wereld is van belang. Niet datgene wat anderen zijn, maar wat uzelf kunt zijn voor anderen is belangrijk. Als u dit begrijpt, dan krijgt u rok de mogelijkheid om alle positieve tendensen en de periodiciteiten, die toch op het ogenblik veelvoudig voorkomen, te gebruiken. Dan bent u niet meer de pion die wordt geschoven, de machteloze eenling die verdrinkt in het geweld van de massa. Dan bent u iemand, die wat betekent. Dan bent u iemand, die wat kont. Dan bent u iemand, die zelfs uit de meest dwaze, de meest zinloze, de meest misdadige dingen desnoods, leert en daaruit geestelijke waarden, krachten en waarheden put.

Het ligt bij u; niet bij een ander. Het ligt in de mens; niet in dat wat rond de mens bestaat. Het ligt niet in de droombeelden, die men hem voorgoochelt. Het ligt in de dromen, die hij in zichzelf durft dromen en waar durft maken.

De incongruentie van het menselijk gedachten- en begeerteleven en het menselijk daadleven is één van de grote nadelen en gevaren van deze periode. Het is daaruit, dat gewelddadigheid, roekeloosheid, onmenselijke hardheid en wat dies meer zij voortvloeien. Het is op dat punt dat er verandering moet komen. En de oplossing van het geheel ligt voor de hand.

We weten immers dat de spanningen in de wereld oplopen? We weten immers dat — ongeacht alle verklaringen dat er nog veel welvaart is en dat alles zo goed gaat — steeds grotere tegenstellingen worden geboren tussen de mensen? Dat er economisch, politiek en anderszins steeds grotere problemen en moeilijkheden rijzen? Wanneer men daarmee wordt geconfronteerd, dan zal men op een gegeven ogenblik moeten ageren van uit zichzelf. Dan zal men van uit zichzelf moeten denken, handelen en optreden. Dan zal men moeten zeggen. Ik bouw mijn eigen leven. Ik laat mij niet een waanleven door anderen voorgoochelen. En ik geloof, dat dit wel de belangrijkste invloed en belangrijkste inhoud van deze dagen is.

Wie van u zich daarvoor interesseert, moet nu eens niet kijken naar de fatale invloed van boekjes, films, t.v.-voorstellingen e.d. op de jeugd of op de misleidende werking van bepaalde publicaties voor de ouderen. Hij moet eens proberen de reacties van de mensen te zien. Te ontdekken hoe ze steeds onrustiger worden door steeds meer — zij het vaak verkeerde — eigen wens- en droombeelden te gaan najagen in de praktijk. Hoe zij steeds trachten — zelfs in hun gevoel van machteloosheid in de maatschappij — zelf weer iets te zijn, zelf iets te doen. Wie dat beziet, kan — naar ik meen — stellen, dat deze dagen hoopgevend zijn ondanks hun spanningen en moeilijkheden. En wie dat beseft zal ook wel afstand willen doen van de vele psychologische en pedagogische argumenten, die op het ogenblik worden gebruikt om de buitenwereld de schuld te geven van iets, wat eigenlijk in de mens mis is.

DREMPELS

Drempels kom je in het leven steeds weer tegen. Je denkt je wereld te kennen en dan is er een deur ....een onbekende mogelijkheid. En als je de drempel hebt overschreden, dan is het leven veranderd en het wordt nooit meer hetzelfde.

In de geest zijn er ook drempels. Je meent geestelijk evenwichtig te zijn. Je meent geestelijk het juiste en goede bepaald te hebben. Je meent te weten. En dan zie je een enkele opening. Je vraagt je af: Wat zou er achter liggen? Je stapt er doorheen en treedt een nieuwe wereld binnen. Je oude orde is verbroken. Je oude denken, je oude leven wordt vervangen door iets nieuws en er is geen terug. Want de drempels, die de mens in zijn leven, ook zijn geestelijk

leven, kent, liggen ergens in de tijd. Ze liggen in het bewustzijn. Je kunt de drempels ten slotte niet vermijden. Je kunt niet steeds hetzelfde zijn en blijven. Je moet veranderen. Afwisseling is een noodzaak. Zonder dat lief je niet. Maar elke keer als je een grote verandering aanvaardt, als je een grote stap doet, overschrijd je een drempel; en achter je ligt het verleden, dat nooit meer terugkeert. Achter je ligt een toestand van onwetendheid, die nooit meer terugkeert.

Het lijkt vaak alsof drempels iets nadelig. zijn, want ze betekenen innerlijke oproer en veranderingen. Ze betekenen moeilijkheden, strijd, zoeken, nieuw streven. En als je denkt er te zijn, dan zijn er weer drempels. Ze doen je werken en streven; ze brengen je lijden. Maar zonder die drempels zou je niet waarlijk leven; dan zou je alleen maar vegeteren. Zonder steeds weer drempels te overschrijden, zou je niet uit de kleinheid van eigen besef kunnen komen tot besef van de grote Kosmos, de grote Werkelijkheid. Zonder die drempels zou je niet kunnen komen tot een ingewijd zijn in de werkelijkheid van het leven en tot een erkennen van de innerlijke kracht, die in je bestaat.

Drempels zijn niet alleen noodzakelijk, ze zijn een van de beste delen, die het leven geeft: het begin van iets nieuws, een nieuwe beleving, een nieuwe kracht, een nieuwe ervaring, een nieuw inzicht. Zij zijn het die de mens in zijn leven inhoud doen vinden. Zij zijn het die de geest steeds nieuwe werelden en sferen openen. Zonder de drempels zou er geen vrij inzicht zijn en zou er geen sprake zijn van een mens, die ingaat tot zijn God.

LES 9 - INSTINCTIEVE REACTIES

Deel 1

Als de mens in zijn bestaan wordt bedreigd, dan zal hij heel vaak instinctief reageren op het gevaar, ook indien deze reactie volgens zijn redelijke vermogens, volgens zijn werkelijke inzichten absurd, onmogelijk en onbruikbaar is.

Dit klinkt voor de meeste mensen aanvaardbaar, zolang wij spreken over b.v. paniek. Een panische angstontwikkeling leidt nu eenmaal tot onlogische reacties; dat weet men en dat wil men accepteren. Niet zo gemakkelijk wil men aanvaarden dat de instincten van de mens ook op een andere wijze betrokken zijn bij het wereldgebeuren, dat zij vaak tegen de eigenlijke wil en bewustzijn van de mens in daarop een zeer grote invloed kunnen uitoefenen.

Als de mens voortdurend wordt geconfronteerd met eenzelfde gevaar en dit gevaar zich nimmer volledig realiseert, zal zijn verweer, maar ook zijn aandacht voor het verschijnsel steeds afnemen. Dit betekent, dat zijn onachtzaamheid t.o.v. het gevaar steeds toeneemt. Hij zal daardoor sneller bij ongevallen of ongelukken betrokken worden. Hij zal ook sneller een foutieve reactie vertonen, want hij meent dat het gevaar immers alleen fictief is.

Deze reactie kunnen wij op iet moment zien in b.v. de Ver. Staten. Men gelooft daar wel aan de mogelijkheid van een wereldomvattend conflict met Rusland. Men gelooft echter niet, dat kleinere conflicten en het ingrijpen van de USA aanleiding kunnen zijn tot een wereldomvattend conflict. Men realiseert zich kennelijk niet, dat b.v. de controverse in Vietnam op een gegeven ogenblik zozeer een prestige-kwestie kan worden voor de twee partijen, dat zij beide – aannemende dat de tegenpartij niet verder zal gaan met ingrijpen – een maximum aan middelen inzetten en gebruiken en daardoor een feitelijke oorlog mogelijk maken. Hier toont zich slechts één van deze verschijnselen.

Over de gehele wereld leven steeds weer spanningen op en verdwijnen weer. Er zijn reacties; maar die reacties hebben geen gevolgen. Men neemt dus aan, dat dit een blijvende situatie is. Wij spreken hier dan van een instinctieve gewoontevorming, welke een bepaalde blindheid (mentaal en zelfs ook visueel) inhoudt.

Die verblinding bestaat natuurlijk niet alleen in de grote wereld. Zij bestaat evenzeer in het eigen milieu van de mens en zal hem vaak aanmerkelijk hinderen bij zijn poging zich in die wereld op een zo harmonisch en aangenaam mogelijke wijze te bewegen. Voorbeelden zijn hiervoor te over te vinden, maar ik neem nu één van de meest eenvoudige.

Een traproede ligt voortdurend los. Er valt nooit iemand over, dus is het niet gevaarlijk en kan een reparatie best worden uitgesteld. Op den duur is het eigenlijk overbodig. Als die overbodigheid bestaat, kan één moment van onachtzaamheid een levensgevaarlijk letsel betekenen voor iemand, die toevallig wèl verkeerd stapt en door die losliggende traproede getroffen wordt. Dit klinkt misschien overdreven. Maar in het dagelijks bestaan van de mens zien wij dat hij een zekere blindheid en een zekere doofheid cultiveert. Deze methode van uitsluiten van het gevaar, zodra het regelmatig voorkomt, is niet typisch menselijk.

Een ander voorbeeld kunnen wij vinden bij een kudde gazellen, die rustig grazen in de nabijheid van leeuwen en alleen in de tijd, dat de leeuw op jacht gaat (zijn voedertijd), aannemen dat er gevaar dreigt en vluchten. Aan deze instinctieve gewenning aan het gevaar van het verscheurende dier vallen voortdurend leden der kudde ten offer. De kudde blijft het gedragspatroon handhaven, want het gevaar heeft nog niet de levende individuen betroffen en wordt dus niet gezien als een persoonlijk reëel gevaar.

U zult nu misschien denken, dat dit alles is. Neen. De instincten van de mens gaan veel verder dan dit. Hij heeft b.v. de behoefte zijn gezag uit te drukken. Er bestaat daarbij zelfs een zekere rangorde, zoals wij die ook in de kippenren kunnen vinden. Als je in een kippenren 12 kippen

hebt, dan zal kip A. iedereen pikken en door niemand worden gepikt. Kip B. pikt iedereen, behalve kip A. en de laatste van de 12 wordt door iedereen gepikt en kan niet terugpikken.

In een maatschappelijk bestel bestaat er ook een dergelijke instinctieve rangorde. Wij kunnen wel spreken over democratie, over menselijke vrijheid en menselijke rechten. Maar de mens tracht voor zichzelf een gezagsverhouding te creëren, waardoor hij aan een bepaalde partij slagen kan uitdelen en tegenover een andere partij altijd neutraal is en de slagen rustig in ontvangst neemt. Een instinctieve reactie, die in het kuddeleven eigenlijk overal bestaat. Ook bij de wolven. Ook daar is er één, die iedereen mag bijten en wegdringen en dat recht voortdurend verdedigd. Er is er ook één, die voor iedereen uit de weg moet gaan.

In de maatschappij kun je dat natuurlijk niet meer zo daadwerkelijk doen als in de kippenren of in een wolvenroedel. Neen, hier moet het op een andere wijze tot uitdrukking komen; en dat zal bij de mens over het algemeen een uitdrukking zijn in ideeën.

Er is één idee, die altijd juist is. Niets kan of mag tegen deze idee worden aangevoerd. Daarvan zijn de ideeën afgeleid, die ook het grote gezag hebben. Om u een voorbeeld te geven:

De staat is in de staat onaantastbaar. Zij kan overal verwijzen uitdelen en kan zelfs de kerk reguleren. De kerk op haar beurt reguleert niet de staat, maar wel al datgene wat als gezag van de staat uitgaat en al datgene wat onder dat gezag valt. Zij probeert hierin haar invloed uit te oefenen. Daaronder staat b.v. weer een vakbond, die zich onderwerpt aan bepaalde ideële of kerkelijke regelingen alsmede aan het staatsbestel, maar die in de maatschappij verder weer druk uitoefent op iedereen. En zo ga je verder, tot Jan Publiek komt, die misschien denkt dat hij veel te zeggen heeft, maar die het recht niet heeft zich tegen deze ideeën-volgorde van bovenaf te verzetten.

Een bestraffen van zo'n vergrijp betekent in de kippenren, dat de schuldige wordt aangevallen door alle kippen, die onder haar staan en haar normaal dus niet mogen pikken en ook door die boven haar staan. In de wolvenroedel betekent het het uitvechten in een tweegevecht met degeen, die heeft gebeten. Slaagt hij niet, dan wordt hij door de gehele horde doodgebeten. In de mensenwereld betekent het, dat zijn idee wordt uitgekreten voor iets, wat het misschien helemaal niet is. Het wordt b.v. communisme genoemd of fascisme en dat hij op grond van deze benaming uit de maatschappij wordt gestoten, achtervolgd en dat hem het leven onmogelijk wordt gemaakt.

Dit is geen redelijke reactie. Er is wel sprake van een rationalisatie, maar die gaat uit van de instinctieve "peckingorder", de instinctieve regeling van rangen en standen. Zelfs als wij alle rangen en standen officieel verwerpen, blijft dit van kracht.

Ook hierin is een gevaar gelegen, dat zult u begrijpen. Het gevaar is, dat er een buitenstaander in de ren komt. In Nederland bestaat zo'n buitenstaanders een zekere boer Koekoek, die niet past in de opvattingen van het staatkundig-religieus bestel en van de geleide economie. Hij wordt door een ieder vervolgd, maar gelijktijdig is iedereen een beetje schichtig, een beetje bang. Want je weet niet precies, waar hij in feite in de rangorde behoort.

In de wereld zie je een dergelijk verschijnsel. Een goed voorbeeld hiervan is de politieke houding van Frankrijk. De wijze waarop Frankrijk zich gedraagt in het economische, zowel als in het internationaal politieke verkeer, is volgens de geldende orde van de westelijke democratieën onaanvaardbaar. Het is ook volgens de stelregels van de geestelijke samenwerking onaanvaardbaar. Maar niemand weet wat de eigenlijke potentie van dit Frankrijk is. Het heeft al een paar gekke dingen gedaan. Het is niet een Frankrijk, dat zich zonder meer laat inpassen in de organisaties; en juist daardoor is een ieder een beetje bang om in te grijpen, om iets te doen. Door die instinctieve reactie kan dus een partij, een groepering, een volk, dat op zichzelf geen werkelijke betekenis heeft, zij het t.a.v. het z.g. defensief vermogen, economisch vermogen of politieke belangrijkheid, dus een zeer grote invloed uitoefenen op het wereldbestel.

Als men al die dingen niet begrijpt, vraagt men zich altijd weer af, waarom en hoe? Men kan niet goed begrijpen hoe men b.v. een politieke strijd levert als in Engeland, waarbij het

aankomt op een enkele stem; en die stem wordt dan gegeven door iemand van de tegenpartij alleen maar om wat de "peckingorder" is in stand te houden. Dat wordt zo niet beredeneert, doch veel van het onverklaarbare dat er in de wereld voorkomt en veel van de onverklaarbare situaties en verhoudingen in uw eigen omgeving kunnen aan dit instinct van een zich invoegen in een bepaalde rangorde worden toegeschreven.

Ook geestelijk zien wij een aantal soortgelijke verschijnselen. Vele mensen hebben zeer grote vermogens tot mystieke ervaring. Zij beschikken over geestelijke en occulte capaciteiten. Toch voelen zij zich niet gelukkig, tenzij zij zich met deze eigenschappen hebben ingevoegd b.v. in een kerkelijk of een sterk gereguleerd esoterisch bestel. Er moet een machtsverhouding zijn. Zij moeten weten waar zij qua bewustzijn staan t.o.v. anderen. Een absolute vrijheid, een zelfstandigheid is voor hen niet aanvaardbaar. En bij dit zoeken naar een "pecking-order" zoekt degeen, die houvast nodig heeft, altijd weer een structuur uit, waarbinnen hij een zo groot mogelijke rang kan bereiken; dus waar hij zoveel mogelijk kan pikken en zo weinig mogelijk wordt gepikt.

Alles bij elkaar gezien, zal dit instinct dus ook de wijze, waarop men geestelijk streeft, helpen bepalen. Is men er zich van bewust dat de reactie een instinctieve is, dat de gezagsaanvaarding niet voortkomt uit een erkennen van recht of van meesterschap, maar alleen uit de behoefte om in een bepaalde rangorde actief te zijn, dan kan men er iets aan doen. Evenals men zich zou kunnen verweren tegen de definities van "communistisch" en "fascistisch" voor bepaalde groeperingen en handelingen, indien men zich zou realiseren waaruit die voortkomen. Maar men realiseert het zich niet.

Voor de bewustwording kan dit erg schadelijk zijn. Want de mens is — het klinkt natuurlijk niet prettig, maar het is toch waar — een dier met alle instincten, die een dier eigen zijn. Daarnaast is de mens een denkend wezen meteen potentie tot individueel denken. En dan is de mens ook nog een keer een wezen, dat geestelijk bewust kan zijn; dat van uit geestelijke kracht en drijfveren dus t.a.v. zijn instincten een gerichtheid kan ontdekken. Maar de instinctieve waarden blijven bestaan.

De mentaliteit van de mens op zichzelf en de voortdurende wisseling daarin krijgen bijzondere nadruk, als wij die instincten bezien. Wij moeten begrijpen, dat de kern van de menselijkheid eigenlijk ook nog weer is- het dierlijk instinct. Of wij dat nu nestdrang noemen (die wel degelijk bestaat), de instandhouding van de soort (een instinctieve drang die altijd weer optreedt) of dat wij spreken over de bewuste peckingorder, de angstsyndromen, de zelfvernietigingsdrang die ontstaat uit een te groot aantal in een kudde, het is allemaal een en hetzelfde. De mentaliteit is belangrijk. Maar zij bepaalt de vorm, die de instinctieve verschijnselen aannemen, tenzij zij als zodanig gekend zijn; en dat gebeurt veel te weinig.

Nu heeft het weinig zin de instincten van de gehele wereld te gaan ontleden. Ik zou erop kunnen wijzen, dat b.v. de seksualiteit in de wereld een grote rol speelt. Men zou zelfs kunnen zeggen, dat de voorliefde, die de USA. een tijdlang voor de verslagen tegenstander Duitsland heeft gekoesterd te danken is aan het feit, dat Amerika Uncle Sam is en Duitsland Gretchen. Het is mogelijk te stellen, dat de eeuwige strijd tussen Marianne en John Bull in feite een echtelijke strijd is, die op een zekere gelijkheid van mentaliteit is gebaseerd; en dat ligt dicht bij de waarheid dan menigeen op het vaste land van Europa beseft.

Maar evenzo is het in de geestelijke leringen. Als u kijkt naar de Levensboom, dan worden het mannelijk en het vrouwelijk principe tegenover elkaar gesteld. En als u b.v. kijkt — en dat is wel heel typisch — naar de dracht van een priester, dan zult u zien dat dat gewaad meestal enigszins vrouwelijk gedrapeerd is. Dat geldt zowel voor een boeddhistische monnik als voor een R.K. geestelijke. U zult verder ontdekken, dat het de tegenstelling mannelijk-vrouwelijk doorvoert in de kleuren. De R.K. priester trekt, als hij zijn functie uitoefent, over een zwart gewaad een wit gewaad aan. Dit zijn maar een paar punten.

In de partijverhoudingen zien wij precies hetzelfde. U zoudt b.v. kunnen zeggen, dat in Nederland het mannelijk standpunt wordt vertegenwoordigd door de P.v.d.A. die daardoor zijns ondanks een bijna fatale aantrekkingskracht heeft voor de K.V.P. Een beetje vreemd misschien, maar het is waar.

De sexualiteit is niet alleen het man-vrouwelijke in de directe relatie, zij betekent bepaalde gevoelsrichtingen die op elkaar inwerken. Het betekent neigingen van bepaalde volkeren, die juist daardoor afstoting of aantrekking veroorzaken. En dat punt zal geestelijk zelfs nog sterker meespreken dan in de normale wereld.

De man zal zich geestelijk aangetrokken voelen tot een wereld, die zijn ideeën ontvangt. De man is iemand van projectie. Hij wil zichzelf kunnen projecteren. De vrouw daarentegen, die in zich reeds een grote wereld kan bevatten, vraagt juist innerlijk de opbouw van een denkbeeld. Zij vraagt een toevoeging aan haar wezen, waar de man in de eerste plaats zoekt naar een uiting. Wij kunnen dit ook weer aardig zien.

Die groeperingen in de esoterie en ook in de magie, waarbij specifiek het denken, de persoonlijke ontwikkeling in de eerste plaats komt, zijn over het algemeen bestemd voor mannen of worden althans hoofdzakelijk door mannen aangehangen. Krijgen we te maken met esoterische scholingen en ontwikkelingen, die typisch de leerstelling zijn toegegaan dan zien we juist een overwegend vrouwelijke aanhang. Vergelijk b.v. de Loge-gemeenschappen tegenover de Rozenkruisersgemeenschappen. Deze benadering is misschien instinctief, maar zij is van zeer grote betekenis voor het eigen beleven. De vrouw zal daardoor sterker visionair begaafd zijn dan de doorsnee-man. Zij zal veel ontvankelijker zijn voor intuïtieve invloeden. De man daarentegen is veel meer voor structurele invloeden ontvankelijk, waarin hij zichzelf ook mee kan verwerken. Zelfs als het aankomt op de oriëntatie t.a.v. de tijd, wordt deze ergens door de sexualiteit tot stand gebracht.

En nu vindt u misschien, dat ik hier te ver ga met mijn beelden. Maar als u zich realiseert wat er in de wereld gebeurt, dan ziet u: Agressie.

Ofschoon bij de vrouw agressie zeker niet uitgesloten is, wordt dit beschouwd als een mannelijke eigenschap. Wij zien een verweer en in vele gevallen een strijd, die — men gebruikt de term zelfs in de beschrijving daarvan — de verkrachting inhoudt van een bepaald onschuldig land. Wat is het resultaat? Dat er een nieuwe maatschappelijke vorm, maar ook een nieuwe mentaliteit wordt geboren Deze worden pas aanvaardbaar door de strijd; door de uitstorting van krachten en emoties, die de gelatenheid en ook een zekere zorgzaamheid met zich brengen.

U zult zeggen: Dit gaat toch wel wat ver. Neen. Wanneer u de wereld en de wereldgeschiedenis wilt gadeslaan, als u wilt zien wat er in deze: tijd aan de gang is, dan zult u zelfs ontdekken dat binnen een bepaalde natie b.v. afwisselend typisch vrouwelijke en typisch mannelijke eigenschappen naar voren treden. (Heren, weest u niet beledigd, ook niet wanneer u dit leest.)

Het optreden van b.v. senator MacCarthy werd bepaald door de typisch mannelijke instinctreacties binnen het Amerikaanse volk. Het optreden van Kennedy betekende echter een veel sterkere vrouwelijke reactie. Dat wil niet zeggen, dat het gehele volk als zodanig in zijn gevoelens omdraait, maar wel dat een emotionele gesteldheid, die minder agressief is, overheerst. Nu op het ogenblik is president Johnson aan het woord; en wij zien automatisch de reacties weer omzwaaien in de richting van het mannelijke. Dat betekent, dat er in zo'n volk groeperingen zijn, die — ongeacht hun sexe of ouderdom — voor instinctreacties a.h.w. een bepaalde sexe vertegenwoordigen.

Deze evenwichtigheid of onevenwichtigheid is ook bepalend voor alle vooruitgang. Wanneer de sexualiteit bij de dieren niet bestaat, sterven ze uit. Wanneer deze op een veel hoger niveau liggende groepssexualiteit niet in de mensheid aanwezig is als instinct, zal het treffen der groepen uitblijven, dat de vernieuwing van de idee geeft, maar gelijktijdig ook van de levensvorm.

De instinctreacties gaan overigens nog veel verder. Ik zou u kunnen bewijzen hoe vele vaak veroordeelde en dierlijke instincten, zoals de bloedhonger, die bij een roofdier kan ontstaan als het eenmaal bloed heeft geproefd, de onredelijkheid van woede, als een bepaald punt van prikkeling wordt overschreden (bij vele dieren bekend, o.a. bij honden), als die instincten bij de mensen optreden, vertonen ze ook daar soortgelijke reacties.

Ik geloof echter voldoende te hebben aangetoond, dat de instinctreacties een veel grotere rol spelen binnen het lot van de mensheid en ook in haar vorm van samenleving en bewustwording dan men algemeen pleegt te vermoeden en aan te nemen. Het wordt daarom tijd conclusies te gaan trekken.

1. Aangezien het instinct een waarde is, vergroeid met de wezensvorm van de mens, zal deze instinctieve reactie nooit kunnen worden uitgeroeid. Bij onderdrukking van het instinct op een bepaald vlak zullen wij noodgedwongen een uiting van dit instinct op een ander vlak krijgen. Misschien even ter verduidelijking: Er zijn kerkelijke groeperingen, waarin bepaalde instincten van agressie of van stoffelijke seksualiteit zozeer uit den boze zijn, dat ze worden onderdrukt. Het is typisch, dat wij bij deze groepen op een ander terrein een zeer grote agressiviteit aantreffen. De onderdrukking van de normale agressie tegenover de wereld zal weliswaar voeren tot een vreedzaam gedrag tegenover anderen, maar gelijktijdig tot een voortdurend beroep op de Here om te wreken. De onderdrukking van de normale seksualiteit leidt tot vormen van zelfkastijding en ook tot achtervolging van anderen, waarbij op een ander niveau de seksuele drift wordt ontladen. Houdt u dat goed in het oog. Daarom stel ik: Het is onmogelijk menselijke instincten en instinctieve reacties te onderdrukken en zo de mensheid te verbeteren.
2. Ofschoon de mensheid het niet beseft, is haar gehele samenleving, haar cultuur en haar geestelijke belevingsmogelijkheid in de stof gebaseerd op haar instincten. Ongeacht haar verandering van mentaliteit en de inwerking van geestelijke krachten zullen deze instincten altijd actief blijven. Daarom is het niet belangrijk een poging te wagen de instincten van de mens te wijzigen, maar wel om de wijze, waarop zij tot uiting komen vrijer en gelijktijdig met min der mentale en misschien ook t.a.v. schuldgevoelens mindere gewetensgevolgen te doen plaatsvinden.
3. Omdat elke regelmaat een instinctief insluimeren betekent, zal de mensheid zowel in haar cultuur, haar sociaal, economisch als in haar godsdienstig bestel en geestelijk leven er zorg voor moeten dragen, dat de regelmaat voortdurend wordt onderbroken. Alleen hierdoor zal de mensheid in staat zijn elk gevaar onmiddellijk te beseffen en daarop te reageren. Alleen hierdoor zal ook de mensheid in staat zijn elke nieuwe weg of mogelijkheid onmiddellijk te beseffen en daarvan daadwerkelijk gebruik te maken.
4. De mensheid verloochent te zeer de dierlijke achtergronden van haar maatschappij en samenleving. Juist hierdoor brengt zij een overbelasting van haar mentale en geestelijke capaciteiten tot stand. Eerst als de mens terugkeert tot het besef, dat hij in zijn drijfveren mede door het dierlijk instinctieve element wordt bepaald, zal hij in staat zijn de ontvangen geestelijke impulsen juister in zijn leven in te passen, zal hij in staat zijn de krachten en mogelijkheden, die in hem bestaan, juister te gebruiken.
5. De neiging om elke verwantschap met de z.g. onredelijk, en dierlijke wereld te ontkennen, heeft de mens ertoe gebracht de meest typerende kentekenen van een op instinct gebaseerde maatschappij voor zich te verloochenen en daarbij niet de beheersing van het instinct naar wel het gebruik van de daarin voorkomende mogelijkheden voor zichzelf wegneemt. Eerst als de mens terugkeert tot de juiste erkenning van de instinctwereld die in hem bestaat, tot het erkennen van de instinctieve reacties in de menigte, ja, in de grote corporaties en lichamen rond hem, zal hij ook bereid zijn de niet-redelijke elementen in zijn bestaan zonder rationalisatie te aanvaarden en doelmatig te verwerken binnen zijn leven.

Deel 2

In het voorgaande zijn we uitgegaan van de stoffelijke mens. Wij hebben de dierlijke achtergronden, de gerichtheid daarvan en de daaruit voorkomende fouten en feilen enigszins aangeduid. De mens is echter, zoals we reeds vaststelden, ook een geestelijk wezen. Wij moeten nu trachten ook van uit de geest dit niet geheel besepte, maar toch wel voornaamste deel van de mensen op aarde vastleggen.

In de geest zal over het algemeen de lichamelijke instincten als een natuurlijk deel van haar bestaan aanvaarden. De geest immers weet in welke wereld zij incarneert; zo zij dit niet weet heeft zij op gevoelswaarden en emotionaliteit een incarnatiepunt gezocht. Voor haar zijn deze dingen dus niet zonderling of verwerpelijk of onbeheersbaar. Voor de geest is het menselijk instinct wel degelijk een deel van haar werkterrein en van haar mogelijkheden. Het zal u duidelijk zijn, dat als een geest zich in het leven een taak stelt of een bepaald doel kiest, zij zoekt naar een mens, wiens instinctieve reacties via erfelijkheid, enz. stoffelijk zijn bepaald op een daarmee strokende wijze. Het resultaat is, dat van uit geestelijk standpunt menige instinctieve reactie juist is.

Verder zal de geest rekening houden met het feit, dat die instincten soms de beheersing overnemen. Zij zal in haar streven dus eerder uitgaan van een scheppen van stimuli voor die instincten dan van het scheppen van stimuli voor de rede. Want het instinct domineert altijd. De rede domineert slechts in uitzonderingsgevallen. Daarom zal de redelijke wereld van de mens voor de geest veel minder kenbaar zijn dan diens instinctieve, diens lichamelijke wereld.

De mens zal echter moeten proberen om dit ingrijpen als zodanig te beseffen. Want de geest kan voor de mens in de stof pas werkelijk waarde en betekenis krijgen, indien ze ook in de redelijke, de mentale wereld van de mens een rol spoelt; indien zij niet alleen een stelling in de vort: blijft of een levenskracht die hom bezielt, maar een integrerend deel wordt van zijn persoonlijkheid, waarvan hij de bedoelingen en de mogelijkheden beseft en waaruit hij leert de nodige waarden van. bewustzijn en kracht te putten, die noodzakelijk zijn. Dit kan de mens dus niet bereiken door de instinctwereld te verwerpen. Zo min als hij de geest kan dienen door eenvoudig elke kosmische invloed opzij te schuiven. Hij moet beginnen met de erkenning van de wereld, zoals zij is.

Een aanpassing daaraan te vinden van uit een sociaal-economisch milieu is vaak moeilijk. Van uit een religieus milieu is het haast onmogelijk. Je leeft als mens met idealen, die praktisch eenvoudig niet kunnen bestaan. Je leeft als mens met dromen omtrent een goddelijke zending, die alleen dan waar zijn, indien je eerst jezelf bent; en die nooit waar worden door een verloochening van je werkelijke wezen. Zo kan men dus hieruit weer enige conclusies trekken.

En dan is op dit terrein de 1^e stelling:

Daar de geest bewust deel heeft aan de totale persoonlijkheid, inclusief de instincten, en de geest in de aura haar eigen straling met het totaal van de zuiver lichamelijke stralingen kan vermengen, terwijl via de chakra de geest een directe invloed op die mens kan uitoefenen en een wisselwerking met de buitenwereld tot stand brengen, zal de mens moeten uitgaan van datgene, wat hij waarlijk stoffelijk is.

2^e stelling:

Het doel van de geest ligt niet in de materiële zelfhandhaving, voortzetting van de soort of in zelfbevestiging. Haar doel is integratie in een hogere wereld, waarin niet zozeer het bereiken van rang als wel het doen ontstaan van een voor het "ik" voortdurend harmonie met die wereld van belang is. Zij kan dit bereiken door in het lichamenlijk alle ervaringen op te doen, die haar begrip verschaffen voor die delen van haar eigen wereld, welke zij tot op heden niet kon begrijpen of aanvaarden en dus ook niet binnen haar harmonisch zijn verwerken,

De mens, hiermede rekening houdende, zal moeten beseffen dat zijn handelingen en ervaringen niet slechts een stoffelijk of sociaal doel hebben, maar dat zij ook voortdurend het doel hebben de geest datgene te verschaffen, wat voor haar noodzakelijk is.

3^e stelling:

Een zelfrechtvaardiging met redelijke of emotionele argumenten van uit een menselijk standpunt is meestal foutief. "Wie zichzelf rechtvaardigt," zo zegt een oude zegswijze, "beschuldigt in wezen zichzelf." Het lijkt mij niet juist, dat de mens, tracht zijn gedrag voor zichzelf of voor de wereld te rechtvaardigen. Hij moet eenvoudig Ereleven in de juistheid van zijn wezen of van zijn gedrag. Hij kan dit doen door in zijn redelijke

wereld de werkelijkheid van zijn lichamelijke reacties te accepteren door deze niet te verhullen, te omkleden of weg te werken, maar ze misschien als wat onaangename feiten te willen inzien. Hij zal op grond daarvan ook de invloed van de geest daarbinnen steeds weer bemerken, want de stimuli die hij in zijn instinctieve onlichamelijke wereld ontvangt zijn lang niet altijd de stimuli, die alleen volgens het instinct en de omgeving zouden kunnen worden verwacht. Er is sprake van een sturen. Het erkennen van het sturen betekent contact met de sturende kracht. De invloed van de geest zal binnen het menselijk bewustzijn groter worden naarmate de mens een juistere erkenning heeft van de invloed van de geest op zijn stoffelijk wezen.

4^e stelling:

Het doel van het lichamen bestaan is voor de geest nimmer het bereiken van een stoffelijk doel of het vervullen van een stoffelijke taak. Voor de geest is het totaal van het stoffelijk leven een geestelijk gebeuren. Dientengevolge is een waardering van een stoffelijk leven aan de hand van stoffelijke normen niet mogelijk. Het kan slechts aan de hand van geestelijke normen worden beoordeeld voor zover het het hoger "ik" betreft.

Dit beseffende, doet men er goed aan zo weinig mogelijk te oordelen over de redelijkheid of over het gedrag van anderen en zeker t.a.v. zichzelf oordeel en veroordeling te vermijden.

De juiste houding is: een aanvaarding van eigen wezen en daarbij een zo juist mogelijke oriëntatie op de gekende wereld en eventueel op de gekende geestelijke invloeden.

5^e stelling:

Alle geestelijke waarden bevatten kracht. Het totaal van de geestelijke wereld is energie, die in de meest verschillende vormen van trilling en straling tot uitdrukking komt. Elk levens wezen, ja, elk bestaand voorwerp op aarde is met deze kracht geladen. In deze geestelijke kracht (niet in de stoffelijke waarde of verhouding) liggen althans voor de geest de juiste betekenis en de harmonische mogelijkheden vast.

Als men geestelijk bewust streeft, zo zal men trachten op basis van deze geestelijke waarden, die aan gevoeld en op den duur zelfs bewust zullen worden gekend, zijn relatie met de wereld te bepalen.

Deel 3

Wij moeten dit alles nu van uit de wereld gaan beschouwen. Geest en stof bepalen de wereld, waarin de mens leeft. Het menselijk voorstellingsvermogen of wat hij noemt: zijn verstandelijke reactie op de wereld, bepaalt de voorstelling van de wereld, waarin hij bestaat. De voorstelling, die men als mens heeft van de wereld, van zijn eigen plaats en van de belangrijkheid in die wereld, is meestal onjuist. Zij is wat men noemt de begoocheling, de vertekening. Wij kunnen daarvan voortdurend voorbeelden zien in de maatschappij. Niet alleen in de belangrijkheid die b.v. een eenvoudige lokettist zich aanmatigt tegenover een man, die toevallig een groot concern leidt, maar evenzeer in de wijze waarop kleine staten of grote groeperingen hun rechten uitschreeuwen en proberen de gehele wereld daarmee te overdonderen.

De wereld, die dus in de voorstelling van het menselijk denken is geschapen, is niet feitelijk. De verhoudingen zijn evenmin feitelijk. Als wij de machtsverhoudingen op deze wereld nemen, dan kunnen wij b.v. zeggen dat de USA. op het ogenblik een sterke minderheid vormt zelfs t.a.v. z.g. nucleair vermogen; al zal zij dit zelf niet aanvaarden. Wij kunnen op grond van hetzelfde zeggen dat Nederlands reële welvaart aanmerkelijk minder is dan men zich voorstelt. En zo kan ik voortgaan.

Die voorstellingswereld zal nu van groot belang zijn voor de reacties van de mens. Als u een poes voor een spiegel zet, dan zal ze in het begin proberen met dat vreemde dier in de spiegel te vechten of kennis te maken. Op den duur wordt ze onverschillig.

De spiegel der menselijke imaginatie echter schept voortdurend een levend beeld; d.w.z. dat de mens voortdurend contact zoekt met dingen, die niet bestaan. Dat hij voortdurend wil werken met dingen, die niet reëel aanwezig zijn. De instincten van de mens erkennen dit. Zoals het dier zich instinctief realiseert, zonder het te beredeneren, dat dat wezen in de spiegel niet echt bestaat, zo kan de mens wel degelijk op grond van zijn gezonde en nuchtere instincten onderscheiden wat uit al die beelden, die de wereld naar voren brengt, er nu werkelijk betekenis heeft en wat niet. Hij zal vooral in verhouding tot zichzelf vaak instinctief de juiste weg kunnen kiezen. Maar hij doet het niet, omdat de opvattingen, de projecties van de wereld rond hem dit niet schijnen te gedogen.

Als dit voor de eenling geldt, dan geldt dit ook voor het volk, voor de bevolkingsgroep, voor het ras als geheel of als minderheid. Laat ons daarom even nuchter nog een paar regels stellen juist t.a.v. deze imaginaire situaties.

De instinctieve reactie is voor de mens altijd de primair juiste. Uitgaande daarvan kan een aangepaste redelijke reactie ontstaan, mits deze niet het tegendeel is van de instinctieve. Een aangepast redelijke reactie maakt het mogelijk zich voor de gehele wereld binnen de sfeer van de imaginatie aanvaardbaar te gedragen, zonder de werkelijke waarden en noodzaken van eigen wezen geestelijk en stoffelijk te verloochenen.

Omdat de instinct-reacties in de mens zuiverdér zijn (ook voor de geest en van uit de geest gezien dan alle beredeneringen, lijkt het mij goed dat men voortdurend zichzelf toegeeft, dat men in wezen instinctief of intuïtief handelt en dat men pas later een verklaring vindt voor het al of niet slagen van deze reactie.

Erken vooral dat u in de meeste gevallen vooraf niet weet wat er werkelijk gebeurt; dat u achteraf zegt het geweten te hebben en het dan verklaart. Hierdoor ontneemt ge u weliswaar menige illusie, maar daarvoor in de plaats krijgt u een juist begrip van de betekenis der verklaringen in uw eigen wereld. U krijgt een juister begrip ook voor de werkelijke geestelijke waarde van de dingen.

Het is eenvoudig genoeg een misdaad te plegen en deze te maken tot een daad van godsdienstige vrijheidsliefde, van nationaal belang. Dat is in het verleden menigmaal gebeurt en ook zelfs in het zeer nabije verleden heeft u hiervan voorbeelden kunnen vinden o.a. in Syrië en Israël.

Als wij reëel zijn en zo onze wereld begrijpen, wordt het mogelijk ons aan te passen aan de werkelijke situaties, Doordat de schijnwereld (dus de wereld van de redelijke verklaringen en rationalisaties) wegvalt en wij op de feiten reageren, zullen wij zowel in geestelijk als in materieel opzicht voortdurend een stap voor zijn bij hen, die afgingen op verklaringen en daarin voortdurend werden teleurgesteld.

Ik wil als einde van dit betoog een citaat aanhalen. Een citaat van Winston Churchill. Deze zei eens:

"Een goed politicus moet iemand zijn, die vooruitziet in de toekomst en later in staat is te verklaren waarom het voorziene niet plaats had."

Ik meen, dat dit kentekenend is voor de gehele wereld. Want dit geldt economisch, dit geldt sociaal en dit geldt godsdienstig.

Dat is de wereld, waarin u leeft. Is het dan niet juister u aan te passen aan die schijnbaar lagere, maar dan toch veel concretere en reëlere wereld van instinct, intuïtie en impuls. Daarin vindt u de weg, die voort tot de feiten en daarom geen wegverklaren van eigen handelingen of constatering van node heeft.

RAADSBESLUITEN IN DEZE TIJD

Een voorlichting over de ontwikkelingen in de Grote Raad der Witte Broederschap

Zoals u reeds is medegedeeld, heeft de Grote Raad besloten van natuurgeweld en natuurgebeurtenissen gebruik te maken om in deze tijd niet aanvaardbare gewelddadigheid te onderdrukken; en wel speciaal in die gebieden, waar zij op dit moment nog niet tot een zekere omvang is uitgegroeid. Voorbeelden van een dergelijk ingrijpen heeft u kort geleden kunnen zien in Pakistan en India.

Een dergelijk ingrijpen kan binnenkort ook worden verwacht voor een deel van Zuid-China en Noord-Vietnam. Daarnaast zal een ingrijpen via natuurkracht plaatsvinden in bepaalde delen van Noord-Afrika.

In de Ver. Staten zal eveneens — zij het met andere bedoelingen via natuurkrachten worden ingewerkt om daar een op dit morsent sterk naar buiten gerichte mentaliteit iets meer te doen terugkeren tot de eigen interne problemen.

Toch is dit gebruik van natuurkrachten en natuurgeweld slechts een van de punten, die in de Grote Raad zijn aangesneden. Van zeer veel belang acht men ook de mogelijkheid om in te werken door middel van visioenen, wonderbaarlijke gebeurtenissen, kortom, paranormale verschijnselen in verschillende landen. Bepaalde delen van Zuid-Amerika komen hiervoor reeds onmiddellijk in aanmerking en zullen in de komende maanden als gevolg hiervan wel enige onrust onder de bevolking te zien geven.

Ook in gebieden als Spanje, Portugal en Italië en waarschijnlijk later in het jaar ook in Griekenland wil men deze verschijnselen weer oproepen. Hierbij is men uitgegaan van de overtuiging, dat een gebeurtenis, die buiten het normale bevattingsvermogen van de mens ligt of een verschijning die voor de mens een grote emotionele betekenis heeft e. d. een zeer sterke uitlaat voor thans onderdrukte gevoelens zal kunnen scheppen en gelijktijdig de belangstelling van de mens zal kunnen richten neer op geestelijke dan op wereldlijke aangelegenheden.

Een ingrijpen in Rusland is eveneens overwogen. Men heeft gemeend, dat men hier het best kan ingrijpen door een aantal personen uit te schakelen en gelijktijdig een zekere onregelmatigheid te doen ontstaan in de industrieën aldaar, hetgeen kan geschieden door lichte wijzigingen aan te brengen in de kwaliteit van de aangevoerde grondstoffen.

Een gebruikmaken van nieuw ontstane en gemuteerde levensvormen, vooral in het gebied van de Stille Oceaan is eveneens overwogen; en dit zal waarschijnlijk gebeuren rond het gebied van de Filippijnen, in mindere mate ook in Indonesië (vooral het meer oostelijk deel ervan) en misschien in het zuiden van Japan.

Het geheel der besluiten van de Raad tot nu toe wijst op een zeer sterk. gericht ingrijpen in de materie, waarbij echter slechts zelden buiten de redelijke middelen van de mens en het redelijk begrip van de mens om gewerkt zal worden. Kennelijk is het de bedoeling om langs rationele weg een bevestiging van de wereldvrede tot stand te brengen.

Een omslag in mentaliteit zou hiervoor echter moeten worden veroorzaakt o.m. in de heersende grote religies. Daarnaast ook in de lagere bevolgingsklassen van de minder ontwikkelde gebieden. Hiertoe zal men waarschijnlijk — een definitief besluit is nog niet genomen — o.m. gebruik maken van een vorm van zendingsarbeid, terwijl tevens zal worden ingegrepen via epidemieën, die o.m. een grote kindersterfte ten gevolge zal hebben. Men betreurt weliswaar deze middelen te moeten hanteren, maar men acht het haast onvermijdelijk, omdat alleen op deze wijze economische pressies, die tot directe geweldpleging aanleiding zouden geven een tijdlang kunnen worden verschoven.

In het rijk China wordt rekening gehouden met een nieuw ontstane broederschap of Tong, die reeds op dit moment enige invloed heeft gewonnen en daarbij uitgaat van de oude taoïstische waarden. Men meent, dat hiervan een goed gebruik kan worden gemaakt om de ordening in

de staat terug te voeren van een streven ten koste van alles (vooral bij bepaalde partijleden) tot het aanvaarden van een bestaande ordening, hetgeen voor dit land wel het best geacht wordt.

Enige natuurrampen zullen ook dit gebied wel treffen. Men hoopt echter b.v. de jaarlijkse overstromingen van de Jang Tze in zoverre te beperken, dat er voor de voedselvoorziening in China geen gevaar zal bestaan. Zou er nl. een groot voedselgebrek ontstaan, dan zou bijna onvermijdelijk met een gewelddadig optreden van China in Azië moeten worden gerekend.

Een andere vorm van ingrijpen is de indirecte beïnvloeding van de publieke opinie. De middelen, die in vorige jaren hiervoor zijn gebruikt (o.m. het werken met inspiratie en het doen plaatsvinden van onthullingen), zal ook in de komende jaren waarschijnlijk wol worden voortgezet.

Een nieuw element in de besprekingen meende ik echter te ontdekken, toen werd gesteld dat vooral het doen kennen van de achtergronden van de regerende staatslieden in alle landen, zou moeten leiden tot een gematigder optreden van deze staatslieden, maar dat dit dus niet direct of indirect oorzaak tot hun val zou mogen zijn. Wij zien hier voor het eerst binnen dit kader een conservatief bestreven optreden, dat m.i. wijst op een groeiend inzicht in de Grote Raad, dat met een groot gedeelte van de nu bestaande regeringshoofden en zelfs met de bestaande politieke verhoudingen een wereldvrede bereikbaar.

Interessant was voor mij persoonlijk daarbij ook, dat — ofschoon nog steeds een groot gedeelte der acties is gericht op het afdempen van de ontwikkelingen in de maand september — de planning (als ik deze term binnen dit kader mag gebruiken) op dit moment is gericht praktisch op 1966–1967. Ik acht dit een zeer hoopgevend verschijnsel.

Een directe en officiële voorlichting over al hetgeen er in de Grote Raad verder wordt besloten, zal waarschijnlijk in een openbare zitting verder worden verstrekt. Het lijkt mij echter dienstig u, daar u zoekt naar een aanpassing aan deze tijden, te wijzen op de hoofdelementen, die tot nu toe naar voren zijn gekomen.

De geestelijk inwerking op de mens zou zijn oriëntatie t.o.v. de medemens kunnen veranderen. Een verlenen van meer dan normale z.g. geestelijke of occulte krachten aan vele mensen zou eveneens kunnen bijdragen tot een verandering van de mentaliteit. Dat men praktisch besloten heeft hieraan wederom zeer grote aandacht te wijden, betekent voor mij dat men een geestelijke ommekeer binnen zeer korte tijd voor een groot gedeelte van de aarde mogelijk acht.

Het z.g. netwerk van ingewijden, dat reeds enige jaren over de wereld actief is, blijkt eveneens door verplaatsing van centra op het ogenblik in beweging gekomen te zijn. Ik geloof, dat wij hieruit kunnen afleiden dat b.v. de verhoudingen tussen West- en Oost-Duitsland binnenkort aanmerkelijk zullen worden gewijzigd. Eveneens meen ik daaruit te mogen afleiden dat Zwitserland minder dan voorheen een geestelijk concentratiepunt voor Europa zal zijn.

Belangrijk is verder, dat in de USA. een aanmerkelijke verplaatsing (van ingewijden ?) van de oost- en westkust naar het centrum (het nogal isolationistisch denkend centrum) van deze staten zal plaatsvinden. Hieruit leid ik af, dat men dus het volk der Ver. Staten als geheel rijp acht voor een sterke verandering van inzicht en mentaliteit.

De vestiging van de grote nederzetting in het noorden van Zuid-Amerika blijkt nu wel praktisch beëindigd. Voor zover mij bekend is, zijn er thans geen zendingen van boekwerken en voorwerpen meer onderweg. Men zou kunnen zeggen: De verhuizing is praktisch voltooid. De activiteit aldaar neemt langzaam toe en het contact met normaal in de geest levende adepten vindt eveneens steeds veelvuldiger plaats. Dit wijst erop, dat een nieuwe geestelijke cyclus nu ook werkelijk kan worden begonnen.

De verschillende tekenen binnen de besprekingen van de Grote Raad zijn voor mij aanleiding te veronderstellen, dat de volledige actie van uit dit nieuwe centrum (en niet de voorlopige actie, zoals die thans nog geschiedt) kan worden verwacht in de eerste drie maanden van 1967.

Voor uzelf is ongetwijfeld ook belangrijk, dat in de komende dagen aanmerkelijke veranderingen moeten worden verwacht in het monetair- en economisch evenwicht op de wereld. Ook hier grijpt de Witte Broederschap in en tracht zij door een verschuiving van valuta en een aanmerkelijke waardeverandering van sommige daarvan een zodanige economische: chaos te doen ontstaan, dat eventuele oorlogshandelingen juist door deze economische moeilijkheden kunnen worden voorkomen.

Gebieden waarover nog wordt gesproken, maar die mogelijk in de komende maanden zeer belangrijk zullen bijdragen tot een nieuwe ontwikkeling, zijn o.m. Canada, het westelijk gebied van de U.S.S.R. (Rusland) inclusief Finland, Letland en Estland, terwijl eveneens de aandacht scherp schijnt te vallen op het noordelijk gedeelte van Japan.

Het is niet aan mij hieruit onmiddellijk gevolgtrekkingen te maken. Ik kan slechts mijn persoonlijke mening geven.

Ik denk, dat door nieuwe ontdekkingen van ertsen en nieuwe industriële ontwikkelingen voor het noordelijk halfrond een geheel nieuwe situatie zal ontstaan.

Ten laatste wil ik u nog mededelen, dat om bepaalde redenen, die ik u helaas niet geheel kan onthullen, weer zal worden ingegrepen bij de bewaarplaatsen van bepaalde atoomwapenen. Explosies op 3 à 4 punten op de wereld, onverwacht en in sommige gevallen zelfs een beetje rampzalig, lijken mij dan ook in de maand augustus of begin september niet uitgesloten.

Hiermede heb ik u de voorlichting, voor zover ik u die geven mag, verstrekt. Uit het geheel van deze raadsbesluiten kunt u echter voor uzelf wel afleiden hoe intens in de wereld van de geest het medeleven met de wereld is en met hoeveel belangstelling, kracht en overweging — ook van de kleinere details — de Witte Broederschap zich inzet voor het behoud van een wereldvrede en het vernieuwen van de menselijke relaties op uw wereld.

Uitgesproken 4 juni 1965.

DE GOEDE AFLOOP

Wanneer wij spreken over de goede afloop, dan impliceren we daarin twee waarden. In de eerste plaats: dat er een einde komt aan iets. In de tweede plaats: dat dit einde voor ons aanvaardbaar, dus goed zal zijn.

Een goede afloop van b.v. de ontwikkelingen in de wereld kunnen wij ons alleen voorstellen, indien die wereld blijft beantwoorden aan onze ideeën, zoals wij ze nu hebben. Een goede afloop van het leven kan menigeen zich alleen voorstellen, als hij — overgaande — door palmtakwuivende engelen wordt omhoog gedragen tot een hemel, waarin hij onmiddellijk een eigen flatje krijgt toegewezen.

Een goede afloop bestaat echter niet in de oneindigheid. In de oneindigheid is er alleen het gefixeerde moment; is er één beleving uit duizend mogelijkheden misschien, maar een beleving die ergens reeds vastligt. Die goede afloop is niet alleen een einde, ze is altijd weer, zolang wij tijdgebonden zijn, een punt van uitgang voor een volgend beleven.

Als mens en zelfs als geest tot op zekere hoogte ben je geneigd om dat, wat nu gebeurt, altijd te zien als het belangrijkste en een goede afloop daarvan te wensen boven alles. Dit is begrijpelijk, maar niet juist. Want:

Als gebeuren zich aan gebeuren rijt,
als alle vormen wisselend met elkander
toch vormend de eenheid der goddelijke schepping,
als in 't sterven van de tijd niet een afloop,
maar slechts een consolidatie van al wat ooit was wordt geschapen,
zo zijn wij geen wezens van één moment.
Dan is al wat ons gebeurt op dit ogenblik of morgen onbelangrijk,
omdat het geheel van ons wezen en niet de onbelangrijke

tijdsdelen daarvan een rol speelt.

Dat, wat ge zijt geweest vele levens geleden, zijt ge misschien nu weer en over 10.000 of 100.000 jaar kunt ge het wéér zijn. Dat is van geen belang. Belangrijk is niet de goede afloop van het moment. Belangrijk is ons begrip voor een voortdurend zich meer integrerend bewustzijn van het Allerhoogste, dat ook in ons tot uiting komt.

Zo er al sprake kan zijn van een goede afloop voor het leven of voor het gebeuren in de wereld, zo zal dit ongetwijfeld iets zijn, dat een goede harmonie — niet in de tijd maar in de eeuwigheid en met die eeuwigheid — tot stand brengt. Daar ligt ons einddoel.

Vluchtige schimmen, gaande door de siderische eeuwigheid, zijn wij zoals wij onszelf nu kennen. Schaduwen van wezens, die blijvend er vast bestaan. Dat is onze eeuwige werkelijkheid, waarheen wij terugkeren,

Laat dan de goede afloop voor ons niet zijn: het behoud van een wereldvrede of van een groter geluk der mensheid, maar een sterkere en meer bewuste verbondenheid met die goddelijke wereld, waarin geen tijd bestaat, waarin alle mensheid is: de mens die God schiep. En waarin alle zijn is: de harmonie der uitingen, waardoor de goddelijke Gedachte haar waarlijk goddelijke Bron voortdurend kenbaar maakt.

DE STILTE

Als alles zwijgt
en laatste vorm tot nietigheid vergaat,
als ik in mijzelf besef te zijn
en toch niet ken bestaan,
doch slechts het zijn,
dan spreekt mij de stilte,
wijl ik haar niet versta.
En is de stilte heengegaan,
haar woord klinkt in mij na
en wordt uit mij tot werkelijkheid.

Dit is de stilte,
die de schepping is,
de scheppingskracht,
en waaruit alles voortkomt,
wat er in mij kan bestaan.

LES 10 - AANPASSING

Het menselijk ras dankt zijn suprematie op deze wereld aan twee eigenschappen. De eerste is het vermogen om zich voortdurend aan te passen en zelf de middelen te scheppen, waardoor de mens in elk milieu en in elke omgeving kan blijven leven en wat meer is, het leven — voor een deel althans — kan regeren. De tweede eigenschap van de mens is zijn onlogische vasthoudendheid.

Als een dier in een klem komt, zal het zich verzetten, desnoods zichzelf amputeren; maar zo daar de mogelijkheid niet voor aanwezig blijkt, dan zien wij dat het dier zich daarbij neerlegt; dat het in een toestand van hopeloosheid geraakt.

De mens kent deze toestand ook wel, maar eerst na een veel langere beproeving. Als wij de z.g. hersenspoelingen zien, dan blijkt het wel mogelijk ook de mens tot een toestand van fatalistische aanvaarding of zelfs van een omkering van alle waarden te brengen; maar dat kunnen alleen specialisten en dat vraagt lange tijd.

In de natuur komt dat niet zo vaak voor en daardoor kan worden gezegd, dat juist de onredelijke koppigheid van de mens de tweede reden is voor zijn suprematie op deze wereld en daarmee voor het ontstaan van de bewustwordingswaarden, die nu eenmaal verbonden zijn met het bestaan in de stof van de mens.

Als wij spreken over aanpassen, dan zijn er zeer velen, die al heel snel denken dat het betekent: voortdurend meegaan met elke verandering. Dit is natuurlijk niet de juiste visie, want dan zou de mens zichzelf voortdurend moeten veranderen en daarmee ook zijn eigenschappen van persoonlijkheid, van bovenredelijke erkenningen moeten prijsgeven. Aanpassing betekent de omstandigheden aanvaarden en met zo gering mogelijke weerstand en zo weinig mogelijk middelen daarin jezelf blijven.

Aan het einde van deze reeks lezingen noem ik, dat dit punt wel degelijk aan de orde mag worden gesteld. In de wereld van vandaag hebben wij, behalve met de vaak besproken kosmische invloeden, stralingen en tendensen mede ontwikkeld door de Witte broederschap, ook te maken met de mensheid zelf.

De reacties van de mens zijn niet redelijk, niet logisch. Maar deze reacties bepalen het milieu, waarin u leeft. Om dus een eerste regel voor aanpassing in deze degen te stellen, kunnen wij u de volgende raad geven:

Wees onlogisch, indien dit nodig is volgens uw milieu, zonder uw begrip voor logische samenhangen daarin te verliezen. Ik kan een voorbeeld geven, dat misschien verhelderend werkt:

Er is, ik meen enige dagen geleden, de verloving gevierd van uw kroonprinses; en daarbij zijn zeer typische, onlogische elementen naar voren gekomen. De bezwaren tegen de bruidegom zijn nl. niet weg te nemen. Ze zijn grotendeels van emotionele aard, maar ze verdwijnen daarom niet als een zekere mate van charme en een — zullen wij maar zeggen — bijna toneelachtige gehechtheid ten toon wordt gespreid. Wat gebeurt er nu? De mensen accepteren enerzijds een toestand, die zij emotioneel nog blijven verwerpen. Zij laten zich verleiden tot uitbundige demonstraties, waardoor zij zichzelf binden; want de algemene demonstraties van aanvaarding zullen zo dadelijk van groot belang blijken te zijn, wanneer b.v. in uw parlement deze kwestie ter tafel wordt gebracht. Hier blijkt dus het onlogische element zeer sterk te zijn.

Laat mij nu stellen, dat u logisch blijft, dat u temidden van de algemene feestvreugde uw verwerping kenbaar blijft handhaven. De mogelijkheid is zeer groot, dat ook u in de algemene feestvreugde lichtelijk verminkt onder de voet wordt gelopen. Heeft u daarmee uw doel gediend? Neen. Heeft u iets bereikt? Neen. Heeft u daarmee uw beter verstand of inzicht

gedemonstreerd? Wederom: Neen. Het enige, dat u hebt gedemonstreerd is uw onvermogen u bij de situatie aan te passen.

U had vele houdingen kunnen aannemen. U zoudt in dat geval eenvoudig verre kunnen blijven of heengaan. U zoudt u zonder uitbundigheid kunnen laten meedrijven door de massa om zodra de begeistering, ja, ik zou haast zeggen de massahysterie eenmaal voorbij is uw eigen argumenten te herhalen. Er zijn dus volg wegen.

Op het ogenblik echter, dat er op de wereld een onredelijke reactie optreedt, kan geen enkele redelijkheid en ook geen beroep op vroegere redelijke of emotionele waarden daaraan iets veranderen. Dus: Leg u neer bij de toestand Behoud uw eigen inzichten. Constateer eventueel de redenen, die de anderen tot een wijziging van hun inzicht hebben bewogen of die hun reacties hebben bepaald en ga van daaruit op uw eigen weg verder, maar net begrip voor de anderen.

Nu geef ik u hier een voorbeeld, dat niet van zo buitengewoon groot belang is. Een wat sprekender voorbeeld zult u ongetwijfeld hebben gevonden in de door ons ook reeds aangekondigde val van de Dow Jones-index in Wallstreet. Men kan zeggen, dat deze emotioneel tot stand is gekomen; dat ze incidenteel is en niet een feitelijk toestand weergeeft. Men kan zeggen, dat die koersen zich zullen herstellen, en al deze dingen zijn mogelijk. Indien u zich laat verleiden tot een paniekverkoop, krijgt u te weinig. Indien u te veel aankoopt in een dieptepunt, heeft u grote kans dat u stroppen krijgt. De redelijke erkenning zegt hier

Het gevoel van de massa voor de onjuistheid van de economische en commerciële verhoudingen komt in deze emotionele reacties op de beurs tot uitdrukking. Dit is een symptoom van een ziekte. Een symptoom, dat lange tijd kunstmatig is onderdrukt en ook in de toekomst kan worden onderdrukt, maar waardoor het ziekteproces niet wordt aangetast.

Wat is dat ziekteproces? Zodra u dat nl. hebt erkend, kunt u, indien u op de beurs wilt spelen, zien welke mogelijkheden er reëel bestaan. U kunt zich eveneens hiervan distantiëren en in het dagelijks leven kunt u rekening houden met ontwikkelingen, die in de toekomst waarschijnlijk niet te vermijden zijn.

Hier heeft u dus een eerste en misschien zeer eenvoudige raadgeving. Dit op zichzelf echter kan niet voldoende zijn, want wij hebben niet alleen maar te maken met de ratio (de rede. Naast de rede zien wij in de gehele wereld voortdurend vlagen van emotie, die niet kunnen worden bepaald aan de hand van stoffelijke impulsen of gebeurtenissen.

Er is sprake van golven van emotie, die zelfs met een zekere regelmaat de wereld overspoelen, meestal lopend van oost naar west. De oorzaak ervan kunnen wij hoogstens noemen: een kosmische oorzaak, die voor ons in wezen niet te bepalen is. Wij kunnen echter met zekerheid stellen: Indien zo'n golf optreedt en zij heeft twee plaatsen getroffen, dan is het voor 90 % zeker dat een derde plaats op de lijn van het verloop hetzelfde verschijnsel zal vertonen. En daarom hebben we bij de aanpassing dus ook te rekenen met het volgende:

Niet slechts ons eigen milieu, maar onze kennis van de mensheid van de gehele wereld voor zover dit mogelijk is, stelt ons in staat tendensen waar te nemen, die te zijner tijd ook ons eigen milieu zullen beïnvloeden. Wij kunnen aan de hand van deze waarneming ook de maatregelen treffen, die nodig zijn om ons eigen wezen temidden van een dergelijke beïnvloeding redelijk en geestelijke zuiver te laten voortbestaan. Een gewaarschuwd mens telt voor twee, zegt men wel eens. In dit geval zou men kunnen zeggen: Een gewaarschuwd mens telt voor honderd. Hier heeft u dus de twee factoren, die voor de aanpassing aan het milieu in de eerste plaats wel het stoffelijk milieu, van het hoogste belang zullen zijn.

Er is nog een aantal geestelijke factoren, waarmee we eveneens rekening moeten houden. Een vorige maal heeft de Witte Broederschap u een gedeelte der ontwikkelingen voorgelegd. U heeft daarop later nog aanvullingen gekregen. Als wij weten, dat een geestelijke invloed zekere prognoses stelt en deze redelijk vervult, dan mogen wij er ook op rekenen dat de door haar gegeven richtlijnen over de gehele wereld van kracht zullen zijn. Als ik kennis krijg van geestelijke richtlijnen, zal ik deze hanteren als een leid snoer voor mijn daden, als een middel ook om mijzelf enigszins te beheersen en af te scherm, waar mij dit noodzakelijk lijkt. Ik zal

nooit kunnen handelen, alsof deze dingen een volledige realiteit zijn. Een mens kan alleen rekening houden met de verschijnselen, die in zijn eigen wereld en onmiddellijk tot uiting komen.

Een kennis van de regels, aan de hand waarvan het gebeuren waarschijnlijk zal plaatsvinden, helpt ons de juiste mentale voorbereidingen te treffen. Want aanpassing is niet alleen maar een kwestie van het juiste gedrag of de juiste terughoudendheid of zelfs ook maar van het juiste denken alleen. Mentaliteit is een begrip, waarmee wij eigenlijk de gehele innerlijke gesteldheid van een mens omschrijven. Wij geven daarin zijn persoonlijke mores en mede zijn persoonlijke geloofswaarden weer naast de algemene factoren. Het eigen geloof, het eigen denken, kan van uitermate groot belang zijn.

Een zich aanpassen aan de wereld is alleen mogelijk en heeft alleen zin, indien een verderaf liggend en verder reikend doel daarmee wordt bevorderd. Dat doel zullen wij ons als mens meestal stellen als God of een hiernamaals. In enkele gevallen het geluk van het nageslacht. Door dit zo te poneren hebben wij dus erkend, dat er meer is dan wijzelf. Wij kunnen dit "meer dan onszelven" nimmer als een volledig gekende waarde in onszelf dragen.

Ik kan geloven in God. Ik kan weten, dat God in mij bestaat. Ik kan niet weten wie en wat God is. Ik kan aanvoelen wat God wil of toelaat. Ik zal nimmer de volledige goddelijke wet kennen.

Hier ligt dus een punt, dat bij het bepalen van de juiste mentaliteit wel in de eerste plaats naar voren komt; dit springt er a.h.w. uit: Ik moet mijn geloof nimmer baseren op menselijke gedragsregels in het algemeen of op een vastlegging van menselijke kennis in het algemeen, maar ik moet elk geloof herleiden tot een voor zij persoonlijk geldende en zo juist mogelijke gedragslijn. Hierdoor heb ik dus een zekere achtergrond geschapen (ook voor mijn redelijk overleg voor mijn ontvangen van intuïtief verkregen kennis en waarden.

Ik moet daarnaast mijn denken op de juiste manier scholen. Een denken, dat beperkt is of eenzijdig, zal onder de optredende invloeden al zeer snel overrompeld worden. Je wordt verleid tot het meelopen met anderen, juist door een gebrek aan persoonlijk inzicht en persoonlijk kennen. Je wordt sneller door de massahysterie van een menigte overspoeld, indien je zelf geen of beperkte inzichten hebt. Ons denken moet dus op basis van het geloof redelijk blijven.

De leefregels, die wij uit dit alles als juist distilleren, gelden alleen voor onszelf en niet voor anderen. Wij putten daaruit een zekere kracht. Die kracht kun je richten tegen de wereld, zoals b.v. bepaalde kerken en kerkgenootschappen steeds trachten ontwikkelingen tegen te houden — in feite een onmogelijke taak. Wij kunnen diezelfde inhoud van ons wezen ook gebruiken om te stimuleren. In de aanpassing geldt het volgende

Al datgene, wat nieuw is of vernieuwing brengt en gelijktijdig past bij de in mij erkende grondregels van het leven en ten uitvoer is te brengen volgens de door mij als juist erkende wijze van leven, is voor mij een noodzakelijke praktijk.

Het is hier dus niet de vraag, of het misschien mogelijk is. Neen. Indien aan de voorwaarden is voldaan, is het dwingend geworden. Het is a.h.w. mijn enige weg. Door die weg te kiezen zal ik beperkte conflicten veroorzaken, maar tevens zal ik in staat zijn mij aan de algemene tendensen aan te passen. Omdat ik niemand iets opleg en niemand iets verwijt, zal de gemeenschap geneigd zijn mij te tolereren. Mijn mentaliteit is gelijktijdig progressief, geestelijk bewust en redelijk verantwoord.

Wilt u nog iets verdergaan in de richting van de geestelijke waarden en invloeden, dan mag ik misschien nog even herinneren aan het feit, dat u met bepaalde golven of bepaalde krachten harmonisch bent. Het is misschien moeilijk om die precies te definiëren. Maar als u zegt. Ik ben harmonisch met een bepaalde kosmische Straal, dan is het duidelijk dat die kosmische Straal voor u de meest werkzame zal zijn.

Nu kent u deze Straal niet, maar u ontdekt wel dat steeds als er in de wereld een bepaalde tendens kenbaar wordt en voor u een zekere ontwikkeling van gebeurtenissen open ligt of zich zelfs dwingend voordoet, u er zeker van kunt zijn dat uw eigen situatie en uw reacties in overeenstemming zullen zijn met de impulsen, die u in de wereld opmerkt.

Wederom een mogelijkheid om tot een zekere predictie van eigen omstandigheden te komen. Want in die hele geschiedenis van een .zich aanpassen, van een gebruik maken van alle beschikbare geestelijke en andere middelen, is toch wel de eerste regel altijd geweest:

Wees voorbereid. Bereid u voor op dat wat komt. Leef in het heden, maar erken de gevaren of mogelijkheden van morgen.

En daarmee bent u gekomen tot de werkelijke essentie van al datgene, wat we in deze cursus hebben getracht u duidelijk te maken. dij zoeten. enerzijds de mogelijkheden en tendensen van morgen erkennen, waaraan wij ook zelf onderhevig zijn. Aan de andere kant moeten wij vandaag een zo juist mogelijk leven leiden, zonder daarmee onnodig in conflict te komen met het milieu. Voor het geheel van de wereld betekent dit:

Elke mens, die zich bewust aanpast, zal zich niet alleen aanpassen aan het, menselijk milieu, ook al is dit vaak de uiterlijke schijn, maar hij past zich tevens aan een innerlijke evolutie, aan. Hij past zich aan bij een erkenning van nieuwe waarden, van nieuwe mogelijkheden en aan de levende krachten uit de kosmos van vandaag en van morgen. Hij wordt één met het ontwikkelingsproces van het Al.

Ik ben mij ervan bewust, dat vele van mijn broeders zullen zeggen: "Dit is onzin, want slechts voor het menselijk bewustzijn is er sprake van een werkelijke evolutie. In God is de schepping eeuwig." Ik weet het wel Maar voor de mens doet het geheel van de kosmos zich voor als een voortdurende evolutie. Het toont zich als een voortdurende verandering en groei, een reeks cyclische verschijnselen, waarbij deze mens zelf — als stofmens of als geest — betrokken is geraakt en waarbij hij betrokken blijft, totdat zijn bewustzijn het hem mogelijk maakt die dingen te neutraliseren. Laat ons daarom rustig uitgaan van een evolutionair proces. Voor ons is dat het meest belangrijke. Indien mijn innerlijk en mijn bewustzijn kunnen evolueren aan de hand van de optredende omstandigheden en krachten, zal ik niet alleen maar God of het hogere nader staan. Ik zal voor alles èn met mijn eigen wereld èn met alle andere werelden een veel grotere verbondenheid hebben.

Verbondenheid. Dat is de kern, waartoe alles voort. Verbondenheid met ui wereld, daardoor komt u tot het aanpassen. Verbondenheid met de geest, daardoor kunt u een geestelijke aanpassing vinden aan nieuwe mogelijkheden, krachten en feiten. Een aanpassing ook aan het aangezicht dat God toont.

Het beeld van God en van de kosmos wijzigt zich voor de mens voortdurend. Maar als u daarmee in harmonie kunt blijven, ongeacht de veranderingen van omschrijving en van uiterlijk, dan zult u altijd de innerlijke kracht vinden in die bron. En dan geloof ik, dat de rest onbelangrijk wordt.

Een rede over aanpassing in deze tijd kan nimmer volledig zijn, indien ik niet, zou trachten ook voor de komende jaren enkele algemene tendensen aan te geven. Maar die tendensen — en dat moet u zich goed realiseren — zijn algemeen. Het zijn waarden, waaraan de mensheid en ook u zich zullen aanpassen. Op welke wijze dat precies gebeurt, kunnen we misschien vermoeden, naar zekerheid daaromtrent hebben we niet. Wel weten we, dat een erkennen van deze waarden als toekomstig zéker voor ons een neiging scheidt om ons daar gemakkelijker bij neer te leggen, om deze. dingen eenvoudiger en met minder protest in ons leven te aanvaarden en op te nemen. Het is om deze reden, dat ik het 2e deel van mijn betoog vanavond aan deze invloeden en tendensen besteed.

Verwarring is één van de grote invloeden van deze dagen. Verwarring, onredelijkheid, het overslaan tot uitersten zowel bij de natuur als bij de mens, zijn reeds sterk voorgekomen en zullen zich steeds sterker openbaren. In de komende maanden geldt allereerst dus wel:

Laat u door het chaotische niet beroeren. Tracht uw instelling niet te baseren op deze verwarring, maar op de waarden, welke in die verwarring bestaan. Als ik mijn voorbeeld nog even mag gebruiken Richt u niet op de ogenblikkelijke visie en emoties verbonden met Beatrix en haar aanstaande echtgenoot, maar richt u op de voor u belangrijke, daarmee de verbonden zijnde staatsrechtelijke, politieke en ook menselijke emotionele werkingen van later. In de verwarring kunt u niets doen.

Richt u niet op de vele stakingen en de vele oorlogshandelingen, die op het ogenblik aan de gang zijn. Richt u op het gevaar van een verwarring, waarbij een ieder redeloos gaat reageren. Zorg, dat u altijd probeert overzicht te houden. Wat een chaos is voor een beschouwer die beneden staat, kan voor iemand op een toren al een patroon hebben. Laten we dat onthouden. Door u boven de onmiddellijke problemen te stellen zal het wezen, het karakter en de tendens van alle chaos duidelijker worden.

Maar als die chaos voorbij is, dan krijgen we — ik zou haast zeggen — wat militante invloeden. Hier wordt voortdurend naar actie gestuwd. Actie is goed, mits beheerst. Hier moeten wij ons voorbereiden op een zekere terughoudendheid. Actie is alleen dan gewenst, indien ze voor ons aanvaardbaar is en wij daarin een voor ons bestaande zin erkennen. We kunnen nooit de algemene actie aanvaarden.

Die tendens loopt ook een aantal maanden en dan krijgen we de bekende verwarringen, die wij hebben genoemd: de overgangperiode tot de tijd van opbouw.

Het volgend jaar krijgen wij een grote verdeeldheid van meningen. Er zal overal een grote strijd uitbreken en men zal daarbij niet spreken over de essentiële waarden. Men zal spreken b.v. over de vraag: koninkrijk of republiek; rechts of links georiënteerd. Men zal niet spreken over de kern. van de zaak: Zoals het nu is, is het niet goed.

In die periode moet u zich nimmer door anderen laten meeslepen. Behoud uw handelingsvrijheid, maar ook uw vrijheid van denken. Probeer zelf, hoe beperkt dan ook, een oordeel te vormen; niet omtrent de juistheid of onjuistheid van de argumenten van anderen, maar omtrent de werkelijke toestand. Op die manier zult u dan het eerste gedeelte van 1966 gemakkelijk kunnen overbruggen. Ook daarin zijn natuurlijk verschillende tendensen merkbaar, die wel wat zullen variëren. Maar door daarin steeds redelijk te blijven, persoonlijk te reageren en beïnvloeding en vooral ook stellingname te vermijden waar ze niet strikt noodzakelijk zijn, helpt u mee de wereld op te bouwen.

De volgende periode van verwarring is er in feite één van heroriëntatie. Veel van wat tot nu toe was aanvaard, blijkt niet meer in stand te houden. U zult dat zien in b.v. conflicten tussen arbeiders en werkgevers, waarbij geen compromissen meer mogelijk zijn en de werkgevers zullen zeggen: "Wij staken eenvoudig onze productie. Wij sluiten onze fabrieken, want wij kunnen niet meer produceren op die manier." En de arbeiders dan zullen zeggen: "Dan nemen wij de fabrieken desnoods met geweld."

Ik geef naar een enkel voorbeeld van. iets, wat zowel in Frankrijk als misschien ook in Nederland (vooral in Twente), Engeland en zeker ook in de Ver. Staten zal gebeuren.

Indien u zich daar nu weer laat leiden door de noodsituatie, door de drang om de zaak nu ineens goed te maken en alles wat reën heeft te behouden, dan loopt u vast. In zo'n situatie moet u niet kijken hoe u alles wat er is nog zoudt kunnen behouden, want dat lukt niet. Kijk wat er overtollig is, wat ballast is en gooi dat opzij. Behoud de essentiële zaken en verdedig die met alle middelen. Richt u daarbij nipt op algemene theorieën, maar ga uit van uw innerlijke erkenning, van uw persoonlijke noodzaak.

De volgende perioden zullen de wereld waarschijnlijk confronteren met de behoefte om iets op te bouwen, om een stilstand, een vernietigingsdrang te doorbreken. Maar bouwen is een taak, die alleen zin heeft, indien zo doelmatig wordt uitgevoerd.

Als u tegen 10.000 mensen in Nederland zegt: Kom, laat ons een huis bouwen, dan zullen er misschien wat krotten verrijzen. Als u tegen 100 man wel overlegt zegt: Laat ons huizen bouwen, dan ontstaan aanvaardbare woningen.

Het is nu niet belangrijk met de massa mee te gaan. Het is in deze tijd belangrijk om van uit uzelf, bewust en weer gebaseerd op uw innerlijk, op uw persoonlijk wezen, uw denken, uw mentaliteit, te kiezen voor die groepen, wier acties niet theoretisch maar praktisch zo snel mogelijk volgens u redelijke en wel overwogen resultaten tot stand kunnen brengen.

Op deze wijze zult u zijn voorbereid op de periode van conflicten en veranderingen, die het jaar 1967 verder in zich bergt. U kunt zich waarschijnlijk dan wel aanpassen aan wat er

bestaat, maar het is niet voldoende om u aanpassen aan de uiterlijke omstandigheden. Een terugdromen naar het verleden heeft geen zin.

In de periode vanaf maart 1967 is het belangrijk, dat u probeert uw doel voor uzelf opnieuw te formuleren in overeenstemming met de wereld, waarin u dan leeft. Op deze wijze kan een positieve opbouw ontstaan, waarbij de misschien nog wat verdeeldheid zaaiende en verwarring brengende invloeden van 1966 gemakkelijk zullen worden overwonnen en de wereld na een periode, die eigenlijk een voortdurende oorlog is geweest, kan komen tot vrede en een dan bewuste, juiste en uit vrije samenwerking ontstane opbouw.

U zult begrijpen, dat deze tendensen slechts algemeen zijn aangeduid. Waarom zou ik hier bijzonderheden geven, indien juist deze bijzonderheden u vaak zouden kunnen afleiden van uw persoonlijke werkelijkheid en noodzaak: Het gaat er niet om hoe de wereld zich aanpast aan behoeften en noodzaken. Het gaat erom hoe u zich aanpast aan uw behoeften en noodzaken en aan de wereld. Dat daarbij heel vaak bepaalde illusies moeten worden geofferd, dat u daarbij vaak zekere zaken moet prijsgeven, die u misschien toch nog wel gewichtig en belangrijk acht, is niet te vermijden.

Aanpassing is in zekere zin een voortdurend verwerven en gelijktijdig offeren. Het verwerven is gelegen in de verrijking van uw innerlijk; in het ontstaan van nieuwe mogelijkheden en condities voor uw persoon, ook al bent u ouder; in het ontvangen van nieuwe stimuli in uw leven, die daaraan een andere en misschien ook meer juiste inhoud geven of die uw weerstand innerlijk wat opvoeren. Het gaat erom uzelf te zijn en te blijven en toch steeds te groeien.

Ik heb in het begin van mijn betoog reeds gezegd: Evolutie moge dan ook van uit het Goddelijke gezien niet reëel zijn, voor ons als schepselen is zij een realiteit en een noodzaak. Het proces der evolutie is nu eenmaal — geleidelijk of schoksgewijs — ons leven. Wij kunnen daarom niet beter doen dan trachten voortdurend innerlijk te evolueren en ons uiterlijk gedrag aan te passen aan die innerlijk bereikte toestand en aan de mogelijkheden van de buitenwereld.

Ga nooit verder dan de mogelijkheden reiken. Laat u nooit door een enthousiasme van het ogenblik verleiden om b.v. een taak op u te nemen, die u niet kunt volbrengen of om verplichtingen aan te gaan, waarvan u toch wel weet dat ze later eigenlijk dwaas en te zwaar zullen zijn. Een zekere bedachtzaamheid is noodzakelijk. Ze is de kern van dit evolutionair proces. Wij moeten bewust leven. Wij moeten bewust reageren. Wij moeten bewust handelen.

In geheel uw leven en bestaan zullen — en dat is haast onvermijdelijk — in de komende tijd bepaalde occulte elementen meer en meer optreden. Deze krachten zijn aanwezig. Het zijn geen gaven, die u krijgt. Het zijn eigenschappen, die wat meer tot leven komen. Die waarden, al heten ze nu duizendmaal occult, geheim of verborgen, zijn een normaal deel van uw wezen. Maar u zult in het begin niet weten hoe ze te gebruiken, hoe ze in te passen in uw leven. U zult zich ook daaraan moeten aanpassen. En dat doet u het best door uit te gaan van wat u in uzelf erkent, wat u meent te beleven, wat u telepathisch, inspiratief of anderszins meent te ontvangen en dit zoveel mogelijk te toetsen, zo de graad van belangrijkheid van deze nieuwe gegevens voor uzelf vaststellend, opdat uw reacties steeds beheerst blijven. De onbeheerste reactie is — zeker in de komende tijd — het grootste gevaar voor de mensheid.

Wees ook vasthoudend en koppig. Niet voor niets heb ik de koppigheid genoemd als een belangrijk punt. Indien u weet wat juist is, houd u daaraan. Laat u niet door praatjes of argumenten afleiden. Er is altijd een argument te vinden om alle dingen aanvaardbaar of redelijk te maken. Houd u aan uzelf. Wees daarin koppig; u aanpassend aan de wereld maar gelijktijdig vasthoudend aan uw innerlijk. Want de wereld, die u in uzelf draagt, de wereld van gedachten, van waarden en van wetten — of ze nu reëel is of niet — is de kern van uw bestaan. Indien u die kern gaat aantasten, tast u uw hele bestaan, uw beheersing en uw mogelijkheden aan.

Met dit alles mag ik dan deze slotrede, deze epiloog besluiten.

Wij hebben dit jaar getracht u een inzicht te geven in de verschillende mogelijkheden van aanpassing en de verschillende mogelijkheden van de werkelijkheid, waarin u leeft. We hebben

getracht u voor te lichten over de wereld en wat daarin gebeurt. Het is aan u om uw eigen conclusies te trekken. Het is vooral aan u om hier voor uzelf een weg te vinden, waardoor woorden worden omgezet in praktische mogelijkheden.

ACHTERGROND VAN HET OCCULTISME IN DEZE DAGEN

Het occultisme is een naam voor een groot aantal ternauwernood gekende of niet begrepen wetten en verschijnselen, die deels in de mens zelf, deels in de natuur zijn verankerd. In de huidige periode heeft de mens een toestand bereikt, waarin hij enerzijds t.a.v. zijn omgeving ongevoeliger is geworden. Hij hoort b.v. veel minder; hij ziet en ruikt veel minder. Iets, wat overigens een zegen is in deze dagen. Aan de andere kant heeft hij zich zekere concentratiemethoden en vooral een flitsend snel denken aangewend, dat bevorderlijk is voor dat deel der verschijnselen in het occultisme, dat men paragnost noemt. Ik zou graag op dit punt willen ingaan en dan kom ik tot een aantal kleine regels:

1. Naarmate de mens tot een sneller denken komt, zal hij — juist door de snelheid van zijn denken — gemakkelijker flitsen van inspiratie, van helderziendheid e.d. in zijn denken opnemen. Ook als dit niet wordt beseft, wordt het element van externe bewustzijnswaarden t.a.v. het interne gedachtenproces vergroot.
2. Daar de communicatie tussen de mensen enerzijds uiterlijk gemakkelijker, anderzijds wat innerlijke waarde betreft steeds moeilijker wordt, heeft zich bij de mensheid langzaam maar zeker een soort verstaan ontwikkeld, dat sterk verwant is aan telepathie, ook als het grotendeels op onbewuste en gevoelswaarden berust. Hierdoor is de gemiddelde onderlinge beïnvloeding van mens tot mens groter geworden en is de mogelijkheid tot een meer bewust ontvangen van de gedachten en impulsen van anderen geschapen.
3. In een periode, waarin het tijdsbesef zoveel sterker is opgevoerd, zal de tijd op zichzelf een meer meetbare en hanteerbare waarde worden. Juist door de nauwkeurige verdeling van het begrip "tijd" zal het innerlijk besef de tijd minder scherp accentueren en zal een zeker tijdloos zijn of zien in de tijd gemakkelijker voorkomen.
4. Daar de krachten in de mens, die eens via het geloof werden gewekt, praktisch door de rede zijn verdrongen, zal de behoefte aan zekere krachten en vermogens in de mens, die een uitweg naar buiten zoeken, tot uiting komen in het gedrag. Daar het gedrag deze mogelijkheid niet geeft, ontstaat er een zeer sterke beïnvloeding, die veel verwantschap met geloof vertoont, waardoor deze innerlijke krachten wederom naar buiten toe kunnen worden getoond.

Met deze paar punten, heb ik u eigenlijk de achtergrond van het occultisme geschetst; het occulte in zijn geheel, ook in deze tijd. Als wij voorop moeten stellen, dat er gemiddeld een verhoogde gevoeligheid is, moeten wij ook aannemen dat een gemiddeld groter aantal occulte impulsen, indrukken en mogelijkheden voor de mens bestaan. Dat deze niet zo sterk tot uiting komen als wij misschien allen zouden wensen, is voornamelijk te wijten aan de angst van de mens af te wijken van het redelijke of het algemeen aanvaarde. Het rationaliseren en vooral het weg-rationaliseren van het geheimzinnige heeft dan ook wel een zeer hoge graad van perfectie bereikt. Dit neemt niet weg, dat de gevoeligheid en de feiten blijven bestaan.

In vroegere tijden werd een op zichzelf onbelangrijk feit met een occulte achtergrond erkend als wonder. De eenheid van denken, de invloeden die van alle kanten opraden, waren dan voldoende om het mirakel werkelijk spectaculair te maken. Op werkelijk spectaculaire effecten behoeven we in deze tijd voorlopig niet te rekenen, alleen wanneer massahysterie en massasuggestie een grote rol gaan spelen, kunnen we zo nu en dan wonderen zien gebeuren; maar in de meeste gevallen blijft het bij het kleine, het haast niet opgemerkte.

Dit alles is natuurlijk van belang voor degene, die zich wil oriënteren in de richting van dit occulte, dit verborgene. Voor de eenling mag daarom worden gesteld:

De eerste uitingen van een occulte begaafdheid en van een occulte inwerking vinden wij in dromen, in de z.g. innerlijke gesprekken met andere partijen en daarnaast in het intuïtief nemen van de juiste maatregelen, voordat het feit kenbaar is geworden. Deze drie verschijnselen komen in het leven van elke mens regelmatig voor.

Bij de droom kan worden gesteld, dat eigen angsten, begeerten en behoeften de vorm ervan bepalen, maar dat het proces van wording dat daarin kenbaar wordt (b.v. een zien in de toekomst altijd weer in dit verloop der gebeurtenissen de details zal bepalen. Men zou het zo kunnen zeggen:

Als de droom een landschap is, dan wordt zonneschijn of regen door eigen emotionele gesteldheid en de vorm van het landschap door eigen kennis bepaald. Wat zich echter in het landschap afspeelt, is een zien van dingen die in de toekomst liggen of die zich op dit moment meer geestelijk afspelen.

Over die droomwereld is natuurlijk heel veel te vertellen en we zouden ons dan al heel gauw begeven in de richting van de droomuitleg, zoals die in de laatste diepte-psychologische onderzoeken tot uiting zijn gekomen. Laten we echter voor vandaag volstaan met de opmerking:

Dromen, die u zich herinnert, vooral als het motief van de droom (dus niet de omgeving) zich regelmatig herhaalt, zijn van groot belang. Deze dromen noteren en ze beschouwen als een zekere predictie of aanwijzing is zeker niet dwaas. Het kan u helpen om een juister oriëntatie te krijgen.

Dan krijgen we nu de vormen van precognitie, die meer intuïtief zijn. Het nemen een maatregel niet, omdat we denken dat er iets gaat gebeuren, maar doodgewoon omdat dat op dit moment het meest natuurlijke lijkt. Die voorzorgen zijn natuurlijk in vele gevallen voor ons dan later overbodig. Een voorbeeld: U neemt een regenjas mee, terwijl de zon schijnt. U denkt misschien dat er regen komt. Het feit kan zijn, dat u zo laat thuis komt dat u een jas nodig hebt. Dit werd ergens van binnen erkend. U wist wat er ging gebeuren, maar u kon uw redelijke handeling niet daarmee in overeenstemming brengen en dus heeft u gezegd: Ik ben dwaas dat ik die jas heb meegenomen, want het is zonnig weer gebleven, maar nu vanavond is het toch wel lekker dat ik haar kan aantrekken. En u verklaart weer een feit weg.

Maar hoeveel dingen doet u in deze dagen niet, bewust of onbewust, die eigenlijk betrekking hebben op een toekomstige mogelijkheid? Een mogelijkheid, die u misschien heel anders ziet; maar die ontleed zijnde wijzen — en vooral als de feiten plaatsvinden — op een u voorbereiden.

De doorsnee-mens van vandaag bereidt zich voor op toekomstige spanningen en ontwikkelingen. Hij weet het zelf niet. Maar als wij ons daarvan bewust kunnen worden, dan zullen we, doordat de rationaliteit wegvalt, niet meer klagen omdat we die jas de gehele zonnige dag hebben gedragen, want we weten dat we haar voor de koude avond nodig hebben. Hier zal dus een bewuster worden in de zin van het occulte (erkenning van de werkelijke toekomst van groot belang zijn. Ik hoop hierop zo dadelijk nog even terug te komen.

Verder wil ik u erop wijzen, dat wij — bewust of onbewust — vele krachten gebruiken. Over gedachtenkracht is u zeer veel verteld. Nu zult u begrijpen, dat gedachtenkracht astraal vormend werkt, dat er daardoor reflexen mogelijk zijn uit de astrale wereld naar uw eigen wereld. Dit echter is niet het belangrijkste.

Op het ogenblik, dat ik denk, kies ik uit het geheel van de wereld harmonische, dus met mijn denken op dit moment harmonische elementen. Hoe groter het aantal elementen is dat met mij harmonisch is, des te kleiner. mijn eigen vermogen tot redelijk denken wordt. Daarom is het altijd gevaarlijk in deze dagen om de gedachtenkracht al te veel te bundelen met anderen tezamen. Kleine groepen kunnen veel doen. Grote groepen overspoelen de werkelijke waarde en betekenis van hun en daarmee de werkelijke mogelijkheden van die leden en van de groep als geheel door een soort gemeenschapsmentaliteit te scheppen, een soort

gemeenschapsgeloof, dat — gezien de heterogene delen waaruit zo'n groep meestal is opgebouwd — weinig of geen betekenis heeft voor de werkelijkheid.

De krachten, die wij in het occultisme aantreffen, waren in het verleden vooral de krachten der magie. Denkt u aan de bezwering op een kruispunt van wegen. Denkt u aan het oproepen van geesten, aan de auguren van de oudheid. Deze dingen zijn op het ogenblik als bijgeloof en zinloos verworpen. Maar er is iets anders voor in de plaats gekomen. Er is een soort maatschappelijk bijgeloof voor in de plaats gekomen, dat — mits op de juiste wijze gehanteerd — inderdaad gevolgen heeft. Het brengt niet alleen gevolgen, maar soms ook gunstige resultaten voort. Een voorbeeld kan ik u hier geven:

Als ik u mag herinneren aan het bijgeloof, waarbij men zegt: Je moet niet onder een ladder doorgaan. Op zichzelf een dwaasheid. Maar als er iemand op die ladder staat, is er een gevaar dat er iets naar beneden valt. Er is dus ook een redelijke verklaring voor deze angst.

Het bijgeloof heeft ergens een reële basis. Er zijn mensen, die zich bekruisen of bang worden, als zij in het duister noch dieper duister zien; iets, wat heel vaak een aanwijzing is dat er een entiteit aanwezig is. Deze angst op zichzelf is natuurlijk irrationeel, maar de proef die zij nemen (nl. het confronteren met het heilige dat zij in zichzelf erkennen) is altijd juist. Want alleen als wij in onze erkenning van het hoogste harmonisch kunnen zijn met een geestelijke kracht buiten ons, zullen wij uit die kracht voor onszelf vermogens kunnen ontwikkelen of mededelingen kunnen ontvangen, kortom, iets bereiken.

Dit is natuurlijk maar een steekproef. Er zijn 10.000 dingen te noemen, die allemaal misschien wel bijgeloof mogen heten en die alle een vreemde werking hebben. Laten we daarom proberen het als volgt te formuleren:

De kracht, waarover je beschikt, is afhankelijk van de innerlijke onzekerheid en daardoor van de spanning, die in het "ik" ontstaat. Naarmate de innerlijke spanning groter is en er dus een zekere labiliteit bestaat, zal geestelijke kracht gemakkelijker kunnen worden ontvangen, zal contact met geestelijke werelden eenvoudiger mogelijk zijn en zal gelijktijdig van uit het "ik" gedachtenkracht en geestelijke kracht beter kunnen worden gericht.

Daar in al deze gevallen de persoonlijke waarden domineren en uitmaken welke krachten kunnen worden gegeven en ontvangen en op welke wijze, kan dit slechts van uit een zuiver persoonlijk denken, ervaren en werken worden benaderd. Zekerheid en gevoelens van zekerheid benadelen de contacten. Voorbeeld: In een periode van innerlijke spanning en onzekerheid heeft u regelmatig een, zij het niet bevredigend, telepathisch contact met anderen. Er ontstaat een situatie, waardoor u die anderen eigenlijk meer als een normaal deel van het leven gaat aanvaarden. Dan valt de spanning weg, het contact vermindert of verdwijnt. Dit is geen sprookje, het komt steeds weer voor.

Telepathie is het gebruik van een kracht in mijzelf om daarmee gericht een gedachtenuitstraling (in feite het voortplanten van bepaalde trillingen) te genereren, die door een ander kan worden ontvangen. Maar die kracht is afhankelijk van labiliteit (onevenwichtigheid). Op grond hiervan durf ik stellen dat in deze wereld, waarin de onevenwichtigheid bij de mens steeds gaat toenemen, het gebruik van de z.g. occulte krachten eveneens zal toenemen. Er is alleen de vraag, of dit bewust of onbewust zal geschieden. Bewust kan het alleen gebeuren, indien wij weten dat we de mogelijkheid bezitten en dat in ons de kracht berust. Daarbij moeten we echter krampachtigheid voorkomen.

Er is een bekend verhaal van iemand, die een auto een klein beetje opzij wilde duwen. Hij was zozeer gespannen, dat hij zowel zijn eigen bumper als die van de andere wagen in elkaar reed, voor een grote schaderekening stond en zijn doel ten slotte niet bereikt.

Als wij explosief en wanhopig te werk gaan, zullen we weinig resultaat hebben. In onze onevenwichtigheid zullen wij toch altijd bewust of beheerst moeten blijven.

De krachten, die op het ogenblik in de wereld losbreken en die voor een groot gedeelte inderdaad tot dat occulte behoren, zijn slechts zelden beheerst. Dientengevolge kunnen ze geen resultaten produceren, die te voorzien zijn en kunnen ze niet worden gebruikt voor een bepaald doel. Leert de mens tot een zekere beheersing te komen, dan zien wij vanzelf dat ook

de voorspelbare, de kenbare resultaten toenemen. Is er geen spanning in de mens, dan mag tegenover de buitenwereld, behalve voor de zeer sterk getrainden, geen resultaat en geen werking worden verwacht.

Nu is de hele wereld vol van krachten, die juist door wanhopige mensen, mensen die geen raad meer weten met zichzelf, eenvoudig links en rechts worden uitgestraald. Het resultaat is, dat de toevalsfactor dus een steeds grotere betekenis krijgt in het leven van de mens. Want er is misschien voor de menigte dan wel een gemiddelde te berekenen, maar in het eigen leven zijn de toevalligheden steeds meer bepalend voor wat men wel en niet doet, voor wat men wel kan en wat men niet kan. Om in deze tijd daar een kleine wijziging aan te brengen, moeten we uitgaan van het standpunt:

Juist wanneer ik mij onevenwichtig, wanhopig of bijzonder opgewekt voel en ik wil kracht uitstralen, dan mag ik dit alleen doen aan de hand van een nauwkeurig omschreven beeld.

In de oudheid waren er priesters, die heel eigenaardige verschijnselen te voorschijn toverden. Men noemt dit vaak massa-suggestie of massa-hypnose, ofschoon voor sommige van die verschijnselen een andere verklaring beter zou zijn. Ik denk hierbij b.v. aan de grote optochten in Egypte als er een of andere gast uit een vreemd land (een God wel te verstaan) op zijn praalstoel of praalwagen naar een tempel werd gedragen of gereden. Daar liepen dan priesters bij, die lichtende kransen om zich heen hadden, die slangen betoverden, die vogels uit de lucht lokten en weer deden verdwijnen enz. enz. Een soort variété zoudt u zeggen. Maar hierbij werd gebruik gemaakt van gedachtenkracht. Hier was de innerlijke concentratie van die priesters eigenlijk het kritieke punt. Zonder dit zouden ze niets hebben bereikt. Indien de priesters die kracht nu eens niet zouden hebben beheerst, dan zouden de mensen hebben gezien wat ze verwachtten. Als iemand b.v. had gedacht: hier komt een demon, dan zouden ze dus niet het licht hebben gezien dat de priester op dat ogenblik verspreidde, maar een demon.

Als wij een gedachte uitzenden en zij wordt niet beheerst door een grote concentratie, dan neemt zij de vorm aan die wij daaraan geven. Het is duidelijk, dat er heel wat krachten zijn, die op het ogenblik schrikbeelden zonder reden tot stand brengen.

Stel in het occultisme en zeker als u een praktisch beoefenaar of beoefenaarster daarvan bent altijd deze regel: Geen enkele schrikvorm heeft werkelijk waarde. Elke schrikvorm is een energie, die door mijn concentratie kan worden veranderd in datgene, wat ik juist en goed acht. Wanneer deze verandering plaatsvindt, zal niet slechts voor mij maar ook voor anderen de invloed merkbaar zijn. Een punt, waarmee u misschien in het begin enige moeilijkheden zult hebben.

Maar hoe vaak wordt u eigenlijk niet door onbestemde angsten overvallen? Hoe vaak hoort of leest u niet iets en dan denkt u: Hé, nu zal er iets gebeuren. Waar blijft dat ongeluk, dat ik verwacht. Dat is nu zo'n geval van die onbestemde schrikgestalte, die niet bewust is gerealiseerd in uw waakbewustzijn, maar toch ondergaan. Stel daar iets goeds tegenover en u zult zien, dat die invloed van ongeluk of die onevenwichtigheid zich verandert in een zekerheid, die positiever is en die u zèlf beïnvloedt.

Het is jammer, dat er zo weinig mensen zijn, die dat in deze dagen kunnen doen, want de schrikvormen en schrikgestalten worden steeds talrijker en de mensen, die deze kunnen ombuigen tot iets nuttigs, die zo kunnen neutraliseren desnoods, steeds minder in aantal. En toch neemt de gevoeligheid toe.

Dan moeten we dus naar een reden en een middel zoeken. Een reden voor een doelbewuste benadering van het occulte en een middel om 't te benaderen.

Het middel in de oudheid was geloof. Geloof in de vorm, waarin het vroeger bestond. Een absolute aanvaarding van het Goddelijke of iets anders bestaat niet. De doorsnee-mens van vandaag gelooft in een God, maar hij vertelt die God wat Deze mag zeggen, denken en schrijven. Hij vertelt die God a.h.w. precies hoe Hij moet zijn. Daarmee wordt het wezenlijke element van het Goddelijke dus uitgeschakeld. Een geloof in een dergelijke zelf geschapen God kan bepaalde resultaten brengen, maar die zijn altijd beperkt. Geloof moet dus minder formeel worden. Het moet meer spontaan overeenstemmen met het eigen wezen en het moet niet zijn

een geloof in wetten, regels, theorema's, dogma's enz., maar een geloof in kracht, in een wezen, in een liefde enz. Uitgaande van dit geloof als middel, kunnen wij — door ons daarin te verdiepen — richting gaan geven aan elke kracht van buiten, die ons bereikt en zullen we bovendien de krachten, die in onszelf zijn ook gericht kunnen uitstralen.

Maar er moet ook een reden zijn om die krachten te gebruiken en om ze te leren beheersen.

De eerste reden, die ik in deze dagen zou willen geven is deze: Daar alle redelijke en zelfs wetenschappelijke processen in deze tijd leiden tot onvoorziene ontwikkelingen en omstandigheden en deze in feite dus niet in staat zijn te leiden tot een algehele beheersing van economie, van welvaart en van de mensheid, moeten wij grijpen naar een ander middel. Dit andere middel kan dus niet zo redelijk of zo wetenschappelijk zijn. Wij kunnen het dan ook niet putten uit de wetten van de wereld, maar wij kunnen het alleen uit onszelf putten. De mens zelf is de beslissende factor in deze dagen.

De tweede reden is deze: Hoe minder ik geloof, hoe meer ik in de wereld mijzelf zoek en hoe minder ik mijzelf vind. Slechts indien ik het eeuwige, het onbereikbare in de wereld zoek, word ik met mijzelf geconfronteerd. Juist het losgeslagen-zijn van onnoemelijk veel mensen in deze tijd wijst er toch wel op, dat de gevolgde methode, jezelf zoeken in de wereld een foutieve is, dat het een verkeerde weg is. Je moet niet jezelf zoeken. Je moet het grote, het oneindige zoeken. Dit oneindige moet je door een geloof als middel vinden. Of het op een menselijk of op een bovenmenselijk vlak ligt, doet verder niet ter zake. Als ik door dit geloof inhoud geef aan mijn leven, activeer ik de waarde van mijn persoonlijkheid.

De derde reden: Er is zo langzamerhand wel vastgesteld, dat een mens meer bevat dan alleen maar de normale automatische processen, die uit zijn lichamelijke opbouw kunnen worden gedistilleerd. Overall komt ook de wetenschap van deze dagen te staan voor het raadsel; en moet men gaan spreken over het onbekende, het onbereikbare, dat mogelijk de ziel of God is. Er is in deze dagen een grens gesteld aan menselijk begrip en aan menselijk weten. Dit begrensd zijn van die vermogens komt voort uit een gebrek aan beheersing. De mens is nl. niet instaat datgene, wat hij redelijk kent ook redelijk te beheersen. Daarom moeten wij terugkeren naar de beheersing van onszelf.

De middelen, die eenmaal geschapen zijn, kunnen niet worden beheerst. Dan moeten wij dus onszelf beheersen, totdat wij — meester over onszelf zijnde — ook de middelen kunnen beheersen. De weg daartoe is die van het geheime, het occulte, het verborgene, het onredelijke. Maar zonder dit onredelijke is de wereld voor zichzelf niet meer te redden. Dan komt er een ogenblik, dat er over de gehele wereld misschien alleen nog maar machines zijn en uitgebrande woestijnen. En dat is zeker niet de wens van degenen, die op aarde vertoeven en ook niet van de geest.

Dan heb ik nog een laatste reden en die is misschien belangrijker dan u op het eerste gezicht zoudt zeggen, nl. deze: Naarmate de mogelijkheid om voor jezelf iets te bereiken geheel volgens eigen inzicht kleiner wordt in de materie, zul je meer moeten grijpen naar de krachten en middelen van de geest om alsnog jezelf te kunnen blijven.

En daarmee heb ik de redenen gegeven. Nu rest mij alleen nog de vraag van de procedure.

Het occultisme in de oudheid was magie, tovenarij. Het werd omgeven door rituelen, door allerhand geheimzinnige gebeurtenissen. In deze dagen is dat niet meer mogelijk. Tegenwoordig kan men een gemeenschap niet meer krijgen tot zo'n algemene aanvaarding en algemene overgave als nodig is. En het ritueel van eens dat zinrijk, zinvol en bruikbaar was, is in deze dagen vaak eenvoudig niet meer te volbrengen; en zo dat wel het geval is, zal het geloof, de aanvaarding van dat ritueel over het algemeen gering zijn. We moeten dus zoeken naar het persoonlijke middel; en dat persoonlijke middel kunnen we mijns inziens vinden, indien we de mens zelf beschouwen als de uitdrukking van een verborgen waarde.

Men zegt wel eens: Aleph de grote is uitgedrukt in elke mens. De waarde van het Goddelijke is uitgedrukt in de mens. Ik behoef dat nu niet direct te accepteren, maar wat eruit voortkomt dat moet ik toch wel aanvaarden.

Ikzelf ben het middel. Ikzelf ben de rite. Ik ben de procedure. Ik ben a.h.w. de omgeving, waardoor het magisch geheel wordt bepaald. Ik ben de begrenzing, waardoor de occulte kracht wordt gelimiteerd. In deze dagen zal praktisch occultisme altijd moeten berusten op het "ik". En dat "ik" kun je alleen maar kennen, als je gelijktijdig ook probeert het te ontwikkelen. Die ontwikkeling kan eenzijdig zijn, het kan veelzijdig zijn. Belangrijk is echter de actie. Dus:

1. Ik moet streven. Elk streven ongeacht welk, is aanvaardbaar in de zin althans van ons onderwerp.
2. Een actie, die geen innerlijke betekenis of zin heeft naast de uiterlijke, heeft geen waarde. Zodra ik echter een actie of een streven verbind met een innerlijke bestreving of erkenning, zal mijn gehele wezen daardoor worden georiënteerd op het hogere.

Ik heb daarmee de eerste kracht, die uit het occultisme voortkomt (de verbinding met het hogere) bereikt.

De verbinding met het hogere wordt ook in de rituele magie niet gehanteerd met onmiddellijke resultaten. Er zijn heel veel voorbeelden te geven, waarbij geen lijfelijke vorm van een demon in een bezweringscirkel verscheen en er toch resultaten worden bereikt. Wij moeten ons niet blind staren op het verschijnsel, dat gepaard gaat met de actie.

Wij moeten ons proberen te richten op het resultaat. Om dus in deze dagen de occulte krachten werkzaam te maken

Streef. Richt aan de hand van een innerlijk besef, een innerlijk bewustzijn, uw eigen kracht en alle krachten die u ontmoet op een omschreven doel of punt

Wacht niet af, of er ergens een bevestiging komt, die zegt dat het zo goed is. Neem aan, dat dit goed is en registreer voor zover u kunt de resultaten.

Alle occultisme is een mengsel van gave, van capaciteit en van oefening. Als u één keer iets hebt gedaan en u doet het nooit meer, dan zult u nooit iets beters erin bereiken. Als u weet hoeveel malen men b.v. bij chemische proefnemingen moet mislukken, voordat men één keer slaagt, dan kunt u zich misschien realiseren hoe u de actie van het occulte moet maken tot deel van uw gewone leven.

In deze dagen is het noodzakelijk, dat er een beheerst gebruik van die innerlijke kracht komt. Dat is de enige methode om de onvermijdelijke kringloop te doorbreken, waarin de mensheid op het ogenblik gevangen is. Laten we dit dan niet doen door onmiddellijk grote resultaten te eisen, maar eenvoudig door onmiddellijk te streven en onze proefnemingen te herhalen, totdat de resultaten steeds duidelijker kenbaar worden. Bekwaam uzelf in de richting van het gebruik van innerlijke kracht en waarde.

Het tweede gedeelte van mijn lezing is voor u misschien iets interessanter, omdat we daarmee wat teruggaan in de richting van het oude, van de bekender occulte zaken. Wat niet wil zeggen, dat ik geen onmiddellijke parallellen blijf trekken met het heden.

De waarden en rituelen van de oudheid confronteren ons met een eigenaardig iets. Er is altijd sprake van twee krachten. Er is nooit sprake van één kracht alleen, tenzij het gaat om aanbidding.

In elke magische werking worden twee, soms zelfs meer krachten tegenover elkaar gesteld. We kunnen daaruit afleiden, dat alle magisch streven en in feite alle occulte waarden en bestrevingen dus zijn gebaseerd op een strijd tussen twee tegenstellingen. Laten we dit goed in gedachten nemen.

Als we zien hoe b.v. de oude priesters in Egypte een vervloekingszegel probeerden te maken, dan staan we eventjes perplex, want zij roepen enerzijds de grootste goden van licht aan en anderzijds stellen ze daar tegenover de demonen uit het diepste duister. Hun doel is alleen maar een beschermende geest te vinden; en in vele gevallen lukt hun dat.

Als we gaan kijken bij de magiërs van b.v. Griekenland, dan worden we ook weer geconfronteerd met een eigenaardigheid: Als zij licht willen bereiken, beginnen zij in duisternis. Als zij duisternis willen bereiken, beginnen ze in licht.

We zien nl. dat alle rituelen van de z. g. zwarte hekserij (de mensen die zich aan Hecate hadden gewijd) plaatsvinden bij maanlicht; het licht van de volle maan. Is er geen maanlicht, dan geen magie. Terwijl degenen, die zich richten op de krachten van de zon en de natuur, beginnen in het duister. Zij werken in een grot, een hol, in zeer schaduwrijke tempelgangen of zelfs in crypten. Zij werken in dit duister om daarin het licht te doen ontstaan.

Wanneer wij dus gaan werken, dan moeten we wel degelijk beseffen dat er een verschil moet zijn tussen wat we doen en wat we tot stand brengen. U kunt in vele gevallen in het duister het licht wekken. U kunt nooit werken met de waarde van het licht, zonder dat het duister aanwezig is. U kunt dekrechten van het duister ook niet activeren, zonder dat het licht voortdurend aanwezig is.

In een latere vorm van meer christelijke tovenarij vinden we dan ook heel vaak het satans- of duivelssymbool uitgedrukt als een bok. Denkt u aan het beeld van de grote Bok van Mendes b.v. of aan bepaalde duivelse pentagrammen; maar daarboven zien, wij het kruis. Die twee waarden geven het terrein aan, dat wordt omschreven. U kunt dus nooit iets doen of iets bereiken in het occulte, indien u niet bereid bent licht en duister naast elkaar te aanvaarden. Als u alleen de geesten van licht wilt zien, zult u nooit waarlijk helderziend worden. Alleen indien u bereid bent licht èn duister te aanschouwen en u dan richt op het lichte, kunt u bereiken.

Als u in de tijd wilt zien en u wilt redelijke prognoses tot stand brengen, dan moogt u nooit uitgaan van het heden of van de toekomst alleen. U zult het verleden moeten stellen tegenover de toekomst en door deze in het heden in het brandpunt te brengen kunt u de toekomst bepalen. U kunt het nooit doen zonder meer.

Als ik kracht wil gebruiken om te genezen, zal ik dit nooit kunnen doen, indien ik de kracht die ziek maakt niet erken. De genezing komt voort uit mijn erkenning van de ziekte. Een ontkenning van de ziekte betekent een ontkenning van de genezingsmogelijkheid.

Dat klinkt misschien een beetje dwaas, maar ik geloof dat het in deze dagen van het allerhoogste belang is, dat men die tegenstellingen aanvaardt en dat men dat beseft. De meeste mensen in deze tijd willen alleen wit en geen zwart. Ze willen alleen vreugde, zonder lijden. Ze willen alleen God, zonder de duivel. Ze willen het eenzijdige en daarom bereiken ze niets.

Een bewust werken met de occulte krachten is gebaseerd op de erkenning van de tegenstellingen. Maar daarmee is het nog niet voldoende, want elke tegenstelling van krachten, die ik mij voorstel, ligt weer in dijn eigen wereld. Daarom is het helemaal niet zo dwaas, dat men — zoals b.v. van Jezus wordt gezegd wat hij bij bepaalde gebeden deed — zich naar de vier windrichtingen wendt. En dat men a.h.w. het Godsbegrip in elk van die richtingen uitspreekt en probeert te vinden. Het is helemaal niet zo dwaas, dat men een cirkel trekt, waarin men alle soorten stenen, wierook en weet ik wat nog meer legt, want die dingen vertegenwoordigen het evenwicht van de natuur.

De erkenning van uw eigen wereld is voor het occultisme ook belangrijk. U kunt niet de wereld achter u laten en dan iets tot stand brengen. Een aardig voorbeeld daarvan vinden we eigenaardig genoeg niet bij de directe magiër maar bij de alchemist.

In de alchemie vinden we nl. het chemisch werk niet alleen als symbool maar ook als een praktijk. Er is niet alleen de tijd van bezinning, van innerlijke rijping, het maken van het innerlijk goud. Er is ook wel degelijk de bestreving om uiterlijk goud te maken. En nu moogt u zeggen, dat het dwaas is, want dat er nooit goud is gemaakt, maar de uiterlijkheid was de erkenning van de wereld. Om het bestaan van de alchemie — zelfs van de abstracte, de esoterische alchemie — mogelijk te maken was het fornuis, de smeltkroes nodig. Zonder deze had ze niet kunnen bestaan.

Als we denken aan andere esoterische groeperingen (b.v. aan de Loges), dan moeten we weer tot onze verbazing ontdekken, dat zij zich voordoen als vakgenoten, als groepen van vakgenoten; b.v. tempelbouwers. Deze groep moet dit uiterlijk hebben; en zij moet ook

uiterlijk in het begin deelnemen aan bouwactiviteiten, althans ertoe bijdragen, omdat zij anders niet tot haar innerlijke opbouw (deel van haar eigen denkwijze) kan komen.

Nu kunt u zeggen: Maar dat is toch voorbij. Zeker. De alchemist is op het ogenblik over het algemeen iemand, die alleen werkt met filosofie en geestelijke middelen. De Loges zijn niet meer de z.g. groepen van kunstgenoten. Zij zijn zuiver esoterische groeperingen, waar misschien nog wel wat stoffelijks bij te pas komt, maar waar de hele zaak toch eigenlijk meer draait om een bepaalde filosofie. Dit kan gelden voor de dingen, die zich hebben ontwikkeld, maar aan de andere kant vraag ik mij af, of de alchemie in deze dagen nog net zo rijk en goed is als in het verleden. Zoals ik mij ook afvraag, of de werkelijke bereikingen van de Loges in deze tijd nog wel zo groot. en intens zijn als zij eens in de begintijd waren.

Wij moeten het uiterlijk en het innerlijk in overeenstemming brengen. De kwestie voor ons is dus niet alleen maar het vinden van een zuivere weg om nu die kracht innerlijk te beleven en tot uitdrukking te brengen. We moeten er een uiterlijke vorm voor scheppen. Die uiterlijke vorm moet in de wereld hetzelfde omvatten of een symbool kunnen zijn voor hetgeen wij innerlijk willen bereiken. Indien die samenhang bestaat, hebben we de grootste resultaten; en dat is logisch. Wij hebben dan de wereld (het geheel van onze eigen wereld, de mensenwereld en de natuur betrokken in ons werk. Hoe meer wij een brandpunt zijn van onze eigen werkelijkheid en gelijktijdig die werkelijkheid kunnen transponeren naar een geestelijke activiteit, zullen wij over grotere krachten, grotere bewustwording en bereikingen beschikken.

Er is hierover nog wel het een en ander te vertellen, maar het lijkt me beter om zo langzamerhand naar het laatste deel van mijn betoog over te gaan.

Ik heb u reeds gezegd, dat de achtergronden van het occultisme in deze tijd eigenlijk wat wazig en verward aandoen. Er is zeer veel dat Spielerei is of zelfs op misleiding en bedrog lijkt en het in wezen toch niet is. Het komt voor, dat u op de kermis een waarzegster vindt, die werkelijk begaafd is en voor zichzelf meent, dat ze een geschikte bedriegster is. Wij zien veel mensen, die grote geestelijke waarheden spreken, terwijl ze voor zichzelf alleen maar menen dat ze wat handig met de tong zijn. Er is eenvoudig een verwarring, omdat de mens niet meer bereid is zichzelf te verplaatsen in de werkelijkheid. In de oudheid ging het zo:

De magiër, die zich voorbereidde op een bepaalde handeling — of dat nu was in Europa of ergens anders — begon met te zeggen: "Ik ga die actie ondernemen." Hij ging zich daarop voorbereiden door erover na te denken, door zijn lichaam eventueel te reinigen. Maar dat was niet voldoende. Hij trok daarna de gewaden aan, die bij zijn ritueel pasten. Hij nam de werktuigen ter hand, die bij zijn ritueel behoorden en pas dan beschouwde hij zichzelf in staat om zijn ritus, zijn magisch werk te volbrengen.

Wij kunnen in onze wereld niet zeggen: "Ja, wat we willen doen is toch eigenlijk geestelijk, dus kunnen we al het andere opzij zetten." We moeten wel degelijk beseffen, dat we ook in onze eigen wereld en ten aanzien van onze eigen wereld het juiste beeld moeten opbouwen, de juiste verhouding moeten scheppen, de juiste situaties voor onszelf en anderen kenbaar moeten maken. En daarbij is het belangrijk, dat we dat doen met een voortdurend overzien van het doel.

Een groot gedeelte van de praktische mogelijkheden van het occultisme van vandaag berusten in het ego, dat heb ik reeds gezegd. Maar dat is alleen waar, indien dit ego niet slechts werkt met gedachten of met geestelijk bewustzijn, maar daarnaast ook werkt met een zuivere voorbereiding en ervoor zorgt dat zijn geestelijk streven a.h.w. een stoffelijk kleed vindt, zodat het kan worden uitgedrukt in een stoffelijke handeling; dus dat het kan worden vastgelegd in de materie. Hier faalt — geloof ik — het grootste gedeelte van het moderne occultisme nog steeds.

Men heeft getracht in het occultisme te vluchten voor het materialisme. Men wilde de te materialistische instelling ontvluchten en zocht daarom geestelijke waarheden; maar die geestelijke waarheden bleven gescheiden van de eigen wereld. Er moet een verbinding worden gemaakt.

De achtergrond van deze tijd is de te grote scheiding tussen het occulte erkennen, streven en werken en het werkelijke leven; de te grote verschillen tussen eigen stoffelijk gedrag en eigen geestelijk bestreven. Er moet een synthese worden gevonden. Misschien kunnen we die in een enkele zin wel vastleggen:

Overdenk, beschouw, erken, richt en handel. Dat is de volgorde, waarin het occulte werk tot zijn culminatie, tot het werkelijke resultaat wordt gebracht.

Er zal nog wel eens een tijd komen, dat wij over al die dingen meer uitgebreid en uitvoerig kunnen spreken. Ik heb u voor vandaag een klein overzicht willen geven van de mogelijkheden, van de fouten, van de moeilijkheden. Mijn eindconclusie omvat echter meer dan dit.

Het zijn de niet-rationele en daarom de occulte waarden, die in de wereld van vandaag doorslaggevend zijn. Er is voor de rationele wereld een te groot punt van onzekerheid en stilstand bereikt dan dat deze en de impulsen daaruit alleen de toekomst kunnen bepalen. Het is de occulte, de geheime kracht, de verborgen waarde en betekenis van de mens, die richting geeft. Tot nu toe geschiedt dit onbeheerst. Het is zaak, dat de mens de beheersing van zijn krachten leert; niet het verwerven ervan. Dit is in vele gevallen ofwel onmogelijk, dan wel overbodig. Maar het beheersen en richten van de occulte krachten is het middel, waardoor alle hiaten en lacunes in het bestaan en in de vordering van de mensheid van deze dagen kan worden overwonnen.

GODDELIJKE WERKELIJKHEID

Vibratie van duister, waarin de beelden rijzen van een licht. Vibratie van licht, waarin zich de schaduwen vormen, die de weerkaatsing zijn van een goddelijke Gedachte.

Wereld, die steeds terugkeert tot zichzelf en zichzelf gelijk blijft in een caleidoscopische veelheid van mogelijkheden, die toch alle één zijn.

Wereld, die naar buiten uitstraalt als een levende kracht en die toch als levende kracht slechts in zichzelf kan bestaan.

Wereld zonder wezens in onze zin van het woord, waarin mens en mens mens is en niet twee mensen; waarin geest en geest en geest niet zijn geesten, maar alleen een vleug van een goddelijke Gedachte, een rimpeling in de spiegel van energie, die scheppende werking is.

De goddelijke werkelijkheid is een onwerkelijke wereld voor ons, zolang we denken in vormen en in gedachten; zolang wij verdeeld zijn in onszelf of tussen onszelf en de wereld een grens trekken. Pas daar, waar de eenheid bestaat als de polsslag van de eeuwigheid, daar overschrijden we een grens en daar wordt, na die ene laatste ontmoeting met alle verdeeldheid en demonie van het voorstellingsvermogen, met alle onvolmaaktheid van ons oordeel en besef, die trillende werkelijkheid geschapen, waarin wij werkelijk leven en zijn.

Soms denk ik aan God en Zijn werkelijkheid als aan het licht in een toverlantaarn. De plaat van de gedachte wordt ervoor geschoven en de meest vreemde beelden worden geprojecteerd. Nu staat er een kleurige tulp en dan weer een glimlachende kabouter, om een ogenblik later een landschap te laten zien, heel ver ergens in de delta van de Nijl. En toch is het hetzelfde licht en de mogelijkheden van hetzelfde licht. Het plaatje bepaalt misschien de zin; het licht is hetzelfde.

Zo is God. God is het licht en Zijn goddelijke werkelijkheid is het pulseren van het licht. En wanneer de gedachte (van de Schepper) of de deelgedachte (het onvolledig besef van het schepsel) zich tussen het goddelijk licht en het bewustzijn schuift, dan zien we een veelheid van projecties. Maar het is het licht dat tekent, niet de plaat. Het is het licht dat leeft en trilt en vibreert, niet het beschilderde glas. Het werkelijke leven ligt in het licht, niet elders.

Onze wereld is de projectie van het Goddelijke, gezien door een bewustzijn, dat als een plaat geschoven voor de werkelijkheid ons vormen voorgoochelt, die niet werkelijk bestaan; dat ons problemen doet zien, die niet echt zijn. Wij zien de veelheid der dingen en beseffen de eenheid niet, daarom staan we buiten de goddelijke werkelijkheid.

De goddelijke werkelijkheid is zonder wet, omdat alle denken één is in de ene Gedachte van de schepping.

De goddelijke werkelijkheid is een wereld zonder strijd, omdat al het zijnde harmonisch uiting geeft aan één en hetzelfde beeld en daarin zijn vreugde vindt en geen verwerping van tegenstellingen.

De goddelijke werkelijkheid is een wereld, die altijd bestaat. Het is daarom goed, dat wij die wereld en het aardse denken weleens het Vaderhuis noemen, want daar waar alle dingen altijd echt en waar en blijvend zijn, daar alleen zijn we thuis; daar alleen vinden we onszelf.

En als wij uit de z.g. concrete gedachten, die de vormen tekenen, kunnen terugkeren tot die primaire waarde van het licht dat in ons loofhen vibreert, dan zijn we weer deel van de eeuwigheid, bewust en wetend. Dan denken niet wij, maar dan denkt God in ons. Dan zijn wij bewustzijn en leven, maar niet meer begrensdheid. En dat is Gods werkelijkheid, zoals zij bestaat.

Er is er één geweest, die heeft geprobeerd haar te omschrijven; en hij zei dit:

Rustende poel van licht, waarin golft de adem van het Oneindige, gij zijt mijn wezen en toch ben ik slechts deel van u.

Ik besef u en toch ken ik u niet.

Gij zijt een woord, gefluisterd en maar half verstaan;
en toch de naam, die ik ook wetend draag.

Gij zijt mijn wezen, oorsprong en mijn kracht.

Gij zijt de macht, die mij schraagt, ook in beperking van persoonlijk zijn.